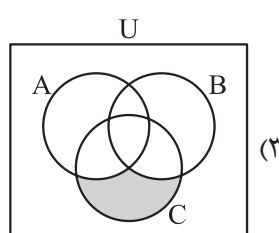
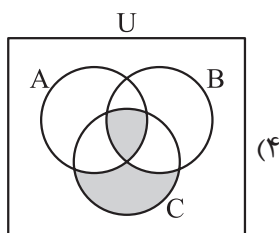
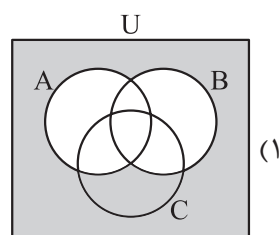
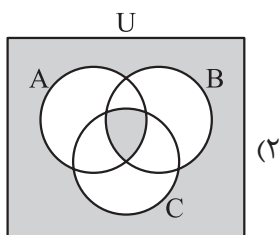

۱- کدام گزینه، مجموعه $(A \cup B) - [(A - C) \cup B']$ را نشان می‌دهد؟

۲- اگر $a = \begin{pmatrix} 9 \\ 3 \end{pmatrix}$ و $b = \begin{pmatrix} 9 \\ 4 \end{pmatrix}$ باشد، حاصل $\begin{pmatrix} 10 \\ 4 \end{pmatrix}$ کدام است؟

(۱) $a + b$ (۲) $b - a$ (۳) $\frac{a+b}{2}$ (۴) $\sqrt{ab}$

۳- تابع $f: \{0, 1, 2, 3\} \rightarrow \{4, 5, 6, 7\}$ مفروض است. اگر $f(0) \neq 7$ و $f(3) > 5$ باشد، چند حالت برای f داریم؟

(۱) ۶۴ (۲) ۸۱ (۳) ۷۲ (۴) ۹۶

۴- هر یک از اعداد دورقمی را که با ارقام ۰، ۱، ۲، ۳ و ۴ می‌توان نوشت، روی کارتهایی می‌نویسیم و پس از مخلوط کردن کارتها، یک کارت را به طور تصادفی خارج می‌کنیم. احتمال آن که عدد روی کارت، فرد باشد ولی اول نباشد، کدام است؟

(۱) $0/1$ (۲) $0/2$ (۳) $0/3$ (۴) $0/4$

۵- جعبه‌ای شامل ۷ مهره بی‌رنگ است. ۲ مهره را از جعبه خارج می‌کنیم، آن‌ها را رنگ کرده و به جعبه برمی‌گردانیم، سپس به تصادف ۳ مهره از جعبه انتخاب می‌کنیم. با کدام احتمال تعداد مهره‌های بی‌رنگ انتخاب شده از تعداد مهره‌های رنگی بیشتر است؟

(۱) $\frac{5}{7}$ (۲) $\frac{3}{7}$ (۳) $\frac{4}{7}$ (۴) $\frac{6}{7}$

۶- در پرتاب سه تاس، احتمال این که مجموع اعداد سه تاس حداکثر ۱۶ باشد، کدام است؟

(۱) $\frac{26}{27}$ (۲) $\frac{53}{54}$ (۳) $\frac{35}{36}$ (۴) $\frac{71}{72}$

۷- با هر بار چرخاندن گردونه زیر، عقربه روی یکی از ارقام ۱ تا ۸ قرار می‌گیرد. اگر سه بار گردونه را بچرخانیم، چه قدر احتمال دارد دو عدد زوج، پشت سر هم انتخاب نشود؟

$$\begin{array}{ll} \frac{1}{8} (1) & \frac{3}{8} (2) \\ \frac{5}{8} (3) & \frac{7}{8} (4) \end{array}$$

۸- سه دوست در یک سال شمسی به دنیا آمده‌اند. احتمال آن که ماه‌های تولدشان متوالی باشد، کدام است؟

$$\begin{array}{llll} \frac{1}{24} (1) & \frac{7}{144} (2) & \frac{5}{144} (3) & \frac{1}{18} (4) \end{array}$$

۹- در یک مزرعه ۱۲ قوچ وجود دارد که ثلث آن‌ها شاخ‌دار است. به طور تصادفی نیمی از آن‌ها را انتخاب می‌کنیم. احتمال این که بین قوچ‌های انتخاب‌شده، حداکثر ۲ تا قوچ شاخ‌دار باشد، کدام است؟

$$\begin{array}{llll} \frac{8}{11} (1) & \frac{7}{11} (2) & \frac{6}{11} (3) & \frac{9}{11} (4) \end{array}$$

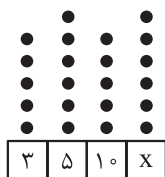
۱۰- می‌خواهیم از بین ۱۲ گزاره که ۷۵ درصد آن‌ها دارای ارزش درست هستند، سه گزاره متفاوت مانند p ، q و r انتخاب کنیم و گزاره ترکیبی $p \Rightarrow (q \wedge r)$ را تشکیل دهیم. در چند حالت ارزش گزاره ترکیبی ساخته شده درست خواهد شد؟

$$\begin{array}{llll} 330 (1) & 504 (2) & 834 (3) & 1310 (4) \end{array}$$

۱۱- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) نمودار میله‌ای عمودی از نمودار میله‌ای افقی مرسوم‌تر است.
- (۲) در یک نمودار جعبه‌ای می‌توان بیش از یک مجموعه داده را نشان داد، پس این نمودار برای مقایسه مناسب است.
- (۳) برای متغیرهای با مقیاس اسمی، نمودار بافت‌نگاشت بهتر از نمودار میله‌ای است.
- (۴) مجموعه‌ای شامل یک یا چند مقدار اندازه‌گیری شده برای یک واحد آماری را نقطه داده‌ای می‌نامیم.

۱۲- اگر بخواهیم میانگین داده‌های نمودار نقطه‌ای زیر، حداقل ۸ باشد، کوچک‌ترین عدد طبیعی که جای x می‌تواند قرار گیرد، کدام است؟

$$\begin{array}{ll} 13 (1) & 14 (2) \\ 15 (3) & 16 (4) \end{array}$$

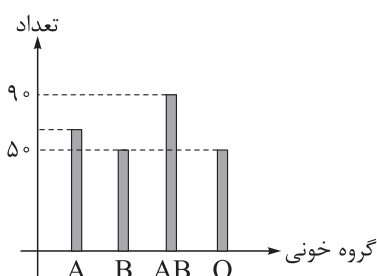
۱۳- زاویه بین دو شعاع متوالی برای متغیرهای $x_1, x_2, \dots, x_n$ در رسم نمودار راداری برابر با $22/5$ درجه است. n کدام است؟

$$\begin{array}{llll} 13 (1) & 14 (2) & 15 (3) & 16 (4) \end{array}$$

۱۴- در یک نمودار راداری با اضافه شدن ۳ متغیر به متغیرهای اولیه، زاویه بین دو شعاع مجاور، ۶ درجه کاهش می‌یابد. مجموع ارقام تعداد متغیرها در حالت دوم کدام است؟

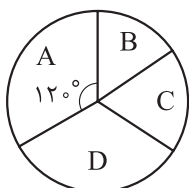
$$\begin{array}{llll} 9 (1) & 6 (2) & 3 (3) & 2 (4) \end{array}$$

۱۵- اگر ۶۴ درصد از افراد بررسی شده، گروه خونی شان AB نباشد، تعداد افرادی که گروه خونی شان A است، کدام است؟

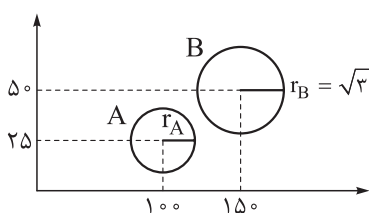
- (۱) ۵۵
(۲) ۶۵
(۳) ۷۰
(۴) ۶۰

۱۶- تعداد داده‌های دو گروه C و D به ترتیب ۳ و ۴ برابر تعداد داده‌های گروه B است. اگر تعداد کل داده‌ها ۱۵۶ باشد، تعداد داده‌های گروه C کدام است؟

- (۱) ۲۶
(۲) ۳۹
(۳) ۴۲
(۴) ۵۲

۱۷- در نمودار حبابی زیر، سه متغیر اندازه‌گیری شده برای مشاهدات A و B نمایش داده شده است. اگر نسبت مقدار متغیر سوم نقطه آماری B به مقدار متغیر سوم نقطه آماری A، برابر با نسبت مقدار متغیر اول B به مقدار متغیر دوم A باشد، شعاع دایره مربوط به مشاهده A کدام است؟

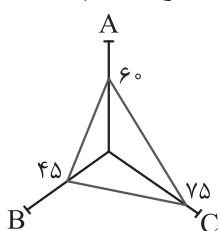

- (۱) $\sqrt{2}$
(۲) $\frac{\sqrt{3}}{4}$
(۳) $\frac{\sqrt{3}}{3}$
(۴) $\frac{\sqrt{2}}{2}$

۱۸- در یک سری داده آماری، بزرگ‌ترین عدد، ۷ برابر کوچک‌ترین عدد است. اگر چارک سوم، ۳ برابر چارک اول و طول سیل‌های چپ و راست به ترتیب ۴ و ۲۰ باشد، دامنه میان‌چارکی این داده‌ها کدام است؟

- (۱) ۱۸
(۲) ۲۰
(۳) ۲۲
(۴) ۲۴

۱۹- اگر بیشینه همه متغیرهای نمودار راداری زیر یکسان باشند و مقدار متغیر A برابر ۸۰ باشد، مقدار متغیر B کدام است؟

- (۱) ۶۰
(۲) ۶۴
(۳) ۴۸
(۴) ۵۶

۲۰- در نمودار جعبه‌ای مربوط به ۱۱ داده آماری متمایز، میانگین داده‌های قبل و بعد از جعبه به ترتیب ۹ و ۳۰ است. اگر میانگین کل داده‌ها عددی طبیعی باشد، حداقل مقدار طبیعی برای میانگین داده‌های داخل و روی جعبه کدام است؟

- (۱) ۱۴
(۲) ۱۵
(۳) ۱۶
(۴) ۱۳

۲۱- کدام عبارت‌ها، دربارهٔ زبان فارسی نو (دری) کاملاً درست هستند؟

- (الف) زبان فارسی با کنارگذاشتن برخی از صدهای زبان عربی، الفبای آن را پذیرفت.
 (ب) ادبیات فارسی دری به مفهوم واقعی خود، تقریباً هم‌زمان با دولت صفاریان پدید آمد.
 (ج) دری، زبان درباری سامانیان، زبان محاوره و مکاتبهٔ مقامات دولتی بود.
 (د) منطقهٔ رواج فارسی دری نخست در شمال و شمال شرقی ایران بود.
- (۱) الف - ب (۲) ج - د (۳) الف - ج (۴) ب - د

۲۲- کدام موارد از ویژگی‌های نثر در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم به شمار می‌روند؟

- (الف) اصطلاحات علمی در آن رایج است.
 (ب) آوردن اشعار و امثال در آن رایج نیست.
 (ج) نثر این دوره ساده و روان است.
 (د) مدیحه‌سرایی در آن معمول است.
 (ه) موضوعات حماسی و ملی درون‌مایهٔ رایج آن است.
- (۱) الف - ج - ه (۲) الف - ب - د (۳) ب - ج - ه (۴) ب - ج - د

۲۳- از نظر تاریخ ادبیات، کدام گزینه دربارهٔ وضعیت زبان فارسی در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم نادرست است؟

- (۱) در زمان سامانیان، بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد و دانشمندان این شهر آثار ارزنده‌ای به زبان پارسی پدید آوردند.
 (۲) دست‌کم تا پایان سلطنت محمود، دربار غزنویان به وجود شاعران بزرگ فارسی‌گوی مانند عنصری، فرخی و منوچهری آراسته بود.
 (۳) قرن چهارم، دورهٔ شکوفایی روح ایرانی، با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت.
 (۴) امرای سامانی با تشویق شاعران و نویسندگان کوشیدند در ماوراءالنهر و خراسان بزرگ، بازیافتن اندیشه‌ای ایرانی در چارچوب فرهنگ اسلامی را ترویج کنند.

۲۴- چه تعداد از موارد زیر، اطلاعات درستی را از زبان فارسی میانه بیان می‌کنند؟

- زبان پارتی در دورهٔ هخامنشیان رایج بود و تا اوایل دورهٔ ساسانی نیز آثاری به این زبان تألیف می‌شده است.
 - زبان پهلوی، زبان رسمی دوران ساسانی بود. این زبان اساساً به ناحیهٔ پارس تعلق داشته است.
 - بعضی از قطعات شعری به زبان پهلوی، مانند منظومهٔ «درخت آسوریک» و «یادگار زریران» اصل پارتی دارند.
 - اصل «کلیله و دمنه» و «هزار و یک شب» از میان رفته است، ولی ترجمهٔ عربی و فارسی آن‌ها در دست است.
 - آثار ادبی پهلوی به سبب اهمیتی که سنت شفاهی در ایران پیش از اسلام داشته، غالباً به کتابت درنیامده بود.
- (۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

۲۵- کدام بخش از متن زیر، از نظر تاریخ ادبیات ایراد دارد؟

«ابوعلی بلعمی به دستور ابومنصور عبدالرزاق (۱) مأموریت یافت که تاریخ مفصلی را که محمد بن جریر طبری (۲) آن را تحت عنوان «تاریخ الرسل والملوک» (۳) به زبان عربی نوشته بود، به فارسی برگرداند. بلعمی هم‌زمان با ترجمهٔ کتاب، اطلاعات دیگری راجع به تاریخ ایران بر آن افزود و با حذف مطالبی از اصل تاریخ طبری، آن را به صورت تألیفی مستقل درآورد که به «تاریخ بلعمی» (۴) شهرت یافته است.»

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۲۶- کدام گزینه دربارهٔ استاد «علی اکبر دهخدا» درست نیست؟

- (۱) از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود. وی با روزنامهٔ «صور اسرافیل» همکاری داشت.
- (۲) در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های جمال‌زاده و هدایت به کار رفت، نقش مؤثری داشت.
- (۳) «لغت‌نامه» که مفصل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی است، حاصل پژوهش‌های او در فرهنگ‌نویسی است.
- (۴) نوشته‌های طنزآمیز سیاسی - اجتماعی او با عنوان «چرند و پرند» در روزنامهٔ «سروش» منتشر می‌شد.

۲۷- عبارات زیر به ترتیب مربوط به کدام شخصیت‌های دوران بازگشت و بیداری است؟

- به دلیل جسارت و بی‌پروایی در بیان اندیشه‌های سیاسی، اجتماعی و وطن‌پرستانه‌اش ترور شد.
- احیاکنندهٔ نثر فارسی است و از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ این دوره است.
- او توانست با شعرهای طنزآمیز، ساده و عامیانه‌اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کند.
- در زمان نادرشاه و کریم‌خان زند با همراهی چند تن دیگر، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.

- (۱) فرخی یزدی - قائم‌مقام فراهانی - ایرج‌میرزا - نشاط اصفهانی
- (۲) فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - نسیم شمال - مشتاق اصفهانی
- (۳) میرزادهٔ عشقی - قائم‌مقام فراهانی - نسیم شمال - مشتاق اصفهانی
- (۴) میرزادهٔ عشقی - ادیب‌الممالک فراهانی - ایرج‌میرزا - نشاط اصفهانی

۲۸- نام پدیدآورندگان همهٔ آثار در کدام گزینه به درستی آمده است؟

- (۱) شمس و طغرا (محمدباقر میرزا خسروی)، سرگذشت حاجی بابای اصفهانی (میرزا حبیب اصفهانی)، چرند و پرند (دهخدا)
- (۲) شمس‌الدین و قمر (میرزا حسن خان بدیع)، تاریخ تطوّر نظم فارسی (ملک‌الشعراى بهار)، منشآت (قائم‌مقام فراهانی)
- (۳) داستان باستان (میرزا حسن خان بدیع)، تاریخ بیداری ایرانیان (ناظم‌الاسلام کرمانی)، ایده‌آل (فرخی یزدی)
- (۴) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران (ملک‌الشعراى بهار)، گنجینهٔ نشاط (نشاط اصفهانی)، خداوندنامه (ادیب‌الممالک فراهانی)

۲۹- در کدام گزینه، ارزش موسیقایی سجع‌ها نسبت به سایر گزینه‌ها کم‌تر است؟

- (۱) تو دل این کار نداری و تن این بار نیاری، به باری از پای درآیی، آبی داری ولیکن تابى نداری.
- (۲) چون من باش که شربت دی چشیده‌ام و ضربت وی کشیده‌ام؛ با چندین خستگی و شکستگی از دلبستگی ذره‌ای کم نکردم، هنوز از آتش عشق، رخ پردود دارم و بر ماتم فراق، جامه کبود.
- (۳) طایر روح خواست که شریک آن فتوح شود و با آن جمع در تابش آن شمع هم‌صیوح؛ عنان قالب در طلب و کشش آمد و زمام قلب در طرب و جنبش.
- (۴) یکی، دو رفیق را آگاه کردم و روی عزیمت به راه آوردم؛ چون کأس شراب در هر کامی منزل و از هر زمینی چیزی عاید می‌کردم.

۳۰- در کدام گزینه، به ترتیب سجع‌های «متوازی - مُطَرّف - متوازی - متوازن» به کار رفته‌اند؟

- (الف) الهی، دست عبدالله به چرمی بسته به که با خامی نشسته.
- (ب) الهی، اگرچه «لا تقنطوا» در قرآن است، قلم‌رفته را چه درمان است؟
- (ج) الهی، بیزارم از آن طاعتی که مرا به عجب آرد و بندهٔ آن معصیتم که مرا به عُذر آرد.
- (د) الهی، اگر عبدالله را بخواهی سوخت، دوزخ دیگر باید آرایش او را و اگر او را بخواهی نواخت، بهشتی دیگر باید آسایش او را.

(۲) ب - الف - د - ج

(۱) ب - الف - ج - د

(۴) د - ب - الف - ج

(۳) د - ج - ب - الف

۳۱- در کدام یک از عبارت های زیر، «سجع متوازی» به کار نرفته است؟

- (۱) آورده اند که سپاه دشمن بسیار بود و اینان اندک. جماعتی آهنگ گریز کردند. پسر نعره زد و گفت: ای مردان بکوشید یا جامه زنان بپوشید؛ سواران را به گفتن او تهوّر زیادت گشت و به یکبار حمله آوردند.
- (۲) پدر را از این حال آگهی دادند. برادرانش را بخواند و گوشمالی به واجب بداد. پس هر یکی را از اطراف بلاد حصّه معین کرد تا فتنه بنشست و نزاع برخاست که ده درویش در گلیمی بخشبند و دو پادشاه در اقلیمی نگنجند.
- (۳) وزیر این سخن بشنید، طوعاً و کرهاً بپسندید و بر حُسن رای مَلِک آفرین خواند و گفت: آن چه خداوند فرمود عین حقیقت است که اگر در صحبت آن بَدان تربیت یافتی طبیعت ایشان گرفتی.
- (۴) طایفه دزدان عرب بر سر کوهی نشسته بودند و منفذ کاروان بسته و رعیت و بُلدان از مکاید ایشان مرعوب و لشکر سلطان مغلوب، به حکم آن که ملاذی منیع از قلّه کوهی گرفته بودند.

۳۲- در کدام بیت «مراعات نظیر، تلمیح و تضمین» یافت می شود؟

(۱) سعدی از سرزنش غیر نترسد هیئات	غرقه در نیل چه اندیشه کند باران را
(۲) حافظ اسرار الهی کس نمی داند خموش	از که می پرسی که دور روزگاران را چه شد؟
(۳) نیازی نیست با شعرم تخلص، خواجه خود فرمود	که چرخ این سکه دولت به نام شهریاران زد
(۴) چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت	شیوه جنات تجری تحتها الانهار داشت

۳۳- در کدام بیت تلمیح به کار نرفته است؟

(۱) هر که مجنون تو شد از همه قیدی وارست	عاقلان راه نبردند و به افسانه زدند
(۲) چون زلیخامشربان ما را تلاش قرب نیست	دیده یعقوب ما را بوی پیراهن بس است
(۳) مشو درهم رخت گر شد کبود از سیلی اخوان	که بی این نیل از چشم خریداران خطر داری
(۴) کرسی چه حاجت آن را کز عرش برگزشته است	از زیر پای منصور کرسی کشید باید

۳۴- در همه ابیات زیر «تضمین» به کار رفته است؛ به جز

(۱) خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم	کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی
(۲) همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی	به پیام آشنایی بنوازد آشنا را
(۳) شهریاریم و گدای در آن خواجه که گفت	خوشتر از فکر می و جام چه خواهد بودن
(۴) حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی	من از آن روز که در بند توام آزادم

۳۵- تعامل و همنشینی کدام واژه ها در بیت «در نمازم خم ابروی تو با یاد آمد/ حالتی رفت که محراب به فریاد آمد»

سبب زیبایی آفرینی شده است و این کاربرد شاعرانه، کدام آرایه را خلق کرده است؟

(۱) (ابرو، محراب) - اغراق	(۲) (خم، ابرو) - کنایه
(۳) (محراب، فریاد) - تلمیح	(۴) (نماز، محراب) - مراعات نظیر

۳۶- در کدام بیت یک «تلمیح» و سه مجموعه «مراعات نظیر» دیده می شود؟

(۱) بنمای یوسفی که در این قحطسال عشق	بر چهره اش غبار کسادى نشسته نیست
(۲) به عشق زلف و رخت فارغم ز دیر و حرم	که این معامله بیرون ز کفر و ایمان است
(۳) غنچه چون عیسی به گفتار آمده از مهد شاخ	گل چو مریم مهر خاموشی به لب بنهاده است
(۴) هر نفس آواز عشق می رسد از چپ و راست	ما به فلک می رویم عزم تماشا که راست؟

۳۷- به ترتیب در چند مصراع «ی» تماماً صامت و در چند مصراع «ی» تماماً مصوّت است؟

(الف) روی تو خوش می‌نماید آینه ما

(ب) غیرتم آید شکایت از تو به هر کس

(ج) خنک آن درد که یارم به عیادت به سر آید

(د) زین دست که دیدار تو دل می‌برد از دست

(ه) وقتی دل سودایی می‌رفت به بستان‌ها

(۱) سه - دو

(۲) دو - سه

(۳) دو - یک

(۴) چهار - یک

۳۸- بیت زیر به ترتیب چند هجای کوتاه، بلند و کشیده دارد؟

«اشک خونین بنمودم به طبیبان گفتند / درد عشق است و جگر سوز دواایی دارد»

(۱) هشت، شانزده، سه

(۲) نه، شانزده، دو

(۳) هشت، پانزده، دو

(۴) نه، پانزده، سه

۳۹- در کدام گزینه، نشانه هجایی ابیات، چهار بار تکرار «- - - - -» است؟

(الف) گر دوست می‌آید برم یا تیغ دشمن بر سرم

(الف) من با کسی افتاده‌ام کز وی نپردازم به کس

(ب) نه سر شد خاک درگاهت، نه پا فرسود در راهت

(ب) مرا چون شمع باید سوخت از سر تا به پا امشب

(ج) هر که معشوقی ندارد عمر ضایع می‌گذارد

(ج) همچنان ناپخته باشد هر که بر آتش نجوشد

(د) در هجر جانان مدتی با درد دل درساختم

(د) دردم رسید اکنون به جان نزدیک درمان آدمم

(۱) الف - د

(۲) ب - ج

(۳) الف - ج

(۴) ب - د

۴۰- پایه‌های آوایی ناهمسان کدام بیت را می‌توان به دو صورت تقسیم‌بندی کرد؟

(۱) ای دل طریق رندی از محتسب بیاموز

(۱) مست است و در حق او کس این گمان ندارد

(۲) گر بی تو بود جنت بر کنگره نشینم

(۲) ور با تو بود دوزخ در سلسله آویزم

(۳) فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید

(۳) شرمنده، رهروی که عمل بر مجاز کرد

(۴) گوشه ابروی توست منزل جانم

(۴) خوش‌تر از این گوشه پادشاه ندارد

۴۱- توضیح کدام گزینه درباره بیت زیر نادرست است؟

«نقصان نکنم که در هنر بحرم

خالی نشوم که در ادب کانم»

(۱) یک وزن بیت «مفعول مفاعیلن مفاعیلن» است.

(۲) در این بیت، هیچ هجای کشیده‌ای وجود ندارد.

(۳) وزن دیگر بیت «مستفعل مستفعل مستفعل فع» است.

(۴) دست‌کم یکی از وزن‌های این بیت ناهمسان است.

۴۲- نشانه‌های هجایی کدام بیت «کاملاً» درست است؟

- (۱) قباى حسن‌فروشى تو را برآزد و بس
(U U ---U-- UU ---U)
(۲) چه نشینی ای قیامت بنمای سرو قامت
(UU ---U--- UU ---U--- UU)
(۳) پس از چندین شکیبایی شبی یا رب توان دیدن
(---U--- U--- U---)
(۴) چون قدر تو عالی و چو روی تو گشاده
(---U--- U--- U---)
- که همچو گل همه آیین رنگ و بو داری
(U U ---U-- UU ---U)
به خلاف سرو بستان که ندارد اعتدالی
(UU ---U--- UU ---U--- UU)
که شمع دیده‌افروزی‌م در محراب ابرویت
(---U--- U--- U---)
چون عهد تو نیکو و چو حلم تو رزین است
(---U--- U--- U---)

۴۳- کدام بیت‌ها را می‌توان به دو صورت دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (الف) بکش پا را ز بزم غیر، اینک چشم و دل حاضر
(ب) نظری به لشکری کن که هزار خون بریزی
(ج) این چرخ به کام من نمی‌گردد
(د) گر ببخشائی گناهان مرا از فضل خود
(ه) گفتی ز ناز بیش مرنجان مرا برو
- نمی‌زبید سرت گردم که نازبانهی پا را
به خلاف تیغ هندی که تو در نیام داری
بر خیره سخن همی چه گردانم
آب گردم از خجالت بر در غفران تو
آن گفتنت که بیش مرنجانم آرزوست
- (۱) ج - ه (۲) الف - ب (۳) ب - ه (۴) ج - د

۴۴- وزن عروضی بیت زیر کدام است؟

- «شکار خسته اویم به تیر غمزه جادو»
- (۱) مفاعیلن فعلاثن مفاعیلن فعلن
(۲) مفاعیلن فعلاثن مفاعیلن فعلاثن
(۳) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
(۴) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
- گرم به مهر بخواند که ای شکار چه باشد»

۴۵- مفهوم کدام بیت با عبارت زیر «متفاوت» است؟

- «سرّ عشق، نهفتنی است نه گفتنی و بساط مهر، پیمودنی است نه نمودنی.»
- (۱) هر که را اسرار حق آموختند
(۲) این مدعیان، در طلبش بی‌خبرانند
(۳) هر کس که خبر می‌دهد از راز حقیقت
(۴) چگونه راز دلم همچو نی نهان ماند
- مهر کردند و دهانش دوختند
آن را که خبر شد، خبری باز نیامد
زنهار، مکن گوش که نامحرم غیب است
که داغ عشق تو پیدا ز بندبند من است

۴۶- کدام بیت، «فاقد» مفهوم عبارت زیر است؟

- «الهی اگر بهشت چون چشم و چراغ است، بی دیدار تو، درد و داغ است.»
- (۱) گر نباشد گل رخسار تو در باغ بهشت
(۲) بی روی و قامت و لب جان‌بخش دل‌گشت
(۳) مگر تو باغ بهشتی نگویمت که چو حوری
(۴) آن‌جا که یار پرده براندازد از عذار
- اهل دل را نکشد میل به جنات نعیم
ترک بهشت و طوبی و کوثر گرفته‌ایم
مرا تو جان و جهانی ندانمت که کدامی
قانع‌شدن به باغ بهشت از ندیدگی است

۴۷- کدام دو بیت زیر با یکدیگر قرابت مفهومی دارند؟

- (الف) چون بوی گل ردای سیاحت فکن به دوش
(ب) چون سبزه پاشکسته این باغ دلکشیم
(ج) عجب نیست از گل که خندد به سروی
(د) ما بی‌دلان به باغ جهان همچو برگ گل
- (۱) الف - ب (۲) ج - د
(۳) الف - ج (۴) ب - د

۴۸- بیت زیر با همه ابیات قرابت مفهومی دارد؛ به جز

- «هرگز دلم برای کم‌وبیش، غم نداشت»
(۱) دلبستگی است مادر هر ماتی که هست
(۲) آسوده کسی که در کم‌وبیشی نیست
(۳) عاشق نتواند که دمی بی غم زیست
(۴) غم موجود و پریشانی معدوم ندارم

۴۹- بیت زیر با همه ابیات تناسب معنایی دارد؛ به جز

- «تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان‌بین»
(۱) کنار سعدی از آن روز کز تو دور افتاد
(۲) دور از رخ تو دمه‌دم از گوشه چشم
(۳) هنگام وداع تو ز بس گریه که کردم
(۴) می‌گیرم و مرادم از این سیل اشکبار

۵۰- کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

- «دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند»
(۱) ای دوست بی‌آزار مرا هرچه توانی
(۲) مرغ دل تا هوا گرفت و رمید
(۳) ما چون ز دری پای کشیدیم کشیدیم
(۴) مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
- از گوشه بامی که پریدیم پریدیم»
دل نیست اسیری که ز آزار گریزد
باز با آشیان نمی‌افتد
امید ز هر کس که بریدیم بریدیم
ز بامی که برخاست مشکل نشیند

۵۱- کدام یک دربارهٔ تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی درست، اما دربارهٔ تعامل میان دانش عمومی و دانش علمی نادرست است؟

- (۱) تعارض‌ها گاهی با رهاکردن بخشی از ذخیرهٔ دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند. - اندیشمندانی که معتقدند دانش عمومی از دانش علمی اهمیت بیشتری دارد، دانش‌ها را خلق و بازسازی واقعیت می‌دانند.
- (۲) در شرایط تعارض، ارتباط دانش علمی و عمومی قطع می‌شود و دانش عمومی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند. - دیدگاهی که معتقد است تفاوت دانش عمومی و دانش علمی در روش آن‌هاست، دانش عمومی را اساس هرگونه دانشی می‌داند.
- (۳) اگر تلقی جهان متجدد از علم به سایر جوامع سرایت کند، موجب بروز تعاریف متفاوت از علم و شکل‌گیری تعارض می‌شود. - اندیشمندانی که معتقدند دانش عمومی از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید، از ورود دانش علمی به قلمرو دانش عمومی جلوگیری می‌کنند.
- (۴) یکی از پیامدهای تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی این است که دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند. - دیدگاهی که به رابطهٔ متقابل دانش عمومی و علمی باور دارد، معتقد است هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.

۵۲- ویژگی یا موضوع «علوم انسانی»، «علوم اجتماعی» و «فلسفه» در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) علوم انسانی از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کند. - کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن را مطالعه می‌کند. - موضوع آن اصل وجود است، یعنی به شناسایی موجودات طبیعی یا انسانی و اجتماعی نمی‌پردازد.
- (۲) شامل مطالعهٔ پدیده‌هایی است که انسان‌ها به وجود آورده‌اند. - برخی علوم اجتماعی در زمرهٔ علوم انسانی است. - نه جزء علوم طبیعی است نه جزء علوم انسانی، بلکه خود دانشی مستقل محسوب می‌شود.
- (۳) بررسی رفتارهای آگاهانه و معنادار انسان در حیطهٔ مطالعهٔ آن است. - موضوع آن خاص‌تر از علوم انسانی است. - موجودات طبیعی و انسانی را براساس قواعد کلی آن‌ها شناسایی می‌کند.
- (۴) موضوعاتی را بررسی می‌کند که مربوط به انسان هستند. - علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شود. - شناسایی قوانین کلی موجودات مانند قانون علیت در حیطهٔ کاربرد آن است.

۵۳- علت هر یک از موارد زیر به ترتیب کدام است؟

- در امان ماندن انسان‌ها از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات
- کمک علوم اجتماعی به انسان در شناسایی و استفادهٔ صحیح از طبیعت و علوم طبیعی
- افزایش همدلی و همراهی میان انسان‌ها توسط علوم اجتماعی

- (۱) شناخت کنش‌های اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی در علوم اجتماعی - تلاش علوم اجتماعی برای بهره‌مندی انسان از طبیعت و غلبهٔ او بر محدودیت‌های طبیعی - بهره‌مندی انسان‌ها از فرصت‌های موجود در اجتماعات انسانی
- (۲) شناسایی قواعد زندگی در خانواده، کلاس، مدرسه و دیگر اجتماعات انسانی - وجود ظرفیت دآوری دربارهٔ علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن در علوم اجتماعی - فراهم‌آوردن زمینهٔ فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر
- (۳) برخوردارشدن انسان از فرصت‌های زندگی در اجتماعات انسانی - آگاهی‌دادن علوم اجتماعی به انسان‌ها و جوامع دربارهٔ فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری - دآوری دربارهٔ ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و تلاش برای نقد و اصلاح آن‌ها
- (۴) شناسایی نظم و قواعد جهان اجتماعی توسط دانشمندان علوم اجتماعی - شناسایی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی از طریق شناخت کنش انسان و سایر پدیده‌های اجتماعی - شناخت و فهم معانی کنش‌های آدمیان و پیامدهای آن‌ها

۵۴- هر یک از موارد زیر به ترتیب نشان‌دهنده چه مفهومی است؟

- برخی آن را علم شناخت کنش اجتماعی و برخی آن را علم شناخت ساختار اجتماعی می‌دانند.
- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس آن، تعاریف متفاوتی از علم ارائه می‌دهند.
- انسان از طریق آن از دیده‌ها و شنیده‌هایش فراتر می‌رود و معنای پدیده‌های اطراف را درک می‌کند.
- چگونگی اثرپذیری ما از کنش‌ها و شیوه‌های زندگی و چگونگی اثرگذاری بر آن‌ها را مطالعه می‌کند.

(۱) علوم اجتماعی - دانش علمی - ذخیره دانشی - علوم اجتماعی

(۲) جامعه‌شناسی - دانش عمومی - ذخیره دانشی - جامعه‌شناسی

(۳) جامعه‌شناسی - هویت فرهنگی - تفکر و تعقل - علوم اجتماعی

(۴) علوم اجتماعی - هویت اجتماعی - تفکر و تعقل - جامعه‌شناسی

۵۵- برای بررسی یک پدیده اجتماعی مانند افزایش بزهکاری کودکان، جامعه‌شناسان تبیینی از چه ابزارها و روش‌هایی

بهره می‌برند؟

(۱) رویکرد تبیینی بزهکاری کودکان را یک پدیده فردی نمی‌داند، بلکه آن را در چارچوب نظم و قوانین اجتماعی بررسی می‌کند. - در این رویکرد جامعه‌شناس تلاش می‌کند با کشف روابط علت و معلولی، راهکارهایی برای پیش‌بینی و پیشگیری بزهکاری ارائه دهد.

(۲) در رویکرد تبیینی بزهکاری کودکان با فهم معنای ذهنی آن پدیده توسط خود کنشگران روشن می‌شود. - همان‌طور که علوم طبیعی امکان پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها را فراهم می‌کنند، جامعه‌شناسی تبیینی نیز می‌کوشد پدیده بزهکاری را کنترل کند.

(۳) بزهکاری کودکان از دیدگاه تبیینی، نتیجه مجموعه‌ای از عوامل بیرونی و قابل سنجش مانند شرایط خانوادگی و اقتصادی است. - رویکرد تبیینی بر این باور است که مطالعه بزهکاری کودکان به روش مفهومی و با نگاه از درون انجام می‌گیرد.

(۴) جامعه‌شناسی تبیینی معتقد است بزهکاری کودکان پدیده‌ای منحصربه‌فرد و غیر قابل پیش‌بینی است. - هدف جامعه‌شناس تبیینی در بررسی بزهکاری کودکان، کشف قوانین کلی و تکرارشونده برای توضیح پدیده‌هاست.

۵۶- در ارتباط با تفاوت‌ها و تنوع جهان‌های اجتماعی، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

• در چه صورتی ما انسان‌ها به این تنوع و تفاوت‌ها پی می‌بریم؟

• تغییر در زبان و لهجه مردم یک جهان اجتماعی، چه مشخصه و ماهیتی دارد؟

• چرا انسان می‌تواند سبب پیدایش جهان‌های اجتماعی متنوع شود؟

• تفاوت فرهنگ جاهلی و فرهنگ اسلامی در شبه‌جزیره عربستان، از چه نوع تفاوت‌هایی است؟

(۱) وقتی جهان اجتماعی خود را با دیگر جهان‌ها مقایسه می‌کنیم. - باعث تبدیل یک جهان اجتماعی به جهانی دیگر می‌شود. - آگاهی و معرفت انسان‌ها متفاوت است. - تفاوت‌هایی که موجب تحول لایه‌های سطحی جهان اجتماعی می‌شود.

(۲) وقتی به تاریخ گذشته خود رجوع می‌کنیم. - از آن دسته تغییرات است که درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود. - جهان اجتماعی را انسان آگاه و خلاق پدید می‌آورد. - تفاوت‌هایی که در عقاید و ارزش‌های کلان رخ می‌دهد.

(۳) وقتی جهانی که در آن متولد شده‌ایم را به دقت می‌بینیم. - نشان‌دهنده ظهور یک جهان اجتماعی جدید است. - انسان‌ها دارای تنوع اراده و اختیار هستند. - تفاوت‌هایی که میان جهان‌های اجتماعی مختلف رخ می‌دهد.

(۴) وقتی چشم خود را به دیگر جوامع می‌گشاییم. - منجر به تغییر در لایه‌های عمیق جهان اجتماعی می‌شود. - رفتار انسان‌ها برخلاف سایر موجودات زنده غریزی نیست. - تفاوت‌های مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی است.

۵۷- از بین موارد زیر، کدام موارد قسمت اول آن‌ها درباره دیدگاه طولی و قسمت دوم آن‌ها درباره دیدگاه عرضی نسبت به تاریخ جهان‌های اجتماعی است؟

- الف) تمامی جوامع در یک خط قرار دارند و بعضی پیشرفته و برخی دیگر عقب‌مانده‌اند. - هیچ‌یک از جهان‌های اجتماعی با حفظ هویت خود نمی‌تواند مسیر یک جهان اجتماعی دیگر را دنبال کند.
- ب) جوامع عقب‌مانده از لحاظ تاریخی، باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند. - تفاوت جهان‌های اجتماعی از نوع تفاوت‌های یک موجود زنده در مراحل مختلف رشد خود است.
- ج) مردم‌شناسان براساس این دیدگاه، از جهان‌های اجتماعی متفاوت همچون غرب و اسلام یاد می‌کنند. - همه جهان‌های اجتماعی شبیه یک موجود زنده‌اند و تفاوت‌شان از نوع تفاوت مراحل مختلف رشد همان موجود است.
- د) همه جهان‌های اجتماعی شبیه یکدیگرند و بر همین اساس مسیر واحدی را طی می‌کنند. - هر جهان اجتماعی براساس عقاید و ارزش‌های کلان خود، فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می‌آورد.

۱) ج - د ۲) الف - ب ۳) الف - د ۴) ج - ب

۵۸- نقش آگاهی و اراده انسان در شکل‌دهی و تحول جهان اجتماعی کدام است؟

- ۱) جهان اجتماعی پس از ساخته شدن، الزام‌هایی پدید می‌آورد که مانع بسط آگاهی و اراده نوین افراد شده و کنشگری انسان را منفعل می‌سازد.
- ۲) آگاهی‌ها و اراده‌های نوین می‌توانند در جهت تداوم، گسترش یا تحول جهان اجتماعی حرکت کنند، به این شرط که جهان اجتماعی از بسط این آگاهی‌ها جلوگیری نکند.
- ۳) جهان اجتماعی پس از شکل‌گیری، پیامدها و الزام‌هایی پدید می‌آورد که به اراده تک‌تک افراد و تصمیم و قراردادهای عمومی آن‌ها وابسته است.
- ۴) پیامدهای جهان اجتماعی و الزام‌هایی که به دنبال می‌آورد، انعکاس کنش فعالانه انسان است و لزوماً مانع شکل‌گیری جهان اجتماعی جدید توسط کنشگران می‌شود.

۵۹- در ارتباط با فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان متجدد از نظر وبر، علت هر یک از وضعیت‌های زیر کدام است؟

- از دست رفتن آزادی و اراده انسان‌ها
 - پیش‌بینی و پیشگیری از حوادث طبیعی و غلبه بر طبیعت
 - سپردن داوری درباره ارزش‌ها به تمایلات افراد
- ۱) رواج کنش‌هایی با اهداف دنیوی به وسیله علوم تجربی - رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن - از دست رفتن امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری
- ۲) احاطه بر ابعاد وجودی انسان از طریق یک نظام اجتماعی پیچیده - استفاده از علوم تجربی برای اهداف دنیوی - طرد عناصر معنوی و مقدس از جهان اجتماعی انسان‌ها
- ۳) افزایش میزان کنش‌های حسابگرانه معطوف به دنیا - غیرعلمی‌دانستن روش‌های عقلانی و وحیانی - زوال معنا و عقلانیت ذاتی به دلیل افول علوم فراتجربی
- ۴) از بین رفتن امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری - گسترش عقلانیت ابزاری و علوم تجربی - محدودیت علم و دانش علمی به علوم مبتنی بر روش‌های تجربی

۶۰- عبارت درست درباره هر یک از موارد زیر در کدام گزینه آمده است؟

- رابطه قلمرو آرمانی و قلمرو واقعی جهان اجتماعی
- رابطه حقایق و قلمرو آرمانی و واقعی جوامع
- رابطه ابزارهای شناخت و حق و باطل بودن

(۱) مرز قلمرو آرمانی و واقعی جهان اجتماعی براساس عمل مردم تعیین می‌شود. - جوامع مختلف با ایمان به عقاید و ارزش‌های حقیقی، آن‌ها را به قلمرو آرمانی خود وارد می‌کنند. - اگر علوم اجتماعی علم را به معنای تجربی محدود کند، توان شناخت حق و باطل را دارد.

(۲) هر اندازه مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند، آرمان‌ها وارد قلمرو واقعی جهان اجتماعی می‌شود. - اگر جوامع حقایق را نشناسند، از حق گسسته و به سوی باطل گام برمی‌دارند. - حق و باطل بودن عقاید و ارزش‌ها را می‌توان بر مبنای روش‌های تجربی شناخت.

(۳) آرمان‌های هر جهان اجتماعی را می‌توان در پرتو واقعیت‌های آن ارزیابی کرد. - اگر جوامع هنجارها و اعمال خود را براساس حقایق سامان دهند، آن‌ها را به قلمرو واقعی وارد می‌نمایند. - حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی، با علم متناسب با آن شناخته می‌شود.

(۴) اگر مردم مطابق با ارزش‌ها عمل نکنند، آرمان‌ها از واقعیت‌ها فاصله می‌گیرد. - حقایق از جهت قرارگرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی جوامع تغییر می‌یابند. - علوم مبتنی بر عقل و وحی، ابزارهای شناخت عقاید و ارزش‌ها هستند.

۶۱- پاسخ پرسش‌های زیر کدام است؟

- این موضوع که امنیت برای یک کشور آشوب‌زده پدیده‌ای آرمانی است، چه معنایی دارد؟
- انسان در فرهنگ سکولار و دنیوی چه وضعیتی دارد؟
- از دیدگاه دورکیم، ملاک تفاوت جوامع مکانیکی با جوامع ارگانیکی چیست؟

(۱) حدود قلمرو آرمانی و واقعی هر جهان اجتماعی دستخوش تغییر می‌شود. - همه ظرفیت‌ها و استعدادها انسان در خدمت دنیا به کار گرفته می‌شوند. - در جوامع مکانیکی تقسیم کار اجتماعی گسترده شکل نگرفته است.

(۲) قلمرو آرمانی و قلمرو واقعی تابع جهان‌های اجتماعی است. - در همه معانی آن، جهان دیگر در محدوده منافی که برای انسان دارد، پذیرفته می‌شود. - در جوامع مکانیکی تقسیم کار اجتماعی گسترده است.

(۳) قلمرو آرمانی و واقعی از جامعه‌ای به جامعه دیگر متفاوت است. - ظرفیت‌ها و خواسته‌های معنوی انسان به فراموشی سپرده می‌شود. - در جوامع ارگانیکی صرفاً تقسیم کار سنی و جنسی وجود دارد.

(۴) جهان‌های اجتماعی تابع قلمرو آرمانی و واقعی فرهنگ هستند. - انسان از فرهنگ توحیدی انحراف پیدا کرده و به سوی دنیاگرایی گام برمی‌دارد. - در جوامع ارگانیکی تقسیم کار اجتماعی گسترده وجود دارد.

۶۲- به ترتیب ویژگی‌های هویتی «ایران‌شناس بااخلاق و اروپایی» با ویژگی‌های هویتی کدام گزینه یکسان است؟

- (۱) کارمند مسلمان و باتقوا
- (۲) دانش‌آموز وقت‌شناس و روستایی
- (۳) مؤمن راست‌گو و اهل ایران
- (۴) معلم منضبط و نوآور

۶۳- موارد کدام گزینه، همگی نشان‌دهنده شکل‌گیری هویت اجتماعی هر فرد درون جهان اجتماعی براساس عقاید و ارزش‌های آن است؟

- (۱) تعیین هویت افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها در یک جامعه قبیله‌ای - تلاش برای عمران و آبادانی طبیعت در جهان معنوی اسلام - سازگاری هویت هر جهان اجتماعی با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی افراد
- (۲) ارزیابی هویت افراد براساس علم، عدالت و تقوا در فرهنگ اسلام - وابستگی هویت افراد به ثروت و توان اقتصادی در جامعه سرمایه‌داری - تعیین هویت افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها در یک جامعه قبیله‌ای
- (۳) مجازدانستن هرگونه دخل و تصرف در طبیعت در نگاه دنیوی جهان متجدد - تعیین هویت افراد براساس عقاید و ارزش‌های محترم برای هر دین در یک جهان دینی و معنوی - تعامل جهان متجدد با ویژگی‌های اخلاقی و روانی سکولار
- (۴) وابستگی هویت افراد به ثروت و توان اقتصادی در جامعه سرمایه‌داری - مخالفت با تصرفات غیرمجاز انسان در طبیعت براساس طبیعت‌شناسی اسلام - تعیین هویت دینی برای افراد در یک جامعه معنوی و دینی

۶۴- هر یک از موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- مصداق بخش آگاهانه هویت انسان
- نوع رابطه حق و باطل با جهان اجتماعی
- پیامد طرد عناصر معنوی در جهان متجدد
- خاستگاه نظریه استعمار در سده‌های پیشین

- (۱) هویتی که ما آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند. - جهان‌های اجتماعی می‌توانند بر مدار حق و باطل بچرخند. - جهان صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که در اختیار و کنترل بشر هستند. - جوامع پیشرفته، الگوی جوامع عقب‌مانده‌اند.
- (۲) هویتی که دیگران می‌شناسند و برایمان بازگو می‌کنند. - حق و باطل بر مبنای خواست جهان اجتماعی دچار تغییر می‌شود. - با افول علوم فراتجربی، به زوال معنا و عقلانیت ذاتی می‌رسد. - باید برای عمران و آبادانی جوامع عقب‌مانده تلاش کرد.
- (۳) هویتی که به آن واقف نیستیم، ولی درباره آن تأمل می‌کنیم. - برای جهان‌های اجتماعی امکان انحراف از حق وجود دارد. - عرصه بر کنش‌های عاطفی و اخلاقی تنگ می‌شود. - فرهنگ‌ها و تمدن‌ها مسیرهای متفاوت و متنوعی را طی می‌کنند.
- (۴) هویتی که برای شناخت آن از دیگران کمک می‌گیریم. - اگر جوامع به حقایق ایمان نیاورند، به سوی باطل گام برمی‌دارند. - جهان هیچ‌گونه قداستی ندارد و صرفاً ابزار مصرف انسان است. - همه جوامع در یک خط قرار دارند.

۶۵- از بین موارد زیر، قسمت اول کدام موارد نادرست و قسمت دوم آن درست است؟

- (الف) به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی، علوم اجتماعی از علوم طبیعی اهمیت بیشتری دارد. - به سبب کمک علوم اجتماعی به استفاده صحیح از طبیعت، پیش‌بینی در علوم اجتماعی دشوارتر از علوم طبیعی است.
- (ب) هر جهان اجتماعی تا زمانی که پیامدهای آن باقی است، مشارکت اجتماعی افراد را برقرار می‌سازد. - با تغییر جهان اجتماعی موجود و برداشته شدن الزام‌های آن، جهان اجتماعی جدیدی شکل می‌گیرد.
- (ج) افرادی که از دانش علمی درباره یک پدیده برخوردارند، می‌توانند راه‌حل‌های صحیح برای مشکلات پیدا کنند. - افرادی که از دانش عمومی برخوردارند، مشکلات اجتماعی را می‌شناسند و برای همه آن‌ها راه‌حل ارائه می‌دهند.
- (د) هویت هر جهان اجتماعی براساس تعامل هویت فردی و اجتماعی افراد شکل می‌گیرد. - قواعد، هنجارها و نمادهای هر جهان اجتماعی متناسب با عقاید، ارزش‌ها و آرمان‌های آن جهان اجتماعی سامان می‌یابند.

(۱) ب - ج (۲) الف - ج (۳) الف - د (۴) ب - د

۶۶- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب به کدام مفهوم علمی اشاره دارد؟

- (الف) اگر به دانش‌آموزان بعد از هر پاسخ درست پاداش داده شود، انگیزه آنان برای پاسخ‌دهی افزایش می‌یابد.
 (ب) دانشمندان به این نتیجه رسیده‌اند که یادگیری از طریق پیامدها (پاداش و تنبیه) شکل می‌گیرد.
 (ج) دانشمندان به دنبال بررسی این موضوع هستند که چرا بعضی افراد وقتی پاداش دریافت می‌کنند، سریع‌تر یاد می‌گیرند.
 (د) یافته‌های متعدد و تأییدشده تأثیر تقویت رفتار بر یادگیری

- (۱) نظریه - فرضیه - مسئله - قانون
 (۲) نظریه - قانون - فرضیه - مسئله
 (۳) فرضیه - نظریه - مسئله - قانون
 (۴) فرضیه - قانون - مسئله - نظریه

۶۷- هر کدام از جملات زیر به ترتیب به کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی اشاره دارد؟

- طبق تئوری «خودتعیین‌گری»، سه نیاز پایه و اساسی در انسان، خودمختاری، احساس شایستگی و ارتباط است.
- به عقیده روان‌شناسان، نوع تصمیم‌گیری نوجوانان محصول نحوه پاسخ آن‌ها به مسائل اخلاقی است.
- اگر طبق یک قاعده، بعد از انجام کاری پاداشی برای انجام‌دهنده ارائه دهیم، به احتمال زیاد او تا مدت‌ها این کار را تکرار خواهد کرد.

- اگر بخواهیم افراد به خودشکوفایی برسند، باید نیازهای سطح پایین‌تر آن‌ها مانند نیازهای زیستی و امنیتی آن‌ها را به درستی پاسخ دهیم.

- (۱) توصیف - تبیین - پیش‌بینی - کنترل
 (۲) توصیف - تبیین - کنترل - تبیین
 (۳) تبیین - توصیف - تبیین - توصیف
 (۴) تبیین - توصیف - تبیین - پیش‌بینی

۶۸- هر یک از عبارتهای زیر، به ترتیب با کدام مفهوم همخوانی بیشتری دارد؟

- مبنا و عامل تغییر فرضیات و نظریات علم تجربی
- امکان بررسی نتایج یک آزمایش در سنین و نژادهای متفاوت
- روشن کردن موقعیت نامعین
- علت ناتوانی روش علمی در پاسخ به بسیاری از پدیده‌های انسانی

- (۱) تغییر در نظریات سایر منابع کسب معرفت - تکرارپذیری - هدف روش علمی - تأثیر ارزش‌ها در تفسیر موضوعات مربوط به انسان
 (۲) آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی - تعریف عملیاتی - هدف روش علمی - تغییر در نیازهای فرهنگی، اجتماعی و زیستی
 (۳) تغییر در نظریات و مبانی غیرتجربی - تکرارپذیری - ویژگی روش علمی - پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان
 (۴) تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان - تعریف عملیاتی - ویژگی روش علمی - گذشت زمان و تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم

۶۹- توضیح مقابل کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) روشندان با برقراری تماس با حروف خط بریل می‌توانند متن‌های نوشته‌شده به این خط را بفهمند. (مرحله‌ای خارج از سطوح شناخت)
 (۲) بسیاری از بزرگسالان زمانی که از جلوی مدرسه محل تحصیل خود می‌گذرند، به یاد خاطرات خوش دوران مدرسه می‌افتند. (عالی‌ترین سطح شناخت پایه)
 (۳) در شرایط بحرانی، مردم هر جامعه هنگام انتخاب در دوراهی توجه مضاعف به منافع خود یا منافع جامعه قرار می‌گیرند. (عالی‌ترین سطح شناخت عالی)
 (۴) با حرکات ناگهانی هر دانش‌آموز، چشم‌های معلم به سمت دانش‌آموز حرکت کرده می‌چرخد. (اولین گام شناخت پایه)

۷۰- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب در کدام گزینه آورده شده است؟

- کارآمدی پردازش متناسب با حرکت از شناخت پایه به شناخت عالی افزایش یافته و مسیری صعودی را طی می‌کند.
- با وجود دسته‌بندی پردازش به دو نوع ادراکی و مفهومی، عمل پردازش تابع تفاوت‌های فردی نیست.
- در مسیر حرکت از شناخت پایه به شناخت عالی، با طیفی از فعالیت‌های شناختی مواجهیم که به ترتیب پیچیده و پیچیده‌تر می‌شوند.
- ساختار شناختی آدمی مسیری سلسله‌مراتبی را طی می‌کند و به استثنای دریافت محرک‌ها، فرایندهایی چون توجه، ادراک، حافظه و تفکر را در بر می‌گیرد.

(۱) نادرست - درست - نادرست - نادرست (۲) درست - درست - درست - نادرست

(۳) نادرست - نادرست - درست - درست (۴) درست - نادرست - نادرست - درست

۷۱- دو پژوهشگر در حال بررسی رفتارهای پرخطر کودکان هستند. پژوهشگر «الف» در محیط مدرسه توسط دوربین مخفی به ثبت رفتارها می‌پردازد و پژوهشگر «ب» کودکان را به دفتر کارش دعوت کرده و سؤالاتی را درباره رفتارهای پرخطر مطرح می‌کند. کدام مورد درباره این دو پژوهشگر درست است؟

(۱) پژوهشگر «الف» برخلاف پژوهشگر «ب»، از ابزاری استفاده کرده که قابلیت تبدیل متغیر مورد نظر به اعداد را به طور دقیق داشته باشد.

(۲) ماهیت روش پژوهشگر «الف» به گونه‌ای است که اجازه اجرای آن را در محیطی غیر از محیط طبیعی برای آن‌ها فراهم نمی‌کند.

(۳) در روش پژوهش «ب»، پژوهشگر ممکن است در کنار سؤالات هدایت‌شونده از سؤالات سازمان‌یافته هم استفاده کند.

(۴) پژوهشگر «الف» همانند پژوهشگر «ب» از روشی استفاده کرده که امکان ثبت مناطق مختلف مغز هنگام بروز رفتار را فراهم می‌کند.

۷۲- هر یک از مفاهیمی که در گزاره‌های زیر با گیومه مشخص شده‌اند، به کدام یک از جنبه‌های رشد اشاره دارند؟

• «رعایت حقوق دیگران»، که در بطن رفتارهای بین فردی قرار دارد، صرفاً در برخی از افراد ظاهر می‌گردد و اهمیت‌دادن به مصالح دیگران را در پی دارد.

• مدرسه دومین نهادی است که می‌تواند کودکان را برای «مشارکت مطلوب با یکدیگر» جهت دسترسی به اهداف مختلف هدایت کند.

• افراد در هر جایگاهی که با دیگران در تعامل هستند، اگر بخواهند عملکرد بالایی داشته باشند، لازم است در جنبه «هوش هیجانی» نیز به درجات مطلوبی برسند.

• آسیب‌های بینایی در نوزادان در صورت تداوم، می‌تواند به مختل شدن و یا کند شدن «ادراک یکپارچه او از پیرامون» منجر شود.

(۱) اجتماعی - شناختی - هیجانی - شناختی (۲) اخلاقی - اجتماعی - شناختی - جسمانی

(۳) اخلاقی - اجتماعی - شناختی - شناختی (۴) اجتماعی - شناختی - هیجانی - جسمانی

۷۳- براساس فرمایشات پیامبر اسلام (ص)، کدام مورد در خصوص سجاد ۱۳ ساله و ماهان ۵ ساله درست است؟

(۱) پدر سجاد هنگام تصمیم‌گیری برای خرید ماشین، ارزش یکسانی به رأی او در مقایسه با مادرش قائل شد.

(۲) مادر ماهان بعد از این که او اتاق دوستش را در مهمانی به هم ریخت با او قهر کرد، زیرا توقع داشت که ماهان از حرف او اطاعت کرده و به اتاق دیگران نرود.

(۳) مادر سجاد دیگر برای انجام تکالیف مدرسه به او دستور نمی‌دهد، زیرا معتقد است پسرش بزرگ شده است.

(۴) برادر بزرگ‌تر ماهان در حضور او شب‌ها زود به رختخواب می‌رود تا از این طریق ساعت مناسب خواب را به ماهان آموزش دهد.

۷۴- دنیا و دریا دوقلو هستند. آن‌ها مشغول مطالعهٔ دروس کنکور سراسری می‌باشند. دنیا در رشتهٔ تجربی رتبهٔ دوم آزمون آزمایشی منطقه را کسب کرده، در حالی که دریا در رشتهٔ انسانی درس می‌خواند و به رشتهٔ ادبیات فارسی علاقه‌مند است. کدام گزینه دربارهٔ دنیا و دریا نادرست است؟

- (۱) تفاوت علایق آن دو صرفاً به دلیل تفاوت در وراثت آن‌هاست.
- (۲) دریا و دنیا لزوماً از دو تخمک جدا به وجود نیامده‌اند.
- (۳) آن دو می‌توانند از نظر ظاهری قابل تشخیص نباشند.
- (۴) اگر از دو تخمک جداگانه به وجود آمده باشند، در ابتدا نطفهٔ هر کدام حاوی ۴۶ کروموزوم بوده است.

۷۵- کدام گزینه در رابطه با ویژگی‌های رشد در دورهٔ «کودکی دوم» درست است؟

- (۱) متناسب با رشد سریع کودکان، وزن کودکان در انتهای این دوره یک و نیم برابر وزن آن‌ها در ابتدای این دوره است.
- (۲) در سال‌های آخر این دورهٔ سنی کودکان قادرند هم کارهای ظریف مانند قلم به دست گرفتن، هم حرکات درشت مثل نخ کردن سوزن را به خوبی انجام دهند.
- (۳) کودکان اشیا را به دو دستهٔ «هست» و «نیست» تقسیم می‌کنند و نمی‌توانند حالتی را در نظر بگیرند که اشیا وجود داشته اما غایب باشند.
- (۴) برخلاف دورهٔ پیشین، کودکان این سنین می‌توانند ارزش اشیا را جدا از اندازه و ظاهر آن‌ها برآورد کنند و قدر اشیای کوچک اما قیمتی را بدانند.

۷۶- اگر بخواهیم این موضوع را تبیین کنیم که: «چرا وقتی یک کودک خشمگین می‌شود، ممکن است به سمت والدینش پرخاش کند، اما وقتی به نوجوانی رسید، هنگام خشمگین شدن با والدینش صحبت می‌کند» کدام گزینه پاسخ مناسب‌تری است؟

- (۱) کودکان برای جهت‌دادن به هیجان‌های خود نیازمند دریافت واکنش دیگران هستند و برخی کودکان هنوز از دیگران واکنش مناسب دریافت نکرده‌اند.
- (۲) نوجوانان تحت تأثیر هیجان‌هایی هستند که تحت تأثیر نظام پردازش‌های فردی نیستند و غالباً به یک صورت پدیدار می‌شوند.
- (۳) کودکان هیچ تصویری از کار خوب و بد ندارند و برای انجام عمل اخلاقی بیشتر به درستی آن توجه می‌کنند تا خوشحال یا ناراحت شدن دیگران.
- (۴) نوجوانان به دلیل آرمان‌گرایی دریافته‌اند که افراد، آمیزه‌ای از محاسن و معایب هستند و باید انتظارشان از والدینشان را منطقی کنند.

۷۷- از بین عبارات‌های زیر کدام موارد نادرست است؟

- (الف) اثرات افزایش ترشح هورمون تستوسترون در مردان زمانی که در افزایش حجم عضلات نقش دارد، از ویژگی‌های جنسی ثانویه محسوب می‌شود.
- (ب) ناگهانی‌بودن رشد در دورهٔ نوجوانی به معنای بلوغ و رسش جنسی است.
- (ج) حساسیت نسبت به انتقاد دیگران در دورهٔ نوجوانی به دلیل عدم پختگی، هدایت‌نشدن و به‌کارگیری غلط هیجانات است.
- (د) علت بروز رفتارهای مخرب و پرخطر در برخی از نوجوانان درست هدایت‌نشدن هیجان‌هایی است که منبع رفتارهای مثبت و سازنده هستند.

- (۱) «الف» - «د»
- (۲) «ب» - «ج»
- (۳) «الف» - «ب»
- (۴) «ب» - «ج» - «د»

۷۸- در یک پژوهش مدرسه‌ای، مشاهده شد که دانش‌آموزان سال نهم، هم‌زمان با بروز تغییرات ظاهری (مثل افزایش قد و تغییر صدا)، دچار تغییراتی در روابط خانوادگی نیز شده‌اند. آن‌ها زودتر عصبانی می‌شدند، واکنش‌های احساسی شدیدتری داشتند و نسبت به محدودیت‌های والدین واکنش‌های تند نشان می‌دادند. با توجه به موارد مطرح‌شده، کدام‌یک از گزینه‌های زیر، تحلیل درست‌تری از این پدیده است؟

- (۱) تغییرات جسمانی چون بزرگ‌شدن مغز به طور مستقیم باعث رشد شناختی می‌شوند و به همین دلیل نوجوانان مستقل‌تر فکر می‌کنند.
- (۲) تغییرات در رشد جسمانی می‌تواند باعث تغییر در جنبه‌های دیگر رشد مانند جنبه‌های هیجانی آن‌ها شده باشد.
- (۳) بروز توانایی‌های جدیدی چون بهره‌بردن از احتمال‌های مختلف در پیش‌بینی موقعیت‌ها و گزینشی‌شدن توجه، چنین تغییرات ناسازگارانه‌ای را موجب شده است.
- (۴) زمینه‌های رشد اخلاقی در نوجوانان به دلیل گرایش به همسالان و روابط اجتماعی گسترده‌تر در مقایسه با کودکی کاهش می‌یابد.

۷۹- متن زیر توضیح تجربه نوجوانی درباره ویژگی‌های هویتی‌اش است. اجزای هویتی مطرح‌شده در کدام گزینه درست است؟
«بعد از تجربه بلوغ، صدایی درونی، من رو دعوت به بزرگ‌شدن می‌کرد. انگار برام مرد بودن اهمیت پیدا کرده بود و با وسواس رفتارهای پدر و عموهام رو زیر نظر می‌گرفتم تا مثل اون‌ها مردونه رفتار کنم. مثلاً هم پدر و هم عموهام وقتی محرم می‌شد، تو مسجد محل کار می‌کردن و تو گروه‌های پخت و پخش نذری بودن و به همین خاطر از سال بعد من هم شروع کردم به کمک‌کردن بهشون.»

- (۱) تجربه بلوغ (جسمی) - مردانه رفتار کردن (جنسی) - شرکت در مراسم نذری پختن (مذهبی) - شرکت در فعالیت‌های گروهی مسجد (مذهبی)
- (۲) احساس بزرگ‌شدن (جسمی) - مرد بودن (جنسی) - زیر نظر گرفتن رفتارهای پدر و عمو (شناختی) - همراهی کردن با پدر و عمو (اخلاقی)
- (۳) تجربه بلوغ (جسمی) - مردانه رفتار کردن (روانی) - شرکت در مراسم نذری پختن (مذهبی) - شرکت در فعالیت‌های گروهی مسجد (اجتماعی)
- (۴) احساس بزرگ‌شدن (شناختی) - مرد بودن (جسمی) - زیر نظر گرفتن رفتارهای پدر و عمو (اجتماعی) - همراهی کردن با پدر و عمو (اجتماعی)

۸۰- کدام‌یک از گزینه‌های زیر در خصوص «هویت» نادرست است؟

- (۱) علی‌رغم وجود اجزای مختلف ویژگی‌های جسمانی، شناختی، اخلاقی و ... در هویت، رشد و شکل‌گیری آن از تغییراتی است که در جنبه رشد اجتماعی بررسی می‌شود.
- (۲) هویت همان تمایزی است که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد و می‌تواند ویژگی‌های فردی و ایده‌آل‌های او را شامل شود، هرچند این دو در ابتدا از هم فاصله داشته باشند.
- (۳) بروز احساس خودمختاری و استقلال نسبت به والدین در نوجوانی باعث می‌شود زمینه‌های رشد اخلاقی در این دوره نسبت به دوره‌های دیگر کاهش یابد.
- (۴) استفاده از رؤیاپردازی در نوجوانی که بین خود واقعی و خود آرمانی او فاصله وجود دارد دور از انتظار نیست، چون این احساس نزدیک‌شدن برای نوجوان لذت‌بخش است.

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۲:۳۰ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

استاد، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همهٔ پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله هفتم

پایه دوازدهم

۱۴۰۴/آبان/۱۶

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

دفترچه شماره دو

پایه	دوم	پایه دهم	دوازدهم	مدت پاسخگویی	تا شماره	از شماره	تعداد سؤال	مواد امتحانی
دوم	درس ۳ و ۴ صفحه ۳۱ تا ۶۶	—	درس ۱ صفحه ۱ تا ۱۸	۲۰ دقیقه	۱۰۰	۸۱	۲۰	زبان عربی
دوم	درس ۵ تا ۸ صفحه ۴۲ تا ۷۹	—	درس ۱ تا ۳ صفحه ۲ تا ۴۶	۲۰ دقیقه	۱۱۳	۱۰۱	۱۳	تاریخ
دوم	درس ۴ و ۵ صفحه ۲۲ تا ۴۶	—	درس ۱ و ۲ صفحه ۱ تا ۳۷		۱۲۵	۱۱۴	۱۲	جغرافیا
دوم	درس ۳ صفحه ۲۰ تا ۲۶	درس ۳ صفحه ۱۹ تا ۲۷	درس ۱ تا ۳ صفحه ۱ تا ۲۱	۲۰ دقیقه	۱۴۵	۱۲۶	۲۰	فلسفه و منطق
دوم	درس ۱ تا ۴ صفحه ۱ تا ۴۲	—	—	۱۵ دقیقه	۱۶۰	۱۴۶	۱۵	اقتصاد
—	—	—	—	۷۵ دقیقه	۸۰ سؤال		—	مجموع

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
زبان عربی	محمود بادبرین - آریا ذوقی - کاظم غلامی	کاظم غلامی
تاریخ	خدیجه جنت علیپور - مریم صالحی	خدیجه جنت علیپور
جغرافیا	الهه ریاحی نسب - مریم صالحی - زهرا فروغی - بهروز یحیی	مریم صالحی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - محمد تفقیدی - محمد حسین خدام مجید قدرتی پور	علی اکبر آخوندی
اقتصاد	سارا شریفی - پریناز گلپایگانی - ستایش محمدی	سارا شریفی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاچانپور

مشاور محتوایی آزمون: مریم صالحی

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفترچه سؤالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه ها، نوع صفحه آرایی، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و ...) در شبیه ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می شود.

• عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ: (۸۱ - ۸۹)

۸۱- ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بَنِيَانٌ مَرْصُوصٌ﴾:

- (۱) بدون شک خداوند کسانی را دوست دارد که در راه او صف در صف می‌جنگند، آنان مانند ساختمانی استوار هستند!
- (۲) قطعاً خداوند کسانی را دوست دارد که در راهش در یک صف کشته می‌شوند، گویی آنان ساختمانی استوار هستند!
- (۳) قطعاً خداوند کسانی را دوست دارد که در راهش صف در صف بجنگند، گویی آنان مانند ساختمانی استوار هستند!
- (۴) یقیناً خداوند کسانی را دوست دارد که در راه او صف در صف می‌جنگند، گویی آنان همچو ساختمانی استوار هستند!

۸۲- «عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَنْ يَتَعَاشُوا مَعَ بَعْضِهِمْ تَعَاشًا سَلَمِيًّا لِأَنَّ عُمَلَاءَ الْعَدُوِّ يَحَاوِلُونَ التَّفْرِقَةَ بَيْنَ النَّاسِ!»:

- (۱) مسلمانان باید با یکدیگر هم‌زیستی مسالمت‌آمیزی داشته باشند، برای این‌که دشمنان مزدور برای تفرقه‌انداختن میان مردم تلاش می‌کنند!
- (۲) مسلمین باید با یکدیگر به طور مسالمت‌آمیز هم‌زیستی کنند، زیرا مزدوران دشمن می‌کوشند میان مردم پراکندگی ایجاد کنند!
- (۳) مسلمانان با همدیگر به طور مسالمت‌آمیز زندگی می‌کنند، چراکه دشمن مزدور می‌کوشد میان مردم چنددستگی ایجاد کند!
- (۴) بر مسلمین واجب است که با یکدیگر مسالمت‌آمیز زندگی کنند، زیرا تلاش مزدوران دشمن برای ایجاد پراکندگی میان مردم است!

۸۳- «يَا لَيْتَنَا نُدْرِكُ قِيَمَةَ اعْتِمَادِ الْآخِرِينَ عَلَيْنَا وَنُحَسِّنَ الْأَعْمَالَ الَّتِي نَقُومُ بِهَا حَتَّى لَا نُضِيعَ قِيَمَةَ أَنْفُسِنَا!»:

- (۱) ای کاش ما ارزش اعتماد دیگران به خودمان را می‌فهمیدیم و کارهای نیکی را که انجام می‌دهیم تحسین کنیم تا این‌که ارزشمان را ضایع نکنیم!
- (۲) امید است که ارزش اعتماد دیگران به خود را درک کنیم و کارهای نیک انجام دهیم و به آن‌ها پردازیم تا این‌که ارزشمان را ضایع نکنیم!
- (۳) ای کاش ما ارزش اعتماد کردن دیگران به خودمان را درک کنیم و کارهایی را که به آن‌ها می‌پردازیم خوب انجام دهیم تا ارزش خودمان را تباه نکنیم!
- (۴) امید است که ما ارزش اعتماد دیگران به خود را بفهمیم و کارهایی را که به آن‌ها می‌پردازیم، به خوبی انجام دهیم تا ارزشمان تباه نشود!

۸۴- «يَفْتَخِرُ بَعْضُ الْجَاهِلِينَ بِالنَّسَبِ جَهْلًا كَانَتْهُمْ مَا خُلِقُوا مِنْ طِينَةٍ بَلْ خُلِقُوا مِنَ الذَّهَبِ وَ النَّحَاسِ، إِنَّمَا الْفَخْرُ لِعُقُولِنَا!»:

- (۱) برخی از افراد نادان نابخردانه به دودمان افتخار می‌کنند، انگار که آنان از خاک آفریده نشده‌اند بلکه از طلا و مس خلقشان کرده‌ایم، قطعاً افتخار به خردهای ماست!
- (۲) بعضی از جاهلان از روی نادانی به اصل و نسب افتخار می‌کنند، مانند این‌که آنان از گل آفریده نشده‌اند بلکه از طلا و نقره خلق شده‌اند، بی‌گمان افتخار به عقل‌های ماست!
- (۳) بعضی از جاهلان از روی نادانی به دودمان خود افتخار می‌کنند، به‌طوری‌که آنان از خاک آفریده نشده بلکه از طلا و نقره خلق شده‌اند، افتخار فقط به خردهای ماست!
- (۴) برخی از افراد نادان نابخردانه به دودمان افتخار می‌کنند، گویی که آنان از گل خلق نشده‌اند بلکه از طلا و مس آفریده شده‌اند، افتخار تنها به عقل‌های ماست!

۸۵- «علینا أن لا نبيع البضائع بسعر أغلى من هذا لأنَّ السَّعر الأرخص هو السَّبب الرَّئِیسِی فی نجاح التَّجارة و یُسبَّب أن یؤمننا النَّاس!»:

- (۱) ما نباید کالاها را به قیمتی گران‌تر از این بفروشیم، زیرا قیمت ارزان‌تر همان دلیل اصلی در موفقیت تجارت است و باعث می‌شود که مردم ما را امین بدانند!
- (۲) ما نباید کالایمان را با قیمتی گران‌تر از این به فروش برسانیم، چراکه قیمت ارزان علت اصلی موفقیت در تجارت است و باعث می‌شود که مردم به ما ایمان بیاورند!
- (۳) ما نباید کالاها را با قیمتی به این گرانی بفروشیم، چون که قیمت ارزان‌تر مهم‌ترین دلیل در موفقیت تجارت است و سبب می‌شود که مردم ما را امین بدانند!
- (۴) کالاها نباید به قیمتی گران‌تر از این به فروش برسند، زیرا ارزان‌ترین قیمت دلیل اصلی موفقیت در تجارت است و باعث می‌شود که مردم به ما ایمان بیاورند!

۸۶- عین الصَّحیح:

- (۱) کنت أشجعُ أصدقائي على التَّعرّف على أسباب فشلهم دائماً! من همواره دوستانم را به شناخت دلیل شکست‌هایشان تشویق می‌کردم!
- (۲) هذه ظاهرةٌ طَبِیعیَّة سَمَّاها سُكَّان هذه المَدِیْنة مطر السَّمَك! ساکنان این شهر این پدیدهٔ طبیعی را باران ماهی نامیده‌اند!
- (۳) بعد التَّخرُّج من الجامعة سوف نبحث عن مدیر یستخدمنّا! بعد از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه به دنبال مدیری خواهیم گشت که ما را استخدام کند!
- (۴) هل تصدِّق أنَّ هذه الأسماك الَّتِی تنساقط متعلِّقة بالمحیط الأطلسی؟ آیا راست می‌گویی که این ماهی‌ها که پی‌درپی سقوط می‌کنند متعلق به اقیانوس اطلس هستند؟

۸۷- عین الصَّحیح:

- (۱) لا یَحْمَلُ الوالدان أولادهما واجبات لا طاقة لهم بها: پدر و مادر به فرزندان خود تکالیفی را تحمیل نمی‌کنند که هیچ توانی نسبت به آن ندارند!
- (۲) إِنَّ عباد الله لیسوا مَحْرُومِینَ عَنِ الطَّیِّبات فَإِنَّ أُنعمه منهمرة: بندگان خدا به طور قطع از روزی‌های پاک محروم نیستند، زیرا نعمت‌های او ریزان است!
- (۳) کَأَنَّ السَّماء تَبْسُطُ فی اللَّیْلِ سَجَادَةً مِنَ النُّجُوم انتشرت کالدُّرر: شب‌هنگام گویی آسمان فرشی از ستارگان را می‌گستراند که مانند مرواریدهای پراکنده‌اند!
- (۴) إِنَّ الصَّبْر و الإصرار على مواصلة العمل هما مفتاحان لنجاح الأفراد و تحقیق أحلامهم! صبر و پافشاری بر ادامهٔ کار، دو کلید موفقیت افراد و تحقق رؤیاهایشان است!

۸۸- «کسانی که دانش نمی‌آموزند، قلب‌هایشان مانند خانه‌ای ویران است که هیچ نوری در آن نیست!»: الَّذِین ...

- (۱) لا یتَفَقَّهونَ قلوبهم کَأَنَّها بیوت خربة لیس لها نور!
- (۲) لا یتَعَلَّمونَ علماً قلوبهم کَبیوت خربة لا نور فیها!
- (۳) لا یُعَلِّمونَ علماً قلوبهم مثل بیت خرب لیس فیهِ ضیاء!
- (۴) لا یتَفَقَّهونَ کَأَنَّ قلوبهم بیت خرب لا ضیاء فیهِ!

٨٩- عَيْنَ مَا يُنَاسِبُ الْآيَةَ الشَّرِيفَةَ فِي الْمَفْهُومِ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾

- (١) ماجرای دل گم گشته بی نام و نشان هر که را باز نمودیم نشانی به تو داد
- (٢) گم گشته دیار محبت کجا رود نام حبیب هست و نشان حبیب نیست
- (٣) اگر از مصر بدین جانب افتاد گذار خبر یوسف گم گشته ما چیست بگو
- (٤) گر مورچه ای دم زند اندر تک چاه آگه ز دم مورچه در چاه تویی

• اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٩٠ - ٩٤) بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

«ابن سینا» عالم و طبیب و فیلسوف ایرانی شهیر وُلِدَ سنة ٣٧٠ هـ.ق في قرية قُرب «بخارى» في بلاد ماوراء النهر. نشأ في أسرة مُحَبَّةٍ لِلْعِلْمِ و ساعده والده على دُخُولِ عَالَمِ الْمَعْرِفَةِ مِنْ صَغَرِهِ. حَفِظَ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ وَ هُوَ لَمْ يَبْلُغِ الْعَاشِرَةَ مِنْ عَمَرِهِ وَ تَعَلَّمَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ وَ آدَابَهَا وَ الْفَقْهَ وَ الْحِسَابَ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى دِرَاسَةِ الْفَلَسَفَةِ وَ الْمُنْطَقِ وَ الرِّيَاضِيَّاتِ وَ الْفَلَكِ ثُمَّ أَصْبَحَ طَبِيباً مَعْرُوفاً فِي سَنِّ الثَّامِنَةِ عَشْرَةِ وَ اسْتَطَاعَ عِلَاجَ أَمِيرِ بَخَارَى فَذَلِكَ فَتَحَتْ أَمَامَهُ أَبْوَابَ مَكْتَبَةِ السَّامَانِيِّينَ.

أَلَّفَ ابْنُ سِينَا كِتَابَهُ الشَّهِيرَ «قانون» الَّذِي كَانَ يَسْتَفِيدُ مِنْهُ طُلُوبُ الْجَامِعَاتِ الطَّبِيبَةِ فِي أَوْرُوبَا حَتَّى الْقَرْنِ السَّابِعِ عَشَرَ. ثُمَّ أَلَّفَ مَوْسُوعَتَهُ الْفَلَسَفِيَّةَ الْكُبْرَى «شفاء» الَّتِي جُمِعَ فِيهَا الْمُنْطَقُ وَ الطَّبِيعِيَّاتُ وَ الْإِلَهِيَّاتُ. أَلَّفَ أَيْضاً كُتُباً فِي الْمَوْسِيقَى وَ الْكِيمِيَاءِ وَ الْجُغَرَاْفِيَا وَ الشَّعْرِ. كَانَتْ حَيَاتِهِ مَمْلُوءَةً بِالْأَسْفَارِ الْكَثِيرَةِ حَيْثُ أَمْضَى حَيَاتَهُ فِي مَنَاطِقَ مُخْتَلِفَةٍ فِي إِيْرَانِ وَ عَمَلِ كَطَبِيبٍ وَ مُسْتَشَارٍ لِلْأُمَرَاءِ وَ لَكِنَّهُ وَاصِلٌ بِأَبْحَاثِهِ وَ تَأْلِيفَاتِهِ حَيْثُ بَلَغَ مَجْمُوعُ مَوْلَفَاتِهِ أَكْثَرَ مِنْ مِئَتَيْنِ بَعْضُهَا فَقَدْ. تُوُفِيَ ابْنُ سِينَا سَنَةَ ٤٢٨ هـ.ق فِي هَمْدَانَ وَ دُفِنَ فِي نَفْسِ الْمَكَانِ.

٩٠- عَيْنَ الصَّحِيحِ عَنْ «ابن سینا»:

- (١) حفظ القرآن الكريم في مدة عشر سنوات!
- (٢) كان أشهر علماء عصره في كثير من العلوم!
- (٣) كان يسافر إلى مناطق مختلفة ليدرس في جامعاتها!
- (٤) كتابه «الشفاء» مجموعة من أبحاثه في العلوم المختلفة!

٩١- عَيْنَ الْخَطَأِ:

- (١) لم يبلغ عمر ابن سینا ستين سنة!
- (٢) كان ابن سینا قد يعيش في قصور الأمراء!
- (٣) أكثر مؤلفات ابن سینا فقدت أثناء أسفاره الكثيرة!
- (٤) وُلِدَ ابن سینا في عصر يحكم السامانيون على إيران!

٩٢- عَيْنَ الصَّحِيحِ:

- (١) بخارى - مولد ابن سینا - كانت تقع قرب همدان!
- (٢) تعلّم ابن سینا الفلسفة و الرياضيات بعد الثامنة عشرة من عمره!
- (٣) جمع ابن سینا ما كان جرّبه في مجال الطبّ في كتاب «قانون»!
- (٤) أوّل معلّم ابن سینا في الطبّ كان والده الَّذِي ساعده في هذا المجال!

• عَيْنَ الْخَطَأِ فِي الْإِعْرَابِ وَ التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ: (٩٣ وَ ٩٤)

٩٣- «سَاعِدٌ - مِئْتَيْنِ - تَعْلَمُ - الْعَاشِرَةَ»:

- (١) سَاعِدٌ: فَعْلٌ مَاضٍ - لِلْغَائِبِ الْمَذْكُورِ - مَزِيدٌ ثَلَاثِي مِنْ بَابِ مَفَاعَلَةٍ - مُضَارَعُهُ: يُسَاعِدُ - مُتَعَدٍّ / فَعْلٌ وَ فَاعِلُهُ «وَالِدٌ»
- (٢) مِئْتَيْنِ: اسْمٌ - مِئْتَتَانِ مَوْثَتَ (مَفْرَدَةٌ «مِئَةٌ» أَوْ «مِائَةٌ») - مِنْ الْأَعْدَادِ الْأَصْلِيَّةِ - نُونُهُ مَكْسُورَةٌ دَائِماً / مَجْرُورٌ بِحَرْفِ الْجَرِّ
- (٣) تَعْلَمُ: فَعْلٌ مَاضٍ - لِلْغَائِبِ - مَزِيدٌ ثَلَاثِي مِنْ مُصَدَّرٍ «تَعْلِيمٌ» - لَهُ حَرْفَانِ زَائِدَانِ - مُتَعَدٍّ / مَفْعُولُهُ «اللُّغَةُ»
- (٤) الْعَاشِرَةُ: مَفْرَدٌ مَوْثَتٌ - عَلَى وَزْنِ «فَاعِلَةٌ» - مِنْ الْأَعْدَادِ التَّرْتِيبِيَّةِ - مَعْرَفٌ بِأَلٍ / مَفْعُولٌ وَ مَنْصُوبٌ

٩٤- «الأمرأ - واصل - يستفيد - ألف»:

- (١) الأمرأ: جمع تكسير أو مُكسّر - مفردة «أمير» على وزن «فَعِيل» - من مادّة «ء م ر» / مجرور بحرف الجرّ
 - (٢) واصل: فعلٌ ماضٍ - للغائب - مزيد ثلاثيّ بزيادة «الف» - مصدره: «وصول» - لازم / مفعوله «أبحاث»
 - (٣) يستفيد: فعلٌ مضارعٌ - للغائب - مزيد ثلاثي من باب استفعال - ماضيه: استفاد / «كان يستفيد» يعادل الماضي الاستمراريّ
 - (٤) ألف: فعلٌ ماضٍ - للغائب - على وزن «فَعَل» - حروفه الأصلية: «ء ل ف» - متعدّد / مفعوله «موسوعة»
- عَيّن الجواب الصحيح للأسئلة التالية: (٩٥ - ١٠٠)

٩٥- عَيّن الخطأ عن ضبط حركات الحروف:

- (١) الأعصارُ ريحٌ شديدةٌ تنقلُ بسرعةٍ من مكانٍ إلى مكانٍ آخر!
- (٢) عملاءُ العدوِّ هم الذين يحاولون أن يفرّقوا بين صفوفِ المسلمين!
- (٣) يحدثُ مطرُ السمك سنوياً في جمهوريةِ الهندوراسِ بأمريكا الوسطى!
- (٤) لا تُصدّقُ كلّ أخبارٍ تسمّعها من الآخرين لأنَّ بعضها غيرُ حقيقيّة!

٩٦- عَيّن فعلاً «التاء» فيه من حروفه الزائدة:

- (١) في فصل الخريف تُصبح الأرض مفروشةً بالأوراق الملونة!
- (٢) كنتُ أفتشُ في مُعجم صغير عن كلمات لا أعرف معناها!
- (٣) العقلاء يكتُمون أسراراً تكون في قلوبهم و لا يُظهرونها عند الآخرين!
- (٤) إنكم تُمتيتون قلوبكم بأكل الأطعمة الكثيرة و الذنوب الكبيرة!

٩٧- عَيّن ما ليس فيه فعل أمر:

- (١) جالسوا العلماء و انتفعوا بعلمهم حتّى تُصبحوا سعيدين في حياتكم!
- (٢) انسحب الأعداء بعد أن شاهدوا هجوم جنود الإسلام في المعركة!
- (٣) تفكّروا قبل أن يخرج الكلام من لسانكم فإنّ الكلام سيفٌ قاطع!
- (٤) و استغفرن الله لذنوبكن لتخرجن من الظلمات و تصلن إلى النور!

٩٨- عَيّن حرفاً جاء لتكميل ما قبله:

- (١) خرج المشتري من المتجر دون أن يشتري العَصَا كأنه مُتردّد في شرائه!
- (٢) كلّما أنصح ولدي العزيز لا يقبل مواعظي لعلّه يفهم أنّي أحبّه كثيراً!
- (٣) دواء أكثر أمراضنا فينا و لكننا نبحثُ عنه فيما يكون في أيدي الآخرين!
- (٤) ليّت صديقي يعلم أنّه لن يقدر على إرضاء جميع أصدقائه و أقربائه!

٩٩- عَيّن عبارة جاء فيها أشدّ النفي:

- (١) لا مفرّ للذين يظلمون المساكين من عذاب الله!
- (٢) لا يزعم اللاعب أنّه يستطيع الفوز في جميع المباريات!
- (٣) لماذا لا يجري على لسانك ما في قلبك، ممّ تخافين!
- (٤) لا تعتمد على الأحمق فإنّه يضرك عندما تحتاج إلى مساعدته!

١٠٠- عَيّن الصحيح عن إعراب «الإسم» و «الخبر»:

- (١) ليّت رؤساء البلاد يعملون لمصلحة مواطنيهم!
- (٢) لا دولةٌ استخدمت النقود الورقية قبل دولة الصين!
- (٣) هل تعلم أنّ الفرس حيوانٌ ينام على أقدامه قائماً!
- (٤) كأنّ لبعض الشعوب فضلٌ على الآخرين بسبب علمهم!

۱۰۱- با توجه به گزاره زیر در خصوص زمینه‌های پیدایش تاریخ‌نگاری جدید، کدام گزینه درست است؟
 «با مقایسه وضعیت ایران و غرب، ترجمه آثار اروپایی ذیل برنامه‌های اصلاحی دولتمردان عصر قاجار (الف) به تدریج آغاز شد و با تأسیس دارالفنون، دارالطباعه دولتی و دارالترجمه همایونی گسترش یافت. ریاست دارالترجمه همایونی (ب) بر عهده یکی از مورخان برجسته این عصر بود که در یکی از آثارش (ج) به امیرکبیر پرداخته است (د).»

- ۱) ولیعهد فتحعلی‌شاه - محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه - صدراالتواریخ - امیرکبیر را ستایش کرده است.
- ۲) عباس‌میرزا - میرزا محمدجعفر خورموجی - حقایق‌الخبار ناصری - امیرکبیر را ستایش کرده است.
- ۳) ولیعهد فتحعلی‌شاه - میرزا محمدجعفر خورموجی - صدراالتواریخ - واقعیت قتل امیر را بازتاب داده است.
- ۴) عباس‌میرزا - محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه - حقایق‌الخبار ناصری - واقعیت قتل امیر را بازتاب داده است.

۱۰۲- کدام گزینه در مورد مورخی که در سال‌های ۱۱۰۵ تا ۱۱۵۹ ش. می‌زیسته، درست است؟

- ۱) هجوم افغان‌ها و آشفتگی اوضاع پس از آن را در سال‌های کودکی خود تجربه کرده، شاهد بیرون‌راندن آن‌ها توسط نادر و خلع شاه‌تهماسب دوم از سلطنت و انتخاب نادر به عنوان شاه ایران بوده است.
- ۲) شروط نادر در شورای دشت مغان را شنیده و تلاش‌های او برای رفع اختلافات مذهبی با عثمانی و در نهایت تصرف بصره توسط کریم‌خان را دیده و اوج رونق و زیبایی مکتب شیراز را شاهد بوده است.
- ۳) شاهد تلفیق هنر ایرانی و هندی، ساخت کاخ خورشید، بازسازی اصفهان، ساخت مسجد و بازار وکیل، ارگ کریم‌خانی، بازسازی آرامگاه حافظ و سعدی و انقراض سلسله‌های افشاریه و زندیه بوده است.
- ۴) رقابت و ستیز خاندان نادر و سرداران او، به حکومت رسیدن شاه‌رخ، نوه نادر و از میان برداشتن او توسط آقامحمدخان و سپس رونق گرفتن فعالیت‌های آموزشی و علمی در عصر لطفعلی‌خان زند را دیده است.

۱۰۳- کدام مورد درباره زمان وقوع رویدادهای زیر، مقایسه درستی ارائه داده است؟

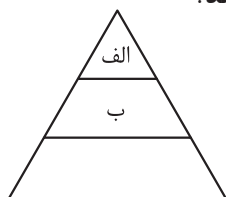
الف) انتخاب جورج واشینگتن به عنوان نخستین رئیس‌جمهور آمریکا

ب) مرگ کریم‌خان زند

ج) حمله مردم فرانسه به زندان باستیل در پاریس

- ۱) نتایج «ج» که ده سال پس از «ب» رخ داده است، به ترتیب شامل اعدام لویی شانزدهم و ماری آنتوانت، برقراری نظام جمهوری و جنگ فرانسه با دیگر کشورهای اروپایی می‌شود.
- ۲) «الف» و «ج» در یک سال و قبل از «ب» رخ داده‌اند و پس از «الف»، مکزیک با تهاجم آمریکاییان و مصر با تهاجم فرانسویان روبه‌رو شد.
- ۳) «ب» که قبل از «الف» و پس از «ج» رخ داده است، به آشوب دوباره در ایران و بر تخت نشستن ۱۵ نفر در کم‌تر از ۷ سال منجر شد.
- ۴) در هیچ‌یک از زمان‌های «الف»، «ب» و «ج» ملکه انگلستان هنوز به امپراتریس هند و بریتانیا ملقب نشده بود، اما پتر کبیر قبل از این دوره‌ها در روسیه به قدرت رسیده بود.

۱۰۴- با توجه به هرم قدرت زیر، کدام گزینه تحلیل درستی از نظام سیاسی عصر قاجار ارائه می‌کند؟

- ۱) «الف» به مقام شاه تا پیش از انقلاب مشروطه اشاره دارد، اما پس از آن، عواملی چون روی کار آمدن نظام اداری کارآمد و ارتش ثابت و حرفه‌ای، مانع از به کار بستن کامل قدرت شاهان شد.
- ۲) «ب» به جایگاه حاکمان ایالات و ولایات اشاره دارد که در ازای تحویل بخش اعظم درآمد خود به حکومت مرکزی، در اداره منطقه تحت نفوذشان، خودمختار بودند.
- ۳) «الف» شاه را در رأس هرم قدرت و دارای اختیاراتی همچون انحصار در قانون‌گذاری، حق اعلام جنگ و صلح و عزل و نصب مقامات حکومتی نشان می‌دهد.
- ۴) «ب» به جایگاه صدراعظم اشاره دارد که می‌توانست از اختیارات خود برای اصلاح امور، اداره کشور مخصوصاً مناطق مهمی همچون آذربایجان و رونق کسب‌وکار استفاده کند.

۱۰۵- با فرض این که سرباز جوانی در سال ۱۲۶۹ ش. فوت کرده است، کدام گزاره درباره وی با احتمال بیشتری درست است؟

(۱) به عنوان عضو ارتش بریگارد قزاق، از پادشاه، کاخ او و مرزهای کشورش دفاع کرده است.

(۲) با تحصیل در دارالفنون، از دانش‌های جدید نظامی عصر خود مطلع بوده است.

(۳) به کار با گرز و شمشیر و تفنگ‌های فتیله‌ای به طور کامل مسلط بوده است.

(۴) از گنجینه جواهرات شاهرخ در خراسان، غنیمت به چنگ آورده است.

۱۰۶- کدام گزینه درباره سرنوشت گرجستان در عصر قاجار درست است؟

(۱) در نخستین سال پادشاهی آقامحمدخان تحت تصرف قاجارها و جزئی از قلمرو ایران درآمد.

(۲) در زمان فتحعلی‌شاه قاجار، حاکم آن خود را تحت حمایت روسیه قرار داد.

(۳) لشکرکشی ایران به قفقاز و سرکوب شورش این ایالت، باعث شروع دور دوم جنگ‌های ایران و روسیه شد.

(۴) در کنار ازبکستان و ارمنستان، جزء مناطقی بود که در نتیجه قرارداد گلستان، به روسیه واگذار شد.

۱۰۷- موارد کدام گزینه در مورد تمدن چین باستان درست است؟

(الف) در حدود ۱۵۰۰ ق. م. تولید مازاد بر نیاز موجب پیدایش نخستین شهرها و برقراری ارتباط با تمدن‌های هند و ایران شد.

(ب) با وجود شکل‌گیری سلسله‌های حکومتی، چین تا قرن‌ها از نظر سیاسی و جغرافیایی یکپارچه نشد و با تفرقه سیاسی روبه‌رو بود.

(ج) به سبب موقعیت جغرافیایی خود کم‌تر تحت تأثیر و نفوذ خارجی بوده، اما با یورش‌های پیاپی اقوام کوچ‌رو در مرزهای شمالی مواجه بود.

(د) پس از مرگ شی هوانگ تی و از بین رفتن سلسله چه‌این، چین دچار جنگ داخلی و آشوب شد و تا مدت‌ها حکومت مقتدری بر سر کار نیامد.

(۱) «الف» - «ب» (۲) «الف» - «د» (۳) «ب» - «ج» (۴) «ج» - «د»

۱۰۸- کدام گزینه به ترتیب، سؤالات زیر در خصوص وجوه گوناگون تمدن یونان را به درستی پاسخ می‌دهد؟

(الف) چه زمانی دولت - شهر آتن به رهبری پریکلس در مسیر توسعه‌طلبی سیاسی و نظامی گام برداشت؟

(ب) زمانی که دولت - شهرهای یونانی درگیر رقابت و جنگ بودند، وضعیت سایر قسمت‌های یونان چگونه بود؟

(ج) قدرت کاهنان در یونان در مقایسه با بین‌النهرین چگونه بود؟

(د) نظام مردم‌سالاری که در آتن شکل گرفته بود، به چه صورت بود؟

(۱) هم‌زمان با جنگ‌های پلوپونزی - فیلیپ دوم در مقدونیه قدرت گرفت. - بیشتر بود. - همه مردان آتنی که از پدر و مادری آتنی به دنیا آمده بودند، حق رأی داشتند.

(۲) پس از پایان جنگ‌های ایران و یونان - قدرت جدیدی در شمال یونان در حال ظهور بود. - کم‌تر بود. - فقط مردان بالغی که شهروند آن‌جا محسوب می‌شدند، حق رأی داشتند.

(۳) پس از پایان جنگ‌های ایران و یونان - فیلیپ دوم در مقدونیه قدرت گرفت. - بیشتر بود. - فقط مردان بالغی که شهروند آن‌جا محسوب می‌شدند، حق رأی داشتند.

(۴) هم‌زمان با جنگ‌های پلوپونزی - قدرت جدیدی در شمال یونان در حال ظهور بود. - کم‌تر بود. - همه مردان آتنی که از پدر و مادری آتنی به دنیا آمده بودند، حق رأی داشتند.

۱۰۹- کدام گزینه اطلاعات درستی در خصوص تاریخ و ساختار حکومت در یونان و امپراتوری روم ارائه می‌دهد؟

- (۱) عصر شکوفایی مردم‌سالاری در یونان، دوره‌ای بود که مجلس سنا به عنوان مجمع اصلی مشورتی در انتخاب امپراتور ایفای نقش می‌کرد.
- (۲) زمانی که ارتش روم در جنگ با کارتاژی‌ها توسط یکی از کنسول‌ها هدایت می‌شد، اداره امور داخل کشور را کنسول دیگری بر عهده داشت.
- (۳) پس از آن که امپراتور یا آگوستوس روم سیاست توسعه‌طلبانه نظامی گسترده‌ای را پیش گرفت، مقدونیان را شکست داد و بر مقدونیه و یونان مسلط شد.
- (۴) پس از تغییراتی که اکتاوین در نظام حکومتی ایجاد کرد، مردم توانستند از طریق مجمع نمایندگان در اداره امور کشور مشارکت کنند.

۱۱۰- چه تعداد از اطلاعات تاریخی داده‌شده، از منابع دست‌اول نوشتاری به دست می‌آیند؟

«جنگ‌های پادشاه ساسانی با رومیان - حضور نخستین انسان‌ها در کشف‌رود ایران - سرکوب شورش‌های داخلی در اوایل پادشاهی داریوش - روابط تجاری هند و بین‌النهرین - نفوذ پادشاه در تمدن سند - مفهوم آفرینش و خدایان در نگاه آریاییان هند»

- (۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

۱۱۱- کدام گزینه ترتیب درستی از پیشینه و روند تحقیقات جدید درباره تاریخ ایران باستان ارائه کرده است؟

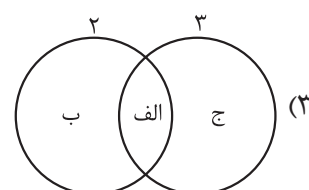
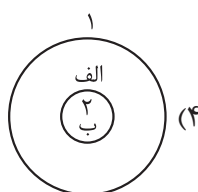
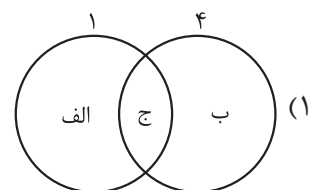
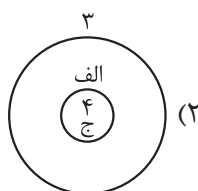
- (۱) در دوره صفویه به واسطه نوشته‌های هروودت و سایر مورخان یونانی و رومی، علاقه اروپاییان برای سفر به ایران و شناخت فرهنگش آغاز شد.
- (۲) گسترش روابط سیاسی و اقتصادی ایران و اروپا در عصر قاجار باعث شد زمینه کم‌کم برای انجام کاوش‌های باستان‌شناسی در ایران فراهم شود.
- (۳) با خوانده‌شدن خط میخی در زمان محمدعلی شاه قاجار، علاقه اروپاییان به فعالیت‌های باستان‌شناسی در ایران بیشتر شد.
- (۴) با خوانده‌شدن خط میخی، دولت فرانسه امتیاز انحصاری حفاری در شوش را در دست گرفت و مدتی بعد امتیاز کاوش در سرتاسر ایران را به دست آورد.

۱۱۲- کدام شکل به درستی فلزکاری ایران در دوره پیش از تاریخ را در سکونتگاه‌های تپه‌یحیی (۱)، تل ابلیس (۲)، جیرفت (۳) و لرستان (۴) ترسیم کرده است؟

(الف) تولید و صدور سنگ صابون به مناطق دور و نزدیک

(ب) دست پیدا کردن به فنون ذوب و قالب‌گیری مس در حدود ۵ تا ۷ هزار سال پیش

(ج) بهترین نمونه ابزار و اشیای مفرغی

۱۱۳- کدام گزینه درباره تمدن ایلام درست است؟

الف) تاخت و تازهای فرمانروایان سومری و اکدی باعث اتحاد حاکمان کوچک و مستقل ایلامی و تأسیس پادشاهی ایلام در حدود ۲۶۰۰ سال پیش شد.

ب) روابط فرهنگی ایلام با سرزمین‌های مجاور از جمله آسیای صغیر و هند، معلول روابط تجاری و سیاسی این تمدن‌ها با یکدیگر بوده است.

ج) پایتخت‌های این تمدن در قسمت‌های مختلف قلمرو از جمله خوزستان (شوش)، فارس (انشان) و احتمالاً خرم‌آباد کنونی (سیمش) قرار داشته است.

د) معبد چغازنبیل به عنوان شاهکار معماری این دوره به شمار می‌رود که با کاربرد خشت خام، در چند طبقه و با روکشی از آجرنوشته‌ها ساخته شده است.

۱) «الف» - «د» ۲) «ب» - «ج» ۳) «الف» - «ج» ۴) «ب» - «د»

۱۱۴- با توجه به متن زیر، هر یک از عبارات‌های مشخص شده مربوط به کدام یک از مفاهیم «حوزه نفوذ»، «آستانه جمعیت» یا «دامنه نفوذ» مرتبط با شهر «الف» است؟

«در یک کشور اروپایی، شهر «الف» که جمعیتی حدود ۳۰ هزار نفر دارد (۱)، یک سینمای فعال وجود دارد که علاوه بر ساکنان همان شهر، مردم شهر «ب» نیز معمولاً ماهی یک بار برای تماشای فیلم به آن مراجعه می‌کنند (۲). با توجه به این که شهر «ب» فاقد سینماست، ساکنان آن از شهرداری خواسته‌اند که سینمایی در شهرشان تأسیس شود تا نیازی به طی کردن مسافت ۲۰ کیلومتری برای دیدن فیلم نداشته باشند (۳). با این حال، براساس قوانین جاری، مجوز تأسیس سینما تنها به شهرهایی تعلق می‌گیرد که جمعیت آن‌ها بیش از ۱۵ هزار نفر باشد که شهر «ب» فاقد این جمعیت است.»

(۱) عبارت (۱) بیانگر آستانه جمعیتی نفوذ آن، عبارت (۲) نشان‌دهنده حوزه نفوذ آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) مربوط به دامنه نفوذ آن است.

(۲) عبارت (۱) بیانگر دامنه نفوذ آن، عبارت (۲) ناظر بر برتری آستانه جمعیتی آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) مربوط به حوزه نفوذ آن است.

(۳) عبارت (۱) بیانگر حوزه نفوذ آن، عبارت (۲) ناظر بر آستانه جمعیتی بالاتر آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) مربوط به دامنه نفوذ شهر «ب» است.

(۴) عبارت (۱) بیانگر آستانه جمعیتی نفوذ آن، عبارت (۲) نشان‌دهنده حوزه نفوذ آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) بیانگر دامنه نفوذ شهر «ب» است.

۱۱۵- چه تعداد از عبارات‌های زیر درست است؟

(الف) در ایران، تبدیل مادرشهر به کلان‌شهر براساس معیار جمعیتی انجام می‌شود.

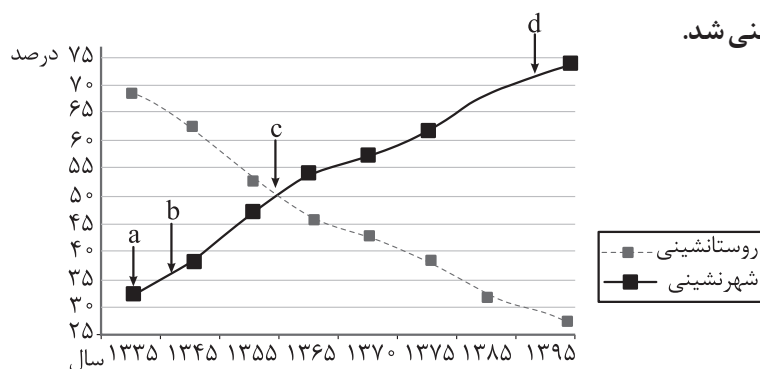
(ب) تبدیل یک کلان‌شهر به جهان‌شهر، نیازمند ایفای نقش مؤثر در اقتصاد و تجارت جهانی است.

(ج) یکی از ویژگی‌های منطقه ابرشهری تمرکز صنایع دانش‌بنیان است.

(د) شهرهای تهران و مشهد علاوه بر این که کلان‌شهر محسوب می‌شوند، نقش مادرشهر را نیز ایفا می‌کنند.

(۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴) ۱

۱۱۶- با توجه به نمودار زیر و نقاط مشخص شده روی آن و با در نظر گرفتن عباراتی که هر یک به دوره‌ای خاص از این روند مربوط‌اند، کدام گزینه به ترتیب ارتباط میان نقاط و عبارات را به درستی بیان کرده است؟

نمودار تغییرات جمعیت شهری و روستایی در ۶۰ سال اخیر

(الف) آغاز اصلاحات ارضی منجر به رشد شهرنشینی شد.

(ب) تا چند سال اول انقلاب اسلامی توازن و تساوی نسبی بین جمعیت شهر و روستا برقرار بود.

(ج) بخش عمده تولیدات داخلی، محصولات کشاورزی بود.

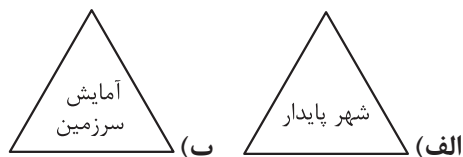
(د) تا این دوره ایران دارای ۸ کلان‌شهر بود.

(۱) d - a - c - b

(۲) d - b - c - a

(۳) b - a - c - d

(۴) d - b - a - c

۱۱۷- با توجه به موارد روبه‌رو، کدام گزینه به درستی مطرح شده است؟

- (۱) در نظر گرفتن و رفع نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ساکنان یکی از اضلاع «الف» است که در «ب» از طریق توجه به همه جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در بحث توسعه به آن پرداخته می‌شود.
- (۲) اصلاحات ارضی یا تقسیم زمین همانند کاربری زمین یکی از برنامه‌های توسعه اقتصادی برای دستیابی به «الف» است که هم‌راستا با بهره‌مندی منطقی و خردمندانه از منابع و حفاظت از محیط زیست در «ب» است.
- (۳) تنظیم رابطه متقابل انسان با محیط در «ب» انجام می‌شود و اگر در این رابطه که انسان به دنبال رفع نیازهای خود است، تأثیرات نامطلوب بر محیط زیست به حداقل برسد، یکی دیگر از اضلاع «الف» محقق می‌شود.
- (۴) توزیع متوازن جمعیت یکی از ویژگی‌های «ب» است که در برنامه‌ریزی‌های شهری نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد و از آن‌جا که جمعیت یکی از اضلاع «الف» است، ویژگی مشترک «الف» و «ب» در نظر گرفته می‌شود.

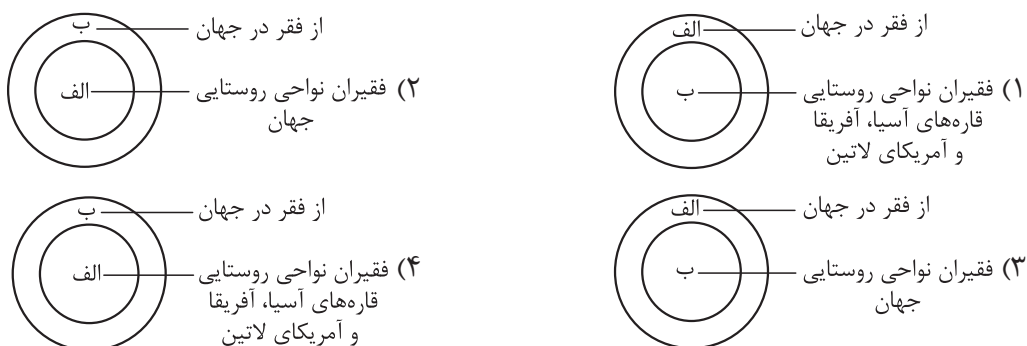
۱۱۸- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«سرانه عبارت است از و سرانه کاربری مقدار زمینی است که از هر یک از کاربری‌های شهر به جمعیت می‌رسد. برای مثال، اگر مجموع فضاهای سبز یک شهر ۱۵۰,۰۰۰ متر مربع و جمعیت آن شهر ۲۵,۰۰۰ نفر باشد، به هر نفر از فضای سبز سرانه‌ای به اندازه تعلق می‌گیرد.»

- (۱) نسبت مساحت هر کاربری به جمعیت - به صورت میانگین - $۱۶/۰$ متر مربع
- (۲) نسبت جمعیت یک کشور به مساحت - به طور حداکثر - ۶ متر مربع
- (۳) نسبت مساحت هر کاربری به جمعیت - به طور متوسط - ۶ متر مربع
- (۴) نسبت جمعیت یک کشور به مساحت - به صورت حداکثر - $۱۶/۰$ متر مربع

۱۱۹- با توجه به موارد زیر کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف) ۷۶ درصد ب) ۶۳ درصد

۱۲۰- کدام عبارت در خصوص «دشت‌های ایران» به درستی تدوین شده است؟

- (۱) دشت کاکان در فارس همانند دشت نهاوند در همدان بر اثر انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست به وجود آمده است.
- (۲) ماهی دشت در کرمانشاه همانند دشت کاکان در فارس در هنگام چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها (در میان ناودیس‌ها) ایجاد شده است.
- (۳) دشت نهاوند در همدان همانند دشت ارزن در فارس حاصل گسل‌خوردگی و فرونشست بخشی از پوسته زمین است.
- (۴) ماهی دشت در کرمانشاه همانند دشت ارزن در فارس به علت انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها حاصل شده است.

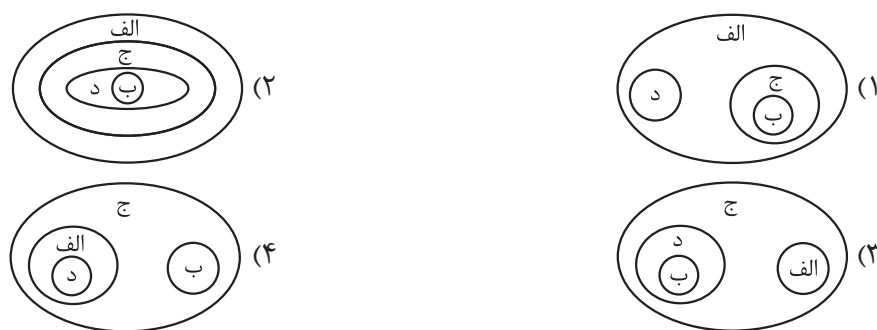
۱۲۱- با توجه به انواع ناهمواری‌های ایران، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

الف) منطقه کوهستانی شمال کشور

ب) علم کوه

ج) رشته کوه البرز

د) کوه‌های شمال خراسان

۱۲۲- کدام گزینه در مورد رشته کوه‌های بشاگرد به درستی بیان شده است؟

۱) در شمال استان سیستان و بلوچستان و اطراف چاله جازموریان در کرمان واقع شده است.

۲) این کوه‌ها با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده دیده می‌شوند.

۳) در این کوه‌ها، فرسایش، شکل‌های زیبایی با دره‌ها، چاله‌ها و گودال کم‌عمق ایجاد کرده است.

۴) گل‌فشان‌های این منطقه به علت عوامل درونی و وزن مخصوص کم‌تر رسوبات خود بالا می‌آیند.

۱۲۳- کدام گزینه در خصوص عوامل مؤثر در بارش کشور به درستی بیان شده است؟

۱) مناطق جنوبی کشور چون در عرض‌های پایین جغرافیایی قرار دارند و به خط استوا نزدیک‌اند، هوای گرم‌تری دارند و زاویه تابش خورشید نزدیک به عمود است.

۲) سنگینی و فرونشینی هوا در اطراف مدار رأس السرطان که در نزدیکی ایران واقع است، موجب تشکیل کم‌فشار جنب حاره‌ای و آب‌وهوای گرم و خشک می‌شود.

۳) در نواحی کوهستانی به علت افزایش ارتفاع، آب‌وهوا سردتر است و جهت رشته کوه‌های البرز و زاگرس موجب صعود هوا و ایجاد تراکم در دامنه‌های شمالی و غربی می‌شود.

۴) نزدیکی به دریاها در سواحل شمالی کشور امکان صعود هوای مرطوب را فراهم می‌کند، اما در نواحی جنوبی موجب شرحی شدن هوا و اختلاف دمای زیاد می‌شود.

۱۲۴- به ترتیب، هر یک از جایگاه‌های «الف» تا «د» در جدول زیر با موارد کدام گزینه کامل می‌شود؟

نام توده هوا	جهت نفوذ	زمان ورود	منشأ	اثر آب‌وهوایی
مرطوب غربی	-	-	(د)	برف و باران
موسمی	-	(ج)	-	-
(الف)	-	-	دریای سرخ	-
-	شمال شرقی	ماه‌های سرد	-	(ب)

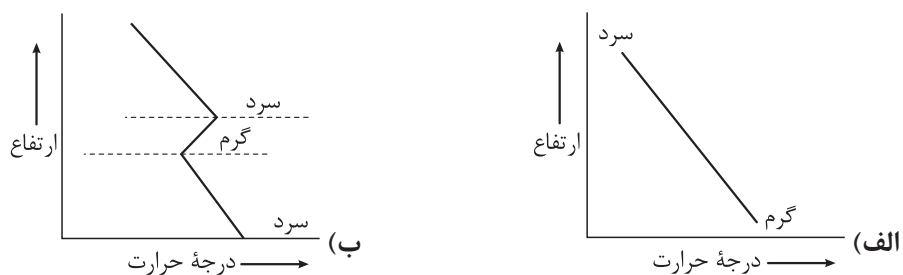
۱) سودانی - سردی و خشکی هوا - دوره گرم - دریای مدیترانه

۲) گرم و خشک - بارش در سواحل خزر - تابستان - اقیانوس اطلس

۳) سودانی - بارش در سواحل خزر - دوره سرد - دریای مدیترانه

۴) گرم و خشک - سردی و خشکی هوا - دوره گرم - اقیانوس اطلس

۱۲۵- با توجه به تصاویر زیر، کدام پدیده در ماه‌های سرد باعث افزایش آلودگی هوای شهرهای بزرگ می‌شود و علت آن چیست؟

۱) «الف»، زیرا در لایه اولیه جو با افزایش ارتفاع از سطح زمین دمای هوا کاهش می‌یابد و سنگینی هوا مانع از حرکت آن می‌شود.

۲) «ب»، زیرا هوای گرم بین هوای سرد قرار می‌گیرد و جابه‌جایی هوا اتفاق می‌افتد.

۳) «الف»، زیرا در ماه‌های سرد هوای مجاور زمین سرد می‌شود و حرکت صعودی هوا اتفاق نمی‌افتد.

۴) «ب»، زیرا هوای مجاور زمین سنگین‌تر از هوای بالای آن می‌شود و صعود هوا اتفاق نمی‌افتد.

۱۲۶- کدام گزینه در مورد ممتنع الوجود بالغیر نادرست است؟

- (۱) امکان موجودشدن دارد، ولی در حال حاضر امکانی برای وجودش فراهم نشده است.
- (۲) ممکن الوجود بالذاتی است که برای موجودشدن نیازمند برطرفشدن موانع وجودش است.
- (۳) تفاوتش با ممتنع الوجود بالذات در امکان موجودیت است، زیرا که امکان وجود آن منتفی نیست.
- (۴) مفهومی بی معنا است، زیرا چیزی که ممتنع است علت برای آن معنایی ندارد که بحث غیریت مطرح شود.

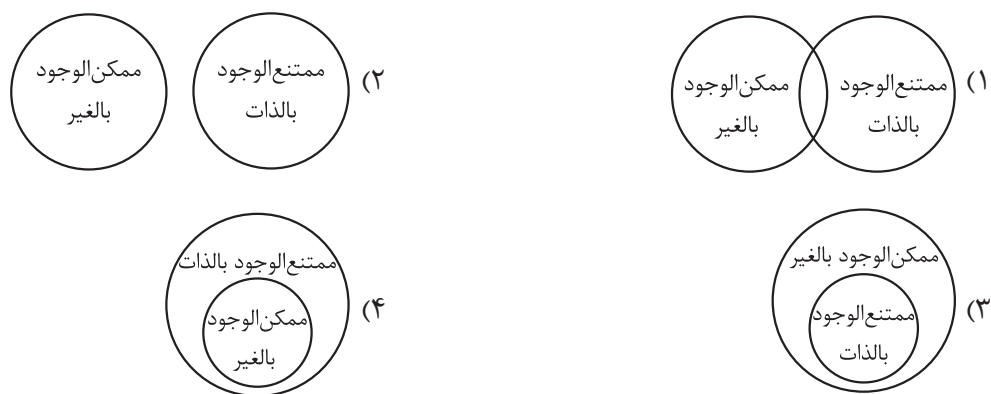
۱۲۷- کدام یک از مفاهیم زیر ممکن الوجود نیستند؟

- (۱) انسان هفتسر
- (۲) ماهی دوزیست
- (۳) کاشی مدور
- (۴) مرغ ماهی خوار

۱۲۸- اگر مفهوم دوم را از مفهوم اول سلب کنیم، در تمام گزینه‌ها به نسبت یکسانی میان موضوع و محمول می‌رسیم، به جز

- (۱) استوانه - سبزرنگ
- (۲) خفاش - پرند
- (۳) جاندار - جانور
- (۴) خدا - دارای شریک

۱۲۹- کدام شکل، رابطه میان «ممکن الوجود بالغیر» و «ممتنع الوجود بالذات» را به درستی نشان می‌دهد؟

۱۳۰- کدام گزینه درباره رابطه علیت درست است؟

- (۱) در رابطه علیت موضوع رابطه، در طرف اول قرار دارد، پس وجود طرف دوم در ابتدای رابطه ضرورتی ندارد.
- (۲) رابطه‌ای با یک طرف است که صرفاً فقط باید وجود علت فرض گرفته شود و وجود معلول، وابسته به علت می‌باشد.
- (۳) رابطه‌ای که برخلاف سایر روابط غیروجدی، قائم به وجود طرفین است، یعنی با وجود پیدا کردن علت، معلول می‌تواند ایجاد شود.
- (۴) تنها تفاوت این رابطه با سایر روابط در آن است که علیت، مبنای زندگی انسان است و هر کاری براساس قبول اصل علیت رخ می‌دهد.

۱۳۱- کدام گزینه درباره دیدگاه‌های ابن سینا و هیوم در رابطه با منشأ ادراک علیت، درست است؟

- (۱) هیوم به دلیل تجربه‌گرایی، هیچ اشتراک نظری در درک علیت با ابن سینا ندارد.
- (۲) هیوم مانند ابن سینا علیت را در موضوعات غیرمادی مانند خدا و فرشتگان قبول ندارد.
- (۳) عدم باور هیوم به توانایی عقل در شناخت پدیده‌ها و روابط، تفاوت او با ابن سینا می‌باشد.
- (۴) عدم امکان استفاده از روش‌های حسی و تجربی در مسیر ادراک علیت، اشتراک هیوم و ابن سینا است.

۱۳۲- کدام گزینه را می‌توان هم به عنوان نظر دکارت و هم فلاسفه مسلمان درباره اصل علیت پذیرفت؟

- (۱) اصل علیت تجربی نیست و خود پایه و اساس هر دانش تجربی است؛ بنابراین باید آن را ادراکی پیشینی و اولی دانست.
- (۲) هرچند ادراک اصل علیت، تجربی نیست، ولی وابسته به تجربه است، زیرا باید مصادیق آن را ابتدا تجربه نمود تا آن را بفهمیم.
- (۳) مصادیق علیت و درک ارتباط میان یک معلول خاص با علت‌هایش در طبیعت به وسیله تجربه است، هرچند که ادراک اصل علیت عقلی است.
- (۴) نمی‌توان بدون ادراک عقلی اصل علیت، رابطه میان علت و معلول‌ها را در جهان کشف کرد، پس این ادراک باید در عقل انسان نهاده شده باشد.

۱۳۳- کدام تعریف برای سنخیت مناسب‌تر است؟

- (۱) از هر علت قطعاً معلول پدید می‌آید.
- (۲) میان علت و معلول‌ها، ارتباط و پیوستگی وجود دارد.
- (۳) از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی‌آید.
- (۴) معلول حاصل علت تام و تمام است.

۱۳۴- کدام گزینه درباره معنای زندگی انسان دقیق‌تر است؟

- (۱) هرچند همه انسان‌ها باورهای یکسان دارند، ولی برخی از انسان‌ها چرایی باورهای خود را نمی‌دانند.
- (۲) اهداف زندگی و مسیر سعادت یا شقاوت هر کس براساس باورهایی که به آن‌ها معتقد است، تعیین می‌شود.
- (۳) همه انسان‌ها باورهای دارند، ولی فقط فیلسوفان و اهالی تفکر فلسفی براساس باورهایشان زندگی می‌کنند.
- (۴) چون رفتار انسان‌ها متفاوت است، به‌هیچ‌وجه نمی‌توان از رفتار و گفتار آن‌ها، باورها و عقایدشان را تشخیص داد.

۱۳۵- با توجه به تمثیل غار افلاطون، می‌توان پذیرفت که

- (۱) زندانیان غار به وجود هیچ واقعیتی معتقد نیستند
- (۲) خورشید عامل روشن شدن و دیده شدن اشیا و حقایق بیرون از غار است
- (۳) اعتقاد به سایه‌ها به عنوان یک جهل و خرافه در ذهن زندانیان نقش بسته است
- (۴) جهان بیرون از غار نمادی از دوری از مغالطه‌ها و رسیدن به تفکر فلسفی است

۱۳۶- کدام گزینه درباره تمثیل غار افلاطون درست است؟

- (۱) زنجیرهای زندانی‌ها، همان عدم توجه به فلسفه و تفکر فلسفی است که باعث عدم آزادی زندانی است و باید از آن‌ها رها شود.
- (۲) اشیا و انسان‌های بیرون غار همان حقیقت اصلی و اصیل هستند که متعلق به عالم غیرمادی یا همان عالم مثل می‌باشند.
- (۳) سایه‌ها و صداهای درون غار که زندانی متوجه آن‌ها می‌شود، هیچ وجهی از حقیقت را ندارند و واقعی نیستند.
- (۴) برای رسیدن به حقیقت، آمادگی خاصی نیاز نیست و با بیرون رفتن از غار، می‌توان حقیقت را مشاهده کرد.

۱۳۷- کدام توضیح بیانگر ثمره متفاوتی از فواید تفکر فلسفی است؟

- (۱) فیلسوف نمونه‌هایی از مغالطات فلسفی را به افراد ارائه می‌دهد، زیرا گاهی افراد براساس مغالطه، به باورهای ایمان می‌آورند و بر مبنای آن تصمیم‌گیری می‌کنند.
- (۲) فیلسوف هیچ عقیده‌ای را بر پایه خیال، تعصب، رضایت دیگران و ... نمی‌پذیرد، بلکه در صورتی که برای درستی آن‌ها دلیل داشته باشد، مقبول او واقع می‌شود.
- (۳) فیلسوف هر باوری را نمی‌پذیرد و تا برای آن استدلال و برهان اقامه نکند، به آن ایمان نمی‌آورد حتی اگر از افراد و اشخاص مختلف نقل شود.
- (۴) فیلسوف در مورد مسائل به نحوی جدی می‌اندیشد و از مسیری صحیح به دنبال پاسخ‌های منطقی برای مفاهیم عمیق زندگی می‌رود.

۱۳۸- کدام گزینه در مورد باورهای انسان درست است؟

- (۱) هر کسی زندگی خود را براساس باورهایش تنظیم می‌کند و بر آن اساس تصمیم‌گیری و عمل می‌کند.
- (۲) مهم نیست که دلیل باوری را بدانیم یا ندانیم، مهم این است که هر کسی براساس باورهایی که دلیل آن را می‌داند تصمیم می‌گیرد و عمل می‌کند.
- (۳) هر کسی سعی می‌کند برای باورهایش دلیل‌هایی داشته باشد و زمانی که دلیل خوبی داشته باشد، براساس آن تصمیم‌گیری و عمل می‌کند.
- (۴) هر کسی براساس باورهای مستدل خود زندگی کرده، تصمیم می‌گیرد و عمل می‌کند، هرچند ممکن است دلایل او برای باورهایش نادرست باشد.

۱۳۹- کدام یک هدف اصلی فلاسفه از بررسی عادات مردم را نشان می‌دهد؟

- (۱) در پی خارج کردن خطاهای ذهنی از باورها هستند.
- (۲) به دنبال کنارگذاشتن تمام عادات مرسوم میان مردم هستند.
- (۳) می‌خواهند نقش عقل در رسیدن به آزادی حقیقی را نشان دهند.
- (۴) در تلاش هستند تا متوجه شوند عادات رایج، پشتوانه استدلالی دارند یا خیر.

۱۴۰- کدام عبارت درست است؟

- (۱) مفاهیم غیرواقعی می‌توانند مفهوم کلی یا مفهوم جزئی باشند.
 - (۲) مفاهیم جزئی نمی‌توانند در دنیای خارج بدون مصداق عینی و واقعی باشند.
 - (۳) هر مفهوم کلی لزوماً در دنیای مصادیق بیش از یک مصداق خارجی دارد.
 - (۴) مفهومی که یک مصداق و نمونه در دنیای خارج دارد، حتماً مفهومی جزئی است.
- ۱۴۱- اگر مفاهیم A و B به گونه‌ای باشند که مفهوم A اعم از B و مفهوم C نسبت به A به گونه‌ای باشد که فقط مفهوم C دارای مصادیق اختصاصی باشد و مفهوم D برابر با مجموع B و C باشد، بین مفهوم C و D چه نسبتی برقرار است؟

(۱) تساوی	(۲) تباین
(۳) عموم و خصوص من وجه	(۴) عموم و خصوص مطلق

۱۴۲- در صورتی که رابطه میان «الف» و «غیر ب» رابطه عموم و خصوص مطلق باشد، کدام گزینه نمی‌تواند «الف» و «ب» باشد؟

(۱) آب و نوشیدنی	(۲) سنگ و آتش
(۳) دانشجو و شاعر	(۴) حیوان و غیراسب

۱۴۳- در عبارت زیر، چند مفهوم جزئی وجود دارد؟

«امروز در قراردادی که مابین ملی‌پوش تیم ملی و باشگاه پرسپولیس بسته شد، بنا شد این بازیکن به مدت سه سال برای این باشگاه پرافتخار به میدان برود.»

(۱) شش	(۲) پنج
(۳) چهار	(۴) سه

۱۴۴- با فرض درستی رابطه «هیچ الف ب نیست»، بگویید کدام قضیه کاذب خواهد بود؟

(۱) بعضی غیر الف، غیر ب است.

(۲) هر غیر ب، غیر الف است.

(۳) بعضی غیر ب، غیر الف نیست.

(۴) هیچ غیر الف، غیر ب نیست.

۱۴۵- کدام یک از طبقه‌بندی‌های زیر درست است؟

(۱) جوهر < هوا < جسم < سه‌بعدی

(۲) علم < تصدیق < مجهول < تصور

(۳) مقدار < شکل < بدون زاویه < بیضی

(۴) جاندار < جانور < بی‌مهره < مار

حقوق و دستمزد ماهیانه کارکنان	۴۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
خرید مواد اولیه به طور سالیانه	۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
قیمت هر واحد محصول	۳۰۰,۰۰۰ تومان
هزینه استهلاک سالیانه	۱۰٪ درآمد سالیانه بنگاه
تعداد محصول فروخته شده در سال	۴,۰۰۰ واحد

۱۴۶- اطلاعات مندرج در جدول مقابل مربوط به یک بنگاه اقتصادی است. اگر سود اقتصادی سالیانه این بنگاه برابر با ۸۰ میلیون تومان باشد، آن گاه:

الف) سود حسابداری چه قدر است؟

ب) درآمد سالیانه بنگاه چه قدر است؟

ج) هزینه فرصت کدام است؟

۱) الف) ۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۷۰۰ میلیون ریال

۲) الف) ۴۱۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۷۰۰ میلیون ریال

۳) الف) ۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۹۰۰ میلیون ریال

۴) الف) ۴۱۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۹۰۰ میلیون ریال

۱۴۷- درباره ویژگی های مشترک کارآفرینان موفق، کدام گزینه صحیح است؟

۱) کارآفرین موفق کسی است که بدون پذیرش ریسک و با تکیه بر روش های سنتی، به نتایج اقتصادی مطمئن دست پیدا می کند.

۲) کارآفرینان تنها با استفاده از سرمایه مالی، موفق به ایجاد کسب و کارهای نو و پایدار می شوند.

۳) دیدن فرصت ها، نوآوری، مدیریت منابع و سازگاری با تغییرات بازار از عوامل کلیدی در موفقیت کارآفرینان به شمار می رود.

۴) خوش بینی بیش از حد، تعصب بر ایده ها و مقاومت در برابر تغییر، شاخصه کارآفرینان موفق است.

۱۴۸- کدام گزینه به ترتیب ویژگی های متمایز کسب و کارهای «تعمیرکار لوازم خانگی»، «تعاونی لبنیات روستایی»،

«شرکت خودروسازی سهامی» و «مؤسسه نگهداری از کودکان کار» را به درستی نشان می دهد؟

۱) قوانین پیچیده - تصمیم گیری سریع - منافع مالیاتی - امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی بانکی

۲) منافع مالیاتی - آزادی عمل - مأموریت انسانی - تأخیر در تصمیم گیری

۳) تقسیم سود به تناسب مالکیت سهام - مسئولیت پذیری نامحدود - زنجیره توزیع - پیچیدگی در رابطه مدیریت و مالکیت و موفقیت های غیرفردی

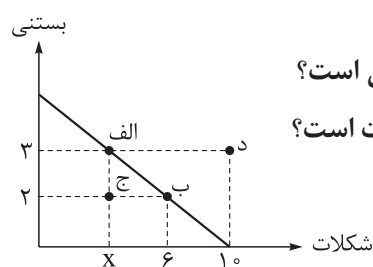
۴) مالکیت کامل سود - تأمین نیاز جمعی - مقیاس تولید بالا - انجام مأموریت غیرتجاری

۱۴۹- شرکتی دارای ۴۰۰,۰۰۰ سهم است. دو سرمایه‌گذار A و B به ترتیب ۱۲۰,۰۰۰ سهم و ۸۰,۰۰۰ سهم از این شرکت را خریداری کرده‌اند. سرمایه‌گذار سوم به نام C قصد دارد با خرید تعداد معینی سهم، مالک ۲۵ درصد از کل شرکت شود. الف) فرد C باید چه تعداد سهم دیگر (غیر از سهم‌های خریداری شده توسط A و B) از شرکت را خریداری کند؟ ب) اگر سود شرکت برابر با ۵۰۰ میلیون تومان باشد، آن‌گاه سهم فرد B از سود شرکت، چند میلیون تومان است؟ ج) فرد A مالک چند درصد از سهام شرکت است؟

(۱) ۱۰۰,۰۰۰ سهم - ۲۵۰ میلیون تومان - ۱۰ درصد (۲) ۱۰۰,۰۰۰ سهم - ۱۰۰ میلیون تومان - ۳۰ درصد

(۳) ۸۰,۰۰۰ سهم - ۱۰۰ میلیون تومان - ۱۰ درصد (۴) ۸۰,۰۰۰ سهم - ۲۵۰ میلیون تومان - ۳۰ درصد

۱۵۰- نمودار قید بودجه زیر مربوط به فردی است که می‌خواهد بودجه خود را برای خرید دو کالای بستنی و شکلات صرف کند. در صورتی که قیمت هر عدد بستنی معادل ۱۰ واحد پولی و قیمت هر بسته شکلات معادل ۵ واحد پولی باشد، کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف) هزینه فرصت انتخاب نقطه (الف) به جای خرید از نقطه (ب)، چند واحد پولی است؟

ب) به دست آوردن ۱ عدد بستنی بیشتر مستلزم از دست دادن چند بسته شکلات است؟

ج) با انتخاب نقطه (ج)، این فرد چند واحد پولی پس‌انداز خواهد داشت؟

د) برای خرید در نقطه (د) بودجه فرد چند واحد باید افزایش یابد؟

(۱) ۱۰ - ۲ - ۴ - ۲۰ (۲) ۲ - ۴ - ۴ - ۲۰ (۳) ۲ - ۴ - ۱۰ - ۳۰ (۴) ۱۰ - ۲ - ۱۰ - ۳۰

۱۵۱- شخصی ۵ میلیارد تومان سرمایه دارد. او تصمیم می‌گیرد در یکی از ۴ راه کسب درآمد زیر، سرمایه‌گذاری کند.

- سرمایه‌گذاری در سازمان بورس اوراق بهادار که متوسط سود سالانه سهام اوراق بهادار ۱۳٪ و سود سالانه معاملاتی سهام به طور متوسط معادل ۸٪ است.

- سپرده‌گذاری بلندمدت در بانک با سود سالانه ۱۸٪.

- خرید منزل مسکونی و سپس اجاره دادن این منزل با اجاره ماهانه ۴۰ میلیون تومان و پول پیش ۵۰۰ میلیون تومان که در بانک با سود سالانه ۱۸٪ سپرده‌گذاری می‌شود و هزینه‌ای معادل ۱۳۰ میلیون تومان در سال بابت نوسازی و سایر مخارج منزل مسکونی

- تأسیس یک مؤسسه آموزشی با سود خالص ۲۰۰ میلیون تومان در هر فصل.

- انتخاب این فرد چه خواهد بود و هزینه فرصت این انتخاب کدام است؟

(۱) سرمایه‌گذاری در سازمان بورس اوراق بهادار - ۹۰۰ میلیون تومان

(۲) سپرده‌گذاری در بانک - ۸۳۰ میلیون تومان

(۳) تأسیس یک مؤسسه آموزشی - ۱,۰۵۰ میلیون تومان

(۴) خرید و اجاره منزل مسکونی - ۴۴۰ میلیون تومان

۱۵۲- با توجه به قوانین اقتصادی، کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) این که در تصمیم گیری ها بهترین تصمیم به رویکرد هر شخص بستگی دارد، به قانون مقایسه هزینه ها و منافع برمی گردد.
- (۲) عدم اثرگذاری هزینه هایی که اجتناب ناپذیرند و قابل برگشت نیستند بر تصمیمات ما، به قانون فراموش کردن هزینه فرصت اشاره دارد.
- (۳) دانستن این اصل که منابع کمیاب قابلیت مصرف متعدد دارند، به این قانون اقتصادی که به جهت محدودیت منابع باید آن ها را به خوبی شناسایی کرد، برمی گردد.
- (۴) قانون قید بودجه بیان کننده این امر است که به علت پول محدودی که در اختیار ماست، باید بین گزینه های خود بده - بستان کنیم.

۱۵۳- با توجه به جدول زیر، انتخاب کدام گزینه ارزش خرید بالاتری را به همراه دارد؟

عنوان	منافع انتخاب (به میلیون تومان)	هزینه انتخاب (به میلیون تومان)
A	۴۰۰	۳۸۰
B	۹۰۰	۱,۱۰۰
C	۷۸۰	۳۱۰
D	۵۳۰	۲۲۰

A (۴)

B (۳)

C (۲)

D (۱)

۱۵۴- هر یک از موارد زیر به کدام یک از عوامل اثرگذار بر تصمیم گیری غیرمنطقی اشاره دارد؟

- فردی معتقد است که در سال های آینده، رشد هوش مصنوعی بسیاری از مشاغل را از بین می برد. به همین دلیل، برای تجهیز کارگاهش به دستگاه های پیشرفته، تمام درآمد، سود و پس انداز خود را خرج می کند، اما کم تر از یک سال بعد، تقاضا برای محصولات کارگاه کاهش می یابد و او ورشکسته می شود.
- یک مؤسسه آموزشی بر آموزش زبان انگلیسی از طریق تماشای فیلم و یادگیری کامل زبان به این روش تأکید می کند. بسیاری از شرکت کنندگان پس از مدتی متوجه می شوند که این روش برایشان مؤثر نیست، اما به دلیل هزینه زیادی که در ابتدای ترم پرداخت کرده اند، همچنان دوره را ادامه می دهند.
- تحقیقات نشان داده است که استفاده از اینستاگرام و فروش اینترنتی باعث شده است برخی از کسبه، درآمد خود را تا دو و نیم برابر افزایش دهند. با این حال، بعضی از کاسبان همچنان از این روش استفاده نمی کنند و فروش حضوری را ترجیح می دهند.

(۱) بی صبری زیاد - اثرگذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری ها - اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

(۲) اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - اثرگذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری ها - چسبیدن به وضعیت فعلی

(۳) بی صبری زیاد - توجه به هزینه های هدررفته - اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

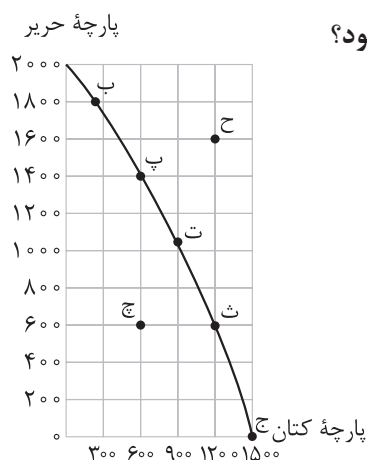
(۴) اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - توجه به هزینه های هدررفته - چسبیدن به وضعیت فعلی

۱۵۵- با توجه به جدول زیر که مربوط به یک کارخانه ساخت لگوی اسباب بازی است، کدام گزینه صحیح است؟

منابع کمیاب	گزاره
سرمایه انسانی	الف
ب	زمینی که برای ساخت کارخانه لگوسازی در نظر گرفته شده است.
ج	دانش و تخصص مهندسان و طراحان در اتاق فکر برای ساخت لگوهای متحرک برای افراد بالای ۱۲ سال
سرمایه فیزیکی	د
ه	کود و آبی که برای آبیاری فضای سبز کارخانه استفاده می شود.

- (۱) الف) نیروی متخصصی که با مهارت خود و با تغییر برنامه یک دستگاه، مدت زمان تولید لگوهای شیشه ای را کاهش می دهد. / ب) منابع طبیعی / ج) نیروی انسانی / د) کاغذ و قلم برای طراحی اشکال جدید لگو / ه) سرمایه فیزیکی
- (۲) الف) کارگری که از دستگاه تولید لگوهای انیمیشنی استفاده می کند. / ب) سرمایه فیزیکی / ج) سرمایه انسانی / د) برقی که در کارخانه برای تولید از آن استفاده می شود. / ه) زمین
- (۳) الف) نیروی متخصصی که با مهارت خود و با تغییر برنامه یک دستگاه، مدت زمان تولید لگوهای شیشه ای را کاهش می دهد. / ب) منابع طبیعی / ج) سرمایه انسانی / د) ماشینی که برای ساخت چرخ لگوها استفاده می شود. / ه) منابع طبیعی
- (۴) الف) کارگری که از دستگاه تولید لگوهای انیمیشنی استفاده می کند. / ب) منابع طبیعی / ج) نیروی کار / د) تجهیزات حمل و نقل داخل کارخانه / ه) سرمایه انسانی

۱۵۶- با توجه به منحنی مرز امکانات تولید زیر، کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح سؤالات زیر است؟

الف) برای حرکت از نقطه «ج» به «ث» باید از تولید چند متر پارچه چشم پوشی شود؟

ب) هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «پ» کدام است؟

ج) قرارگیری در کدام نقطه مستلزم افزایش منابع است؟

(قیمت هر متر پارچه کتان ۱۲/۵ هزار تومان و قیمت هر متر پارچه حریر ۱۵ هزار تومان است.)

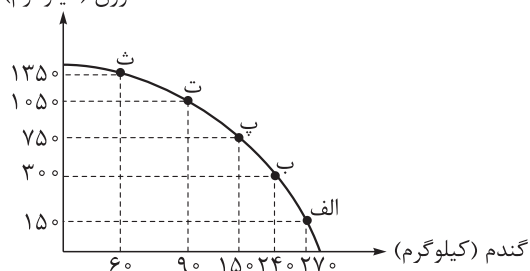
(۱) ۳۰۰ متر پارچه کتان - ۷,۵۰۰ هزار تومان - نقطه «ح»

(۲) ۳۰۰ متر پارچه کتان - ۷,۵۰۰ هزار تومان - نقطه «ج»

(۳) ۶۰۰ متر پارچه حریر - ۱۲,۰۰۰ هزار تومان - نقطه «ح»

(۴) ۶۰۰ متر پارچه حریر - ۱۲,۰۰۰ هزار تومان - نقطه «ج»

۱۵۷- در نمودار زیر، اگر سود حاصل از فروش هر کیلو گندم ۱,۲۷۰ تومان و سود حاصل از فروش هر کیلو ارزن ۲۲۵ تومان باشد، آن گاه هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «ت» چه قدر از هزینه فرصت حرکت از نقطه «الف» به «ب» بیشتر است؟
(ارزن (کیلوگرم)

(۱) ۲۹,۴۰۰ تومان

(۲) ۲۴,۹۰۰ تومان

(۳) ۳۸,۱۰۰ تومان

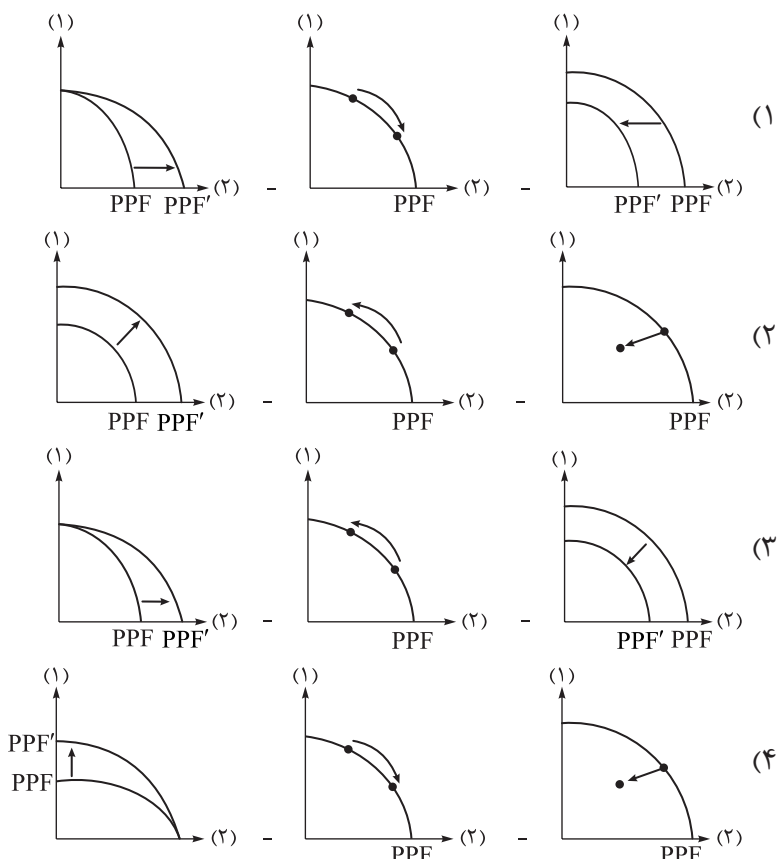
(۴) ۶۷,۵۰۰ تومان

۱۵۸- در یک شرکت دارویی، دو نوع دارو تولید می شود. به ترتیب از راست به چپ اگر هر یک از تغییرات زیر در بازار اتفاق بیفتد، چه تغییری در مرز امکانات تولید این دو دارو ایجاد می شود؟

(الف) مواد اولیه تولید دارو بر اثر تحریم، به ایران وارد نشود.

(ب) بر اثر شیوع یک بیماری واگیردار، تقاضا برای داروی (۱) افزایش یابد.

(ج) بر اثر استخدام چند داروساز خبره در شرکت، امکان تولید بیشتر از داروی (۲) فراهم شود.

۱۵۹- کدام یک از عبارت‌های زیر در خصوص مرز امکانات تولید نادرست است؟

- الف) بده - بستان دو گروه از محصولات را نشان می‌دهد.
 ب) تمام انتخاب‌های تولیدکننده را از ابتدا تا انتها بیان می‌کند.
 ج) حداقل تولید با منابع و امکانات موجود را نشان می‌دهد.
 د) به ما نشان می‌دهد از هر کدام از عوامل تولید چه قدر باید استفاده شود.
 ه) مرز امکانات تولید مرزی است بین آن چه یک کسب‌وکار با استفاده از منابع موجود و در دسترس می‌تواند تولید کند و آن چه نمی‌تواند.

(۲) «الف» - «ج» - «ه»

(۱) «ب» - «د» - «ه»

(۴) «الف» - «ب» - «ج»

(۳) «ب» - «ج» - «د»

۱۶۰- کدام یک از جملات زیر درباره «کارایی» و «ناکارایی» نادرست است؟

- (۱) اگر اقتصادی در نقطه‌ای روی مرز امکانات تولید باشد، برای افزایش تولید یک کالا، ناگزیر باید از تولید کالای دیگر بکاهد.
 (۲) هر نقطه زیر منحنی امکانات تولید نشان می‌دهد که منابع کشور به طور کامل یا به بهترین شکل استفاده نشده‌اند.
 (۳) در صورتی که منابع به طور کامل استفاده شوند، هر نقطه‌ای روی منحنی امکانات تولید یا خارج از آن، کارا محسوب می‌شود.
 (۴) جابه‌جایی از یک نقطه ناکارا به نقطه‌ای کارا روی PPF می‌تواند باعث افزایش تولید هر دو کالا شود.

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۲:۳۰ از صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

خوبه! آزمونهاى تشریحى خلی سبز

۵ مرحله در طول سال

آزمون

از هر نظر در شبیه‌ترین حالت ممکن به امتحان نهایی

- بارم‌بندی آموزش و پرورش
- فرم و ظاهر (برگه سوال، پاسخبرگ، کلید و پاسخنامه و حتی فونت سوال‌ها و ...)
- پوشش همه مطالب و انواع سوالات
- تو هر آزمون یکی دو تست، شبیه‌سازی عینی به امتحان نهایی داره
- سخت‌شدن امتحان نهایی رو هم پیش‌بینی می‌کنه

پاسخنامه‌های خلی تشریحی

- راهنمای تصحیح دقیق درست مثل امتحان‌های نهایی
- پاسخنامه یاددهنده شامل درسنامه و نکته داره

تصحیح به صورت کاملاً مکانیزه

- دو مصحح در سطح کاملاً حرفه‌ای آزمون رو تصحیح می‌کنن
- اگه بین این دو اختلاف نظر وجود داشت برای بار سوم آزمون توسط یه مصحح دیگه تصحیح میشه
- مصحح کل برگه به دانش‌آموز رو تصحیح نمی‌کنه و هر مصحح یک سوال رو برای همه دانش‌آموزان تصحیح می‌کنه
- مصححین امکان کامنت‌گذاری تو فرایند تصحیح دارن
- امکان درخواست تصحیح مجدد در پنل ثبت اعتراض

کارنامه‌های بسیار کاربردی

- کارنامه تحلیلی و مقایسه‌ای
- نمره به تفکیک سوال
- کارنامه مبحثی

دانشود رایگان تمام آزمون های آزمایشی

در کانال تلگرام ما :

آزمونها آزمایشتی

t.me/Azmoonha_Azmayeshi

سازمان پیش آموزش شور

حکومت سندھ

گزینه دو
مؤسسه آموزشی فرهنگی

زبعتار

خدیجه
آزمون

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

آکا

آزمونهای سراسری
گاج

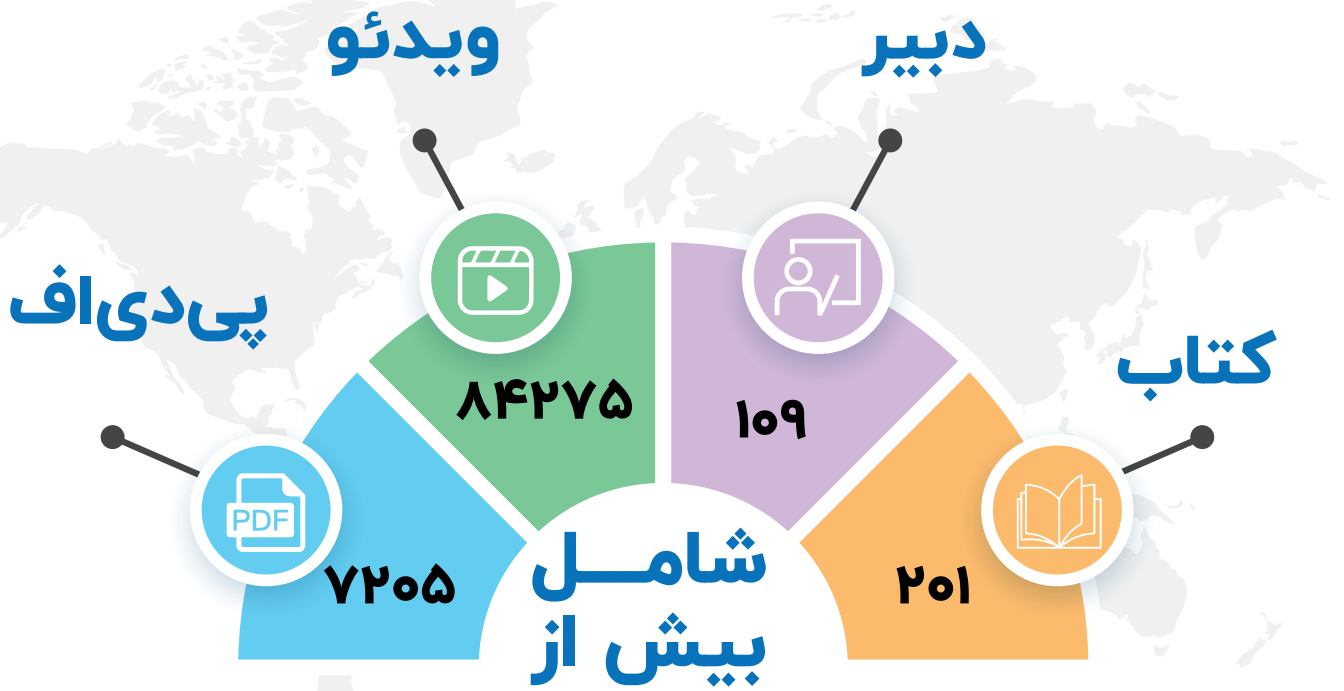

join us ...

مُنیاز اولین نشر آنلاین کنکور کشور

از سال ۹۷ تا کنون

محمد واعظی

علی مقدم نیا

محمد چلاچور

محمد نوکنده

کیوان دارابی

امید مصلائی

محمد عمارلو

مرتضی محسنی کبیر

محمد همدانی

بهمن موزنی پور

شاهین شاهین زاد

ارسلان رحمانی

برترین دبیران کنکور کشور در نشر آنلاین مُنیاز

<https://www.moniaz.ir>

باسح نامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه دوازدهم

مرحله هفتم

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

۱۶/آبان/۱۴۰۴

رشته انسانی

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	ابوالفضل بهاری - علی شهرابی - علی قهرمانزاده - خسرو محمدزاده - فاروق منوچهری - محمد نظامی - محمد یگانه
زبان و ادبیات فارسی	ولی الماسی - علی شجاع - مهدی کرانی - بهنام کیانی - یعقوب کیانی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی
روانشناسی	یاسمین آشین - سعادت بهشتی - حدیثه توکلی - مهدی جاهدی - امیرحسین حبیبزاده
زبان عربی	محمود بادبرین - آریا ذوقی - کاظم غلامی
تاریخ	حدیجه جنت علیپور - مریم صالحی
جغرافیا	الیه ریاحی نسب - مریم صالحی - زهرا فروغی - بهروز یحیی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - محمد تقفدی - مجید قدرتی پور
اقتصاد	سارا شریفی - پریناز گلپایگانی - ستایش محمندی

نام درس	مستعمل درس	گزینشگر	مؤلف پاسخنامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهرابی	علی شهرابی	علی شهرابی	میثم حصارکی	یوسف باقری شقایق راهبریان منصور زرکش
زبان و ادبیات فارسی	ابوالفضل قاضی	بهنام کیانی	بهنام کیانی	بهناز رجبی علی شجاع	فرزانه حاجی امیرمحمّد شیرزاد صادق محرمی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	سید هانی رکن الدینی	علی سلوکی پرینا سیاهزاده کوثر شاهحسینی
روانشناسی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	سیمین زاهدی	مهدی پارچه‌باف دولتی	مهدی جاهدی نگار کاتبی ریحانه محمدی‌فام
زبان عربی	کاظم غلامی	کاظم غلامی	سمانه ریحانی	مهدی ترابی محمدنوید راست خدیو حسام حاج مومن	مریم آقاباری محمد مهدی عسکرآبادی
تاریخ	حدیجه جنت علیپور	حدیجه جنت علیپور	حدیجه جنت علیپور	مریم صالحی	بهروز یحیی
جغرافیا	مریم صالحی	مریم صالحی	مریم صالحی	حدیجه جنت علیپور	بهروز یحیی کیانا یوسفزاده
فلسفه و منطق	محمدجواد سه‌دهی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانپور	سحر سالیانی موسی سپاهی علی سلوکی
اقتصاد	سارا شریفی	سارا شریفی	سارا شریفی	پارسا کشیری قهی زیبا واشقانی فراهانی	محمد رضا حیاتی مریم شیرخدايي نادر مرتضی عزیزی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاجانپور

ویژه کنکوری‌های ۱۴۰۵

شروع مجدد دوازدهم از مهر

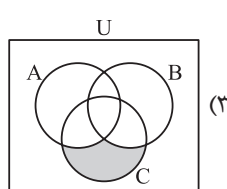
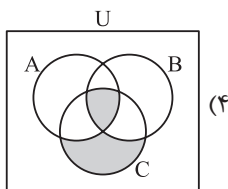
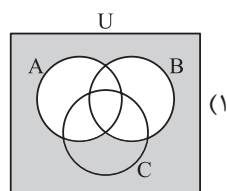
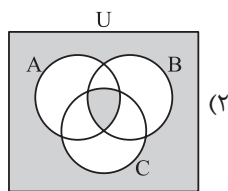

آزمون آزمایشی خیلی سبز

سرپرست تولید	الناز علی یاری زاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - هدیه خسروی الهه صفری - زهرا صفری - فاطمه علی اکبری زهرا فرهادی مهر - مهرآسا قدیری - محیا غنی فرد نادره نازآوری - ساعده نمازی
رسام	مونا آندستا ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحه آرایی	صدف امام - مریم حسین زاده سپیده سخائی - الهام سهرابی - طاهره صادق نژاد مائده صبری - نیلوفر فرخجسته - فاطمه قیاسوند مهدیه گل پور - دریا لطفی

کدام گزینه، مجموعه $[(A - C) \cup B'] - (A \cup B)$ را نشان می‌دهد؟

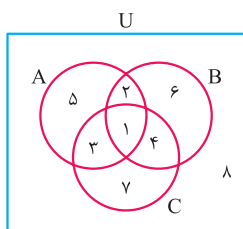

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

گام اول: ناحیه‌بندی می‌کنیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام دوم: مجموعه داده شده را بر حسب نواحی می‌نویسیم:

$$[(A - C) \cup B'] - (A \cup B) = [\{2, 5\} \cup \{5, 3, 7, 8\}] - (\{1, 2, 3, 4, 5, 6\})$$

$$= \{2, 3, 5, 7, 8\} - \{1, 2, 3, 4, 5, 6\} = \{7, 8\}$$

در گزینه (۱)، نواحی ۷ و ۸ رنگ شده‌اند.

۲ اگر $a = \binom{9}{3}$ و $b = \binom{9}{4}$ باشد، حاصل $\binom{10}{4}$ کدام است؟

$$\sqrt{ab} \quad (4)$$

$$\frac{a+b}{2} \quad (3)$$

$$b-a \quad (2)$$

$$a+b \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱

$$\binom{n}{r} = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: a و b را حساب می کنیم:

$$a = \binom{9}{3} = \frac{9!}{6!3!} = \frac{9 \times 8 \times 7 \times \cancel{6!}}{\cancel{6!}3!} = \frac{\cancel{9} \times \cancel{8} \times 7}{3 \times 2 \times 1} = 84$$

$$b = \binom{9}{4} = \frac{9!}{5!4!} = \frac{9 \times 8 \times 7 \times 6 \times \cancel{5!}}{\cancel{5!}4!} = \frac{9 \times \cancel{8} \times 7 \times \cancel{6}}{4 \times 3 \times 2 \times 1} = 126$$

گام دوم: حاصل $\binom{10}{4}$ را حساب می کنیم:

$$\binom{10}{4} = \frac{10!}{6!4!} = \frac{10 \times 9 \times 8 \times 7 \times \cancel{6!}}{\cancel{6!}4!} = \frac{10 \times \cancel{9} \times \cancel{8} \times 7}{4 \times 3 \times 2 \times 1} = 210$$

گام سوم: 210 برابر با مجموع 84 و 126 است؛ پس:

$$\binom{10}{4} = \underbrace{84}_{a} + \underbrace{126}_{b} = 210$$

۳ تابع $f: \{0, 1, 2, 3\} \rightarrow \{4, 5, 6, 7\}$ مفروض است. اگر $f(0) \neq 7$ و $f(3) > 5$ باشد، چند حالت برای f داریم؟

۹۶ (۴)

۷۲ (۳)

۸۱ (۲)

۶۴ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱

در نمایش تابع به فرم $f: A \rightarrow B$ ، مجموعه A دامنه و مجموعه B هم‌دامنه تابع f است. برد یک تابع، همواره زیرمجموعه هم‌دامنه آن است:

$$R_f \subseteq \text{هم‌دامنه}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: با توجه به تابع داده‌شده، دامنه f ، مجموعه $A = \{0, 1, 2, 3\}$ و هم‌دامنه‌اش، مجموعه $B = \{4, 5, 6, 7\}$ است. دامنه باید شامل هر ۴ عضو A باشد ولی برد باید زیرمجموعه‌ای از B باشد.

گام دوم: نمایش زوج مرتبی f به صورت مقابل است:

$$f = \{(0, a), (1, b), (2, c), (3, d)\}$$

به جز ۷

بزرگتر از ۵ (یعنی ۶ یا ۷)

گام سوم: تعداد حالات هر کدام از جاهای خالی را می‌نویسیم و به کمک اصل ضرب، تعداد حالات f را حساب می‌کنیم:

$$\frac{3}{a} \times \frac{4}{b} \times \frac{4}{c} \times \frac{2}{d} = 96$$

$\begin{matrix} 6, 5, 4 & 7, 6, 5, 4 & 7, 6 \\ \uparrow & \uparrow & \uparrow \\ 3 & 4 & 4 & 2 \end{matrix}$

۴

هر یک از اعداد دورقمی را که با ارقام ۰، ۱، ۲، ۳ و ۴ می توان نوشت، روی کارتهایی می نویسیم و پس از مخلوط کردن کارت ها، یک کارت را به طور تصادفی خارج می کنیم. احتمال آن که عدد روی کارت، فرد باشد ولی اول نباشد، کدام است؟

$$۰/۴ (۴)$$

$$۰/۳ (۳)$$

$$۰/۲ (۲)$$

$$۰/۱ (۱)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: ابتدا تعداد کل اعداد دورقمی که با این ارقام می توان ساخت را تعیین می کنیم:

در عدد دورقمی مورد نظر، رقم سمت چپ (دهگان) نمی تواند صفر باشد، پس رقم دهگان یکی از چهار رقم ۱، ۲، ۳ یا ۴ خواهد بود. در مسئله، ذکر نشده که ارقام بدون تکرار باشند، بنابراین رقم سمت راست (یکان) می تواند هر یک از پنج رقم ۰، ۱، ۲، ۳ یا ۴ باشد. طبق اصل ضرب، تعداد کل اعداد دورقمی در این مسئله برابر است با:

$$n(S) = \frac{4}{\text{دهگان}} \times \frac{5}{\text{یکان}} = 20$$

گام دوم: دنبال اعداد دورقمی هستیم که فرد هستند ولی اول نیستند. بهترین راه برای این منظور این است که کل اعداد فرد را نوشته و عددهای اول را حذف کنیم:

$$۲۱, ۲۳, ۳۱, ۳۳, ۴۱, ۴۳$$

پیشامد مورد نظر را نوشته و تعداد اعضای آن را تعیین می کنیم:

$$A = \{21, 23\} \Rightarrow n(A) = 2$$

گام سوم: احتمال وقوع پیشامد مورد نظر برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{2}{20} = \frac{1}{10} = 0.1$$

کتاب
درسی

هر یک از اعداد دورقمی را که با ارقام ۱، ۲، ۳، ۴ می توان نوشت، روی کارتهایی می نویسیم و پس از مخلوط کردن

(ریاضی (۳) - تمرین ۵ صفحه ۲۶ کتاب درسی)

کارت ها یک کارت را به طور تصادفی خارج می کنیم.

الف) فضای نمونه این آزمایش تصادفی را مشخص کنید.

ب) پیشامد A که در آن عدد روی کارت مضرب ۶ باشد.

ج) پیشامد B که در آن عدد روی کارت اول باشد.

جعبه‌ای شامل ۷ مهره بی‌رنگ است. ۲ مهره را از جعبه خارج می‌کنیم، آن‌ها را رنگ کرده و به جعبه برمی‌گردانیم، سپس به تصادف ۳ مهره از جعبه انتخاب می‌کنیم. با کدام احتمال تعداد مهره‌های بی‌رنگ انتخاب‌شده از تعداد مهره‌های رنگی بیشتر است؟

$$\frac{6}{7} (4)$$

$$\frac{4}{7} (3)$$

$$\frac{3}{7} (2)$$

$$\frac{5}{7} (1)$$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: الان ۷ مهره داریم که ۲ تای آن‌ها رنگی و ۵ تای آن‌ها بدون رنگ هستند.

گام دوم: در کل ۳ مهره از ۷ مهره انتخاب می‌کنیم:

$$n(S) = \binom{7}{3} = \frac{7!}{4!3!} = \frac{7 \times 6 \times 5 \times 4!}{4!3!} = 35$$

گام سوم: می‌خواهیم تعداد مهره‌های بی‌رنگ انتخاب‌شده از مهره‌های رنگی بیشتر باشد؛ پس باید «۳ مهره بی‌رنگ باشند» یا «۲ مهره بی‌رنگ و ۱ مهره رنگی باشند»:

$$n(A) = \binom{5}{3} + \binom{5}{2} \times \binom{2}{1} = \frac{5!}{2!3!} + \frac{5 \times 4}{2} \times 2 = 10 + 20 = 30$$

گام چهارم: در نتیجه:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{30}{35} = \frac{6}{7}$$

۶ در پرتاب سه تاس، احتمال این که مجموع اعداد سه تاس حداکثر ۱۶ باشد، کدام است؟

$$\frac{71}{72} \text{ (۴)}$$

$$\frac{35}{36} \text{ (۳)}$$

$$\frac{53}{54} \text{ (۲)}$$

$$\frac{26}{27} \text{ (۱)}$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

احتمال پیشامد متمم

درس Box

زمان استفاده	وقتی شمردن اعضای پیشامد A سخت است ولی شمردن اعضای پیشامد متمم یعنی A' ساده است.
فرمول احتمال متمم	$P(A) = 1 - P(A')$
کلمات کلیدی سؤالها	اگر در سؤالی از کلمات «حداقل»، «حداکثر» یا «فعل منفی» استفاده شده بود، حتماً یک بار در ذهنتان متمم پیشامد را بررسی کنید. اگر شمردن اعضای متمم راحت تر بود، از احتمال متمم سؤال را حل کنید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: تعداد کل حالات در پرتاب سه تاس برابر است با:

$$n(S) = \frac{6}{\text{تاس ۱}} \times \frac{6}{\text{تاس ۲}} \times \frac{6}{\text{تاس ۳}} = 216$$

گام دوم: متمم پیشامد «مجموع اعداد سه تاس حداکثر ۱۶ باشد»، پیشامد «مجموع اعداد سه تاس ۱۷ یا ۱۸ باشد» است.

گام سوم: پیشامد A' را می نویسیم:

$$A' = \{(\underbrace{5, 6, 6}_{\text{جمع}=17}), (\underbrace{6, 5, 6}_{\text{جمع}=17}), (\underbrace{6, 6, 5}_{\text{جمع}=17}), (\underbrace{6, 6, 6}_{\text{جمع}=18})\} \Rightarrow n(A') = 4$$

گام چهارم:

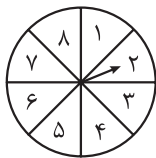
پس:

$$P(A') = \frac{n(A')}{n(S)} = \frac{4}{216} = \frac{1}{54}$$

در نتیجه:

$$P(A) = 1 - P(A') = 1 - \frac{1}{54} = \frac{53}{54}$$

با هر بار چرخاندن گردونه زیر، عقربه روی یکی از ارقام ۱ تا ۸ قرار می‌گیرد. اگر سه بار گردونه را بچرخانیم، چه قدر احتمال دارد دو عدد زوج، پشت سر هم انتخاب نشود؟

$$\frac{7}{8} (۴)$$

$$\frac{5}{8} (۳)$$

$$\frac{3}{8} (۲)$$

$$\frac{1}{8} (۱)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبست: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

گام اول: تعداد کل حالات در سه بار چرخاندن گردونه برابر است با:

$$n(S) = \frac{8}{4} \times \frac{8}{4} \times \frac{8}{4} = 8^3$$

گام دوم: برای آن که دو عدد زوج، پشت سر هم انتخاب نشود، حالات زیر را داریم:

هر سه فرد باشد:

$$\frac{4}{8} \times \frac{4}{8} \times \frac{4}{8} = 4^3$$

۷, ۵, ۳, ۱

$$\frac{4}{8} \times \frac{4}{8} \times \frac{4}{8} = 4^3$$

۸, ۶, ۴, ۲ ۷, ۵, ۳, ۱ ۸, ۶, ۴, ۲

اولی و سومی زوج و وسطی فرد باشد:

یکی زوج و دوتا فرد باشد. با توجه به جایگاه رقم زوج که ۳ جا می‌تواند باشد، سه حالت مشابه داریم:

$$4 \times 4 \times 4 = 4^3$$

$$4 \times 4 \times 4 = 4^3$$

$$4 \times 4 \times 4 = 4^3$$

پس تعداد حالات مطلوب برابر است با:

$$n(A) = 4^3 + 4^3 + 3 \times 4^3 = 5 \times 4^3$$

گام سوم: در نتیجه:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{5 \times 4^3}{8^3} = \frac{5}{2^3} = \frac{5}{8}$$

سه دوست در یک سال شمسی به دنیا آمده‌اند. احتمال آن که ماه‌های تولدشان متوالی باشد، کدام است؟

$$\frac{1}{18} \text{ (۴)}$$

$$\frac{5}{144} \text{ (۳)}$$

$$\frac{7}{144} \text{ (۲)}$$

$$\frac{1}{24} \text{ (۱)}$$

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: تعداد کل حالات تولد سه نفر برابر است با:

$$n(S) = \frac{12}{\text{نفر اول}} \times \frac{12}{\text{نفر دوم}} \times \frac{12}{\text{نفر سوم}} = 12^3$$

گام دوم:

• برای آن که ماه‌های تولدشان، سه ماه متوالی باشد، ۱۰ حالت زیر را داریم:

$$(1, 2, 3), (2, 3, 4), (3, 4, 5), \dots, (10, 11, 12)$$

• هر کدام از ۱۰ حالت بالا، ۳! جایگشت دارند.

• پس تعداد کل حالات مطلوب برابر است با:

$$n(A) = \frac{10}{\text{عدد متوالی}} \times \frac{3!}{\text{جایگشت ۳ عدد}} = 10 \times 6 = 60$$

گام سوم: در نتیجه:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{60}{12^3} = \frac{5}{144}$$

۹

در یک مزرعه ۱۲ قوچ وجود دارد که ثلث آن‌ها شاخ‌دار است. به طور تصادفی نیمی از آن‌ها را انتخاب می‌کنیم. احتمال این که بین قوچ‌های انتخاب‌شده، حداکثر ۲ تا قوچ شاخ‌دار باشد، کدام است؟

$$\frac{8}{11} (۱) \quad \frac{7}{11} (۲) \quad \frac{6}{11} (۳) \quad \frac{9}{11} (۴)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: کلاً ۱۲ قوچ داریم که ثلث آن‌ها یعنی ۴ تایی آن‌ها شاخ دارند؛ پس ۸ تا بدون شاخ هستند:

$$\begin{cases} ۴ \text{ شاخ‌دار} \\ ۸ \text{ بی‌شاخ} \end{cases}$$

گام دوم: نیمی از ۱۲ قوچ، یعنی ۶ تا از ۱۲ را انتخاب می‌کنیم.

تعداد کل حالات برابر است با:

$$n(S) = \binom{12}{6} = \frac{12!}{6!6!} = \frac{12 \times 11 \times 10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6!}{6! \times 6!} = \frac{12 \times 11 \times 10 \times 9 \times 8 \times 7}{6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 11 \times 7 \times 4 \times 3 = 7 \times 11 \times 12$$

گام سوم: می‌خواهیم حداکثر ۲ تا قوچ شاخ‌دار بین ۶ قوچ انتخابی باشند؛ پس باید «۲ قوچ شاخ‌دار و ۴ بی‌شاخ» یا «۱ شاخ‌دار و ۵ بی‌شاخ» یا «۰ بی‌شاخ» انتخاب کنیم:

$$n(A) = \binom{4}{2} \times \binom{8}{4} + \binom{4}{1} \times \binom{8}{5} + \binom{4}{0} \times \binom{8}{6} = \frac{4 \times 3}{2} \times \frac{8!}{4!4!} + (4) \times \frac{8!}{5!3!} + \frac{8!}{6!2!}$$

$$= 6 \times \frac{8 \times 7 \times 6 \times 5}{2 \times 4} + 4 \times 56 + 28 = 6 \times 70 + 4 \times 56 + 28 \xrightarrow{\text{فاکتور از ۷}} 7(60 + 4 \times 8 + 4)$$

گام چهارم: در نتیجه:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{7(60 + 4 \times 8 + 4)}{7 \times 11 \times 12} \xrightarrow{\text{فاکتور از ۷}} \frac{4(15 + 8 + 1)}{11 \times 12} = \frac{24}{33} = \frac{8}{11}$$

در یک مزرعه ۱۴ قوچ وجود دارد که ۵ تا از آن‌ها شاخ‌دار است. به طور تصادفی ۷ تا از آن‌ها برای فروش انتخاب می‌شود. احتمال این که از بین این ۷ تایی انتخابی، حداکثر ۲ تا از آن‌ها شاخ‌دار باشد، کدام است؟

(سؤال ۱۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ (فارج از کشور))

$$\frac{0}{5} (۱) \quad \frac{0}{4} (۲) \quad \frac{0}{3} (۳) \quad \frac{0}{2} (۴)$$

کنکور

می‌خواهیم از بین ۱۲ گزاره که ۷۵ درصد آن‌ها دارای ارزش درست هستند، سه گزاره متفاوت مانند p ، q و r انتخاب کنیم و گزاره ترکیبی $p \Rightarrow (q \wedge r)$ را تشکیل دهیم. در چند حالت ارزش گزاره ترکیبی ساخته شده درست خواهد شد؟

۳۳۰ (۱) ۵۰۴ (۲) ۸۳۴ (۳) ۱۳۱۰ (۴)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: ۷۵ درصد از ۱۲ گزاره را حساب می‌کنیم:

$$\frac{75}{100} = \frac{x}{12} \Rightarrow x = \frac{3 \times 12}{4} = 9$$

پس ۹ گزاره درست و ۳ گزاره نادرست داریم.

گام دوم: حالتی را که ارزش گزاره $p \Rightarrow (q \wedge r)$ درست می‌شود، بررسی می‌کنیم:

• اگر p نادرست باشد، ارزش q و r مهم نیست؛ پس فقط کافی است p را از بین ۳ گزاره نادرست انتخاب کنیم و دو گزاره دیگر را از بین ۱۱ گزاره باقی‌مانده:

$$\frac{3}{p} \times \frac{11}{q} \times \frac{10}{r} = 330$$

• اگر p درست باشد، باید گزاره $q \wedge r$ هم درست باشد؛ پس هر سه گزاره باید از بین ۹ گزاره درست باشند:

$$\frac{9}{p} \times \frac{8}{q} \times \frac{7}{r} = 504$$

گام سوم: تعداد کل حالات مطلوب برابر است با:

$$330 + 504 = 834$$

۱۱ کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) نمودار میله‌ای عمودی از نمودار میله‌ای افقی مرسوم‌تر است.
- (۲) در یک نمودار جعبه‌ای می‌توان بیش از یک مجموعه داده را نشان داد، پس این نمودار برای مقایسه مناسب است.
- (۳) برای متغیرهای با مقیاس اسمی، نمودار بافت‌نگاشت بهتر از نمودار میله‌ای است.
- (۴) مجموعه‌ای شامل یک یا چند مقدار اندازه‌گیری شده برای یک واحد آماری را نقطه داده‌ای می‌نامیم.

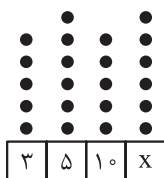
پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۳ - درس‌های ۱ و ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جمله گزینه (۳) نادرست است و صورت درست آن به شکل زیر است:
برای متغیرهای با مقیاس اسمی، نمودار میله‌ای بهتر از نمودار بافت‌نگاشت (هیستوگرام) است.
جملات گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴)، عیناً از متن کتاب درسی برداشته شده‌اند و گزاره‌هایی درست هستند.

اگر بخواهیم میانگین داده‌های نمودار نقطه‌ای زیر، حداقل ۸ باشد، کوچک‌ترین عدد طبیعی که جای x می‌تواند قرار گیرد، کدام است؟

۱۶ (۴)

۱۵ (۳)

۱۴ (۲)

۱۳ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: هر عددی را در تعداد نقطه بالای سرش ضرب می‌کنیم و بعد آن‌ها را با هم جمع می‌کنیم:

$$\text{مجموع داده‌ها} = (3 \times 5) + (5 \times 6) + (10 \times 5) + (x \times 6) = 15 + 30 + 50 + 6x = 6x + 95$$

گام دوم: تعداد کل داده‌ها برابر با تعداد کل نقطه‌ها است:

$$\text{تعداد داده‌ها} = 5 + 6 + 5 + 6 = 22$$

گام سوم: میانگین ($\bar{x}$) را حساب می‌کنیم:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} = \frac{6x + 95}{22}$$

گام چهارم: می‌خواهیم $\bar{x}$ ، حداقل ۸ باشد، پس باید $\bar{x}$ بزرگ‌تر یا مساوی ۸ باشد:

$$\bar{x} \geq 8 \Rightarrow \frac{6x + 95}{22} \geq 8 \xrightarrow{\times 22} 6x + 95 \geq 176 \Rightarrow 6x \geq 176 - 95$$

$$\Rightarrow 6x \geq 81 \Rightarrow x \geq \frac{81}{6} = \frac{27}{2} \Rightarrow x \geq 13.5$$

گام پنجم: کوچک‌ترین عدد طبیعی که در نامساوی $x \geq 13.5$ صدق می‌کند، $x = 14$ است.

۱۳

زاویه بین دو شعاع متوالی برای متغیرهای $X_1, X_2, \dots, X_n$ در رسم نمودار راداری برابر با $22/5$ درجه است. n کدام است؟

۱۶ (۴)

۱۵ (۳)

۱۴ (۲)

۱۳ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۳ - درس ۲

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\alpha = \frac{36^\circ}{n}$$

زاویه بین دو شعاع متوالی در نمودار راداری با n متغیر از رابطه مقابل به دست می آید:

گام اول: تعداد متغیرهای $X_1, X_2, \dots, X_n$ برابر با n است.

گام دوم: زاویه بین دو شعاع متوالی $22/5$ درجه شده است؛ پس:

$$\alpha = \frac{36^\circ}{n} \Rightarrow 22/5 = \frac{36^\circ}{n}$$

جای $22/5$ می نویسیم $\frac{45}{2}$:

$$\frac{45}{2} = \frac{36^\circ}{n} \Rightarrow n = 16$$

در یک نمودار راداری با اضافه شدن ۳ متغیر به متغیرهای اولیه، زاویه بین دو شعاع مجاور، ۶ درجه کاهش می‌یابد. مجموع ارقام تعداد متغیرها در حالت دوم کدام است؟

۲ (۴)

۳ (۳)

۶ (۲)

۹ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۳ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: تعداد متغیرهای اولیه را n می‌گیریم، در این صورت زاویه بین دو شعاع متوالی برابر است با:

$$\alpha_1 = \frac{360^\circ}{n}$$

• اگر ۳ متغیر به متغیرها اضافه شوند، تعدادشان $n + 3$ می‌شود. در این صورت زاویه بین دو شعاع متوالی برابر است با:

$$\alpha_2 = \frac{360^\circ}{n+3}$$

گام دوم: طبق گفته سؤال، α_1 از α_2 ، ۶ درجه کم‌تر است؛ پس:

$$\alpha_1 - \alpha_2 = 6 \Rightarrow \frac{360^\circ}{n} - \frac{360^\circ}{n+3} = 6 \xrightarrow{\div 6} \frac{60^\circ}{n} - \frac{60^\circ}{n+3} = 1$$

گام سوم: دو طرف را در $n(n+3)$ ضرب می‌کنیم:

$$n(n+3) \frac{60^\circ}{n} - n(n+3) \frac{60^\circ}{(n+3)} = 1 \times n(n+3) \Rightarrow 60n + 180 - 60n = n^2 + 3n \Rightarrow n^2 + 3n - 180 = 0$$

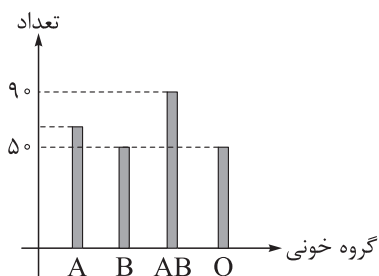
ضرب جمع

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (n+15)(n-12) = 0 \Rightarrow \begin{cases} n = -15 \times \\ n = 12 \checkmark \end{cases} \quad (\text{تعداد متغیر منفی نمی‌شود})$$

گام چهارم: پس تعداد متغیرها در حالت دوم برابر است با:

$$n+3 = 12+3 = 15 \xrightarrow[\text{ارقام}]{\text{مجموع}} 1+5 = 6$$

اگر ۶۴ درصد از افراد بررسی شده، گروه خونی شان AB نباشد، تعداد افرادی که گروه خونی شان A است، کدام است؟

۶۰ (۴)

۷۰ (۳)

۶۵ (۲)

۵۵ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: با توجه به نمودار میله‌ای رسم شده، جدول فراوانی مقابل را داریم:

گروه خونی	A	B	AB	O
فراوانی	a	۵۰	۹۰	۵۰

گام دوم: تعداد کل افراد بررسی شده برابر است با:

$$n = a + ۵۰ + ۹۰ + ۵۰ = a + ۱۹۰$$

تعداد افراد دارای گروه خونی A را a گرفتیم.

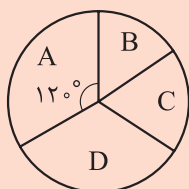
۶۴ درصد افراد، گروه خونی AB ندارند، یعنی $۱۰۰ - ۶۴ = ۳۶$ درصد افراد گروه خونی AB دارند.

گام سوم: تناسب می‌نویسیم:

$$\frac{۳۶}{۱۰۰} = \frac{\text{افراد دارای گروه خونی AB}}{\text{کل افراد بررسی شده}} \Rightarrow \frac{۳۶}{۱۰۰} = \frac{۹۰}{a + ۱۹۰} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} a + ۱۹۰ = ۲۵۰ \Rightarrow a = ۶۰$$

۱۶

تعداد داده‌های دو گروه C و D به ترتیب ۳ و ۴ برابر تعداد داده‌های گروه B است. اگر تعداد کل داده‌ها ۱۵۶ باشد، تعداد داده‌های گروه C کدام است؟

۵۲ (۴)

۴۲ (۳)

۳۹ (۲)

۲۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۱

درس Box

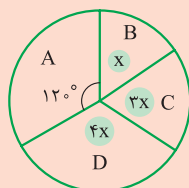
در نمودار دایره‌ای، از تناسب زیر برای پیدا کردن زوایای مربوط به گروه‌ها در دایره‌ها استفاده می‌کنیم:

$$\frac{\text{زاویه}}{\text{تعداد کل داده‌ها}} = \frac{\text{فراوانی داده}}{\text{تعداد کل داده‌ها}}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: تعداد اعضای گروه B را x می‌گیریم.

تعداد اعضای گروه C و D به ترتیب ۳ و ۴ برابر x یعنی به ترتیب $3x$ و $4x$ است. روی دایره هم ببینید:

گام دوم: مجموع تعداد اعضای این سه گروه برابر است با:

$$x + 3x + 4x = 8x$$

گام سوم: زاویه گروه A، 120° است که نصف مجموع سه زاویه دیگر است؛ پس تعداد اعضایش هم نصف مجموع تعداد اعضای سه گروه دیگر است.

$$A \text{ تعداد اعضای } = \frac{1}{2} \times 8x = 4x$$

گام چهارم: تعداد کل اعضا بر حسب x برابر است با:

$$\begin{matrix} A & B & C & D \\ \uparrow & \uparrow & \uparrow & \uparrow \\ 4x & x & 3x & 4x \end{matrix} \quad 4x + x + 3x + 4x = 12x$$

گام پنجم:

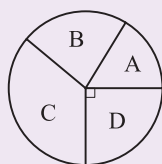
● $12x$ باید ۱۵۶ باشد:

$$12x = 156 \Rightarrow x = \frac{156}{12} = 13$$

● تعداد اعضای C را می‌خواهیم که $3x$ بود:

$$3 \times 13 = 39$$

نمودار دایره‌ای زیر، مربوط به نمرات A، B، C و D، ۹۶ دانش‌آموز در درس «ریاضی و آمار» است. اگر تعداد دانش‌آموزانی که نمره‌های B و C گرفته‌اند، به ترتیب ۲ و ۳ برابر تعداد دانش‌آموزانی باشد که نمره A گرفته‌اند، چه تعداد دانش‌آموز نمره C گرفته است؟
(سؤال ۸ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

۳۹ (۲)

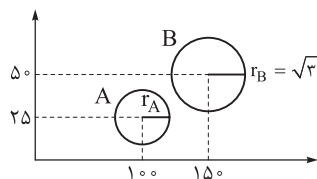
۴۲ (۱)

۳۳ (۴)

۳۶ (۳)

کنکور

در نمودار حبابی زیر، سه متغیر اندازه‌گیری شده برای مشاهدات A و B نمایش داده شده است. اگر نسبت مقدار متغیر سوم نقطه آماری B به مقدار متغیر سوم نقطه آماری A، برابر با نسبت مقدار متغیر اول B به مقدار متغیر دوم A باشد، شعاع دایره مربوط به مشاهده A کدام است؟

$$\frac{\sqrt{2}}{2} \quad (4)$$

$$\frac{\sqrt{3}}{3} \quad (3)$$

$$\frac{\sqrt{3}}{4} \quad (2)$$

$$\sqrt{2} \quad (1)$$

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۲

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: هر نقطه داده‌ای در نمودار حبابی، شامل سه متغیر اندازه‌گیری شده برای مشاهده مورد نظر است. موقعیت نقطه روی محور افقی، مقدار متغیر اول را نشان می‌دهد. موقعیت نقطه روی محور عمودی، مقدار متغیر دوم و مساحت دایره، مقدار متغیر سوم را نشان می‌دهد.

با توجه به اطلاعات داده شده در مسئله، نسبت زیر برقرار است:

$$\frac{\text{اندازه متغیر سوم B}}{\text{اندازه متغیر سوم A}} = \frac{\text{اندازه متغیر اول B}}{\text{اندازه متغیر اول A}} \Rightarrow \frac{\text{اندازه متغیر سوم B}}{\text{اندازه متغیر سوم A}} = 6$$

گام دوم: در نمودار حبابی، مقادیر متغیر سوم متناسب با توان دوم شعاع دایره‌ها است:

$$\frac{\text{اندازه متغیر سوم B}}{\text{اندازه متغیر سوم A}} = \left(\frac{\text{شعاع دایره B}}{\text{شعاع دایره A}} \right)^2$$

گام سوم: از برابر قراردادن عبارت‌های سمت راست در تساوی‌های گام اول و دوم داریم:

$$\left(\frac{\text{شعاع دایره B}}{\text{شعاع دایره A}} \right)^2 = 6$$

$$\Rightarrow \left(\frac{\sqrt{3}}{r_A} \right)^2 = 6 \Rightarrow \frac{3}{(r_A)^2} = 6 \xrightarrow{\div 3} \frac{1}{(r_A)^2} = 2$$

$$\xrightarrow[\text{معکوس می‌کنیم}]{\text{دو طرف را}} (r_A)^2 = \frac{1}{2} \xrightarrow{r_A > 0} r_A = \sqrt{\frac{1}{2}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \times \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{2}} = \frac{\sqrt{2}}{2}$$

در یک سری داده آماری، بزرگ‌ترین عدد، ۷ برابر کوچک‌ترین عدد است. اگر چارک سوم، ۳ برابر چارک اول و طول سیل‌های چپ و راست به ترتیب ۴ و ۲۰ باشد، دامنه میان‌چارکی این داده‌ها کدام است؟

۲۴ (۴)

۲۲ (۳)

۲۰ (۲)

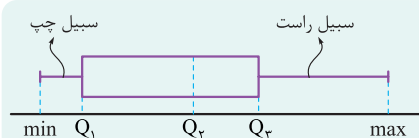
۱۸ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۳ - درس ۱

درس‌Box

(۱) جزئیات روی نمودار جعبه‌ای به شکل مقابل است:

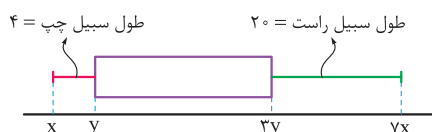

$$(۲) \text{ چارک اول} - \text{چارک سوم} = \underbrace{\text{دامنه میان‌چارکی}}_{IQR} = \underbrace{Q_3}_{\text{چارک سوم}} - \underbrace{Q_1}_{\text{چارک اول}}$$

گام اول: بزرگ‌ترین عدد، ۷ برابر کوچک‌ترین عدد است؛ پس کوچک‌ترین را x و بزرگ‌ترین را $7x$ می‌گیریم.

چارک سوم، ۳ برابر چارک اول است؛ پس چارک اول را y و چارک سوم را $3y$ می‌گیریم.

گام دوم: اطلاعات سؤال را روی نمودار جعبه‌ای ببینید:

$$\bullet \text{ طول سیل راست} = 20 \Rightarrow 7x - 3y = 20$$

دوتا معادله داریم:

$$\bullet \text{ طول سیل چپ} = 4 \Rightarrow y - x = 4$$

گام سوم: طرفین معادله دوم را در ۷ ضرب و دستگاه را حل می‌کنیم:

$$\begin{cases} 7x - 3y = 20 \\ 7y - 7x = 28 \oplus \end{cases}$$

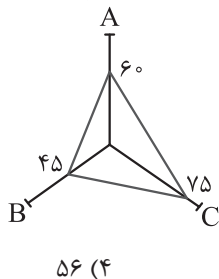
$$4y = 48 \Rightarrow y = 12$$

گام چهارم: دامنه میان‌چارکی را حساب می‌کنیم:

$$IQR = Q_3 - Q_1 = 3y - y = 2y = 2(12) = 24$$

پاسخ خیلی تشریحی

اگر بیشینه همه متغیرهای نمودار راداری زیر یکسان باشند و مقدار متغیر A برابر ۸۰ باشد، مقدار متغیر B کدام است؟

۵۶ (۴)

۴۸ (۳)

۶۴ (۲)

۶۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۴ - درس ۲

درس Box

$$\frac{\text{مقدار متغیر}}{\text{بیشینه متغیر}} = \frac{\text{عدد روی شعاع}}{۱۰۰}$$

روی هر شعاع نمودار راداری، تناسب روبه‌رو را داریم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: بیشینه هر سه متغیر را M می‌گیریم.

گام دوم: برای شعاع متغیر A، تناسب می‌نویسیم:

$$\frac{\text{مقدار متغیر}}{\text{بیشینه متغیر}} = \frac{\text{عدد روی شعاع}}{۱۰۰} \Rightarrow \frac{۸۰}{M} = \frac{۶۰}{۱۰۰} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} ۳M = ۴۰۰ \Rightarrow M = \frac{۴۰۰}{۳}$$

گام سوم: برای شعاع متغیر B، تناسب می‌نویسیم:

$$\frac{\text{مقدار متغیر}}{\text{بیشینه متغیر}} = \frac{\text{عدد روی شعاع}}{۱۰۰} \Rightarrow \frac{x}{M} = \frac{۴۵}{۱۰۰} \Rightarrow \frac{x}{\frac{۴۰۰}{۳}} = \frac{۴۵}{۱۰۰} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} x = \frac{۴۵}{۱۰۰} \times \frac{۴۰۰}{۳} = ۶۰$$

در نمودار جعبه‌ای مربوط به ۱۱ داده آماری متمایز، میانگین داده‌های قبل و بعد از جعبه به ترتیب ۹ و ۳۰ است. اگر میانگین کل داده‌ها عددی طبیعی باشد، حداقل مقدار طبیعی برای میانگین داده‌های داخل و روی جعبه کدام است؟

۱۳ (۴)

۱۶ (۳)

۱۵ (۲)

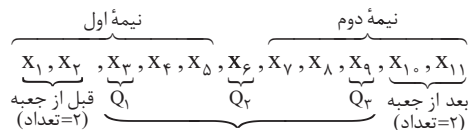
۱۴ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۱ - فصل ۳ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: چارک‌های ۱۱ داده آماری X_1 تا X_{11} را مشخص می‌کنیم:

داده‌های داخل و روی جعبه (۷=تعداد)

گام دوم: مجموع داده‌های هر سه دسته را حساب می‌کنیم:

$$18 = \text{میانگین} \times \text{تعداد} = \text{مجموع: قبل از جعبه}$$

$$7a = \text{میانگین} \times \text{تعداد} = \text{مجموع: داخل و روی جعبه}$$

$$60 = \text{میانگین} \times \text{تعداد} = \text{مجموع: بعد از جعبه}$$

گام سوم:

مجموع کل ۱۱ داده برابر است با:

$$\text{مجموع} = 18 + 7a + 60 = 7a + 78$$

میانگینشان برابر است با:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع}}{\text{تعداد}} = \frac{7a + 78}{11}$$

گام چهارم: می‌خواهیم حاصل کسر بالا عددی طبیعی باشد. عدد a ، عددی طبیعی است که باید بین میانگین داده‌های قبل و

$$9 < a < 30 \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{پس} \\ a \in \mathbb{N} \end{array} \right\} \rightarrow a \in \{10, 11, \dots, 29\}$$

گام پنجم: کم‌ترین مقدار a از مجموعه بالا را که به ازای آن، $7a + 78$ بر ۱۱ بخش پذیر باشد، می‌خواهیم. با توجه به گزینه‌ها از

$a = 13$ شروع به چک کردن می‌کنیم:

$$a = 13 \Rightarrow \frac{7a + 78}{11} = \frac{169}{11} \notin \mathbb{N} \quad \times$$

$$a = 14 \Rightarrow \frac{7a + 78}{11} = \frac{176}{11} = 16 \quad \checkmark$$

پس حداقل مقدار a می‌شود ۱۴.

کدام عبارت‌ها، دربارهٔ زبان فارسی نو (دری) کاملاً درست هستند؟

الف) زبان فارسی با کنار گذاشتن برخی از صداهای زبان عربی، الفبای آن را پذیرفت.

ب) ادبیات فارسی دری به مفهوم واقعی خود، تقریباً هم‌زمان با دولت صفاریان پدید آمد.

ج) دری، زبان درباری سامانیان، زبان محاوره و مکاتبهٔ مقامات دولتی بود.

د) منطقهٔ رواج فارسی دری نخست در شمال و شمال شرقی ایران بود.

(۴) ب - د

(۳) الف - ج

(۲) ج - د

(۱) الف - ب

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی - درس ۴

درس‌Box

ویژگی‌های زبان فارسی نو (دری)

- بهره‌گیری از خطّ عربی با کنار گذاشتن برخی از صداهای زبان عربی
- طاهریان نخستین حکومت اسلامی ایران، پس از برافتادن ساسانیان بودند.
- ادبیات فارسی دری هم‌زمان با دولت طاهریان پدید آمد.
- «دری» زبان درباری سامانیان، زبان محاوره و مکاتبهٔ مقامات دولتی بوده است.
- دری، نخستین صورت ادبی زبان فارسی در برابر نفوذ عناصر زبان عربی بود.
- دری، موجودیت خود را به سختی حفظ کرد و به تدریج، زبان عمومی سراسر ایران شد.
- منطقهٔ رواج فارسی دری، نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارات «الف» و «ج» کاملاً درست هستند. شکل درست عبارات «ب» و «د» به صورت زیر است:

ب) ادبیات فارسی دری به مفهوم واقعی خود، تقریباً هم‌زمان با دولت **طاهریان** پدید آمد.

د) منطقهٔ رواج فارسی دری نخست در مشرق و شمال شرقی ایران بود.

کدام موارد از ویژگی‌های نثر در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم به شمار می‌روند؟

الف) اصطلاحات علمی در آن رایج است.

ب) آوردن اشعار و امثال در آن رایج نیست.

ج) نثر این دوره ساده و روان است.

د) مدیحه‌سرایی در آن معمول است.

ه) موضوعات حماسی و ملی درون‌مایهٔ رایج آن است.

۲) الف - ب - د

۱) الف - ج - ه

۴) ب - ج - د

۳) ب - ج - ه

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۴

درس‌Box

ویژگی‌های نثر در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم (دورهٔ سامانی):

۱) نثر این دوره، ساده و روان است.

۲) بیشتر به موضوع‌های حماسی، ملی و تاریخی می‌پردازد.

۳) هنوز آوردن اصطلاحات علمی و اشعار و امثال در آن رایج نشده است.

موارد «الف» و «د» در نثر این عصر رایج نبودند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۲۳

از نظر تاریخ ادبیات، کدام گزینه دربارهٔ وضعیت زبان فارسی در قرن چهارم و نیمهٔ اول قرن پنجم نادرست است؟

- (۱) در زمان سامانیان، بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد و دانشمندان این شهر آثار ارزنده‌ای به زبان پارسی پدید آوردند.
- (۲) دست‌کم تا پایان سلطنت محمود، دربار غزنویان به وجود شاعران بزرگ فارسی‌گوی مانند عنصری، فرخی و منوچهری آراسته بود.
- (۳) قرن چهارم، دورهٔ شکوفایی روح ایرانی، با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت.
- (۴) امرای سامانی با تشویق شاعران و نویسندگان کوشیدند در ماوراءالنهر و خراسان بزرگ، بازیافتن اندیشه‌ای ایرانی در چارچوب فرهنگ اسلامی را ترویج کنند.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با شکست سامانیان از ترکان آل افراسیاب، خراسان ابتدا به دست سبکتگین و بعد پسرش محمود افتاد و سلسلهٔ غزنوی در سال ۳۵۱ هجری در شهر غزنه تشکیل شد. غزنویان نیز برای ماندگاری حکومت نوپای خود ناگزیر شدند زبان پارسی را رواج دهند و دست‌کم تا پایان سلطنت مسعود، دربار آنان به وجود شاعران بزرگ فارسی‌گوی - که در اواخر عهد سامانی تربیت یافته بودند؛ مانند عنصری، فرخی و منوچهری - آراسته بود.

مسعود غزنوی پسر محمود غزنوی بود؛ در حفظ کردن اسامی دقت کن!

گول‌نخوری ✗

(سؤال ۱۳۶ کنکور انسانی ۱۴۰۱)

همهٔ موارد از دیدگاه تاریخ ادبیات «کاملاً» درست‌اند؛ به جز

- (۱) قرن چهارم با دانشمند بزرگی چون محمد بن زکریای رازی آغاز شد و با شاعر بی‌نظیری مانند فردوسی ادامه یافت
- (۲) در زمان سلجوقیان، بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد و بسیاری از دانشمندان آثار ارزنده‌ای به پارسی پدید آوردند
- (۳) در اوایل قرن پنجم بسیاری از اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی جدید از راه ترجمهٔ متون عربی وارد فارسی دری می‌شود
- (۴) امرای سامانی با تشویق شاعران و نویسندگان می‌کوشند ترکیب تازه‌ای از هویت فرهنگی، یعنی بازیافتن اندیشهٔ ایرانی در چارچوب فرهنگ اسلامی را ترویج کنند

کنکور

چه تعداد از موارد زیر، اطلاعات درستی را از زبان فارسی میانه بیان می‌کنند؟

- زبان پارتی در دوره هخامنشیان رایج بود و تا اوایل دوره ساسانی نیز آثاری به این زبان تألیف می‌شده است.
 - زبان پهلوی، زبان رسمی دوران ساسانی بود. این زبان اساساً به ناحیه پارس تعلّق داشته است.
 - بعضی از قطعات شعری به زبان پهلوی، مانند منظومه «درخت آسوریک» و «یادگار زریران» اصل پارتی دارند.
 - اصل «کلیله و دمنه» و «هزار و یک شب» از میان رفته است، ولی ترجمه عربی و فارسی آن‌ها در دست است.
 - آثار ادبی پهلوی به سبب اهمیتی که سنت شفاهی در ایران پیش از اسلام داشته، غالباً به کتابت درنیامده بود.
- (۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

مشاوره به سلسله‌ها و دوره‌های تاریخی توجه ویژه داشته باشید.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۴

به جز مورد اول، سایر موارد درباره زبان فارسی میانه درست هستند. اصلاح مورد اول به شکل زیر است:
زبان پارتی در دوره اشکانیان رایج بود و تا اوایل دوره ساسانی نیز آثاری به این زبان تألیف می‌شده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام بخش از متن زیر، از نظر تاریخ ادبیات ایراد دارد؟

«ابوعلی بلعمی به دستور ابومنصور عبدالرزاق (۱) مأموریت یافت که تاریخ مفصلی را که محمد بن جریر طبری (۲) آن را تحت عنوان «تاریخ الزسل و الملوك» (۳) به زبان عربی نوشته بود، به فارسی برگرداند. بلعمی هم‌زمان با ترجمه کتاب، اطلاعات دیگری راجع به تاریخ ایران بر آن افزود و با حذف مطالبی از اصل تاریخ طبری، آن را به صورت تألیفی مستقل درآورد که به «تاریخ بلعمی» (۴) شهرت یافته است.»

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: علوم و فنون ادبی - درس ۳

ابوعلی بلعمی به دستور منصور بن نوح سامانی، مأموریت یافت که تاریخ مفصلی را که محمد بن جریر طبری آن را تحت عنوان «تاریخ الزسل و الملوك» به زبان عربی نوشته بود، به فارسی برگرداند.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

۲۶ کدام گزینه دربارهٔ استاد «علی اکبر دهخدا» درست نیست؟

- ۱) از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود. وی با روزنامهٔ «صور اسرافیل» همکاری داشت.
- ۲) در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های جمال‌زاده و هدایت به کار رفت، نقش مؤثری داشت.
- ۳) «لغت‌نامه» که مفصل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی است، حاصل پژوهش‌های او در فرهنگ‌نویسی است.
- ۴) نوشته‌های طنزآمیز سیاسی - اجتماعی او با عنوان «چرند و پرند» در روزنامهٔ «سروش» منتشر می‌شد.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبهمت، علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

علامه علی اکبر دهخدا:

درس Box

از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود. وی با روزنامهٔ «صور اسرافیل» همکاری داشت و مجموعهٔ نوشته‌های طنزآمیز سیاسی - اجتماعی او با عنوان «چرند و پرند» در آن روزنامه منتشر می‌شد. دهخدا بعدها در استانبول روزنامهٔ «سروش» را منتشر کرد. او در رواج نثر ساده و عامیانه که بعدها در داستان‌های محمدعلی جمال‌زاده و صادق هدایت به کار رفت، نقش مؤثری داشت. حاصل پژوهش‌های او در فرهنگ‌نویسی، کتاب ارزشمند «لغت‌نامه» است که مفصل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی محسوب می‌شود. «امثال و حکم» از دیگر آثار اوست.

نوشته‌های طنزآمیز سیاسی - اجتماعی دهخدا با عنوان «چرند و پرند» در روزنامهٔ «صور اسرافیل» منتشر می‌شد. ✓ پاسخ خیلی تشریحی

کدام یک از چهار جملهٔ مشخص‌شده دربارهٔ زندگی «علی اکبر دهخدا» نادرست است؟

(سوال ۴ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

«از پیشگامان نثر جدید فارسی است، شعر هم می‌سرود و با روزنامهٔ صور اسرافیل همکاری داشت، مجموعهٔ چرند و پرند را در روزنامهٔ سروش منتشر کرد.»

۴

۳

۲

۱

امتحان
نهایی

۲۷

عبارات زیر به ترتیب مربوط به کدام شخصیت‌های دوران بازگشت و بیداری است؟

- به دلیل جسارت و بی‌پروایی در بیان اندیشه‌های سیاسی، اجتماعی و وطن‌پرستانه‌اش ترور شد.
- احیاکننده نثر فارسی است و از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ این دوره است.
- او توانست با شعرهای طنزآمیز، ساده و عامیانه‌اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کند.
- در زمان نادرشاه و کریم‌خان زند با همراهی چند تن دیگر، انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.

- ۱) فرخی یزدی - قائم‌مقام فراهانی - ایرج‌میرزا - نشاط اصفهانی
- ۲) فرخی یزدی - ادیب‌الممالک فراهانی - نسیم شمال - مشتاق اصفهانی
- ۳) میرزاده عشقی - قائم‌مقام فراهانی - نسیم شمال - مشتاق اصفهانی
- ۴) میرزاده عشقی - ادیب‌الممالک فراهانی - ایرج‌میرزا - نشاط اصفهانی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

بررسی عبارات سؤال:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- میرزاده عشقی: شاعر و روزنامه‌نگار، نمایشنامه‌نویس و نظریه‌پرداز دوره مشروطیت بود که به دلیل جسارت و بی‌پروایی در بیان اندیشه‌های سیاسی، اجتماعی و وطن‌پرستانه‌اش، پیش از آن‌که به اوج شکوفایی برسد به دست رضاخان ترور شد.
- قائم‌مقام فراهانی: از معروف‌ترین نویسندگان و سیاستمداران بزرگ دوره مشروطه است که علاوه بر اقدامات بزرگ سیاسی، در ادبیات نیز بسیار مؤثر بود. وی احیاکننده نثر فارسی است و اثر مهم او «منشأت» است.
- نسیم شمال: سید اشرف‌الدین گیلانی، صاحب روزنامه «نسیم شمال» توانست با شعرهای ساده و عامیانه‌اش جایگاه مناسبی در میان مردم پیدا کند.
- مشتاق اصفهانی: او در زمان نادرشاه و کریم‌خان زند با همراهی چند تن انجمن ادبی اصفهان را اداره می‌کرد.

گاهی توضیحات ممکنه فریبده باشن، پس با دیدن یک عبارت، درباره پاسخ نهایی تصمیم نگیر و توضیحات همه گزینه‌ها رو بخون! مثلاً میرزاده عشقی و فرخی یزدی هر دو در راه آزادی‌خواهی و وطن‌دوستی کشته شدن؛ یا ایرج‌میرزا و نسیم شمال هر دو طنزپرداز بودن.

مورد بعدی شباهت اسامی به همدیگه هستش که نباید قاطعی شون کنی! مثل ادیب‌الممالک فراهانی و قائم‌مقام فراهانی یا مشتاق اصفهانی و نشاط اصفهانی.

گول نخوری ✗

(سؤال ۲۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

هر یک از عبارات زیر به ترتیب، معرف کدام شخصیت ادبی است؟

- از شعرای آزادی‌خواه عصر مشروطه که تحت تأثیر شاعران گذشته به‌ویژه مسعود سعد و سعدی بود.
- در بیداری مردم بسیار مؤثر و اشعار وی به زبان ساده و طنزآمیز در راه مبارزه با استبداد بود.
- تفکرات شخصی وی، مانع از آن می‌شد که در ردیف شاعران آزادی‌خواه مشروطه قرار گیرد.
- به دلیل جسارت و بی‌پروایی در بیان اندیشه‌های سیاسی، پیش از آن‌که به اوج شکوفایی برسد، از صحنه روزگار محو شد.

- ۱) ادیب‌الممالک فراهانی - نسیم شمال - ایرج‌میرزا - فرخی یزدی
- ۲) ایرج‌میرزا - نسیم شمال - ادیب‌الممالک فراهانی - میرزاده عشقی
- ۳) فرخی یزدی - سید اشرف‌الدین گیلانی - ایرج‌میرزا - میرزاده عشقی
- ۴) سید اشرف‌الدین گیلانی - عارف قزوینی - ایرج‌میرزا - فرخی یزدی

کنکور

نام پدیدآورندگان همه آثار در کدام گزینه به درستی آمده است؟ **۲۸**

- ۱) شمس وطغرا (محمدباقر میرزا خسروی)، سرگذشت حاجی بابای اصفهانی (میرزا حبیب اصفهانی)، چرند و پرند (دهخدا)
- ۲) شمس الدین و قمر (میرزا حسن خان بدیع)، تاریخ تطور نظم فارسی (ملک الشعرای بهار)، منشآت (قائم مقام فراهانی)
- ۳) داستان باستان (میرزا حسن خان بدیع)، تاریخ بیداری ایرانیان (ناظم الاسلام کرمانی)، ایده آل (فرخی یزدی)
- ۴) تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران (ملک الشعرای بهار)، گنجینه نشاط (نشاط اصفهانی)، خداوندنامه (ادیب الممالک فراهانی)

مشاوره در به خاطر سپردن نام‌ها، سعی کنین تا جایی که می‌شه نویسندگان و شاعران این دوره رو با اسم کوچکشون بشناسین! وگرنه در مواردی که القاب و عناوین خیلی شبیه به هم هستن دچار مشکل می‌شین؛ مثلاً میرزا حسن خان رو ممکنه با میرزا خسروی اشتباه بگیرین یا ادیب الممالک فراهانی رو با قائم مقام فراهانی.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱): سرگذشت حاجی بابای اصفهانی اثر جیمز موریه است. (میرزا حبیب اصفهانی آن را به فارسی ترجمه کرده است).
- گزینه ۳): ایده آل نام نمایشنامه‌ای منظوم از میرزاده عشقی است.
- گزینه ۴): خداوندنامه اثر صباي کاشانی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام گزینه، ارزش موسیقایی سجع‌ها نسبت به سایر گزینه‌ها کم‌تر است؟

- (۱) تو دل این کار نداری و تن این بار نیاری، به باری از پای در آیی، آبی داری ولیکن تابی نداری.
- (۲) چون من باش که شربت دی چشیده‌ام و ضربت وی کشیده‌ام؛ با چندین خستگی و شکستگی از دلبستگی ذره‌ای کم نکردم، هنوز از آتش عشق، رخ پردود دارم و بر ماتم فراق، جامه کبود.
- (۳) طایر روح خواست که شریک آن فتوح شود و با آن جمع در تابش آن شمع هم‌صبوح؛ عنان قالب در طلب و کشش آمد و زمام قلب در طرب و جنبش.
- (۴) یکی، دو رفیق را آگاه کردم و روی عزیمت به راه آوردم؛ چون کأس شراب در هر کامی منزل و از هر زمینی چیزی عاید می‌کردم.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: علوم و فنون ادبی - درس ۶

درس Box

آموختیم که سجع بر سه گونه است:

(۱) سجع متوازی:

واژه‌های سجع، هم در وزن و هم در حروف پایانی، یکسان هستند؛ مانند «کمال» و «جمال» در عبارت زیر:
همه کس را عقل خود به کمال نماید و فرزند خود به جمال.

(۲) سجع مطّرف:

واژه‌های سجع، در وزن متفاوت اما در حروف پایانی، یکسان هستند؛ مانند «نگیرد» و «نپذیرد» در عبارت زیر:
متکلم را تا کسی عیب نگیرد، سخنش صلاح نپذیرد.

(۳) سجع متوازن:

واژه‌های سجع، در وزن یکسان اما در حروف پایانی، متفاوت هستند؛ مانند «باطل» و «ضایع» در عبارت زیر:
مُلک بی دین باطل است و دین بی مُلک ضایع.

ارزش موسیقایی سجع متوازی از همه سجع‌ها بیشتر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): بین واژه‌های «نداری - نیاری - در آیی» سجع متوازی به کار رفته است؛ بنابراین ارزش موسیقایی آن بالاست.
- گزینه (۲): بین واژه‌های «چشیده‌ام - کشیده‌ام» سجع متوازی به کار رفته است؛ بنابراین این سجع نیز از ارزش موسیقایی زیادی برخوردار است.
- گزینه (۳): بین واژه‌های «فتوح - صبوح» و «کشش - جنبش» سجع متوازی به کار رفته است؛ بنابراین این عبارت نیز ارزش موسیقایی زیادی دارد.
- گزینه (۴): بین واژه‌های «آگاه - راه» و «کردم - آوردم» سجع مُطّرف به کار رفته است و بین واژه‌های «منزل و عاید» سجع متوازن وجود دارد؛ اما سجع متوازی در این عبارت دیده نمی‌شود؛ بر این اساس، ارزش موسیقایی سجع‌ها در این گزینه، نسبت به دیگر گزینه‌ها کم‌تر است.

۳۰

در کدام گزینه، به ترتیب سجع‌های «متوازی - مُطَرَف - متوازی - متوازن» به کار رفته‌اند؟
الف) الهی، دست عبدالله به چرمی بسته به که با خامی نشسته.

ب) الهی، اگر چه «لا تقنطوا» در قرآن است، قلم‌رفته را چه درمان است؟

ج) الهی، ببزارم از آن طاعتی که مرا به عجب آرد و بنده آن معصیتیم که مرا به عُذر آرد.

د) الهی، اگر عبدالله را بخواهی سوخت، دوزخ دیگر باید آرایش او را و اگر او را بخواهی نواخت، بهشتی دیگر باید آسایش او را.

۲) ب - الف - د - ج

۱) ب - الف - ج - د

۴) د - ب - الف - ج

۳) د - ج - ب - الف

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبمش: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) بین واژه‌های «بسته و نشسته» سجع مطرف وجود دارد.

ب) بین واژه‌های «قرآن و درمان» سجع متوازی به کار رفته است.

ج) بین واژه‌های «عجب و عُذر» سجع متوازن وجود دارد.

د) بین واژه‌های «آرایش و آسایش» سجع متوازی وجود دارد.

در کدام یک از عبارت‌های زیر، «سجع متوازی» به کار نرفته است؟

- (۱) آورده‌اند که سپاه دشمن بسیار بود و اینان اندک. جماعتی آهنگ گریز کردند. پسر نعره زد و گفت: ای مردان بکوشید یا جامهٔ زنان بپوشید؛ سواران را به گفتن او تهوّر زیادت گشت و به یکبار حمله آوردند.
- (۲) پدر را از این حال آگهی دادند. برادرانش را بخواند و گوشمالی به‌واجب بداد. پس هر یکی را از اطراف بلاد حصّه معین کرد تا فتنه بنشست و نزاع برخاست که ده درویش در گلیمی بخسبند و دو پادشاه در اقلیمی نگنجند.
- (۳) وزیر این سخن بشنید، طوعاً و کرهاً بپسندید و بر حُسن رای مَلِک آفرین خواند و گفت: آن‌چه خداوند فرمود عین حقیقت است که اگر در صحبت آن بدان تربیت یافتی طبیعت ایشان گرفتی.
- (۴) طایفهٔ دزدان عرب بر سر کوهی نشسته بودند و منفذ کاروان بسته و رعیت و بُلدان از مکاید ایشان مرعوب و لشکر سلطان مغلوب، به حکم آن‌که ملاذی منیع از قلّهٔ کوهی گرفته بودند.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۶

در گزینهٔ (۳) سجع متوازی به کار نرفته است؛ اما بین واژه‌های «بشنید و بپسندید» و «هم‌چنین بین واژه‌های «یافتی و گرفتی» سجع مُطَرَف وجود دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): بین واژه‌های «بکوشید و بپوشید» سجع متوازی به کار رفته است.

گزینهٔ (۲): بین واژه‌های «بخسبند و نگنجند» سجع متوازی به کار رفته است.

گزینهٔ (۴): بین واژه‌های «مرعوب و مغلوب» سجع متوازی به کار رفته است.

با توجه به تعریف سجع در کتاب علوم و فنون ادبی دهم، در گزینهٔ (۳) واژه‌های «طوعاً و کرهاً» سجع ندارند؛ مواظب باشید که آن را با سجع متوازی اشتباه نگیرید! زیرا سجع باید در دو عبارت مستقل آورده شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول‌نخوری ✗

۳۲ در کدام بیت «مراعات نظیر، تلمیح و تضمین» یافت می‌شود؟

(۱) سعدی از سرزنش غیر نترسد هیئات	غرقه در نیل چه اندیشه کند باران را
(۲) حافظ اسرار الهی کس نمی‌داند خموش	از که می‌پرسی که دور روزگاران را چه شد؟
(۳) نیازی نیست با شعرم تخلص، خواجه خود فرمود	که چرخ این سکه دولت به نام شهریاران زد
(۴) چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت	شیوه جنات تجری تحت‌الأنهار داشت

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۳)، شهریار مصراع دوم بیت را از حافظ تضمین کرده است و منظور او از «خواجه» در مصراع اول حافظ است. در این بیت به تأثیر چرخ (آسمان) در سرنوشت انسان اشاره شده است که یک «باور عامیانه» است و اشاره به باورهای عامیانه تلمیح می‌سازد. واژه‌های «شعر، تخلص» و هم‌چنین «خواجه، دولت، شهریار» مراعات نظیر دارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در این بیت «غرقه، نیل، باران» مراعات نظیر دارند؛ اما بیت فاقد تلمیح و تضمین است.

گزینه (۲): این بیت نیز فاقد تضمین و تلمیح است؛ اما «اسرار، خاموشی، پرسیدن» مراعات نظیر می‌سازند.

گزینه (۴): در مصراع دوم این بیت عبارت قرآنی «جَنّاتٌ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ» تضمین شده است و می‌توان گفت بین «جَنّات»، «حوری» و «أنهار» مراعات نظیر هست؛ اما بیت فاقد تلمیح است.

مراقب باشید که به محض دیدن نام شاعر در یک بیت، نباید آن را تضمین بدانید؛ چون ممکن است تخلص خود شاعر باشد یا شاعری در سخن دیگر مخاطب قرار گیرد، نه این‌که سخنش تضمین شده باشد. مثل بیت گزینه (۲) که حافظ خود را مخاطب قرار داده است و تضمینی صورت نگرفته است.

کول نخوری ✗

در کدام بیت «استعاره مکنیه، استعاره مصرحه و تشبیه گسترده» یافت می‌شود؟ (سؤال ۳۱ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

(۱) دائم دل پُرتاب من از آتش سودا	چون شمع جگرتافته در سوز و گداز است
(۲) شاخ از جواهر آنک آذین عید بسته	چون کام روزه‌داران گشته صبا معطر
(۳) چون زال بسته قفسم نوحه زان کنم	تا رحمتی به خاطر بهمن درآورم
(۴) همچو آن فتنه که دیوانه‌ام از رفتارش	آدمی‌زاده ندیدم که پری‌وار برفت

در کدام بیت تلمیح به کار نرفته است؟

۳۳

- (۱) هر که مجنون تو شد از همه قیدی وارست
 - (۲) چون زلیخامشربان ما را تلاش قرب نیست
 - (۳) مشو درهم رخت گر شد کبود از سیلی اخوان
 - (۴) کرسی چه حاجت آن را کز عرش برگزشته است
- عاقلان راه نبردند و به افسانه زدند
دیده یعقوب ما را بوی پیراهن بس است
که بی این نیل از چشم خریداران خطر داری
از زیر پای منصور کرسی کشید باید

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

درس Box

«تلمیح» یعنی به گوشه چشم اشاره کردن. در ادبیات، هرگاه شاعر یا نویسنده به یک آیه، حدیث، سخن معروف، ضربالمثل، داستان، باورهای عامیانه و ... اشاره کند، به آن آرایه تلمیح می گویند.

آرایه «تضمین» هم زمانی پدید می آید که شاعر یا نویسنده، خود یک آیه، حدیث، سخن بزرگان و ... را در سخنش بیاورد، نه این که به آن اشاره کند. (متوجه فرقتان شدید؟)

«مراعات نظیر» یا «تناسب» هم زمانی پدید می آید که واژگانی که با هم ارتباط معنایی دارند، در یک سخن گرد آمده باشند؛ مانند «دفتر، قلم و صاحب قلم» در بیت زیر:

در دفتر زمانه فتد نامش از قلم هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشت

در بیت گزینه (۱) به هیچ داستان، آیه، حدیث یا ... اشاره ای نشده است؛ پس تلمیح ندارد.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۲): به داستان بیناشدن چشمان یعقوب با بوی پیراهن یوسف اشاره دارد.

گزینه (۳): به داستان یوسف و حسادت برادرانش اشاره دارد.

گزینه (۴): به داستان بر دار کردن حسین بن منصور حلاج اشاره دارد.

واژه هایی مانند «مجنون»، «شیرین» و ... که علاوه بر نام شخصیت های داستانی، معنای دیگری هم دارند، در مبحث تلمیح بسیار گول زننده و غیر قابل اعتمادند؛ پس حتماً معنی آن ها را در نظر داشته باشید تا به اشتباه نیفتید. (در بیت گزینه (۱) مجنون به معنی دیوانه به کار رفته است، نه آن عاشق معروف.)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

در همهٔ ابیات زیر «تضمین» به کار رفته است؛ به جز

(۱) خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم	کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی
(۲) همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی	به پیام آشنای بی بنوازد آشنا را
(۳) شهریاریم و گدای در آن خواجه که گفت	خوشتر از فکر می و جام چه خواهد بودن
(۴) حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی	من از آن روز که در بند توام آزادم

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبمش، علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بیت گزینهٔ (۲) از حافظ است و هرچند شهریار هم در غزل معروف خود آن را تضمین کرده؛ ولی این جا به تنهایی (خارج از شعر شهریار) تضمین به شمار نمی آید.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینهٔ (۱): مصراع دوم از رودکی است که حافظ آن را در بیت خود آورده است.

گزینهٔ (۳): این بیت از شهریار است و مصراع دوم آن از حافظ تضمین شده است.

گزینهٔ (۴): مصراع دوم این بیت حافظ، از سعدی است. سعدی می فرماید:

من از آن روز که در بند توام آزادم پادشاهم که به دست تو اسیر افتادم

بیتی که از شاعری در شعر یک شاعر دیگر می آید و تضمین را به وجود می آورد، اگر خارج از شعر این دومی و بدون اشاره به او

گول نخوری ✗

نقل شود، تضمین محسوب نمی شود. (مهاجرت فودش را دارد فب!)

۳۵

تعامل و همنشینی کدام واژه‌ها در بیت «در نمازم خم ابروی تو با یاد آمد / حالتی رفت که محراب به فریاد آمد» سبب زیبایی آفرینی شده است و این کاربرد شاعرانه، کدام آرایه را خلق کرده است؟

- (۱) (ابرو، محراب) - اغراق
(۲) (خم، ابرو) - کنایه
(۳) (محراب، فریاد) - تلمیح
(۴) (نماز، محراب) - مراعات نظیر

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت صورت سؤال، همنشینی واژه‌های «نماز» و «محراب» سبب پدیدآمدن آرایه «مراعات نظیر» شده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در این بیت، «ابرو» به صورت غیرمستقیم به «محراب» تشبیه شده است. (تشبیه پنهان)

گزینه (۲): «خم» و «ابرو» کنایه پدید نمی‌آورند.

گزینه (۳): ماجرای فریادزدن محراب ساخته ذهن و خیال شاعر است و در این مورد به داستانی یا آیه‌ای اشاره نشده که آن را تلمیح بدانیم.

تعامل و همنشینی کدام واژه‌ها در بیت «باغ باران خورده می‌نوشتید نور / لرزشی در سبزه‌های تر دوید» سبب زیبایی آفرینی شده و این کاربرد شاعرانه، کدام آرایه ادبی را خلق کرده است؟ (سوال ۳۳ - امتحان نهایی فرداد ۱۴۰۴)

امتحان نهایی

۳۶ در کدام بیت یک «تلمیح» و سه مجموعه «مراعات نظیر» دیده می‌شود؟

(۱) بنمای یوسفی که در این قحطسال عشق	بر چهره‌اش غبار کسادی نشسته نیست
(۲) به عشق زلف و رخت فارغم ز دیر و حرم	که این معامله بیرون ز کفر و ایمان است
(۳) غنچه چون عیسی به گفتار آمده از مهد شاخ	گل چو مریم مهر خاموشی به لب بنهاده است
(۴) هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست	ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست؟

مشاوره توی تستایی که از شما تعداد به آرایه رو می‌خوان، بهتره موقع خوندن هر گزینه، بالای هر مورد به علامت بزنین و در آخر اونا رو با دقت بشمارین و تعدادشون رو مقابل گزینه بنویسین.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبمبث، علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۳) به داستان تولد حضرت عیسی و سکوت حضرت مریم اشاره شده است؛ یعنی تلمیح دارد. تناسب‌های این بیت نیز عبارت‌اند از: (۱) غنچه و گل (۲) عیسی و مریم (۳) لب، گفتار و خاموشی بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): تلمیح: اشاره به داستان حضرت یوسف و فروش او در بازار - تناسب ندارد.

گزینه (۲): تناسب: زلف و رخ، دیر، حرم، کفر و ایمان (دو مورد) - تلمیح ندارد.

گزینه (۴): تناسب: نفس و آواز، چپ و راست (دو مورد) - تلمیح پنهانی به آیه «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» دارد.

به ترتیب در چند مصراع «ی» تماماً صامت و در چند مصراع «ی» تماماً مصوّت است؟

الف) روی تو خوش می‌نماید آینه ما

ب) غیرتم آید شکایت از تو به هر کس

ج) خنک آن درد که یارم به عیادت به سر آید

د) زین دست که دیدار تو دل می‌برد از دست

ه) وقتی دل سودایی می‌رفت به بستان‌ها

۱) سه - دو

۲) دو - سه

۳) دو - یک

۴) چهار - یک

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبش: علوم و فنون ادبی - درس ۵

درس‌Box

به دلایل مختلف، در زبان فارسی، گاهی یک واج با چند نشانه مختلف نمایش داده می‌شود و گاهی یک حرف برای نشان دادن چند

واج مختلف استفاده می‌شود. برای همین است که تعداد واج‌ها و حرف‌ها با هم برابر نیست. بنابراین:

۱) نشانه برخی واج‌ها مثل مصوّت‌های کوتاه (ـِ) جزء الفبای فارسی نیست.

۲) برخی نشانه‌های نوشتاری یا همان حرف‌ها به یک واج اشاره می‌کنند؛ مثلاً نشانه‌های «ز، ذ، ض، ظ» همگی صدای /ز/ (Z) دارند.

۳) برخی نشانه‌های نوشتاری (حروف) نماینده چند واج مختلف هستند؛ مانند حرف «ی»:

الف) نشان‌دهنده مصوت بلند /ی/ (i): مانند «زیستن»، «دیده»، «آسیب»

ب) نشان‌دهنده صامت /y/ مانند «یافتن»، «آرایش»

در مصراع‌های «ب» و «ج»، «ی» فقط صامت و در مصراع «د» فقط مصوت است.

الف) روی (صامت)، می‌نماید (مصوت، صامت)، آینه (صامت، صامت)

ب) غیرتم، آید، شکایت: همه صامت

ج) یارم، عیادت، آید: همه صامت

د) زین، دیدار، می‌برد: همه مصوت

ه) وقتی (مصوت)، می‌رفت (مصوت)، سودایی (صامت، مصوت)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بیت زیر به ترتیب چند هجای کوتاه، بلند و کشیده دارد؟

«اشک خونین بنمودم به طیبیان گفتند درد عشق است و جگرسوز دوایی دارد»

- (۱) هشت، شانزده، سه
(۲) نه، شانزده، دو
(۳) هشت، پانزده، دو
(۴) نه، پانزده، سه

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۵

درس Box

الگوهای هجایی زبان فارسی			
عنوان هجا	نحوه قرار گرفتن	نشانه	مثال
کوتاه	صامت + مصوّت کوتاه	U	چو (چ)، که (ک)، و
بلند	الف) صامت + مصوّت کوتاه + صامت	—	گُل، شر، دِل
	ب) صامت + مصوّت بلند	—	پا، سی، مو
کشیده	الف) صامت + مصوّت کوتاه + دو صامت	U—	بُرد، سبِز، چهر
	ب) صامت + مصوّت بلند + دو صامت	U—	دوست، آب، سیب

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هجاهای کوتاه: ک ب ن پ ط د ث ج ذ (۹ هجا)
هجاهای بلند: آش خو نین مو دم بی بان گف در عَش قَس گر وا یی دا زد (۱۶ هجا)
هجاهای کشیده: تند سوز (۲ هجا)

مصوّت بلند پیش از «ن» (نون ساکن) کوتاه به حساب می‌آید و یا نون ساکن (ن) حذف می‌شود.

نکته

در کدام گزینه، نشانهٔ هجایی ابیات، چهار بار تکرار «- - U» است؟

- (الف) گر دوست می‌آید برم یا تیغ دشمن بر سرم
(ب) نه سر شد خاک درگاهت، نه پا فرسود در راهت
(ج) هر که معشوقی ندارد عمر ضایع می‌گذارد
(د) در هجر جانان مدتی با درد دل در ساختم

(۲) ب - ج

(۱) الف - د

(۴) ب - د

(۳) الف - ج

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دهم - درس ۵

در موارد «الف» و «د» وزن بیت از تکرار پایهٔ عروضی «- - U» یا مستفعلن ساخته شده است.

(الف)

گر	دو	ست	می	آ	ید	ب	رَم	یا	تی	غ	دُش	مَن	بَر	سَن	رَم
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
مَن	با	ک	سی	اُف	تا	دِ	اَم	گز	وی	نَ	پَر	دا	رَم	بِ	کس
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(ب)

نَ	سَر	شُد	خا	کِ	دَر	گا	هَت	نَ	پا	قَر	سو	د	دَر	را	هَت
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
م	را	چُن	سَم	ع	با	ید	سو	خت	از	سَر	تا	بِ	پا	اِم	سَب
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(ج)

هَر	کِ	مَع	شو	قِ	نَ	دا	رَد	عُم	ر	ضا	یَع	مِ	گِ	ذا	رَد
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
هَم	چ	نا	نا	پُخ	تِ	با	سَد	هَر	کِ	بَر	آ	تَش	نَ	جو	سَد
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(د)

دَر	هَج	رِ	جا	نا	مُد	دَ	تِ	با	در	دِ	دِل	دَر	سا	خ	تَم
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
دَر	دَم	رِ	سی	دک	نو	بِ	جان	تَز	دی	کِ	دَر	ما	نا	م	دَم
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- (۱) ای دل طریق رندی از محتسب بیاموز
 - (۲) گر بی تو بود جنت بر کنگره نشینم
 - (۳) فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید
 - (۴) گوشه ابروی توست منزل جانم
- مست است و در حق او کس این گمان ندارد
ور با تو بود دوزخ در سلسله آویزم
شرمنده، رهروی که عمل بر مجاز کرد
خوش‌تر از این گوشه پادشاه ندارد

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

پایه‌های آوایی ناهمسان: می‌دانیم که در شعر فارسی، وزن‌هایی وجود دارد که پایه‌های آوایی و وزن‌واژه‌های آن‌ها، همسان تکراری یا همسان دولختی نیست؛ یعنی یک وزن‌واژه، در آن‌ها تکرار نشده یا از دو وزن‌واژه که به طور متناوب و یک در میان تکرار شده باشند، تشکیل نشده‌اند؛ بلکه در این وزن‌ها، «وزن‌واژه‌ها» ناهمگون و غیرتکراری‌اند و ممکن است از چهار یا سه وزن‌واژه متفاوت و ناهمسان تشکیل شده باشند.

به بیت زیر توجه کنید:

درد عشقی کشیده‌ام که مپرس زهر هجری چشیده‌ام که مپرس

پایه‌های آوایی	د ر دِ عِش قِی	کِ شِی دِ آم	کِ مِ پُرس
نشانه‌های هجایی	رَ هِج رِی	چِ شِی دِ آم	کِ مِ پُرس
وزن‌واژه‌ها	— — U —	— U — U	— U U
	فاعلاتن	مفاعِلن	فَعْلن

توجه برای به دست آوردن پایه‌های آوایی ناهمسان، بهتر است هجاها را از آغاز به صورت چهارتایی برش بزنیم.

به حُسنِ خُلق و وفا کس به یار ما نرسد تو را در این سخن انکارِ کار ما نرسد

پس از خواندن درست بیت، تقطیع هجایی و جداسازی پایه‌های آوایی به صورت چهارهجایی، درمی‌یابیم که این بیت از چهار پایه آوایی تشکیل شده و وزن‌واژه‌های آن به صورت ناهمسان آمده است.

پایه‌های آوایی	بِ حُس نِ خُل	قُ و فا گس	بِ یا رِ ما	نَ رِ سَد
نشانه‌های هجایی	تُ را دَ رین	سُ خَ نین کا	رِ کا رِ ما	نَ رِ سَد
وزن‌واژه‌ها	— U — U	— — U U	— U — U	— U U
	مفاعِلن	فَعْلاتن	مفاعِلن	فَعْلن

این بیت از چهار پایه آوایی ناهمسان «مفاعِلن فَعْلاتن مفاعِلن فَعْلن» تشکیل شده است. با کمی دقت درمی‌یابیم که پایه‌های آوایی این بیت را نمی‌توان به دسته‌های همسان تکراری یا دولختی جدا کرد. وزن این بیت «مفاعِلن فَعْلاتن مفاعِلن فَعْلن» است. گاهی می‌توان پایه‌های آوایی یک بیت را به دو صورت بُرش زد؛ مثلاً: پایه‌های آوایی بیت زیر را به دو صورت برش می‌زنیم:

(۱) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

پایه‌های آوایی	بِن مای رُخ	کِ با عُ گُ	اِس تا نَ ما	رِ زوست
نشانه‌های هجایی	بُگ شای لَب	کِ قَن دِ فِت	را وا نَ ما	رِ زوست
وزن‌واژه‌ها	مستفعلن	مفاعِلُ	مستفعلن	فَعْل

(۲) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

پایه‌های آوایی	بِن مای	رُخ کِ با عُ	گُ اِس تا نَ	ما رِ زوست
نشانه‌های هجایی	بُگ شای	لَب کِ قَن دِ	فِت را وا نَ	ما رِ زوست
وزن‌واژه‌ها	مفعولُ	فاعلاتُ	مفاعِلُ	فاعلن

تقطیع هجایی و وزن بیت گزینه (۳):

پاسخ خیلی تشریحی ✓

قَر دا کِ	بی ش گا ه	خ قی قَت شَن	وَد پَ دید
— — —	— — —	— — —	— — —
سَر مَن دِ	رَه رُ وی کِ	عَ مَل بَر مَ	جا ز گرد
— — —	— — —	— — —	— — —
مفعولُ	فاعلاتُ	مفاعِلُ	فاعلن (ناهمسان)

یا: «— — — / — — — / — — — / — — —» : مستفعلن مفاعِلُ مستفعلن فَعْل «(ناهمسان)

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

ای دِل طَ	ری قِ رِن دی	آز مُح تَ	سِب بِ یا موز
— — —	— — —	— — —	— — —
مَس تَس تُ	دَر خ قِ او	گَس این گُ	مان نَ دا رد
— — —	— — —	— — —	— — —
مفعولُ	فاعلاتن	مفعولُ	فاعلاتن (همسان دولختی)

یا: «— — — / — — — / — — — / — — —» : مستفعلن فَعْلن مستفعلن فَعْلن «(همسان دولختی)

گزینه (۲):

گر بی تُ	بُ وَد جَن نَت	بَر گُن گِ	رِ نَن شی نَم
— — —	— — —	— — —	— — —
وَر با تُ	بُ وَد دو رَخ	دَر سِل سِ	لِ آ وی رَم
— — —	— — —	— — —	— — —
مفعولُ	مفاعیلن	مفعول	مفاعیلن (همسان دولختی)

یا: «— — — / — — — / — — — / — — —» : مستفعلُ مفعولن مستفعلُ مفعولن «(همسان دولختی)

نَم	مَن زِ لِ جَا	رَوِ یِ تُس ت	گُو شِ یِ آب
—	— U U —	U — U —	— U U —
رَد	شَا هَ نَ دَا	گُو شِ پَا دِ	حُش تَ رَ زین
—	— U U —	U — U —	— U U —
قَع (ناهمسان)	مفتعلن	فاعلات	مفتعلن

توضیح کدام گزینه درباره بیت زیر نادرست است؟

«نقصان نکنم که در هنر بحرَم خالی نشوم که در ادب کانم»

- (۱) یک وزن بیت «مفعولُ مفاعِلن مفاعِلن» است.
- (۲) در این بیت، هیچ هجای کشیده‌ای وجود ندارد.
- (۳) وزن دیگر بیت «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ فَع» است.
- (۴) دست‌کم یکی از وزن‌های این بیت ناهمسان است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

نشانه‌های هجایی بیت بالا رو به شکل دیگه‌ای برش بزن تا وزن «مفعول مفاعِلن مفاعِلن» رو به دست بیاری.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

وزن بیت صورت سؤال به دو شکل زیر است:

(۱) مفعولُ مفاعِلن مفاعِلن (۲) مستفعلُ فاعلاتُ مستفعل

نُق	صا	نَ	کُ	نَم	کِ	دَر	هُ	نَر	بَح	رَم
—	—	U	U	—	U	—	U	—	—	—
خا	لی	نَ	شَ	وَم	کِ	دَر	آ	دَب	کا	نَم
—	—	U	U	—	U	—	U	—	—	—
مستفعلُ				فاعلاتُ				مستفعل (مفعولن)		

شما بدون توجه به به بیت صورت سؤال و فقط با مقایسه وزن‌هایی که توی گزینه‌های (۱) و (۳) اومدن، می‌تونین متوجه بشین که یکی از گزینه‌ها غلطه. بعد با تقطیع بیت، به گزینه (۳) می‌رسین، پس نیازی به بررسی گزینه‌های (۲) و (۴) ندارین.

- (۱) قبای حسن‌فروشی تو را برآزد و بس
(U U ---U-- UU ---U)
- (۲) چه نشینی ای قیامت بنمای سرو قامت
(--U--- UU --U--- UU)
- (۳) پس از چندین شکیبایی شبی یا رب توان دیدن
(---U--- U--- U---)
- (۴) چون قدر تو عالی و چو روی تو گشاده
(--U U-- UU --U U--)
- که همچو گل همه آیین رنگ و بو داری
به خلاف سرو بستان که ندارد اعتدالی
که شمع دیده‌افروزم در محراب ابرویت
چون عهد تو نیکو و چو حلم تو رزین است

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبشت: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

تقطیع بیت گزینه (۴):

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چُن	قَد	ر	تُ	عَا	لِی	یُ	جُ	رَو	ی	تُ	گ	شَا	د
چُن	عَهـ	د	تُ	نِیـ	کُو	وَ	جُ	حِلـ	مَـ	تُ	ر	زِی	نَسْت
—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

ق	بَا	ی	حُسـ	ن	فـ	رَو	شِی	تُ	رَا	بـ	رَا	ز	بَس
کـ	هَمـ	چ	گَل	هـ	م	آ	یِی	نِ	رَنـ	گ	بُو	دَا	رِی
U	—	U	—	U	U	—	—	U	—	U	—	—	—

در رکن پایانی مصراع دوم، اختیار شاعری «ابدال» دیده می‌شود؛ به عبارت دیگر، یک هجای بلند در مقابل دو هجای کوتاه آمده است.

گزینه (۲):

چ	نِیـ	شِی	نِ	یِی	قِی	یَا	مَت	بـ	تـ	مَا	ی	سَر	و	قَا	مَت
ب	خ	لَا	ف	سَر	و	بُس	تَان	کِی	تـ	دَا	رَ	دِیـ	تِ	دَا	لِی
U	U	—	U	—	U	—	—	U	U	—	U	—	U	—	—

گزینه (۳):

بَـ	سَز	چَن	دِیـ	شَـ	کِی	بَا	یِی	شَـ	بِی	یَا	رَب	تَـ	وَائِ	دِی	دَن
کِی	سَم	عِ	دِی	دِ	آف	رَو	زِیـ	م	دَر	مِیـ	رَا	بِـ	آب	رَو	یَت
U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—	—

۴۳

کدام بیت‌ها را می‌توان به دو صورت دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (الف) بکش پا را ز بزم غیر، اینک چشم و دل حاضر
(ب) نظری به لشکری کن که هزار خون بریزی
(ج) این چرخ به کام من نمی‌گردد
(د) گر بخشائی گناهان مرا از فضل خود
(ه) گفتمی ز نیاز بیش مرنجان مرا برو
- نمی‌زیبد سرت گردم که نازیبا نهی پا را
به خلاف تیغ هندی که تو در نیام داری
بر خیره سخن همی چه گردانم
آب گردم از خجالت بر در غفران تو
آن گفتنت که بیش مرنجانم آرزوست

(۲) الف - ب

(۱) ج - ه

(۴) ج - د

(۳) ب - ه

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبفط: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

درس Box

اوزانی که به دو صورت دسته‌بندی می‌شوند:

مستفعلٌ مستفعلٌ فعلن (مستف): مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ فاعلن

مستفعلٌ مستفعلٌ فعل: مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ فعل

مستفعلٌ مفعولن مستفعلٌ مفعولن: مفعولٌ مفاعیلن مفعول مفاعیلن

مستفعلٌ فاعلاتٌ مفعولن: مفعولٌ مفاعیلن مفاعیلن

مستفعلٌ فاعلاتٌ فعلن: مفعولٌ مفاعیلن مفاعیلن

مستفعلن مفاعلٌ مستفعلن فعل: مفعولٌ فاعلاتٌ مفاعیلٌ فاعلن

مستفعلن مفاعلٌ مفعولن: مفعولٌ فاعلاتٌ مفاعیلن (این وزن مهم است!)

مستفعلن فعلن مستفعلن فعلن: مفعولٌ فاعلاتن مفعولٌ فاعلاتن

وزن بیت «ج»: مستفعلٌ فاعلاتٌ مستفعل / مفعولٌ مفاعیلن مفاعیلن

وزن بیت «ه»: مستفعلن مفاعلٌ مستفعلن فعل / مفعولٌ فاعلاتٌ مفاعیلٌ فاعلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(الف) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

(ب) فاعلاتٌ فاعلاتن فاعلاتٌ فاعلاتن

(د) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سؤال ۱۲ - امتحان نهایی فرداد ۱۴۰۰)

کدام یک از ابیات زیر، دو برش آوایی دارد (با دو وزن خوانده می‌شود)؟

- (الف) ماه فرو ماند از جمال محمد / سرو نباشد به اعتدال محمد
(ب) بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست / بگشای لب که قند فراوانم آرزوست

امتحان
نهایی

۴۴ وزن عروضی بیت زیر کدام است؟

«شکار خسته اویم به تیر غمزه جادو گرم به مهر بخواند که ای شکار چه باشد»

- (۱) مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلن
(۲) مفاعیلن فعولن مفاعیلن فعولن
(۳) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
(۴) مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلاتن

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

فهرست وزن‌های ناهمسان:

وزن‌های ناهمسان	نوع دوم دسته‌بندی
(۱) مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن	مستفعل مستفعل مستفعل مستف
(۲) مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل
(۳) مفعول مفاعیل مفاعیلن	مستفعل فاعلات مستفعل
(۴) مفعول مفاعیل فعولن	مستفعل فاعلات مستف (فعلن)
(۵) مفعول فاعلات مفاعیلن	مستفعلن مفاعل مستفعل
(۶) مفتعلن فاعلات مفتعلن فع	—
(۷) مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلن	—
(۸) فعلاتن مفاعیلن فعلن	—
(۹) مفعول مفاعیل مفاعیل فعل	مستفعل فاعلات مستفعل فع

درس‌Box

تقطیع هجایی و وزن بیت صورت سؤال:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ش	کا	ر	حَس	ت	ی	او	یَم	ب	تِی	ر	غَم	ز	ی	جا	دو
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
گ	رَم	ب	مِه	ر	ب	خا	نَد	ک	ای	ش	کا	ر	چ	با	سَد
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
مفاعیلن	مفاعیلن	فعلاتن	مفاعیلن	فعولن	مفاعیلن	فعولن	مفاعیلن	فعولن	مفاعیلن	فعولن	مفاعیلن	فعولن	مفاعیلن	فعولن	فعلاتن

وزن بیت زیر کدام است؟

(سؤال ۱۵۵ کنکور انسانی ۱۳۹۸)

«ای ساقی از آن پیش که مستم کنی از می من خود ز نظر در قد و بالای تو مستم»

- (۱) مستفعل مستفعل مستفعل فع
(۲) مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
(۳) مستفعل فاعلات مستفعل فع
(۴) مفعول مفاعیل مفاعیلن فع

کنکور

۴۵ مفهوم کدام بیت با عبارت زیر «متفاوت» است؟

«سرّ عشق، نهفتنی است نه گفتنی و بساطِ مهر، پیمودنی است نه نمودنی.»

۱) هر که را اسرار حق آموختند	مهر کردند و دهانش دوختند
۲) این مدّعیان، در طلبش بی‌خبراند	آن را که خبر شد، خبری باز نیامد
۳) هر کس که خبر می‌دهد از راز حقیقت	زهار، مکن گوش که نامحرم غیب است
۴) چگونه راز دلم همچو نی نهان ماند	که داغ عشق تو پیدا ز بندبند من است

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - درس ۶

درس Box

عارف و عاشق حقیقی چون راز حق را دریابد، سکوت اختیار می‌کند و اسرار حقیقت و معرفت را بر زبان نمی‌آورد و خودنمایی نمی‌کند.

اگر سالکی محرم راز گشت	ببندند بر وی در بازگشت
خموشی حجتِ ناطق بود جان‌های واصل را	که از غوّاص در دریا نفس بیرون نمی‌آید

مفهوم مشترک عبارت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) «رازپوشی و سکوت عارفان رسیده به حق» است؛ اما مفهوم بیت گزینه (۴) «پنهان‌نماندن راز عشق» است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام بیت، «فاقد» مفهوم عبارت زیر است؟

«الهی اگر بهشت چون چشم و چراغ است، بی دیدار تو، درد و داغ است.»

(۱) گر نباشد گلِ رخسارِ تو در باغِ بهشت	اهل دل را نکشد میل به جَناتِ نعیم
(۲) بی روی و قامت و لبِ جان‌بخشِ دل‌گشت	تَرکِ بهشت و طوبی و کوثر گرفته‌ایم
(۳) مگر تو باغِ بهشتی نگویمت که چو حوری	مرا تو جان و جهانی ندانمت که کدامی
(۴) آن‌جا که یار پرده براندازد از عذار	قانع‌شدن به باغِ بهشت از ندیدگی است

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی - دهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت صورت سؤال و گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) می‌گویند: بهشت بدون معشوق، ارزشی ندارد. اما بیت گزینه (۳) معشوق را به باغ بهشت و حور مانند می‌کند و او را جان و جهان خود می‌داند.

در بیت گزینه (۳) نیز مانند عبارت صورت سؤال و سایر ابیات، از «بهشت» و «حور» و ... سخن به میان آمده است؛ ولی مفاهیم ابیات متفاوت است و نباید ظاهر واژه‌ها ما را فریب دهد.

گول نخوری ✗

کدام دو بیت زیر با یکدیگر قرابت مفهومی دارند؟

- الف) چون بوی گل ردای سیاحت فکن به دوش
ب) چون سبزه پاشکسته این باغ دلکشیم
ج) عجب نیست از گل که خندد به سروی
د) ما بی‌دلان به باغ جهان همچو برگ گل
- ۱) الف - ب ۲) ج - د ۳) الف - ج ۴) ب - د

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی - درس ۵

مفهوم مشترک بیت «الف» و «ج»، «تعلق و پابندی سرو به خاک و زمین و عدم سیر و سیاحت و گشت‌وگذار سرو» است. در این دو بیت، تقابل میان گل و سرو دیده می‌شود؛ ولی این مقایسه و تقابل در دو بیت دیگر وجود ندارد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بیت زیر با همه ابیات قرابت مفهومی دارد؛ به جز

«هرگز دلم برای کم‌وبیش، غم نداشت	آری نداشت غم که غم بیش‌و کم نداشت»
(۱) دلبستگی است مادر هر ماتی که هست	می‌زاید از تعلق ما هر غمی که هست
(۲) آسوده کسی که در کم‌وبیشی نیست	در بند توانگری و درویشی نیست
(۳) عاشق نتواند که دمی بی غم زیست	بی یار و دیار اگر بود خود غم نیست
(۴) غم موجود و پریشانی معدوم ندارم	نفسی می‌زنم آسوده و عمری به سر آرم

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبست، علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات دیگر گزینه‌ها، «بی‌تعلقی و آسودگی به خاطر نداشتن غم کم‌وبیش دنیا» است؛ ولی بیت گزینه (۳) می‌گوید: عاشق نمی‌تواند لحظه‌ای بدون غم زندگی کند؛ حتی اگر بدون یار و دیار باشد هم باکی ندارد. معنی سایر ابیات:

بیت گزینه (۱): اصل و ریشه همه غم‌ها، دلبستگی به دنیا است؛ همه غم‌های ما از تعلق و دلبستگی ما به دنیا به وجود می‌آیند.

بیت گزینه (۲): کسی که در بند کم و بیش دنیا و توانگری و درویشی نباشد، آسوده است.

بیت گزینه (۴): برای داشتن یا نداشتن، غم و پریشانی ندارم؛ با آسودگی، نفسی می‌زنم و عمری می‌گذرانم.

در چنین سؤالی می‌توانیم بدون توجه به بیت صورت سؤال، ابیات گزینه‌ها را با یکدیگر مقایسه کنیم و بیتی را که مفهوم متفاوت با دیگر ابیات دارد بیابیم.

تیزبازی

بیت زیر با همهٔ ابیات تناسب معنایی دارد؛ به جز ۴۹

«تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان‌بین
کس واقف ما نیست که از دیده چه‌ها رفت»
(۱) کنار سعدی از آن روز کز تو دور افتاد
از آب دیده تو گویی کنار جی‌جون است
(۲) دور از رخ تو دم‌به‌دم از گوشهٔ چشم
سیلاب سرشک آمد و طوفانِ بلا رفت
(۳) هنگام وداع تو ز بس گریه که کردم
دور از رخ تو چشم مرا نور نمانده است
(۴) می‌گیریم و مرادم از این سیل اشکبار
تخم محبت است که در دل بکارمت

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبمٔ: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) «گریه و زاری فراوان عاشق در دوری و جدایی از یار» است؛ اما مفهوم بیت گزینهٔ (۴) «گریه و زاری عاشق برای به دست آوردن دل معشوق» است.

در ابیات همهٔ گزینه‌ها مانند بیت صورت سؤال، سخن از «گریه و اشک‌ریختن عاشق» است؛ اما دلیل «اشک‌ریختن عاشق» در بیت گزینهٔ (۴) با دیگر ابیات متفاوت است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول‌نخوری ✗

۵۰ کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

- از گوشه بامی که پریدیم پریدیم
دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند
- دل نیست اسیری که ز آزار گریزد
ای دوست بی‌آزار مرا هرچه توانی
- باز با آشیان نمی‌افتد
۲ مرغ دل تا هوا گرفت و رمید
- امید ز هر کس که بریدیم بریدیم
۳ ما چون ز دری پای کشیدیم کشیدیم
- ز بامی که برخاست مشکل نشیند
۴ مرنجان دلم را که این مرغ وحشی

مشاوره سؤالات بخش قرابت معنایی کنکور، از تمام بیت‌ها و عبارت‌های داخل متن درس‌ها، خودارزیابی‌ها و کارگاه‌های تحلیل فصل کتاب‌های علوم و فنون ادبی دهم، یازدهم و دوازدهم مطرح می‌شود. برای پاسخ‌دادن به این تست‌ها، بخش «مفهوم و قرابت معنایی» کتاب «علوم و فنون ادبی جامع خیلی سبز» را مطالعه کنید.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴) «روی‌گردانی دل عاشق از معشوق» و «تهدید معشوق به رفتن و ترک کردن او» است؛ ولی بیت گزینه (۱) می‌گوید: ای دوست، هرچه می‌توانی مرا آزار بده؛ دل من اسیری نیست که از آزار برنجد و بگریزد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام یک دربارهٔ تعارض میان دانش عمومی و دانش علمی درست، اما دربارهٔ تعامل میان دانش عمومی و دانش علمی نادرست است؟

- ۱) تعارض‌ها گاهی با رهاکردن بخشی از ذخیرهٔ دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید حل می‌شوند. - اندیشمندانی که معتقدند دانش عمومی از دانش علمی اهمیت بیشتری دارد، دانش‌ها را خلق و بازسازی واقعیت می‌دانند.
- ۲) در شرایط تعارض، ارتباط دانش علمی و عمومی قطع می‌شود و دانش عمومی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند. - دیدگاهی که معتقد است تفاوت دانش عمومی و دانش علمی در روش آن‌هاست، دانش عمومی را اساس هرگونه دانشی می‌داند.
- ۳) اگر تلقی جهان متجدد از علم به سایر جوامع سرایت کند، موجب بروز تعاریف متفاوت از علم و شکل‌گیری تعارض می‌شود. - اندیشمندانی که معتقدند دانش عمومی از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید، از ورود دانش علمی به قلمرو دانش عمومی جلوگیری می‌کنند.
- ۴) یکی از پیامدهای تعارض میان دانش علمی و دانش عمومی این است که دانش عمومی به طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند. - دیدگاهی که به رابطهٔ متقابل دانش عمومی و علمی باور دارد، معتقد است هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

- گزینهٔ (۱): درست - درست
- گزینهٔ (۲): نادرست (در شرایط تعارض، ارتباط دانش علمی و عمومی قطع می‌شود و دانش علمی از رشد و رونق لازم بازمی‌ماند). - نادرست (اندیشمندانی که تفاوت دانش عمومی و دانش علمی را در روش آن‌ها می‌دانند، دانش علمی (تجربی) را نسبت به دانش عمومی برتر می‌دانند).
- گزینهٔ (۳): درست - نادرست (اندیشمندانی که معتقدند دانش عمومی از راه جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری به دست می‌آید، از ورود دانش عمومی به قلمرو علم (دانش علمی) جلوگیری می‌کنند).
- گزینهٔ (۴): درست - درست

ویژگی یا موضوع «علوم انسانی»، «علوم اجتماعی» و «فلسفه» در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) علوم انسانی از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کند. - کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن را مطالعه می‌کند. - موضوع آن اصل وجود است، یعنی به شناسایی موجودات طبیعی یا انسانی و اجتماعی نمی‌پردازد.
- (۲) شامل مطالعه پدیده‌هایی است که انسان‌ها به وجود آورده‌اند. - برخی علوم اجتماعی در زمره علوم انسانی است. - نه جزء علوم طبیعی است نه جزء علوم انسانی، بلکه خود دانشی مستقل محسوب می‌شود.
- (۳) بررسی رفتارهای آگاهانه و معنادار انسان در حیطه مطالعه آن است. - موضوع آن خاص‌تر از علوم انسانی است. - موجودات طبیعی و انسانی را براساس قواعد کلی آن‌ها شناسایی می‌کند.
- (۴) موضوعاتی را بررسی می‌کند که مربوط به انسان هستند. - علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شود. - شناسایی قوانین کلی موجودات مانند قانون علیت در حیطه کاربرد آن است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

مقایسه علوم انسانی و علوم اجتماعی:

مقایسه	علوم انسانی	علوم اجتماعی
موضوع	پدیده‌های انسانی (کنش‌های انسانی و آثار و پیامدهای آن‌ها)	پدیده‌های اجتماعی (کنش‌های اجتماعی و آثار و پیامدهای آن‌ها)
مثال	روان‌شناسی، اخلاق، عرفان و ...	حقوق، اقتصاد، جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی و ...

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۲): درست - نادرست (همه علوم اجتماعی در زمره علوم انسانی قرار می‌گیرد). - درست

گزینه (۳): درست - درست - نادرست (فلسفه قواعد کلی موجودات را بررسی می‌کند، نه خود موجودات طبیعی یا انسانی).

گزینه (۴): نادرست (علوم انسانی همه موضوعات مربوط به انسان را بررسی نمی‌کند، بلکه آن دسته از موضوعات را مورد مطالعه قرار می‌دهد که مربوط به فعالیت‌های آگاهانه و ارادی انسان است. برای مثال بدن انسان در علم پزشکی (یکی از علوم طبیعی)

بررسی می‌شود، نه در علوم انسانی). - درست - درست

۵۳

علت هر یک از موارد زیر به ترتیب کدام است؟

- در امان ماندن انسان‌ها از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات
- کمک علوم اجتماعی به انسان در شناسایی و استفاده صحیح از طبیعت و علوم طبیعی
- افزایش همدلی و همراهی میان انسان‌ها توسط علوم اجتماعی

۱) شناخت کنش‌های اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی در علوم اجتماعی - تلاش علوم اجتماعی برای بهره‌مندی انسان از طبیعت و غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی - بهره‌مندی انسان‌ها از فرصت‌های موجود در اجتماعات انسانی

۲) شناسایی قواعد زندگی در خانواده، کلاس، مدرسه و دیگر اجتماعات انسانی - وجود ظرفیت دآوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن در علوم اجتماعی - فراهم آوردن زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر

۳) برخورداری انسان از فرصت‌های زندگی در اجتماعات انسانی - آگاهی‌دادن علوم اجتماعی به انسان‌ها و جوامع درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری - دآوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و تلاش برای نقد و اصلاح آن‌ها

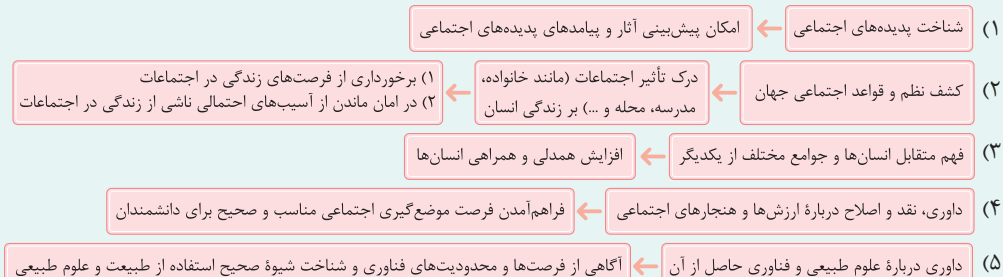
۴) شناسایی نظم و قواعد جهان اجتماعی توسط دانشمندان علوم اجتماعی - شناسایی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی از طریق شناخت کنش انسان و سایر پدیده‌های اجتماعی - شناخت و فهم معانی کنش‌های آدمیان و پیامدهای آن‌ها

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

فواید علوم اجتماعی:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ما با شناخت قواعد زندگی در خانواده، کلاس، شهر، محله، کشور و دیگر اجتماعات، هم از فرصت‌های آنان برخوردار می‌شویم و هم از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات مختلف در امان می‌مانیم.
- علوم اجتماعی ظرفیت دآوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را دارند. علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند که از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند.
- علوم اجتماعی زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می‌سازند و به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها کمک می‌کنند.

(سوال ۱۲ - امتحان نوبت فرداد ۱۴۰۴)

درباره فواید علوم اجتماعی به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- الف) علوم اجتماعی چگونه به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها کمک می‌کند؟
- ب) علوم اجتماعی چگونه فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورد؟

امتحان
نهایی

هر یک از موارد زیر به ترتیب نشان‌دهنده چه مفهومی است؟

- برخی آن را علم شناخت کنش اجتماعی و برخی آن را علم شناخت ساختار اجتماعی می‌دانند.
- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس آن، تعاریف متفاوتی از علم ارائه می‌دهند.
- انسان از طریق آن از دیده‌ها و شنیده‌هایش فراتر می‌رود و معنای پدیده‌های اطراف را درک می‌کند.
- چگونگی اثرپذیری ما از کنش‌ها و شیوه‌های زندگی و چگونگی اثرگذاری بر آن‌ها را مطالعه می‌کند.

۱) علوم اجتماعی - دانش علمی - ذخیره دانشی - علوم اجتماعی

۲) جامعه‌شناسی - دانش عمومی - ذخیره دانشی - جامعه‌شناسی

۳) جامعه‌شناسی - هویت فرهنگی - تفکر و تعقل - علوم اجتماعی

۴) علوم اجتماعی - هویت اجتماعی - تفکر و تعقل - جامعه‌شناسی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- جامعه‌شناسی یکی از شاخه‌های علوم اجتماعی است. برخی جامعه‌شناسان، جامعه‌شناسی را علم شناخت «کنش اجتماعی» و برخی آن را علم شناخت «ساختار اجتماعی» دانسته‌اند.
- جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند.
- انسان با تفکر و تعقل از دیده‌ها، شنیده‌ها و خوانده‌هایش فراتر می‌رود، معنای پدیده‌های اطراف خود را درک می‌کند و به آگاهی گسترده‌تر و عمیق‌تری از عالم و آدم می‌رسد.
- علوم اجتماعی به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آن‌ها بر کنش‌ها و شیوه زندگی ما و همچنین اثرپذیری آن‌ها از کنش‌ها و شیوه زندگی ما را به شیوه علمی مطالعه می‌کنند.

برای بررسی یک پدیده اجتماعی مانند افزایش بزهکاری کودکان، جامعه‌شناسان تبیینی از چه ابزارها و روش‌هایی بهره می‌برند؟

- ۱) رویکرد تبیینی بزهکاری کودکان را یک پدیده فردی نمی‌داند، بلکه آن را در چارچوب نظم و قوانین اجتماعی بررسی می‌کند. - در این رویکرد جامعه‌شناس تلاش می‌کند با کشف روابط علت و معلولی، راهکارهایی برای پیش‌بینی و پیشگیری بزهکاری ارائه دهد.
- ۲) در رویکرد تبیینی بزهکاری کودکان با فهم معنای ذهنی آن پدیده توسط خود کنشگران روشن می‌شود. - همان‌طور که علوم طبیعی امکان پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها را فراهم می‌کنند، جامعه‌شناسی تبیینی نیز می‌کوشد پدیده بزهکاری را کنترل کند.
- ۳) بزهکاری کودکان از دیدگاه تبیینی، نتیجه مجموعه‌ای از عوامل بیرونی و قابل سنجش مانند شرایط خانوادگی و اقتصادی است. - رویکرد تبیینی بر این باور است که مطالعه بزهکاری کودکان به روش مفهومی و با نگاه از درون انجام می‌گیرد.
- ۴) جامعه‌شناسی تبیینی معتقد است بزهکاری کودکان پدیده‌ای منحصربه‌فرد و غیر قابل پیش‌بینی است. - هدف جامعه‌شناس تبیینی در بررسی بزهکاری کودکان، کشف قوانین کلی و تکرارشونده برای توضیح پدیده‌هاست.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

در رویکرد تبیینی، پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی و جامعه همانند طبیعت در نظر گرفته می‌شود.

۱) روش مطالعه جامعه و طبیعت یکسان انگاشته می‌شود. (روش طبیعی و تجربی)

بنابراین

۲) همان‌طور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت، امکان پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسان فراهم می‌کند، جامعه‌شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسان‌ها قدرت پیش‌بینی و کنترل جامعه را می‌دهد؛ به همین دلیل در رویکرد تبیینی، هدف جامعه‌شناسی همانند هدف علوم طبیعی است.

عبارت‌های درست درباره رویکرد تبیینی:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ۱) هدف جامعه‌شناس تبیینی در بررسی بزهکاری کودکان، کشف قوانین کلی و تکرارشونده‌ای است که این پدیده را توضیح می‌دهند.
 - ۲) بزهکاری کودکان از دیدگاه تبیینی، نتیجه مجموعه‌ای از عوامل بیرونی و قابل سنجش (مانند شرایط خانوادگی، اقتصادی یا محیطی) است.
 - ۳) همان‌طور که علوم طبیعی امکان پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها را فراهم می‌کنند، جامعه‌شناسی تبیینی نیز می‌کوشد بزهکاری کودکان را پیش‌بینی و کنترل کند.
 - ۴) رویکرد تبیینی بزهکاری کودکان را یک پدیده فردی صرف نمی‌داند، بلکه آن را در چارچوب نظم و قوانین اجتماعی بررسی می‌کند.
 - ۵) در این رویکرد، جامعه‌شناس تلاش می‌کند با کشف روابط علت و معلولی، راهکارهایی برای پیشگیری از بزهکاری کودکان ارائه دهد.
- عبارت‌های نادرست درباره رویکرد تبیینی: (توجه داشته باشید که این موارد در رویکرد تفسیری پذیرفته شده است.)
- ۱) در رویکرد تبیینی، بزهکاری کودکان با تفسیر معنای ذهنی آن توسط خود کودکان فهمیده می‌شود.
 - ۲) جامعه‌شناس تبیینی معتقد است که بزهکاری کودکان پدیده‌ای منحصربه‌فرد و غیر قابل پیش‌بینی است.
 - ۳) رویکرد تبیینی بر این باور است که مطالعه بزهکاری کودکان به روش مفهومی و درون‌نگر انجام می‌گیرد.

۵۶

در ارتباط با تفاوت‌ها و تنوع جهان‌های اجتماعی، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

- در چه صورتی ما انسان‌ها به این تنوع و تفاوت‌ها پی می‌بریم؟
 - تغییر در زبان و لهجه مردم یک جهان اجتماعی، چه مشخصه و ماهیتی دارد؟
 - چرا انسان می‌تواند سبب پیدایش جهان‌های اجتماعی متنوع شود؟
 - تفاوت فرهنگ جاهلی و فرهنگ اسلامی در شبه‌جزیره عربستان، از چه نوع تفاوت‌هایی است؟
- ۱) وقتی جهان اجتماعی خود را با دیگر جهان‌ها مقایسه می‌کنیم. - باعث تبدیل یک جهان اجتماعی به جهانی دیگر می‌شود. - آگاهی و معرفت انسان‌ها متفاوت است. - تفاوت‌هایی که موجب تحول لایه‌های سطحی جهان اجتماعی می‌شود.
- ۲) وقتی به تاریخ گذشته خود رجوع می‌کنیم. - از آن دسته تغییرات است که درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود. - جهان اجتماعی را انسان آگاه و خلاق پدید می‌آورد. - تفاوت‌هایی که در عقاید و ارزش‌های کلان رخ می‌دهد.
- ۳) وقتی جهانی که در آن متولد شده‌ایم را به دقت می‌بینیم. - نشان‌دهنده ظهور یک جهان اجتماعی جدید است. - انسان‌ها دارای تنوع اراده و اختیار هستند. - تفاوت‌هایی که میان جهان‌های اجتماعی مختلف رخ می‌دهد.
- ۴) وقتی چشم خود را به دیگر جوامع می‌گشاییم. - منجر به تغییر در لایه‌های عمیق جهان اجتماعی می‌شود. - رفتار انسان‌ها برخلاف سایر موجودات زنده غریزی نیست. - تفاوت‌های مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۵

براساس تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی به لایه‌های مختلف، تفاوت‌های مختلفی نیز در جهان اجتماعی پدید می‌آید:

تفاوت‌های مربوط به لایه‌های سطحی جهان اجتماعی (هنجارها و نمادها)	• از نوع تفاوت‌هایی است که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد. • درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود.
تفاوت‌های مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی (ارزش‌ها و عقاید)	• جهان اجتماعی را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. • از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- اگر ما فقط جهانی را ببینیم که در آن متولد شده‌ایم، شاید گمان کنیم جهان اجتماعی تنها یک شکل دارد؛ ولی هنگامی که چشم خود را بر جوامع دیگری می‌گشاییم که هم‌اینک در دیگر نقاط دنیا وجود دارند، یا وقتی به تاریخ گذشته خود رجوع می‌کنیم و جهان خود را با آنان مقایسه می‌کنیم، به تنوع جهان‌های اجتماعی پی می‌بریم.
- تغییر در زبان و لهجه مردم، مربوط به لایه‌های سطحی جهان اجتماعی (هنجارها و نمادها) است و درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود. این تغییرات منجر به تبدیل یک جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر نمی‌شود.
- جهان اجتماعی را انسان آگاه و خلاق پدید می‌آورد. انسان‌ها در هر موقعیتی که قرار می‌گیرند، ابتدا آن موقعیت را برای خود تعریف می‌کنند و به آن معنا می‌دهند و سپس در آن موقعیت دست به عمل می‌زنند. تنوع آگاهی و معرفت انسان‌ها و همچنین تنوع اراده و اختیار آن‌ها، سبب پیدایش جهان‌های اجتماعی مختلف می‌شود.
- شرک و بت‌پرستی و نگاه نژادی و قبیله‌ای، از اعتقادات و ارزش‌های بنیادی جهان اجتماعی شبه‌جزیره عربستان بود. توحید و یکتاپرستی و خلافت و کرامت انسان، از اعتقادات و ارزش‌های جهان اجتماعی اسلام است. تفاوت این دو جامعه، در عقاید و ارزش‌ها (لایه‌های عمیق) است و منجر به تبدیل یک جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگری می‌شود.

(سوال ۲۱۹ کنکور انسانی ۱۳۹۲)

کدام گزینه در ارتباط با تغییر جهان اجتماعی، صحیح می‌باشد؟

- ۱) تفاوت‌هایی که در لایه‌های سطحی جهان اجتماعی رخ می‌دهد از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف محسوب می‌گردد و جهان اجتماعی با حفظ هویت خود، دگرگون می‌شود.
- ۲) رشد و افول اقتصاد، کاهش و افزایش جمعیت، تغییر زبان و لهجه از جمله دگرگونی‌هایی است که منجر به تغییر جهان اجتماعی شده و گاه به منظور جهان اجتماعی جدید منجر می‌شود.
- ۳) یک جهان اجتماعی واحد، تحولات و صورت‌های مختلفی را در درون خود می‌پذیرد و تفاوت‌هایی که به ارزش‌ها و آرمان‌ها مربوط می‌شود از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف است.
- ۴) هر نوع تغییر در زندگی اجتماعی را می‌توان از نوع تغییر جهان اجتماعی دانست و تفاوت‌هایی که به حوزه ارزش‌ها، هنجارها و نمادها مربوط می‌شود از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی است.

۵۷

از بین موارد زیر، کدام موارد قسمت اول آن‌ها درباره دیدگاه طولی و قسمت دوم آن‌ها درباره دیدگاه عرضی نسبت به تاریخ جهان‌های اجتماعی است؟

- الف) تمامی جوامع در یک خط قرار دارند و بعضی پیشرفته و برخی دیگر عقب‌مانده‌اند. - هیچ‌یک از جهان‌های اجتماعی با حفظ هویت خود نمی‌تواند مسیر یک جهان اجتماعی دیگر را دنبال کند.
- ب) جوامع عقب‌مانده از لحاظ تاریخی، باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند. - تفاوت جهان‌های اجتماعی از نوع تفاوت‌های یک موجود زنده در مراحل مختلف رشد خود است.
- ج) مردم‌شناسان براساس این دیدگاه، از جهان‌های اجتماعی متفاوت همچون غرب و اسلام یاد می‌کنند. - همه جهان‌های اجتماعی شبیه یک موجود زنده‌اند و تفاوت‌شان از نوع تفاوت مراحل مختلف رشد همان موجود است.
- د) همه جهان‌های اجتماعی شبیه یکدیگرند و بر همین اساس مسیر واحدی را طی می‌کنند. - هر جهان اجتماعی براساس عقاید و ارزش‌های کلان خود، فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می‌آورد.

(۱) ج - د (۲) الف - ب (۳) الف - د (۴) ج - ب

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۵

درس‌Box

جهان‌های اجتماعی در طول هم	جهان‌های اجتماعی در عرض هم
عده‌ای از جامعه‌شناسان، از جمله آگوست کنت، اسپنسر، دورکیم و مارکس، معتقدند جهان‌های اجتماعی شبیه یکدیگرند و مسیر یکسانی را طی می‌کنند.	عده دیگری از اندیشمندان از جمله مردم‌شناسان معتقدند جهان‌های اجتماعی متنوع‌اند و فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می‌آورند.
معتقدند همه جهان‌های اجتماعی شبیه یک موجود زنده‌اند و تفاوت آن‌ها همانند تفاوتی است که یک موجود زنده در مراحل مختلف رشد خود طی می‌کند.	معتقدند تفاوت میان جهان‌های اجتماعی همانند تفاوت دو گونه متفاوت (مانند شیر و آهو) است.
در این دیدگاه، همه جوامع در یک خط قرار می‌گیرند و جوامع عقب‌مانده باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند. این موضوع منجر به شکل‌گیری نظریه استعمار شده است که امروزه به استثمار تبدیل شده است.	مطابق با این دیدگاه، جهان‌های اجتماعی مختلف با روابط متقابلی که دارند، می‌توانند به صورت سالم و فعالانه از یکدیگر تجربه کسب کنند؛ اما نمی‌توانند مسیر دیگری را ادامه دهند.
مطابق با این دیدگاه، دورکیم حرکت جوامع بشری را به دو مرحله تقسیم می‌کند: (۱) جوامع مکانیکی: در آن تقسیم کار شکل نگرفته است یا در حد ساده و ابتدایی (مانند تقسیم کار سنی و جنسی) است. (۲) جوامع ارگانیکی: در آن تقسیم کار گسترده وجود دارد.	مردم‌شناسان براساس این دیدگاه، از جهان‌های اجتماعی متفاوت همچون غرب، اسلام، چین و هند یاد می‌کنند.

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- الف) دیدگاه طولی - دیدگاه عرضی
- ب) دیدگاه طولی - دیدگاه طولی
- ج) دیدگاه عرضی - دیدگاه طولی
- د) دیدگاه طولی - دیدگاه عرضی

نقش آگاهی و اراده انسان در شکل‌دهی و تحول جهان اجتماعی کدام است؟

- (۱) جهان اجتماعی پس از ساخته‌شدن، الزام‌هایی پدید می‌آورد که مانع بسط آگاهی و اراده نوین افراد شده و کنشگری انسان را منفع‌ل می‌سازد.
- (۲) آگاهی‌ها و اراده‌های نوین می‌توانند در جهت تداوم، گسترش یا تحول جهان اجتماعی حرکت کنند، به این شرط که جهان اجتماعی از بسط این آگاهی‌ها جلوگیری نکند.
- (۳) جهان اجتماعی پس از شکل‌گیری، پیامدها و الزام‌هایی پدید می‌آورد که به اراده تک‌تک افراد و تصمیم و قراردادهای عمومی آن‌ها وابسته است.
- (۴) پیامدهای جهان اجتماعی و الزام‌هایی که به دنبال می‌آورد، انعکاس کنش فعالانه انسان است و لزوماً مانع شکل‌گیری جهان اجتماعی جدید توسط کنشگران می‌شود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۶

درس‌Box

- ما انسان‌ها در جهانی دیده می‌گشاییم که توسط گذشتگان ما پدید آمده است؛ جهانی که باورها، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای آن شکل گرفته‌اند و به فعالیت اجتماعی ما شکل می‌دهند.
 - اما هر یک از انسان‌ها، در برابر نتایج کنش گذشتگان، صرفاً کنشگری منفعل و مجبور نیستند.
- (۱) در جهت تداوم، گسترش و پیشرفت جهان موجود حرکت کنند.
- (۲) در مسیر حرکت به سوی جهان اجتماعی جدید گام بردارند.
- هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست ← پیامدهای آن نیز باقی است.
- با تغییر و برداشته‌شدن الزام‌هایش ← به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌شود و الزام‌های جدیدی به وجود می‌آورد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): انسان همواره کنشگری آگاه و فعال است. از سوی دیگر، جهان‌های اجتماعی لزوماً مانع بسط آگاهی‌ها و اراده‌های جدید نمی‌شوند.
- گزینه (۳): پیامدهای جهان اجتماعی به اراده تک‌تک افراد وابسته نیست.
- گزینه (۴): پیامدهای جهان اجتماعی ممکن است از ظهور جهانی جدید جلوگیری کند، اما این موضوع الزامی نیست.

در ارتباط با فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان متجدد از نظر وبر، علت هر یک از وضعیت‌های زیر کدام است؟

- از دست رفتن آزادی و اراده انسان‌ها
 - پیش‌بینی و پیشگیری از حوادث طبیعی و غلبه بر طبیعت
 - سپردن دאوری درباره ارزش‌ها به تمایلات افراد
- ۱) رواج کنش‌هایی با اهداف دنیوی به وسیله علوم تجربی - رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن - از دست رفتن امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری
- ۲) احاطه بر ابعاد وجودی انسان از طریق یک نظام اجتماعی پیچیده - استفاده از علوم تجربی برای اهداف دنیوی - طرد عناصر معنوی و مقدس از جهان اجتماعی انسان‌ها
- ۳) افزایش میزان کنش‌های حسابگرانه معطوف به دنیا - غیرعلمی‌دانستن روش‌های عقلانی و وحیانی - زوال معنا و عقلانیت ذاتی به دلیل افول علوم فراتجربی
- ۴) از بین رفتن امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری - گسترش عقلانیت ابزاری و علوم تجربی - محدودیت علم و دانش علمی به علوم مبتنی بر روش‌های تجربی

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۶

درس‌Box

ویژگی‌های جهان متجدد از دیدگاه ماکس وبر:

ویژگی	توضیحات
رویکرد دنیوی و این‌جهانی	- جهان متجدد، رویکردی دنیوی و این‌جهانی دارد. - این جهان، در جهت تسلط بر این عالم و بهره‌مندی از زندگی دنیوی گام برمی‌دارد.
گسترش عقلانیت ابزاری	- در این جهان، آدمیان متوجه اهداف دنیوی‌اند و برای رسیدن به این اهداف، از علوم تجربی استفاده می‌کنند. - با روش تجربی و فناوری حاصل از آن، قدرت پیش‌بینی و پیشگیری از حوادث و مسائل طبیعی و مسلط‌شدن بر آن‌ها را به انسان می‌دهند. - رشد این علوم و فناوری حاصل از آن برای تسلط بر طبیعت و جامعه را گسترش عقلانیت ابزاری می‌گویند. - شعر مرتبط: قوت افرونگ از علم و فن است / از همین آتش چراغش روشن است «اقبال لاهوری»
فقس آهنین	- در جهان متجدد، کنش‌هایی که اهداف دنیوی را به وسیله علوم تجربی تعقیب می‌کنند، به شدت رواج می‌یابند. - رواج این دسته از کنش‌های حسابگرانه معطوف به دنیا، عرصه را بر سایر کنش‌های انسانی تنگ می‌کند. - این وضعیت به تدریج انسان‌ها را اسیر نظام اجتماعی پیچیده‌ای می‌سازد که مثل قفس آهنین، همه ابعاد وجود آنان را احاطه می‌کند. - از این روند به از دست رفتن اراده و آزادی انسان‌ها یاد می‌شود.
طرد عناصر معنوی و مقدس	- در جهان متجدد، عناصر معنوی و مقدس طرد می‌شوند. - همه در اختیار و کنترل بشرند. - جهان از موجودات خامی ساخته شده است که به وسیله انسان به کار گرفته می‌شوند، دگرگون می‌شوند و به مصرف می‌رسند. - هیچ گونه قداستی ندارند. - شعر مرتبط: در نگاهش آدمی آب و گل است / کاروان زندگی بی‌منزل است «اقبال لاهوری»
زوال عقلانیت ذاتی (از دست رفتن دانش و اهداف ارزش‌ها)	- جهان متجدد فقط علمی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند، علم می‌داند و علمی که از روش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد. - امکان ارزیابی آرمان‌ها و ارزش‌های بشری (که پدیده‌هایی فراتجربی‌اند) از دست می‌رود. - با افول علوم فراتجربی، دأوری درباره ارزش‌ها و آرمان‌ها، به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.

● در جهان متجدد، کنش‌هایی که اهداف دنیوی را به وسیلهٔ علوم تجربی تعقیب می‌کنند، به شدت رواج می‌یابند. رواج این دسته از کنش‌های حسابگرانهٔ معطوف به دنیا، عرصه را بر سایر کنش‌های انسانی مانند کنش‌های عاطفی و اخلاقی تنگ می‌کند. این وضعیت، به تدریج انسان‌ها را اسیر نظام اجتماعی پیچیده‌ای می‌سازد که مثل قفس آهنین، همهٔ ابعاد وجود آنان را احاطه می‌کند و فرصت‌رهایی از این قفس خودساخته را از آنان می‌گیرد. از این روند، به از دست رفتن اراده و آزادی انسان‌ها یاد می‌شود.

● در جهان اجتماعی متجدد، آدمیان متوجه اهداف دنیوی‌اند و برای رسیدن به این اهداف، از علوم تجربی استفاده می‌کنند؛ این علوم با روش تجربی و فناوری حاصل از آن، قدرت پیش‌بینی و پیشگیری از حوادث و مسائل طبیعی همانند بیماری، زلزله، سیل و ... و مسلط‌شدن بر آن‌ها را به انسان می‌دهند.

● جهان متجدد فقط علمی را که با روش‌های تجربی به دست می‌آیند، علم می‌داند و علمی را که از روش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد. با افول این دسته از علوم، امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری از دست می‌رود و داوری دربارهٔ این امور به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.

عبارت درست دربارهٔ هر یک از موارد زیر در کدام گزینه آمده است؟

- رابطهٔ قلمرو آرمانی و قلمرو واقعی جهان اجتماعی
- رابطهٔ حقایق و قلمرو آرمانی و واقعی جوامع
- رابطهٔ ابزارهای شناخت و حق و باطل بودن

۱) مرز قلمرو آرمانی و واقعی جهان اجتماعی براساس عمل مردم تعیین می‌شود. - جوامع مختلف با ایمان به عقاید و ارزش‌های حقیقی، آن‌ها را به قلمرو آرمانی خود وارد می‌کنند. - اگر علوم اجتماعی علم را به معنای تجربی محدود کند، توان شناخت حق و باطل را دارد.

۲) هر اندازه مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند، آرمان‌ها وارد قلمرو واقعی جهان اجتماعی می‌شود. - اگر جوامع حقایق را نشانند، از حق گسسته و به سوی باطل گام برمی‌دارند. - حق و باطل بودن عقاید و ارزش‌ها را می‌توان بر مبنای روش‌های تجربی شناخت.

۳) آرمان‌های هر جهان اجتماعی را می‌توان در پرتو واقعیت‌های آن ارزیابی کرد. - اگر جوامع هنجارها و اعمال خود را براساس حقایق سامان دهند، آن‌ها را به قلمرو واقعی وارد می‌نمایند. - حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی، با علم متناسب با آن شناخته می‌شود.

۴) اگر مردم مطابق با ارزش‌ها عمل نکنند، آرمان‌ها از واقعیت‌ها فاصله می‌گیرد. - حقایق از جهت قرارگرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی جوامع تغییر می‌یابند. - علوم مبتنی بر عقل و وحی، ابزارهای شناخت عقاید و ارزش‌ها هستند.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- هر اندازه مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند، به همان اندازه آرمان‌ها وارد قلمرو واقعی جهان اجتماعی می‌شوند؛ اما اگر مردم به ارزش‌هایی که در قلمرو آرمانی جامعه رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند عمل نکنند، قلمرو واقعی از آرمان‌ها فاصله می‌گیرد.
- حقایق، هر چند خود ثابت‌اند، ولی از جهت قرارگرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی تغییرپذیرند؛ یعنی برای جهان‌های اجتماعی، امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد، همان‌گونه که امکان خروج از باطل و قبول حق وجود دارد.
- علوم مبتنی بر عقل و وحی، دو ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش‌ها هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): درست - درست - نادرست (علوم اجتماعی اگر علم را به معنای تجربی آن محدود نکند، می‌تواند دربارهٔ حق یا باطل بودن واقعیت‌ها و آرمان‌های جهان‌های اجتماعی داوری کند).

گزینهٔ (۲): درست - درست - نادرست (حق و باطل بودن ارزش‌ها و عقاید کلان دربارهٔ انسان و جهان را با روش‌ها و علوم تجربی نمی‌توان شناخت).

گزینهٔ (۳): نادرست (واقعیت‌های هر جهان اجتماعی را می‌توان در پرتو آرمان‌های آن ارزیابی کرد). - درست - درست

- این موضوع که امنیت برای یک کشور آشوب‌زده پدیده‌ای آرمانی است، چه معنایی دارد؟
- انسان در فرهنگ سکولار و دنیوی چه وضعیتی دارد؟
- از دیدگاه دور کیم، ملاک تفاوت جوامع مکانیکی با جوامع ارگانیکی چیست؟

۱) حدود قلمرو آرمانی و واقعی هر جهان اجتماعی دستخوش تغییر می‌شود. - همه ظرفیت‌ها و استعداد‌های انسان در خدمت دنیا به کار گرفته می‌شوند. - در جوامع مکانیکی تقسیم کار اجتماعی گسترده شکل نگرفته است.

۲) قلمرو آرمانی و قلمرو واقعی تابع جهان‌های اجتماعی است. - در همه معانی آن، جهان دیگر در محدوده منافی که برای انسان دارد، پذیرفته می‌شود. - در جوامع مکانیکی تقسیم کار اجتماعی گسترده است.

۳) قلمرو آرمانی و واقعی از جامعه‌ای به جامعه دیگر متفاوت است. - ظرفیت‌ها و خواسته‌های معنوی انسان به فراموشی سپرده می‌شود. - در جوامع ارگانیکی صرفاً تقسیم کار سنی و جنسی وجود دارد.

۴) جهان‌های اجتماعی تابع قلمرو آرمانی و واقعی فرهنگ هستند. - انسان از فرهنگ توحیدی انحراف پیدا کرده و به سوی دنیاگرایی گام برمی‌دارد. - در جوامع ارگانیکی تقسیم کار اجتماعی گسترده وجود دارد.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۵، ۶ و ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

• پدیده‌ای در یک جهان اجتماعی در قلمرو آرمانی قرار می‌گیرد و در جهان اجتماعی دیگری در قلمرو واقعی قرار دارد؛ مثلاً امنیت برای یک کشور آشوب‌زده پدیده‌ای در قلمرو آرمانی و برای یک جامعه بسامان در قلمرو واقعی است. پس حدود قلمرو آرمانی و واقعی جوامع دستخوش تغییر می‌شود.

• جهان دنیوی همه ظرفیت‌ها و استعداد‌های انسان را در خدمت دنیا به کار می‌گیرد و ظرفیت‌ها و خواسته‌های معنوی انسان‌ها را به فراموشی می‌سپارد.

• دور کیم حرکت جوامع بشری را به دو مقطع تقسیم می‌کند. جوامع مقطع نخست را «جوامع مکانیکی» و جوامع مقطع دوم را «جوامع ارگانیکی» می‌نامد. در «جوامع مکانیکی» تقسیم کار اجتماعی شکل نگرفته است یا در حد ساده و ابتدایی است، مانند تقسیم کار سنی و جنسی؛ ولی در «جوامع ارگانیکی» تقسیم کار گسترده وجود دارد.

فرهنگ دنیوی یا سکولار می‌تواند دو رویکرد مختلف داشته باشد:

- ۱) یا جهان دیگر (جهان غیرمادی و فوق طبیعی) به طور کلی انکار می‌شود؛ یعنی به هیچ وجه به پیرزی غیر از همین دنیا توبه نمی‌شه!
- ۲) یا جهان دیگر در محدوده منافی که برای خواسته‌های این جهانی بشر دارد، پذیرفته می‌شود؛ یعنی به برخی باورهای غیرمادی و دینی توبه می‌شه، اما هدف فقط و فقط سوءاستفاده از این باورها برای رسیدن به اهداف دنیویه.

به ترتیب ویژگی‌های هویتی «ایران‌شناس بااخلاق و اروپایی» با ویژگی‌های هویتی کدام گزینه یکسان است؟

- (۱) کارمند مسلمان و باتقوا
(۲) دانش‌آموز وقت‌شناس و روستایی
(۳) مؤمن راست‌گو و اهل ایران
(۴) معلم منضبط و نوآور

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۸

ابتدا ویژگی‌های هویتی صورت سؤال را بررسی کنید و سپس به ترتیب با ویژگی‌های هویتی موجود در هر گزینه مطابقت دهید.

Hint

درسی Box

ابعاد هویتی انسان:

از حیث نقش فرد در پیدایش ویژگی	انتسابی	خود فرد در پیدایش ویژگی نقشی ندارد.	مانند جنسیت، مکان تولد، رنگ پوست، ملیت، نژاد، قومیت و ...
پیدایش ویژگی	اکتسابی	فرد با کنش‌های خود ویژگی را به دست می‌آورد.	مانند همسر و ورزشکار و دانشجوی بودن و ...
از حیث ارتباط ویژگی با دیگر اعضای جامعه	فردی	ویژگی صرف‌نظر از سایر افراد جامعه و صرف‌نظر از عضویت در گروه‌های اجتماعی در فرد وجود دارد.	مانند قد، ژنتیک، صبور بودن، پشتکار داشتن و ...
	اجتماعی	فرد با عضویت در جامعه، این ویژگی را به دست می‌آورد.	مانند کارمند و رئیس و معلم بودن، ملیت، نژاد، مسلمان بودن و ...
از حیث امکان تغییر و دگرگونی ویژگی	ثابت	ویژگی برای همیشه ثابت است و هیچ‌گاه تغییر نمی‌کند.	مانند زمان تولد، جنسیت، ملیت، نژاد، خانواده و ...
	متغیر	ویژگی ثابت نیست و امکان تغییر آن در طول زندگی فرد وجود دارد.	مانند بی‌سوادی، چاقی، دروغ‌گویی و ...

✓ پاسخ خیلی تشریحی

ایران‌شناس: اکتسابی، اجتماعی و متغیر	بااخلاق: اکتسابی، فردی و متغیر	اروپایی: انتسابی، اجتماعی و ثابت
کارمند: اکتسابی، اجتماعی و متغیر	مسلمان: اکتسابی، اجتماعی و متغیر	باتقوا: اکتسابی، فردی و متغیر
دانش‌آموز: اکتسابی، اجتماعی و متغیر	وقت‌شناس: اکتسابی، فردی و متغیر	روستایی: انتسابی، اجتماعی و ثابت
مؤمن: اکتسابی، فردی و متغیر	راست‌گو: اکتسابی، فردی و متغیر	اهل ایران: انتسابی، اجتماعی و ثابت
معلم: اکتسابی، اجتماعی و متغیر	منضبط: اکتسابی، فردی و متغیر	نوآور: اکتسابی، فردی و متغیر

موارد کدام گزینه، همگی نشان‌دهنده شکل‌گیری هویت اجتماعی هر فرد درون جهان اجتماعی براساس عقاید و ارزش‌های آن است؟

- ۱) تعیین هویت افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها در یک جامعه قبیله‌ای - تلاش برای عمران و آبادانی طبیعت در جهان معنوی اسلام - سازگاری هویت هر جهان اجتماعی با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی افراد
- ۲) ارزیابی هویت افراد براساس علم، عدالت و تقوا در فرهنگ اسلام - وابستگی هویت افراد به ثروت و توان اقتصادی در جامعه سرمایه‌داری - تعیین هویت افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها در یک جامعه قبیله‌ای
- ۳) مجازدانستن هرگونه دخل و تصرف در طبیعت در نگاه دنیوی جهان متجدد - تعیین هویت افراد براساس عقاید و ارزش‌های محترم برای هر دین در یک جهان دینی و معنوی - تعامل جهان متجدد با ویژگی‌های اخلاقی و روانی سکولار
- ۴) وابستگی هویت افراد به ثروت و توان اقتصادی در جامعه سرمایه‌داری - مخالفت با تصرفات غیرمجاز انسان در طبیعت براساس طبیعت‌شناسی اسلام - تعیین هویت دینی برای افراد در یک جامعه معنوی و دینی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هویت اجتماعی هر فرد، درون جهان اجتماعی و براساس عقاید و ارزش‌های آن شکل می‌گیرد.

- مثال
- در جامعه قبیله‌ای، هویت اجتماعی افراد براساس جایگاه قبیله‌ای آن‌ها مشخص می‌شود.
 - در جامعه سرمایه‌داری، هویت افراد بیشتر به ثروت و توان اقتصادی آن‌ها وابسته است.
 - در جامعه دینی، هویت اجتماعی افراد براساس عقاید و ارزش‌هایی است که آن دین محترم می‌شمارد.
 - اسلام، هویت افراد را با تقوا، علم و عدالت ارزیابی می‌کند.

بررسی موارد نادرست:

- تلاش برای عمران و آبادانی طبیعت در جهان معنوی اسلام - مجازدانستن هرگونه دخل و تصرف در طبیعت در نگاه دنیوی جهان متجدد - مخالفت با تصرفات غیرمجاز در طبیعت براساس طبیعت‌شناسی اسلام: مربوط به تعامل جهان اجتماعی با طبیعت هستند.
- سازگاری هویت هر جهان اجتماعی با نوع خاصی از هویت اخلاقی و روانی افراد - تعامل جهان متجدد با ویژگی‌های اخلاقی و روانی سکولار: مربوط به تعامل جهان اجتماعی با جهان نفسانی افراد هستند.

هر یک از موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- مصداق بخش آگاهانه هویت انسان
- نوع رابطه حق و باطل با جهان اجتماعی
- پیامد طرد عناصر معنوی در جهان متجدد
- خاستگاه نظریه استعمار در سده‌های پیشین

۱) هویتی که ما آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند. - جهان‌های اجتماعی می‌توانند بر مدار حق و باطل بچرخند. - جهان صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که در اختیار و کنترل بشر هستند. - جوامع پیشرفته، الگوی جوامع عقب‌مانده‌اند.

۲) هویتی که دیگران می‌شناسند و برایمان بازگو می‌کنند. - حق و باطل بر مبنای خواست جهان اجتماعی دچار تغییر می‌شود. - با افول علوم فراتجربی، به زوال معنا و عقلانیت ذاتی می‌رسد. - باید برای عمران و آبادانی جوامع عقب‌مانده تلاش کرد.

۳) هویتی که به آن واقف نیستیم، ولی درباره آن تأمل می‌کنیم. - برای جهان‌های اجتماعی امکان انحراف از حق وجود دارد. - عرصه بر کنش‌های عاطفی و اخلاقی تنگ می‌شود. - فرهنگ‌ها و تمدن‌ها مسیرهای متفاوت و متنوعی را طی می‌کنند.

۴) هویتی که برای شناخت آن از دیگران کمک می‌گیریم. - اگر جوامع به حقایق ایمان نیاورند، به سوی باطل گام برمی‌دارند. - جهان هیچ‌گونه قداستی ندارد و صرفاً ابزار مصرف انسان است. - همه جوامع در یک خط قرار دارند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۵، ۶، ۷ و ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● بخشی از هویت آگاهانه است؛ یعنی آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند و برایمان بازگو می‌کنند. بخشی دیگر از هویت ناآگاهانه است؛ یعنی برای ما پنهان است و آن را نمی‌شناسیم.

● جهان‌های اجتماعی می‌توانند بر مدار حق یا باطل بچرخند، اما حق و باطل بر مدار بینش و گرایش آن‌ها دچار تغییر نمی‌شود.

● در جهان متجدد، عناصر معنوی و مقدس طرد می‌شوند. جهان صرفاً از مواد و موجودات خامی ساخته شده است که همه در اختیار و کنترل بشرند؛ به وسیله او به کار گرفته می‌شوند، دگرگون می‌شوند، به مصرف می‌رسند و هیچ‌گونه قداستی ندارند.

● اگرچه انسان امروزی براساس تجربیات واقعی، استعمار را به معنی استثمار (بهره‌کشی به نفع از دیگران و دسترنج آن‌ها) درمی‌یابد، ولی در سده‌های پیشین، نظریه استعمار به معنای طلب آبادانی برای جوامع عقب‌مانده بود. نظریه استعمار مربوط به دیدگاه طولی نسبت به تاریخ جوامع است؛ براساس این نظریه، جهان‌های اجتماعی در یک مسیر قرار دارند و جوامع پیشرفته الگوی جوامع عقب‌مانده هستند.

از بین موارد زیر، قسمت اول کدام موارد نادرست و قسمت دوم آن درست است؟

- الف) به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی، علوم اجتماعی از علوم طبیعی اهمیت بیشتری دارد. - به سبب کمک علوم اجتماعی به استفاده صحیح از طبیعت، پیش‌بینی در علوم اجتماعی دشوارتر از علوم طبیعی است.
- ب) هر جهان اجتماعی تا زمانی که پیامدهای آن باقی است، مشارکت اجتماعی افراد را برقرار می‌سازد. - با تغییر جهان اجتماعی موجود و برداشته شدن الزام‌های آن، جهان اجتماعی جدیدی شکل می‌گیرد.
- ج) افرادی که از دانش علمی درباره یک پدیده برخوردارند، می‌توانند راه‌حل‌های صحیح برای مشکلات پیدا کنند. - افرادی که از دانش عمومی برخوردارند، مشکلات اجتماعی را می‌شناسند و برای همه آن‌ها راه‌حل ارائه می‌دهند.
- د) هویت هر جهان اجتماعی براساس تعامل هویت فردی و اجتماعی افراد شکل می‌گیرد. - قواعد، هنجارها و نمادهای هر جهان اجتماعی متناسب با عقاید، ارزش‌ها و آرمان‌های آن جهان اجتماعی سامان می‌یابند.

۱) ب - ج ۲) الف - ج ۳) الف - د ۴) ب - د

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبف: جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۶ و ۸ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

- الف) نادرست (علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند که از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند؛ از این‌رو، علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند). - نادرست (به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌های اجتماعی، پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است).
- ب) نادرست (هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است). - درست (ج) درست - نادرست (افرادی که درباره مسائل شناخت عمومی دارند، مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راهکار ارائه می‌دهند).
- د) نادرست (هویت هر جهان اجتماعی براساس عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های کلان آن جهان اجتماعی شکل می‌گیرد و قواعد، هنجارها و نمادهای آن متناسب با عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌ها سامان می‌یابند). - درست

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام مفهوم علمی اشاره دارد؟

الف) اگر به دانش‌آموزان بعد از هر پاسخ درست پاداش داده شود، انگیزه آنان برای پاسخ‌دهی افزایش می‌یابد.

ب) دانشمندان به این نتیجه رسیده‌اند که یادگیری از طریق پیامدها (پاداش و تنبیه) شکل می‌گیرد.

ج) دانشمندان به دنبال بررسی این موضوع هستند که چرا بعضی افراد وقتی پاداش دریافت می‌کنند، سریع‌تر یاد می‌گیرند.

د) یافته‌های متعدد و تأییدشده تأثیر تقویت رفتار بر یادگیری

۲) نظریه - قانون - فرضیه - مسئله

۱) نظریه - فرضیه - مسئله - قانون

۴) فرضیه - قانون - مسئله - نظریه

۳) فرضیه - نظریه - مسئله - قانون

مشاوره تعاریف، مفاهیم و مباحث روان‌شناسی را با مصادیق و مثال به خاطر بسپارید تا یادگیری عمیقی از آن‌ها داشته باشید.

پاسخ گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱

درسی Box

مفاهیم مهم در علم تجربی:

در علوم تجربی با کمک مشاهده و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی بررسی می‌شود. در علوم تجربی، برخی مفاهیم مانند مسئله، فرضیه، اصل یا قانون و نظریه کاربرد فراوانی دارند:

سؤالی است که ذهن دانشمند را به خود مشغول کرده است و به دنبال پیدا کردن پاسخی برای آن است.

مسئله پژوهش‌های دانشمندان با «طرح مسئله» شروع می‌شود.

دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند.

پاسخ اولیه و تا حد ممکن سنجیده پژوهشگران به مسئله‌های علمی است.

برای تأیید و پذیرش پاسخ‌های اولیه ارائه‌شده به مسئله‌های علمی باید ۱) آن پاسخ‌ها را براساس مشاهدات تجربی

بیازماییم و ۲) نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم.

فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال بیابند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند.

فرضیه‌ها در صورت پذیرفته‌شدن در شرایط مختلف آزمایشی، به «قانون یا اصل» تبدیل می‌شوند.

اصل یا قانون معتبربودن و پذیرفته‌شدن پاسخ، لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن نیست و ممکن است پاسخی که

امروز مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل ۱) آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا

۲) تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد.

نظریه: مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع «نظریه» را تشکیل می‌دهند.

بررسی موارد:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) هر عبارتی که رابطه بین دو متغیر را مطرح کند به گونه‌ای که در آن قطعیتی وجود نداشته باشد یک فرضیه در نظر گرفته می‌شود، بنابراین عبارت «الف» یک «فرضیه» است.

ب) فرضیه‌ها در صورت پذیرفته‌شدن در شرایط مختلف آزمایشی به «قانون یا اصل» تبدیل می‌شوند. در این‌جا دانشمندان به نتیجه رسیده‌اند، پس فرضیه خود را آزمایش کرده و با سایر اطلاعات موجود در علم تطبیق داده‌اند، پس به یک «قانون یا اصل» علمی رسیده‌اند.

ج) هرگاه در عبارت مطرح‌شده دانشمندان به دنبال دانستن یک موضوع باشند که پاسخ آن را نمی‌دانند با یک «مسئله» روبه‌رو هستند. لزومی ندارد که مسئله همیشه به صورت یک جمله پرسشی ارائه شود بلکه گاهی مفهوم آن بیانگر وجود ابهامی در ذهن دانشمندان است.

د) مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع «نظریه» را تشکیل می‌دهد. در نظریه‌ها معمولاً یک عنوان کلی مطرح می‌شود، مانند نظریه‌های یادگیری، نظریه‌های رشد و ... این عبارت هم به موضوع کلی «تأثیر تقویت رفتار بر یادگیری» و اصول و یافته‌های متعددی که آن را تأیید می‌کند اشاره دارد و یک «نظریه» است.

نکته

هر کدام از جملات زیر به ترتیب به کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی اشاره دارد؟

- طبق تئوری «خودتعیین‌گری» سه نیاز پایه و اساسی در انسان، خودمختاری، احساس شایستگی و ارتباط است.
- به عقیده روان‌شناسان، نوع تصمیم‌گیری نوجوانان محصول نحوه پاسخ آن‌ها به مسائل اخلاقی است.
- اگر طبق یک قاعده، بعد از انجام کاری پاداشی برای انجام‌دهنده ارائه دهیم، به احتمال زیاد او تا مدت‌ها این کار را تکرار خواهد کرد.
- اگر بخواهیم افراد به خودشکوفایی برسند، باید نیازهای سطح پایین‌تر آن‌ها مانند نیازهای زیستی و امنیتی آن‌ها را به درستی پاسخ دهیم.

- (۱) توصیف - تبیین - پیش‌بینی - کنترل
(۲) توصیف - تبیین - کنترل - تبیین
(۳) تبیین - توصیف - تبیین - توصیف
(۴) تبیین - توصیف - تبیین - پیش‌بینی

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس‌Box

هدف علم روان‌شناسی همانند سایر علوم تجربی، توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل موضوع پژوهش است.

اهداف روان‌شناسی	توضیح
توصیف	• بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از «چیستی» مفهوم و موضوعی است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم. • کلیدواژه‌ها: به معنای، عبارت است از، یعنی، به این معناست، بیان می‌کند و ...
تبیین	• به بیان «چرایی» اتفاق افتادن یک پدیده می‌پردازد. در واقع، هر دانشمند زمانی که یک پدیده را تبیین می‌کند، در حال بیان علل اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است. • کلیدواژه‌ها: موجب می‌شود، باعث می‌شود، منجر به، علت، معلول و ...
پیش‌بینی	• به بیان احتمال وقوع یا عدم وقوع پدیده‌ای در آینده می‌پردازد. • کلیدواژه‌ها: احتمالاً، ممکن است، شاید، به کار رفتن فعل‌های مستقبل (مانند: خواهد شد، خواهد یافت و ...) و ...
کنترل	• به بیان راهکارها و دستکاری پدیده‌ها می‌پردازد تا شرایط را با توجه به خواسته‌ها در دست گیرد یا تغییر دهد. • کلیدواژه‌ها: باید، بهتر است و (هر نوع راه حل و راهکاری که ارائه شود) و ...

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت اول صرفاً به بیان چیستی موضوع انسان و نیازهای اساسی او پرداخته است، پس «توصیف» است. عبارت دوم بیانگر علت یا چرایی «نوع تصمیم‌گیری» در نوجوانان است، پس این موضوع را «تبیین» کرده است. (به کلمه مفصول در وقت‌کنین).

در عبارت سوم با دانستن این موضوع که: «پاداش دادن باعث تکرار رفتار مورد نظر می‌شود» (تبیین)، احتمال تکرار رفتار را در آینده در افرادی که پس از انجام کاری پاداش دریافت کرده‌اند «پیش‌بینی» کرده است.

عبارت چهارم: در این عبارت با دانستن این تبیین که: «تأمین نیازهای سطح پایین‌تر باعث مطرح شدن نیازهای سطح بالاتر می‌شود» به «کنترل» پدیده خودشکوفایی پرداخته است.

هر یک از عبارات‌های زیر، به ترتیب با کدام مفهوم همخوانی بیشتری دارد؟

- مبنا و عامل تغییر فرضیات و نظریات علم تجربی
 - امکان بررسی نتایج یک آزمایش در سنین و نژادهای متفاوت
 - روشن کردن موقعیت نامعین
 - علت ناتوانی روش علمی در پاسخ به بسیاری از پدیده‌های انسانی
- (۱) تغییر در نظریات سایر منابع کسب معرفت - تکرارپذیری - هدف روش علمی - تأثیر ارزش‌ها در تفسیر موضوعات مربوط به انسان
- (۲) آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی - تعریف عملیاتی - هدف روش علمی - تغییر در نیازهای فرهنگی، اجتماعی و زیستی
- (۳) تغییر در نظریات و مبانی غیرتجربی - تکرارپذیری - ویژگی روش علمی - پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان
- (۴) تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان - تعریف عملیاتی - ویژگی روش علمی - گذشت زمان و تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم

پاسخ گزینه ۱

زیرمبف: درس ۱

درس‌Box

روش علمی به فرایند جست‌وجوی باقاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین گفته می‌شود.

روش علمی دارای دو ویژگی است: (۱) تعریف عملیاتی (۲) تکرارپذیری

عبارت اول: هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریه‌ها و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیه‌ها و نظریه‌های مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد (تأیید گزینه‌های (۱) و (۳)). از طرف دیگر باید دقت کرد که معتبربودن و پذیرفته‌شدن یک پاسخ لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است (اصل، قانون و نظریه) پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد (تأیید گزینه‌های (۲) و (۴))؛ بنابراین قسمت اول در همه گزینه‌ها درست است.

عبارت دوم: این عبارت به **تکرارپذیری** اشاره دارد که نتایج یک آزمایش با رعایت ضوابط علمی باید در شرایط و گروه‌های مختلف و متعدد یکسان و یا تقریباً یکسان باشد. (تأیید گزینه‌های (۱) و (۳))

عبارت سوم: **هدف روش علمی** روشن کردن موقعیت نامعین است و ویژگی‌های روش علمی تعریف عملیاتی و تکرارپذیری است. (تأیید گزینه‌های (۱) و (۲))

عبارت چهارم: دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر «ارزش‌ها» در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است. از این‌رو، روش‌های تجربی و علمی، همواره با محدودیت‌هایی در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده و نمی‌تواند پاسخ بسیاری از پرسش‌های بشر را بدهد. (تأیید گزینه‌های (۱) و (۳))

توضیح مقابل کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) روشندان با برقراری تماس با حروف خط بریل می‌توانند متن‌های نوشته‌شده به این خط را بفهمند. (مرحله‌ای خارج از سطوح شناخت)
- (۲) بسیاری از بزرگسالان زمانی که از جلوی مدرسه محل تحصیل خود می‌گذرند، به یاد خاطرات خوش دوران مدرسه می‌افتند. (عالی‌ترین سطح شناخت پایه)
- (۳) در شرایط بحرانی، مردم هر جامعه هنگام انتخاب در دوراهی توجه مضاعف به منافع خود یا منافع جامعه قرار می‌گیرند. (عالی‌ترین سطح شناخت عالی)
- (۴) با حرکات ناگهانی هر دانش‌آموز، چشم‌های معلم به سمت دانش‌آموز حرکت کرده می‌چرخد. (اولین گام شناخت پایه)

پاسخ گزینه ۱

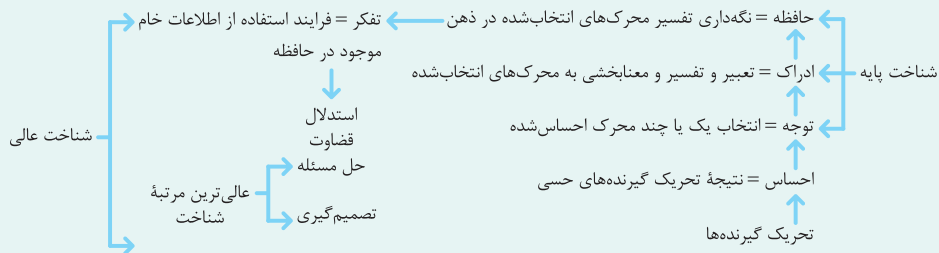
زیرمبحث: درس ۱

انتخاب بین دو گزینه، به معنای فعالیت شناختی تصمیم‌گیری است.

Hint

درس‌Box

فرایندهای ذهنی = شناخت

دقت کنید که مرحله تحریک گیرنده‌ها و احساس، جزئی از شناخت پایه نیست.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): نادرست؛ زمانی که فرد به آنچه احساس کرده معنا می‌دهد و متوجه می‌شود آن چه لمس کرده برای مثال کلمه «سعید» است در مرحله ادراک از شناخت پایه قرار دارد.

تنها احساس است که خارج از سطوح شناخت است.

نکته

گزینه (۲): درست؛ به یاد داشتن خاطرات دوران مدرسه و به یاد آوردن آن‌ها مصداق فعالیت حافظه است. حافظه عالی‌ترین سطح شناخت پایه است، زیرا پس از توجه و ادراک به وجود می‌آید.

گزینه (۳): درست؛ در شرایطی که افراد در دوراهی قرار می‌گیرند، می‌بایست تصمیم بگیرند که کدام حالت را انتخاب کنند. شناخت عالی متشکل از چهار فعالیت استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است که در این بین، عالی‌ترین سطح پردازش و شناخت عالی تصمیم‌گیری است.

گزینه (۴): درست؛ زمانی که محرکی را از میان محرک‌های محیطی احساس‌شده انتخاب می‌کنیم، توجه رخ داده است؛ مانند معلمین که به وسیله منبع تحریک حواس با محرک بیرونی به حرکات ناگهانی دانش‌آموزان توجه می‌کنند. توجه اولین گام شناخت پایه است.

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب در کدام گزینه آورده شده است؟

- کارآمدی پردازش متناسب با حرکت از شناخت پایه به شناخت عالی افزایش یافته و مسیری صعودی را طی می‌کند.
- با وجود دسته‌بندی پردازش به دو نوع ادراکی و مفهومی، عمل پردازش تابع تفاوت‌های فردی نیست.
- در مسیر حرکت از شناخت پایه به شناخت عالی، با طیفی از فعالیت‌های شناختی مواجهیم که به ترتیب پیچیده و پیچیده‌تر می‌شوند.
- ساختار شناختی آدمی مسیری سلسله‌مراتبی را طی می‌کند و به استثنای دریافت محرک‌ها، فرایندهایی چون توجه، ادراک، حافظه و تفکر را در بر می‌گیرد.

(۲) درست - درست - درست - نادرست

(۱) نادرست - درست - نادرست - نادرست

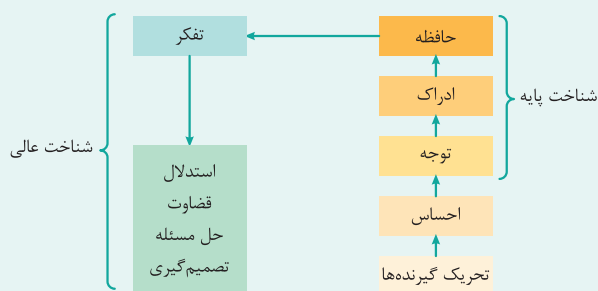
(۴) درست - نادرست - نادرست - درست

(۳) نادرست - نادرست - درست - درست

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

درسی Box

پردازش به معنای دریافت و فهم بیشتر است. انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند.

انواع پردازش: (۱) ادراکی: صرفاً مبتنی بر ویژگی‌های حسی و ظاهری مانند شکل و اندازه محرک است. (۲) مفهومی: علاوه بر ویژگی‌های حسی، تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی مانند دوام و ماندگاری محرک هم هست.

هر چه از شناخت پایه به سمت شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.

پردازش مفهومی از پردازش ادراکی کارآمدتر است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول، **نادرست**؛ هر چه از شناخت پایه به سمت شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود و هر چه پردازش مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل‌گرفته **پایدارتر و کارآمدتر** است، بنابراین کارآمدی پردازش به نوع پردازش ارتباط دارد، نه به سطوح شناخت.

عبارت دوم، **نادرست**؛ انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند و به تناسب سن و ویژگی‌های روان‌شناختی خود به شکل‌های متفاوت از پردازش‌های ادراکی و مفهومی استفاده می‌کنند.

عبارت سوم، **درست**؛ هر چه از شناخت پایه به سمت شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود؛ مثلاً تصمیم‌گیری نسبت به حل مسئله پیچیده‌تر و حل مسئله نسبت به حافظه پیچیده‌تر است.

عبارت چهارم، **درست**؛ شناخت به صورت سلسله‌مراتبی شکل می‌گیرد و از مرحله «توجه تا تصمیم‌گیری» را شامل می‌شود. توجه داشته باشید که **احساس** یا **همان دریافت محرک‌ها** مقدمه شناخت است و جزء شناخت محسوب نمی‌شود.

دو پژوهشگر در حال بررسی رفتارهای پرخطر کودکان هستند. پژوهشگر «الف» در محیط مدرسه توسط دوربین مخفی به ثبت رفتارها می‌پردازد و پژوهشگر «ب» کودکان را به دفتر کارش دعوت کرده و سؤالاتی را درباره رفتارهای پرخطر مطرح می‌کند. کدام مورد درباره این دو پژوهشگر درست است؟

مصاحبه

۱) پژوهشگر «الف» برخلاف پژوهشگر «ب»، از ابزاری استفاده کرده که قابلیت تبدیل متغیر مورد نظر به اعداد را به طور دقیق داشته باشد.

مشاهده

۲) ماهیت روش پژوهشگر «الف» به گونه‌ای است که اجازه اجرای آن را در محیطی غیر از محیط طبیعی برای آن‌ها فراهم نمی‌کند.

۳) در روش پژوهش «ب»، پژوهشگر ممکن است در کنار سؤالات هدایت‌شونده از سؤالات سازمان‌یافته هم استفاده کند.

۴) پژوهشگر «الف» همانند پژوهشگر «ب» از روشی استفاده کرده که امکان ثبت مناطق مختلف مغز هنگام بروز رفتار را فراهم می‌کند.

مشاوره در سؤالاتی که به موضوع اصلی سؤال به طور واضح اشاره نشده است، ابتدا موضوع اصلی را برای خودتان مشخص کنید و سپس به بررسی ویژگی‌های مطرح‌شده در هر گزینه بپردازید؛ مانند این سؤال که ابتدا باید روش به کار گرفته شده توسط هر پژوهشگر را تشخیص داده و سپس به بررسی داده‌ها در گزینه‌ها بپردازید.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبهم: درس ۱

درس‌Box

برخی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی عبارت‌اند از:

یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات برای توصیف موضوعات مختلف است. مشاهده
برای بررسی رفتار آدمیان و حیوانات کاربرد دارد.
به دو شکل: ۱) در محیط طبیعی و ۲) در محیط آزمایشگاهی صورت می‌گیرد.
اطلاعات باید به شکل دقیق ثبت شوند و تا جای ممکن از تعصب و پیش‌داوری‌ها به دور باشد.

برای بررسی اطلاعاتی که به طور مستقیم نمی‌توان مشاهده کرد کاربرد دارد. پرسش‌نامه
برای بررسی رفتار و افکار فرد از خود فرد پرسیده می‌شود.
باید دقیق و معتبر باشد.
به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شود.

برای موضوعاتی که نمی‌توان به صورت مستقیم مشاهده کرد و یا سؤالات از پیش تعیین‌شده‌ای برای آن در نظر گرفت کاربرد دارد. مصاحبه
به صورت گفت‌وگوی دوطرفه انجام می‌شود. در این حالت محقق در ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت کرده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند.
هدفمند و سازمان‌یافته است.

ابزاری برای کمی‌کردن ویژگی‌های روان‌شناختی است. ساخت آن بسیار دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند.
آزمون باید دو ویژگی مهم داشته باشد: ۱) دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کند که برای آن ساخته شده است. ۲) در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسان بدهد.
استفاده از آن، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها باشد و به دست افراد متخصص انجام شود.
بیش از هر روشی افراد عادی جامعه ممکن است با استفاده از این ابزار مواجه شده باشند.

با استفاده از فنون مختلف عملکرد مغز مورد مشاهده قرار می‌گیرد. روش‌های مبتنی بر علم اعصاب
برخی از این فنون عبارت‌اند از: ۱) تصویربرداری تشدید مغناطیسی (MRI) ۲) نوار مغزی مغناطیسی (MEG) ۳) تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه (TMS)
در این روش به مطالعه دقت مکانی و زمانی مناطق مختلف مغز به هنگام انجام یک فعالیت ذهنی پرداخته می‌شود.

پژوهشگر «الف» روش مشاهده را انتخاب کرده. اطلاعات محدود سؤال دربارهٔ پژوهشگر «ب» نیز نشان‌دهندهٔ آن است که از روش مصاحبه استفاده کرده است؛ بنابراین گزینهٔ (۳) درست است؛ زیرا ممکن است این پژوهشگر در حین مصاحبه از تعدادی سؤال از پیش تعیین‌شده‌ای هم استفاده کرده باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): قابلیت تبدیل متغیر به اعداد و اندازه‌گیری دقیق آن‌ها از ویژگی‌های «آزمون» است، در حالی که پژوهشگر «الف» آزمونی تهیه نکرده است.

گزینهٔ (۲): ماهیت روش مشاهده به گونه‌ای است که امکان اجرای آن را هم در محیط طبیعی و هم در محیط‌های دیگر (آزمایشگاه) فراهم می‌کند.

گزینهٔ (۴): هیچ‌یک از این دو پژوهشگر سراغ روش‌های مبتنی بر علم اعصاب نرفته‌اند و بنابراین اطلاعی از مناطق مختلف مغز هنگام بروز رفتار ندارند.

- هر یک از مفاهیمی که در گزاره‌های زیر با گیومه مشخص شده‌اند، به کدام یک از جنبه‌های رشد اشاره دارند؟
- «رعایت حقوق دیگران»، که در بطن رفتارهای بین فردی قرار دارد، صرفاً در برخی از افراد ظاهر می‌گردد و اهمیت دادن به مصالح دیگران را در پی دارد.
 - مدرسه دومین نهادی است که می‌تواند کودکان را برای «مشارکت مطلوب با یکدیگر» جهت دسترسی به اهداف مختلف هدایت کند.
 - افراد در هر جایگاهی که با دیگران در تعامل هستند، اگر بخواهند عملکرد بالایی داشته باشند، لازم است در جنبه «هوش هیجانی» نیز به درجات مطلوبی برسند.
 - آسیب‌های بینایی در نوزادان در صورت تداوم، می‌تواند به مختل شدن و یا کندشدن «ادراک یکپارچه او از پیرامون» منجر شود.

- (۱) اجتماعی - شناختی - هیجانی - شناختی
(۲) اخلاقی - اجتماعی - شناختی - جسمانی
(۳) اخلاقی - اجتماعی - شناختی - شناختی
(۴) اجتماعی - شناختی - هیجانی - جسمانی

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۲

درس‌Box

روان‌شناسی رشد جنبه‌های مختلفی از انسان را تفکیک می‌کند. بر همین اساس، روان‌شناسی رشد دامنه گسترده‌ای از حیطه‌های رشد جسمانی، شناختی، هیجانی، اجتماعی و اخلاقی در فراخنای زندگی را شامل می‌شود.

جنبه رشد	موضوعات مرتبط
جسمانی - حرکتی	تغییرات بدنی (مانند افزایش قد و وزن، استحکام استخوان‌ها، افزایش وزن مغز، تغییر در اجزای بدن، رشد ماهیچه‌ها، رشد اندام‌های داخلی مانند قلب و شش، بلوغ جنسی و ...)، مهارت‌های حرکتی درشت (مانند بالارفتن از پله‌ها) و مهارت‌های حرکتی ظریف (مانند نقاشی کشیدن و بستن بند کفش)
شناختی	مهارت‌های ذهنی (مانند توجه، ادراک، حافظه، حل مسئله، تصمیم‌گیری، پردازش ادراکی و مفهومی، هوش و ...) و توانایی‌های زبانی (جمله‌سازی، یادگیری کلمات و ...)
هیجانی	مهارت شناخت هیجان‌های ساده (مانند خشم، محبت، ترس و ...) و هیجان‌های مرکب (مانند احساس پشیمانی، سپاسگزاری، احساس گناه و ترحم و ...). نحوه ابراز هیجانات و نحوه کنترل کردن آن‌ها، اصرار بر خواسته، حس آرامش داشتن و ...
اجتماعی	برقرارکردن ارتباط با دیگران، لبخند اجتماعی، شناخت افراد غریبه و آشنا، انجام بازی‌های فردی (موازی) و گروهی، کسب هویت، عضویت در گروه‌ها، انتخاب شغل و پیشرفت و ...
اخلاقی	تشخیص درستی و نادرستی کارها و انجام کارهای متناسب با آن‌ها، رعایت حقوق دیگران، اکتفا کردن به سهم خود در خوردن خوراکی‌ها، بدون اجازه برداشتن وسایل، اهمیت دادن به مصالح دیگران، صادق و مهربان بودن، انسان‌دوستی، رعایت قوانین عرفی و شرعی و اجتماعی که نحوه رفتار با دیگران را تعیین می‌کنند و ...

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت اول: موارد مرتبط با روابط بین افراد به رشد اجتماعی مربوط است، ولی وقتی صحبت از حقوق انسان‌ها و رعایت آن‌ها طبق قوانین و ضوابط می‌شود به بعد «اخلاقی» مربوط است. (تأیید گزینه‌های (۲) و (۳))

عبارت دوم: مشارکت بین افراد به رشد اجتماعی افراد مربوط است. (تأیید گزینه‌های (۲) و (۳))

عبارت سوم: کلیدواژه این عبارت هوش هیجانی است. هوش هیجانی شامل دو جزء **شناختی** و هیجانی است؛ بنابراین قسمت سوم در همه گزینه‌ها درست است.

عبارت چهارم: مفهوم ادراک یکپارچه به بُعد **شناختی** مربوط است. ادراک یکی از مراحل شناخت پایه است؛ بنابراین قسمت چهارم در گزینه (۳) درست است.

۷۳

براساس فرمایشات پیامبر اسلام (ص)، کدام مورد در خصوص سجاد ۱۳ ساله و ماهان ۵ ساله درست است؟

- (۱) پدر سجاد هنگام تصمیم‌گیری برای خرید ماشین، ارزش یکسانی به رأی او در مقایسه با مادرش قائل شد.
- (۲) مادر ماهان بعد از این که او اتاق دوستش را در مهمانی به هم ریخت با او قهر کرد، زیرا توقع داشت که ماهان از حرف او اطاعت کرده و به اتاق دیگران نرود.
- (۳) مادر سجاد دیگر برای انجام تکالیف مدرسه به او دستور نمی‌دهد، زیرا معتقد است پسرش بزرگ شده است.
- (۴) برادر بزرگ‌تر ماهان در حضور او شب‌ها زود به رختخواب می‌رود تا از این طریق ساعت مناسب خواب را به ماهان آموزش دهد.

پاسخ گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۲

درس Box

مراحل رشد انسان تا ۲۱ سالگی از نظر اسلام به سه مرحله تقسیم می‌شود و برای هر مرحله در ارتباط با نحوه رفتار با کودک توصیه‌هایی شده است:

دوره‌ها	توصیه پیامبر در مورد نحوه برخورد با فرد
۷ سال اول سید (آقا و سرور)	- باید آزاد باشد که بازی کند. - باید عواطف و احساسات صحیح او را رشد داد. - باید با رفتار خوب و گفتار پسندیده او را پرورش داد. - باید بدون توقع اطاعت از او، با عمل و گفتار صحیح از حس تقلیدش بهره گرفت.
۷ سال دوم عید (فرمانبردار)	- باید کم زشتی‌ها و زیبایی‌ها را به او فهماند. - باید در تأدیب او کوشش کرد. - باید او را به ارزش‌ها و دوری از زشتی‌ها رهنمون ساخت.
۷ سال سوم (وزیر و مشاور)	- باید با او به منزله مشاور رفتار کرد. - دیگر نباید به صورت آمرانه با او رفتار شود. - او را باید مانند عضو بزرگ خانواده دانست و در تصمیم‌گیری‌ها دخالت داد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سجاد در هفت سال دوم و ماهان در هفت سال اول قرار دارد. در هفت سال اول باید سعی کرد با عمل و گفتار صحیح از حس تقلید کودک بهره برد و در گزینه (۴) برادر بزرگ‌تر با ماهان این گونه رفتار کرده است که منطبق با توصیه پیامبر اسلام (ص) است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): مشورت گرفتن از فرزند و وزیر و مشاور قراردادن او مربوط به هفت سال سوم است، در حالی که سجاد در هفت سال دوم قرار دارد.

گزینه (۲): ماهان در هفت سال اول قرار دارد و نباید از او توقع اطاعت کردن داشت. ضمناً قهر کردن با او به منزله تأدیب (هر چند اشتباه 😊) است که مناسب هفت سال دوم است.

گزینه (۳): در متن کتاب درسی آمده که در هفت سال سوم دیگر نباید با فرزند آمرانه برخورد کرد، پس در هفت سال دوم می‌توان با به نوعی باید با فرزند به شکل آمرانه رفتار کرد و دستوراتی داد؛ زیرا باید در تأدیب او کوشید.

کدام مورد در خصوص ایلای ۱۵ ساله و رادین ۸ ساله درست است؟ (سوال ۶۸ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- (۱) ایلای علی‌رغم نظارت بر روند تفکر خود، به نظرات دیگران حساس بوده و تحمل کمی در شنیدن انتقادها دارد.
- (۲) رادین معمولاً از لحاظ هیجانی و احساسی تحریک‌پذیر و بی‌ثبات است و از همه چیز انتقاد و عیب‌جویی می‌کند.
- (۳) ایلای در انجام فعالیت‌های روزمره‌اش، به دلیل توجه به احتمالات و شرایط پیش‌بینی‌نشده، دارای توجه پراکنده است.
- (۴) رادین این توانایی را دارد که اطلاعات را به صورت کلی و خلاصه‌شده رمزگردانی کرده و در موقع لزوم آن را به کار گیرد.

کنکور

دنیا و دریا دوقلو هستند. آن‌ها مشغول مطالعهٔ دروس کنکور سراسری می‌باشند. دنیا در رشتهٔ تجربی رتبهٔ دوم آزمون آزمایشی منطقه را کسب کرده، در حالی که دریا در رشتهٔ انسانی درس می‌خواند و به رشتهٔ ادبیات فارسی علاقه‌مند است. کدام گزینه دربارهٔ دنیا و دریا نادرست است؟

- (۱) تفاوت علایق آن دو صرفاً به دلیل تفاوت در وراثت آن‌هاست.
- (۲) دریا و دنیا لزوماً از دو تخمک جدا به وجود نیامده‌اند.
- (۳) آن دو می‌توانند از نظر ظاهری قابل تشخیص نباشند.
- (۴) اگر از دو تخمک جداگانه به وجود آمده باشند، در ابتدا نطفهٔ هر کدام حاوی ۴۶ کروموزوم بوده است.

پاسخ گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۲

به رابطهٔ جنسیت و همسان یا ناهمسان بودن دوقلوها دقت کنید.

Hint

درس‌Box

ویژگی‌های رشد قبل از تولد:

رشد انسان از زمان تشکیل نطفه (بارورشدن تخمک مادر توسط اسپرم پدر) شروع می‌شود. تخمک بارور شدهٔ طبیعی دارای ۴۶ کروموزوم (۲۳ کروموزوم از مادر و ۲۳ کروموزوم از پدر) است. از طریق همین کروموزوم‌ها صفات به ارث برده می‌شوند. عوامل محیطی مؤثر بر رشد قبل از تولد عبارت‌اند از: سن مادر، کیفیت تغذیه، فشار روانی، آلودگی محیط، حالت‌های هیجانی، آرامش، به‌ویژه ارتباط معنوی با خالق هستی، استفاده از داروها و مواد شیمیایی استفاده‌شده در جنگ‌ها.

انواع دوقلویی:

- از یک تخمک به وجود آمده‌اند و دارای ویژگی‌های وراثتی یکسان هستند. - الزاماً هم‌جنس هستند (یعنی هر دو دختر یا هر دو پسر هستند). - از لحاظ ظاهر و رفتار بیشتر اوقات از یکدیگر قابل تشخیص نیستند.	دوقلوهای همسان
- از دو تخمک جداگانه به وجود آمده‌اند. - گاهی هم‌جنس و گاهی غیر هم‌جنس هستند. - از لحاظ ظاهر و رفتار از یکدیگر قابل تشخیص‌اند. - از لحاظ وراثتی مانند خواهر و برادرهای معمولی (غیردوقلو) هستند.	دوقلوهای ناهمسان

تفاوت در علاقه‌مندی به رشته‌ها و هر موضوع دیگری هم می‌تواند ناشی از استعداد‌های افراد و هم ناشی از محیط و یادگیری باشد، بنابراین نمی‌توانیم تفاوت علاقهٔ دنیا و دریا را به رشته‌های مختلف صرفاً به عوامل وراثتی نسبت دهیم. (نادرستی گزینهٔ (۱)) بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): دنیا و دریا هر دو دختر هستند؛ دوقلوهای همسان الزاماً هم‌جنس هستند، اما دوقلوهای ناهمسان می‌توانند هم‌جنس یا غیر هم‌جنس باشند؛ پس دریا و دنیا می‌توانند همسان یا ناهمسان باشند و به صورت قطعی نمی‌توان گفت که همسان هستند. (درستی گزینهٔ (۲))

گزینهٔ (۳): دنیا و دریا ممکن است همسان بوده و از لحاظ ظاهری قابل تشخیص نباشند. (درستی گزینهٔ (۳))

گزینهٔ (۴): تمام نطفه‌های طبیعی از ۴۶ کروموزوم تشکیل شده‌اند که ۲۳ کروموزوم آن‌ها از پدر و ۲۳ کروموزوم آن‌ها از مادرشان دریافت شده، چه دوقلوی تک‌تخمکی باشند و چه دوقلوی دوتخمکی. (درستی گزینهٔ (۴))

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه در رابطه با ویژگی‌های رشد در دوره «کودکی دوم» درست است؟

- (۱) متناسب با رشد سریع کودکان، وزن کودکان در انتهای این دوره یک و نیم برابر وزن آن‌ها در ابتدای این دوره است.
- (۲) در سال‌های آخر این دوره سنی کودکان قادرند هم کارهای ظریف مانند قلم به دست گرفتن، هم حرکات درشت مثل نخ کردن سوزن را به خوبی انجام دهند.
- (۳) کودکان اشیا را به دو دسته «هست» و «نیست» تقسیم می‌کنند و نمی‌توانند حالتی را در نظر بگیرند که اشیا وجود داشته اما غایب باشند.
- (۴) برخلاف دوره پیشین، کودکان این سنین می‌توانند ارزش اشیا را جدا از اندازه و ظاهر آن‌ها برآورد کنند و قدر اشیا را کوچک اما قیمتی را بدانند.

پاسخ گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۲

درس Box

رشد جسمانی - حرکتی در دوره کودکی:

- وزن نوزاد پس از گذشت ۶ ماه از تولد دو برابر و پس از گذشت یک سال سه برابر می‌شود.
- تغییرات در اعضای بدن (مانند افزایش وزن مغز و یا استحکام استخوان‌ها) به این جنبه رشد مربوط می‌شود.
- ابتدایی‌ترین و شاخص‌ترین جنبه رشد، رشد جسمانی - حرکتی است.
- از زمان تولد تا نوجوانی، رشد جسمانی - حرکتی با سرعت و تغییرات بسیاری همراه است.
- کودکان در ابتدا قادر به حرکات درشتی همچون بالا رفتن از پله‌ها هستند، سپس مهارت حرکات ظریف همچون بستن بند کفش را به دست می‌آورند.

رشد شناختی در دوره کودکی:

- رشد شناختی به رشد توانایی‌های مرتبط با فرایندهایی همچون توجه، ادراک، حافظه، استدلال، قضاوت، حل مسئله، تصمیم‌گیری و توانایی‌های زبانی کودک اطلاق می‌شود.

پردازش غالب کودکان ادراکی است

مثال کودکان قبل از دبستان هدایای بزرگ کم‌ارزش را به هدایای کوچک پرارزش ترجیح می‌دهند (چون فقط به ظاهر هدیه توجه می‌کنند).

مثال کودکان ۴ - ۵ ساله از بین دو لیوان شیر با حجم مساوی که یکی از لیوان‌ها بلند و باریک و دیگری پهن و کوتاه است، لیوان بلند و باریک را ترجیح می‌دهد.

- اگر شیشه شیر کودک عمامه‌ای را در جلوی چشمان او پشت سرمان پنهان کنیم به دنبال آن نمی‌گردد، چون هنوز به این آگاهی نرسیده که اشیا علی‌رغم دیده‌نشدنشان هنوز وجود دارند، ولی وقتی بزرگ‌تر شود به دنبال آن می‌گردد، چون نسبت به پایداری و بقای اشیا شناخت پیدا کرده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دوره تحولی کودکی دوم سنین هفت تا دوازده سالگی را شامل می‌شود. با توجه به این بازه سنی به بررسی گزینه‌ها می‌پردازیم:

گزینه (۱): **نادرست**؛ وزن کودکان پس از گذشت شش ماه از تولد دو برابر شده و پس از گذشت یک سال از تولد سه برابر می‌شود، پس وزن نوزادان در یک‌سالگی در مقایسه با شش‌ماهگی یک‌و نیم برابر می‌شود. این افزایش وزن منحصر به این دوره است و در هیچ دوره دیگری رشد وزن چنین شتابی ندارد.

گزینه (۲): **نادرست**؛ با توجه به مسیر رشد جسمانی - حرکتی، کودکان در انتهای دوره کودکی مهارت کافی در انجام حرکات ظریف و درشت را دارند، اما هر دو فعالیت قلم به دست گرفتن و نخ کردن سوزن مصداق حرکات ظریف هستند، زیرا با کمک عضلات کوچکی انجام می‌شوند.

گزینه (۳): **نادرست**؛ کودکان معمولاً تا حدود **شش‌ماهگی** اشیا را به دو دسته هست و نیست تقسیم می‌کنند و اگر شیئی پیش روی آن‌ها نباشد، تصور می‌کنند آن شیء دیگر وجود ندارد، اما کمی پس از شش‌ماهگی کودکان می‌توانند مفهوم «غیبت اشیا» را در نظر بگیرند و اگر شیئی مربوط به آن‌ها را از پیش چشم آن‌ها دور کنیم به دنبال آن می‌گردند.

گزینه (۴): درست؛ در دوره کودکی اول (پیش از سنین دبستان) پردازش غالب افراد ادراکی است، یعنی در برآورد ارزش اشیا تنها به ظاهر آن‌ها اتکا دارند، اما در دوره کودکی دوم کودکان غالباً «پردازش مفهومی» دارند، یعنی در برآورد ارزش اشیا می‌توانند به ویژگی‌های و رای ظاهر آن‌ها توجه کنند.

کتاب
درسی

با توجه به آشنایی شما با انواع پردازش (مفهومی، ادراکی)، چرا کودکان قبل از دبستان، هدایای بزرگ کم‌ارزش را بر هدایای کوچک پرارزش ترجیح می‌دهند؟
(روان‌شناسی - سؤال صفحه ۸ کتاب درسی)

اگر بخواهیم این موضوع را تبیین کنیم که: «چرا وقتی یک کودک خشمگین می‌شود، ممکن است به سمت والدینش پرخاش کند، اما وقتی به نوجوانی رسید، هنگام خشمگین شدن با والدینش صحبت می‌کند» کدام گزینه پاسخ مناسب‌تری است؟

- (۱) کودکان برای جهت‌دادن به هیجان‌های خود نیازمند دریافت واکنش دیگران هستند و برخی کودکان هنوز از دیگران واکنش مناسب دریافت نکرده‌اند.
- (۲) نوجوانان تحت تأثیر هیجان‌هایی هستند که تحت تأثیر نظام پردازش‌های فردی نیستند و غالباً به یک صورت پدیدار می‌شوند.
- (۳) کودکان هیچ تصویری از کار خوب و بد ندارند و برای انجام عمل اخلاقی بیشتر به درستی آن توجه می‌کنند تا خوشحال یا ناراحت شدن دیگران.
- (۴) نوجوانان به دلیل آرمان‌گرایی دریافت‌ه‌اند که افراد، آمیزه‌ای از محاسن و معایب هستند و باید انتظارشان از والدینشان را منطقی کنند.

پاسخ گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۲

درس‌Box

رشد هیجانی در دوره کودکی:

رشد هیجانی در کودکی فرایندی پیچیده است که مستلزم دو اتفاق است: (۱) آگاهی از هیجانات خود کودک (۲) آگاهی از هیجانات اطرافیان

هیجانات دو دسته‌اند:

- (۱) هیجان‌های ساده که از ابتدای تولد در کودک وجود دارند.
- (۲) هیجان‌های مرکب که ابتدا در کودک وجود ندارد و به تدریج در فرایند رشد حاصل می‌شوند.

انواع هیجانات:

- هیجان‌های ساده:
 - بروز آن تحت تأثیر نظام پردازش‌های فردی نیست.
 - غالباً به یک صورت پدیدار می‌شوند.
 - شامل هیجان‌های ترس، خشم و محبت است.
- هیجان‌های مرکب:
 - بروز آن از هیجان‌های ساده پیچیده‌تر است و تحت تأثیر نظام پردازش‌های فردی است.
 - با توجه به نوع ارزیابی ظهور متفاوتی می‌یابد.
 - شامل هیجان‌های احساس پشیمانی، سپاسگزاری، احساس گناه و ترحم است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

رشد هیجانی در کودکی فرایندی پیچیده است که نه تنها مستلزم آگاهی از هیجان‌های خود کودک، بلکه مستلزم آگاهی از هیجان‌های اطرافیان اوست؛ مثلاً وقتی پای کودکی دوساله به طور تصادفی به لیوان می‌خورد و لیوان می‌شکند، مادر با تعجب فریاد می‌زند: چرا لیوان شکست؟ ممکن است کودک این فریاد را به عنوان نشانه هیجان مثبت درک کند و حتی ممکن است دوباره رفتار شکستن را تکرار کند تا این هیجان یا توجه را از طرف مادر دریافت کند، بنابراین بروز این هیجان، مشروط به آگاهی فرد و رابطه دوطرفه کودک با مادرش بوده است. کودکان با دریافت واکنش دیگران به هیجان‌های خود جهت می‌دهند، بنابراین کودکی که در حین عصبانیت به پدر و مادرش پرخاش می‌کند، ممکن است هنوز واکنش مناسب را از طرف دیگران دریافت نکرده باشد. (تأیید گزینه (۱))

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): نوجوانان هم دارای هیجان‌های مرکب و هم دارای هیجان‌های ساده هستند. هیجان‌هایی که تحت تأثیر نظام پردازش‌های فردی نیست هیجان‌های ساده هستند و نوجوانی که در هنگام خشم، آن را کنترل کرده و صحبت می‌کند صرفاً تحت تأثیر هیجان‌های ساده نبوده بلکه بروز هیجان‌های مرکب نیز مؤثر بوده و براساس آن رفتار تکانشی نداشته است.

گزینه (۳): کودکان در ابتدا هیچ تصویری از کار خوب و بد ندارند و کودکی که به والدین خود پرخاش می‌کند هنوز به زشتی رفتارش آگاهی ندارد، ولی کودکان وقتی کار اخلاقی انجام می‌دهند به دلیل خوشحال کردن دیگران است، نه به دلیل درستی رفتار، پس قسمت دوم این گزینه نادرست است.

گزینه (۴): یکی از پیامدهای ناسازگارانه رشد شناختی در دوره نوجوانی آرمان‌گرایی و عیب‌جویی است. آن‌ها افراد را مطلق می‌بینند؛ یعنی رفتار افراد را یا کاملاً حُسن و یا کاملاً عیب می‌دانند و باید به نوجوان کمک شود تا دریابد جوامع و افراد، آمیزه‌ای از محاسن و معایب هستند، در حالی که این گزینه خلاف آن را بیان کرده است.

از بین عبارت‌های زیر کدام موارد نادرست است؟

- الف) اثرات افزایش ترشح هورمون تستوسترون در مردان زمانی که در افزایش حجم عضلات نقش دارد، از ویژگی‌های جنسی ثانویه محسوب می‌شود.
- ب) ناگهانی‌بودن رشد در دوره نوجوانی به معنای بلوغ و رسش جنسی است.
- ج) حساسیت نسبت به انتقاد دیگران در دوره نوجوانی به دلیل عدم پختگی، هدایت‌نشدن و به‌کارگیری غلط هیجانات است.
- د) علت بروز رفتارهای مخرب و پرخطر در برخی از نوجوانان درست هدایت‌نشدن هیجان‌هایی است که منبع رفتارهای مثبت و سازنده هستند.

- ۱) «الف» - «د» ۲) «ب» - «ج»
- ۳) «الف» - «ب» ۴) «ب» - «ج» - «د»

پاسخ گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۲

ابعاد رشد جسمانی در دوره نوجوانی:

ابعاد	توضیحات
ناگهانی‌بودن رشد اجزای بدن	۱) اندازه بدن به سرعت افزایش می‌یابد و تناسب بدن به سرعت تغییر می‌کند. ۲) وزن و قد نوجوان افزایش می‌یابد. ۳) در حدود یک سال پس از افزایش قد و وزن، ماهیچه‌ها رشد بیشتری می‌کنند. ۴) ناگهانی‌بودن تغییرات در اغلب اجزای بدن دیده می‌شود.
تغییر در اندام‌های داخلی بدن	۱) اندازه و ظرفیت شش سه برابر و اندازه قلب دو برابر قبل می‌شود. ۲) حجم کلی خون افزایش پیدا می‌کند. تغییرات بالا باعث می‌شود نوجوانان احساس توانمندی زیادی کنند.
بلوغ جنسی	● رشد دستگاه تولیدمثل تغییر اساسی دوره نوجوانی است که با بلوغ جنسی رخ می‌دهد. ● بلوغ جنسی مرحله‌ای است که در آن رسش جنسی رخ می‌دهد. منظور از رسش جنسی وقوع تغییرات مربوط به جنس است. برجسته‌ترین تغییرات مربوط به جنس را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد: الف) تغییراتی که بر توانایی تولیدمثل تأثیر می‌گذارند که آن‌ها را ویژگی‌های جنسی اولیه می‌نامند؛ یعنی ویژگی‌هایی که به طور مستقیم در تولیدمثل نقش دارند. مثال تخمک‌گذاری در دختران و اسپرم‌سازی در پسران ب) تغییراتی که جزئی از علائم رشد و قابل رؤیت‌اند ویژگی‌های جنسی ثانویه نامیده می‌شوند. مثال رویش موی صورت در پسران و بزرگ‌شدن سینه دختران

بررسی عبارت‌های نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ب) ناگهانی‌بودن رشد دوره نوجوانی یعنی: اندازه بدن به سرعت افزایش می‌یابد و تناسب بدن به سرعت تغییر می‌کند و ارتباطی با بلوغ و رسش جنسی ندارد.
- ج) علت حساسیت نسبت به انتقاد دیگران عدم پختگی لازم نوجوانان در به‌کارگیری توانایی‌های شناختی است.
- بررسی عبارت‌های درست:
- الف) افزایش هورمون تستوسترون در پسران اثرات مختلفی دارد. هنگامی که اثرات آن بر روی اسپرم‌سازی است، چون مستقیماً در توانایی باروری نقش دارد، ویژگی جنسی اولیه محسوب می‌شود و وقتی بر عضله‌سازی و ایجاد ظاهر مردانه اثر می‌گذارد به ویژگی جنسی ثانویه مربوط می‌شود.
- د) هیجان‌ها منبع رفتارهای مثبت و سازنده هستند و در صورت هدایت‌نشدن ممکن است به رفتارهای مخرب و پرخطر منجر شوند.

در یک پژوهش مدرسه‌ای، مشاهده شد که دانش‌آموزان سال نهم، هم‌زمان با بروز تغییرات ظاهری (مثل افزایش قد و تغییر صدا)، دچار تغییراتی در روابط خانوادگی نیز شده‌اند. آن‌ها زودتر عصبانی می‌شدند، واکنش‌های احساسی شدیدتری داشتند و نسبت به محدودیت‌های والدین واکنش‌های تند نشان می‌دادند. با توجه به موارد مطرح‌شده، کدام‌یک از گزینه‌های زیر، تحلیل درست‌تری از این پدیده است؟

- ۱) تغییرات جسمانی چون بزرگ‌شدن مغز به طور مستقیم باعث رشد شناختی می‌شوند و به همین دلیل نوجوانان مستقل‌تر فکر می‌کنند.
- ۲) تغییرات در رشد جسمانی می‌تواند باعث تغییر در جنبه‌های دیگر رشد مانند جنبه‌های هیجانی آن‌ها شده باشد.
- ۳) بروز توانایی‌های جدیدی چون بهره‌بردن از احتمال‌های مختلف در پیش‌بینی موقعیت‌ها و گزینشی شدن توجه، چنین تغییرات ناسازگارانه‌ای را موجب شده است.
- ۴) زمینه‌های رشد اخلاقی در نوجوانان به دلیل گرایش به همسالان و روابط اجتماعی گسترده‌تر در مقایسه با کودکی کاهش می‌یابد.

پاسخ گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۲

درس‌Box

ویژگی‌های رشد هیجانی در دوره نوجوانی:

- دوره نوجوانی با تحریک‌پذیری و بی‌ثباتی در احساسات و هیجانات همراه است.
- به دلیل تغییرات فیزیولوژیکی و هورمونی در دوره نوجوانی، تحریک‌پذیری نوجوانان افزایش می‌یابد و حالات هیجانی آن‌ها به سرعت تغییر می‌کند.
- هیجانات منبع رفتارهای مثبت و سازنده هستند.
- هیجان‌ها در صورت هدایت‌نشدن و به کارگیری غلط آن‌ها، به رفتارهای مخرب و پرخطر منجر می‌شوند.
- برای این‌که نوجوان بتواند هیجان‌های خود را در جهت صحیح به کار گیرد باید مهارت‌هایی از قبیل کنترل خشم و ورزش کردن را بیاموزد.

رشد درک اخلاقی در دوره نوجوانی:

تحول اخلاقی و ارزشی در نوجوانی بیش از هر دوره دیگری است:
 رشد سریع شناختی در دوره نوجوانی و جوانی باعث می‌شود ← فرد بهتر بتواند درباره مسائل اخلاقی، ارزشی و دینی قضاوت کند و واکنش دقیق‌تری نشان دهد.
 روابط اجتماعی بیشتر و افزایش احساس خودمختاری و استقلال در نوجوان ← باعث می‌شود ← زمینه‌های رشد ارزش‌های اخلاقی در نوجوان افزایش یابد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نوجوانی دوره‌ای از هیجان‌های شدید است. به دلیل تغییرات فیزیولوژیکی و هورمونی (بعد جسمانی) در دوره نوجوانی، تحریک‌پذیری نوجوانان افزایش می‌یابد و حالات هیجانی آنان به سرعت تغییر می‌کند؛ هم‌چنین در نوجوانان گرایش به همسالان خیلی بیشتر از قبل شده و در کنار همسالان بودن برای نوجوان بسیار لذت‌بخش است. این حالت هم می‌تواند به دلیل تغییراتی باشد که در آن‌ها ایجاد شده و بودن در کنار همسالان و درک متقابل را برایشان خوشایند کرده باشد، بنابراین تغییر در جنبه جسمانی می‌تواند تغییر در جنبه‌های دیگر خصوصاً جنبه هیجانی را در بر داشته باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱): موضوع مطرح‌شده در متن سؤال بیشتر به تحریک‌پذیری و واکنش‌های هیجانی نوجوانان مربوط می‌شود و اشاره‌ای به تغییرات در جنبه شناختی نشده است. (شمن این‌که مغز بزرگ‌تر هم رشد شناختی بیشتری رو به دنبال نمی‌آورد!)

گزینه ۲): در این گزینه هم به فرضیه‌سازی و توجه گزینشی که از تغییرات شناختی است تأکید شده، در حالی که متن سؤال بر تغییرات جسمانی و هیجانی تأکید داشته است.

گزینه ۴): در دوره نوجوانی، روابط اجتماعی و هم‌چنین بروز احساس خودمختاری و استقلال نسبت به والدین، در مقایسه با دوران کودکی بیشتر می‌شود، نه کم‌تر.

متن زیر توضیح تجربه نوجوانی درباره ویژگی‌های هویتی‌اش است. اجزای هویتی مطرح‌شده در کدام گزینه درست است؟

«بعد از تجربه بلوغ، صدایی درونی، من رو دعوت به بزرگ‌شدن می‌کرد. انگار برام مرد بودن اهمیت پیدا کرده بود و با وسواس رفتارهای پدر و عموهام رو زیر نظر می‌گرفتم تا مثل اون‌ها مردونه رفتار کنم. مثلاً هم پدر و هم عموهام وقتی محرم می‌شد، تو مسجد محل کار می‌کردن و تو گروه‌های پخت و پخش نذری بودن و به همین خاطر از سال بعد من هم شروع کردم به کمک‌کردن بهشون.»

مشاوره در این نوع سؤالات، مجبور نیستید همان اول از درستی یا نادرستی یک گزینه مطمئن شوید، هر گزینه را بخوانید و اگر شک دارید به سراغ گزینه دیگر بروید. مقایسه موارد مشترک در گزینه‌های مختلف، شما را به پاسخ درست می‌رساند.

- ۱) تجربه بلوغ (جسمی) - مردانه رفتارکردن (جنسی) - شرکت در مراسم نذری‌پختن (مذهبی) - شرکت در فعالیت‌های گروهی مسجد (مذهبی)
- ۲) احساس بزرگ‌شدن (جسمی) - مرد بودن (جنسی) - زیر نظر گرفتن رفتارهای پدر و عمو (شناختی) - همراهی کردن با پدر و عمو (اخلاقی)
- ۳) تجربه بلوغ (جسمی) - مردانه رفتارکردن (روانی) - شرکت در مراسم نذری‌پختن (مذهبی) - شرکت در فعالیت‌های گروهی مسجد (اجتماعی)
- ۴) احساس بزرگ‌شدن (شناختی) - مرد بودن (جسمی) - زیر نظر گرفتن رفتارهای پدر و عمو (اجتماعی) - همراهی کردن با پدر و عمو (اجتماعی)

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۲

درس‌Box

- یکی از تغییرات در رشد اجتماعی دوره نوجوانی دستیابی به هویت است.
- پاسخ به این سؤال که «من کیستم؟» بیانگر هویت شماس است.
- یکی از تکالیف اصلی رشد در دوره نوجوانی، شکل‌گیری هویت است.
- **هویت:** همان تمایزی است که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد. هویت طرز فکر، عقاید و نحوه ارتباط فرد با دیگران را شامل می‌شود.
- هویت اجزای متعددی دارد و شامل ویژگی‌های جسمی (قیافه)، جنسی (دختر یا پسر بودن)، ویژگی‌های روانی (ایفای نقش جنسیتی برای نشان‌دادن رفتارهای زنانه یا مردانه)، اجتماعی (عضویت در گروه‌ها یا انتخاب شغل و پیشرفت)، شناختی، اخلاقی، هیجانی، آرمانی، ارزشی یا قومی، خصوصیات رفتاری و شخصیتی و ... می‌شود.

ابعاد هویت مطرح‌شده در متن صورت سؤال:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- حس بزرگ‌شدن ← **بعد جسمانی**
- مرد بودن ← **بعد جنسی** هویت (دختر یا پسر بودن)
- زیر نظر گرفتن رفتارهای دیگران ← **بعد شناختی**
- مردانه رفتارکردن مانند دیگر آقایان ← **بعد روانی** هویت (ایفای نقش جنسیتی برای نشان‌دادن رفتارهای مردانه یا زنانه)
- شرکت در فعالیت‌های گروهی مسجد ← **بعد اجتماعی** هویت (عضویت در گروه‌ها)
- توجه داشته باشید که در مسجد فعالیت‌های مختلفی انجام می‌شود و لزوماً همه آن‌ها به بعد مذهبی مربوط نمی‌شود؛ مثلاً شرکت در کلاس‌های آموزشی - هنری که در مساجد صورت می‌گیرد.
- فعالیت در مراسم اعتقادی مانند پختن نذری ← **بعد مذهبی** هویت

کدام یک از گزینه‌های زیر در خصوص «هویت» نادرست است؟

- (۱) علی‌رغم وجود اجزای مختلف ویژگی‌های جسمانی، شناختی، اخلاقی و ... در هویت، رشد و شکل‌گیری آن از تغییراتی است که در جنبه رشد اجتماعی بررسی می‌شود.
- (۲) هویت همان تمایزی است که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد و می‌تواند ویژگی‌های فردی و ایده‌آل‌های او را شامل شود، هرچند این دو در ابتدا از هم فاصله داشته باشند.
- (۳) بروز احساس خودمختاری و استقلال نسبت به والدین در نوجوانی باعث می‌شود زمینه‌های رشد اخلاقی در این دوره نسبت به دوره‌های دیگر کاهش یابد.
- (۴) استفاده از رؤیاپردازی در نوجوانی که بین خود واقعی و خود آرمانی او فاصله وجود دارد دور از انتظار نیست، چون این احساس نزدیک‌شدن برای نوجوان لذت‌بخش است.

پاسخ گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۲

درس‌Box

- **هویت:** یکی از تغییرات در رشد اجتماعی دوره نوجوانی دستیابی به «هویت» است. هویت همان تمایزی است که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد.
- هویت طرز فکر، عقاید و نحوه ارتباط فرد با دیگران را شامل می‌شود. هویت دارای اجزای متعددی است و شامل ویژگی‌های جسمی، جنسی، اجتماعی، شناختی، اخلاقی، هیجانی، آرمانی و شغلی است که در مجموع هویت فرد را می‌سازد.
- **خود:** همه افراد یک خود واقعی و یک خود آرمانی دارند.
- **خود واقعی:** همان ویژگی‌های فردی است که فرد در حال حاضر و در واقعیت دارد.
- **خود آرمانی:** ویژگی‌هایی است که فرد دوست دارد داشته باشد.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): یکی از تغییرات در رشد اجتماعی، دستیابی به هویت است. هویت طرز فکر، عقاید و نحوه ارتباط فرد با دیگران را شامل می‌شود و اجزای متعددی دارد و شامل ویژگی‌های جسمی، جنسی، اجتماعی، شناختی، اخلاقی و ... می‌شود. ← **درست**
- گزینه (۲): هویت همان تمایزی است که فرد بین خود و دیگران می‌گذارد. همه افراد یک خود واقعی و یک خود آرمانی دارند. خود واقعی همان ویژگی‌های فردی و خود آرمانی ویژگی‌هایی است که فرد دوست دارد داشته باشد و ایده‌آل‌های او را شامل می‌شود. ← **درست**
- گزینه (۳): در دوران نوجوانی روابط اجتماعی و همچنین بروز احساس خودمختاری و استقلال نسبت به والدین، در مقایسه با کودکی بیشتر می‌شود و زمینه‌های رشد ارزش‌های اخلاقی در او افزایش می‌یابد. ← **نادرست**
- گزینه (۴): بسیاری از نوجوانان به جای تلاش برای کم کردن فاصله بین خود آرمانی و خود واقعی، رؤیاپردازی می‌کنند و از آن لذت می‌برند. این پدیده در دوره نوجوانی غیرطبیعی نبوده و مورد انتظار است، هرچند استفاده مکرر از آن باعث افت در عملکرد تحصیلی و سایر عملکردهای او می‌شود. ← **درست**

● عَيْنَ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ: (٨١ - ٨٩)

۸۱

مشاوره در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتابه؛ پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرین، چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی شدن قبل از آزمون دارن!

- ۱) بدون شک خداوند کسانی را دوست دارد که در راه او صف در صف می‌جنگند، آنان مانند ساختمانی استوار هستند!
- ۲) قطعاً خداوند کسانی را دوست دارد که در راهش در یک صف کشته می‌شوند، گویی آنان ساختمانی استوار هستند!
- ۳) قطعاً خداوند کسانی را دوست دارد که در راهش صف در صف بچنگند، گویی آنان مانند ساختمانی استوار هستند!
- ۴) یقیناً خداوند کسانی را دوست دارد که در راه او صف در صف می‌جنگند، گویی آنان همچو ساختمانی استوار هستند!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

به ترجمه «يُقَاتِلُونَ» دقت کن.

«إِنَّ» که تأکید بر کل جمله دارد، در متونی مثل قرآن حتماً باید ترجمه شود، اما در متون غیرقرآنی می‌تواند ترجمه نشود.

● «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ...» ← قطعاً خداوند کسانی را دوست دارد که می‌جنگند ...

● إِنَّ الْمُسْلِمِينَ يَنْتَظِرُونَ مَعَ بَعْضِهِمْ ← مسلمانان با یکدیگر هم‌زیستی می‌کنند.

کلمات مهم: «إِنَّ: قطعاً، بدون شک»، «يُحِبُّ: دوست دارد»، «الَّذِينَ: کسانی که»، «يُقَاتِلُونَ: می‌جنگند»، «فِي سَبِيلِهِ: در راه او»، «صَفّاً: صف در صف»، «كَأَنَّ: گویی»، «بُنْيَانٌ مَرصُوصٌ: ساختمانی استوار»

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: کشته می‌شوند «يُقَاتِلُونَ» معلوم است نه مجهول. در ضمن معنای «جنگیدن» دارد نه «گشتن».

گزینه ۳: بچنگند (دلیلی ندارد «يُقَاتِلُونَ» به صورت التزامی ترجمه شود. ← می‌جنگند) - مانند (اضافی است).

گزینه ۴: همچو (اضافی است).

Hint

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفّاً»: همانا خداوند کسانی را دوست دارد که در راه او

(سؤال ۸ قسمت ج) - امتحان نوپای فراداد ۱۴۰۳

امتحان
نهایی

«علی المسلمین أن يتعاشوا مع بعضهم تعایشاً سلمياً لأنَّ عُملاء العدوَّ يحاولون التفرقة بين الناس!»:

- (۱) مسلمانان باید با یکدیگر هم‌زیستی مسالمت‌آمیزی داشته باشند، برای این که دشمنان مزدور برای تفرقه‌انداختن میان مردم تلاش می‌کنند!
- (۲) مسلمین باید با یکدیگر به طور مسالمت‌آمیز هم‌زیستی کنند، زیرا مزدوران دشمن می‌کوشند میان مردم پراکندگی ایجاد کنند!
- (۳) مسلمانان با همدیگر به طور مسالمت‌آمیز زندگی می‌کنند، چرا که دشمن مزدور می‌کوشد میان مردم چندقسبگی ایجاد کند!
- (۴) بر مسلمین واجب است که با یکدیگر مسالمت‌آمیز زندگی کنند، زیرا تلاش مزدوران دشمن برای ایجاد پراکندگی میان مردم است!

مشاوره در حل تست‌های تک‌عبارتی برای خودتون کلیدواژه انتخاب کنید، این‌جوری زودتر به جواب می‌رسین. یا این که گزینه‌ها رو به صورت عمودی با هم مقایسه کنید و بعد به سراغ معادل عربی اون کلمه برین و رد گزینه کنید.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۴

«عُملاء العدوَّ» ترکیب اضافیه نه وصفی. معنای «يَتَعَاشَوْنَ» با «يَعِيشُ» فرق داره.

درسی Box

(۱) در ترجمهٔ مفعول مطلق نوعی که با صفت همراه است، فقط صفت را ترجمه می‌کنیم و مفعول مطلق را ترجمه نمی‌کنیم.

● إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ حَبًّا كَثِيرًا ← همانا خداوند نیکوکاران را بسیار دوست دارد.

(۲) ساختار «علی» + اسم (ضمیر) به صورت «باید، لازم است، واجب است» ترجمه می‌شود.

● عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَنْ يَتَعَاشُوا ... ← مسلمانان باید هم‌زیستی کنند ...

(۳) «يَتَعَاشَوْنَ» به معنای «هم‌زیستی می‌کند» و «يَعِيشُ» به معنای «زندگی می‌کند» است.

(۴) گاهی می‌توان مصدر را به صورت فعل ترجمه کرد و آن زمانی است که مصدر نقش مفعولی داشته باشد.

● مَنْ يَطْلُبِ الْخُصُولَ عَلَى أَهْدَافِهِ ... ← هر کس بخواهد به اهدافش دست پیدا کند ...

کلمات مهم: «عَلَى الْمُسْلِمِينَ: مسلمانان باید، بر مسلمانان واجب است»، «أَنْ يَتَعَاشُوا ... تَعَايشاً سَلَمِيّاً: به طور مسالمت‌آمیز هم‌زیستی کنند»، «مَعَ بَعْضِهِمْ: با یکدیگر»، «لِأَنَّ: زیرا»، «عُمَلَاءُ: مزدوران» (ج عَمِلَ)، «يُحَاوِلُونَ: می‌کوشند»، «التَّفْرِقَةُ: پراکندگی» (در این جا چون مصدر و مفعول است، می‌تواند به صورت فعل ترجمه شود. ← پراکندگی ایجاد کنند)

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): دشمنان مزدور «عُمَلَاءُ العدوَّ» جابه‌جا ترجمه شده‌اند. هم‌چنین دقت کنید که ترکیب اضافی است نه وصفی. ضمناً «العدوَّ» مفرد است.

گزینه (۳): مسلمانان (حرف «علی» ترجمه نشده است). - زندگی می‌کنند (ترجمهٔ درستی برای «أَنْ يَتَعَاشُوا» نیست. در ضمن این فعل باید به صورت التزامی ترجمه شود. ← هم‌زیستی کنند) - دشمن مزدور (مانند گزینه (۱)) - می‌کوشد («يُحَاوِلُونَ» جمع است). - چندقسبگی ایجاد کند (باید به صورت جمع ترجمه شود).

گزینه (۴): زندگی کنند (مانند گزینه (۳)) - تلاش ... است («يُحَاوِلُونَ» فعل است و نباید به صورت اسم و اسنادی ترجمه شود).

«یا لیتنا نُدرکَ قيمةَ اعتمادِ الآخرينَ علينا و نُحسنَ الأعمالَ الَّتِی نقومُ بها حتّٰی لا نُضیعَ قيمةَ أنفسنا»:

- (۱) ای کاش ما ارزش اعتماد دیگران به خودمان را می‌فهمیدیم و کارهای نیکی را که انجام می‌دهیم تحسین کنیم تا این‌که ارزشمان را ضایع نکنیم!
- (۲) امید است که ارزش اعتماد دیگران به خود را درک کنیم و کارهای نیک انجام دهیم و به آن‌ها بپردازیم تا این‌که ارزشمان را ضایع نکنیم!
- (۳) ای کاش ما ارزش اعتماد کردن دیگران به خودمان را درک کنیم و کارهایی را که به آن‌ها می‌پردازیم خوب انجام دهیم تا ارزش خودمان را تباه نکنیم!
- (۴) امید است که ما ارزش اعتماد دیگران به خود را بفهمیم و کارهایی را که به آن‌ها می‌پردازیم، به خوبی انجام دهیم تا ارزشمان تباه نشود!

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

Hint

درس‌Box

«لَیت» به معنای «ای کاش» است. «لا نُضیع» غایبه یا متکلم مع الغیر؟

(۱) اگر «لَیت» و «لَعَلَّ» با فعل مضارع بیابند، فعل به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود و اگر با فعل ماضی بیابند، فعل به صورت ماضی استمراری یا ماضی بعید ترجمه می‌شود.

● یا لیتنا نُدرکُ قيمةَ إعتِمادِ الآخرينَ عَلَینا ← ای کاش ما ارزش اعتماد دیگران به خودمان را درک کنیم.

● یا لیتنی أدركُ قيمةَ هذه الکُتُبِ ← ای کاش من ارزش این کتاب‌ها را درک می‌کردم (درک کرده بودم).

(۲) به ترجمه فعل «أَحَسَنَ» دقت کن:

الف) «أَحَسَنَ» + إلی ← نیکی کرد

● أُحِیْسُ إلی أُمّی ← به مادرم نیکی می‌کنم!

ب) «أَحَسَنَ» + مفعول ← درست انجام داد

● أُحَسِّنُ ما طَلَبْتُ مِنِّي أُمّی ← درست انجام دادم آن‌چه را که مادرم از من خواست!

کلمات مهم: «یا لیتنا: ای کاش ما»، «نُدرکُ: درک کنیم»، «قيمة: ارزش»، «إعتِمادِ الآخرين: اعتماد کردن دیگران»، «نُحسِنُ: خوب انجام دهیم» (وابسته به فعل «نُدرکُ» است، برای همین به صورت التزامی ترجمه می‌شود)، «الاعمالَ الَّتِی: کارهایی که»، «نقومُ بها: به آن‌ها می‌پردازیم»، «حتّٰی لا نُضیع: تا تباه نکنیم»، «قيمةَ أنفسنا: ارزش خودمان»

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): می‌فهمیدیم («نُدرکُ» به عنوان خبر «لَیت» یک فعل مضارع است که در این‌جا باید به صورت مضارع التزامی ترجمه شود نه ماضی استمراری. ← درک کنیم) - کارهای نیکی («نیکی» معادلی در عبارت عربی ندارد). - انجام می‌دهیم (ضمیر «ها» در «بها» ترجمه نشده است). - تحسین کنیم (ترجمه درستی برای «نُحسِنُ» نیست). - ارزشمان (معادل آن «قیمت» است، پس «أنفس» ترجمه نشده است. ← ارزش خودمان)

گزینه (۲): امید است (ترجمه درستی برای «لَیت» نیست). - کارهای نیک (مانند گزینه (۱)) - انجام دهیم (ترجمه درستی برای «نُحسِنُ» نیست). - و به آن‌ها بپردازیم («و» ترجمه درستی برای «الَّتِی: که» نیست). - بپردازیم (دلیلی ندارد این فعل به صورت التزامی ترجمه شود. ← می‌پردازیم) - ارزشمان (مانند گزینه (۱)).

گزینه (۴): امید است (مانند گزینه (۲)) - ارزشمان (مانند گزینه (۱)) - تباه نشود («لا نُضیع» متکلم مع الغیر است نه غایب. در ضمن معلوم است نه مجهول).

«يَفْتَخِرُ بَعْضُ الْجَاهِلِينَ بِالنَّسَبِ جَهْلًا كَأَنَّهُمْ مَا خَلَقُوا مِنْ طِينَةٍ بَلْ خَلَقُوا مِنَ الذَّهَبِ وَ النُّحَاسِ، إِنَّمَا الْفَخْرُ لِعُقُولِنَا»:

- (۱) برخی از افراد نادان نابخردانه به دودمان افتخار می‌کنند، انگار که آنان از خاک آفریده نشده‌اند بلکه از طلا و مس خلقشان کرده‌ایم، قطعاً افتخار به خردهای ماست!
- (۲) بعضی از جاهلان از روی نادانی به اصل و نسب افتخار می‌کنند، مانند این‌که آنان از گل آفریده نشده‌اند بلکه از طلا و نقره خلق شده‌اند، بی‌گمان افتخار به عقل‌های ماست!
- (۳) بعضی از جاهلان از روی نادانی به دودمان خود افتخار می‌کنند، به‌طوری‌که آنان از خاک آفریده نشده بلکه از طلا و نقره خلق شده‌اند، افتخار فقط به خردهای ماست!
- (۴) برخی از افراد نادان نابخردانه به دودمان افتخار می‌کنند، گویی که آنان از گل خلق نشده‌اند بلکه از طلا و مس آفریده شده‌اند، افتخار تنها به عقل‌های ماست!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

حواست باشه که «طینه» به معنای «گل» و «ثراب» به معنای «خاکه». در ضمن ترجمه «إِنَّ» با «إِنَّمَا» فرق داره.

«إِنَّ» به معنای «قطعاً، بی‌شک و ...» و «إِنَّمَا» به معنای «فقط، تنها» است.

● إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ← قطعاً خداوند نیکوکاران را دوست دارد.

● إِنَّمَا الْفَخْرُ لِعُقُولِنَا ← افتخار تنها به عقل‌های ماست.

کلمات مهم: «يَفْتَخِرُ بِـ»: افتخار می‌کنند به، «بَعْضُ الْجَاهِلِينَ»: برخی از افراد نادان، «جَهْلًا»: نابخردانه، «كَأَنَّ»: گویی، «مَا خَلَقُوا»: خلق نشده‌اند (مجهول)، «طِينَةٍ»: گل، «خَلَقُوا»: آفریده شده‌اند (مجهول)، «مِنَ الذَّهَبِ وَ النُّحَاسِ»: از طلا و مس، «إِنَّمَا»: تنها، فقط، «الْفَخْرُ»: افتخار، «عُقُولِنَا»: عقل‌هایمان

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): خاک (ترجمه درستی برای «طینه» نیست). - خلقشان کرده‌ایم («خَلَقُوا» مجهول و للغائبین است نه معلوم و متکلم مع الغير. ← خلق شده‌اند) - قطعاً (ترجمه درستی برای «إِنَّمَا»: تنها، فقط» نیست).
- گزینه (۲): نقره (ترجمه درستی برای «النُّحَاسِ»: مس» نیست). - بی‌گمان (مانند گزینه (۱))
- گزینه (۳): دودمان خود («النَّسَبِ» ضمیر ندارد). - به‌طوری‌که (ترجمه درستی برای «كَأَنَّ»: گویی» نیست). - خاک (مانند گزینه (۱)) - نقره (مانند گزینه (۲))

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«علینا أن لا تبیع البضائع بسعر أغلی من هذا لأنّ السعر الأرخص هو السبب الرئيسي في نجاح التجارة و یُسبب أن یؤمننا الناس!»:

- ۱) ما نباید کالاها را به قیمتی گران تر از این بفروشیم، زیرا قیمت ارزان تر همان دلیل اصلی در موفقیت تجارت است و باعث می شود که مردم ما را امین بدانند!
- ۲) ما نباید کالایمان را با قیمتی گران تر از این به فروش برسانیم، چرا که قیمت ارزان علت اصلی موفقیت در تجارت است و باعث می شود که مردم به ما ایمان بیاورند!
- ۳) ما نباید کالاها را با قیمتی به این گرانی بفروشیم، چون که قیمت ارزان تر مهم ترین دلیل در موفقیت تجارت است و سبب می شود که مردم ما را امین بدانند!
- ۴) کالاها نباید به قیمتی گران تر از این به فروش برسند، زیرا ارزان ترین قیمت دلیل اصلی موفقیت در تجارت است و باعث می شود که مردم به ما ایمان بیاورند!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۳

درسی Box

«أغلی» و «أرخص» هر دو اسم تفضیل هستند.

- ۱) ساختار (علی + اسم، ضمیر) به معنای «واجب است، باید و ...» به کار می رود. حال اگر بعدش فعل منفی بیاید، می توان به دو صورت آن جمله را ترجمه کرد:
 - علیهم أن لا یکتبوا:
 - باید ننویسند = «نبايد بنویسند»
 - کان علیهم أن لا یستخدّموا:
 - بر آنها واجب بود که استفاده نکنند = «نبايد که استفاده می کردند»
- ۲) به ترجمه فعل «آمن» دقت کن:
 - الف) «آمن» + ی - ایمان آورد به
 - آمنوا بالله - به خداوند ایمان آوردند
 - ب) «آمن» + مفعول - امین دانست
 - یؤمننا الناس - مردم ما را امین می دانند
- ۳) به اسم هایی که بر وزن «أفعل» و «فعلی» هستند و معنای «تر و ترین» دارند اسم تفضیل می گویند. اسم تفضیل گاهی بر وزن های «أفعی» و «أقل» نیز دیده می شود.
 - أرخص - ارزان تر (بر وزن «أفعل»)
 - أغلی - گران تر (بر وزن «أفعی»)
 - أقل - کم تر (بر وزن «أقل»)

کلمات مهم: «علینا: ما باید»، «أن لا تبیع: که نفروشیم»، «البضائع: کالاها»، «سعر: أغلی: به قیمتی گران تر»، «لأنّ: زیرا»، «السعر الأرخص: قیمت ارزان تر»، «السبب الرئيسي: دلیل اصلی»، «نجاح: موفقیت»، «یسبب: باعث می شود»، «أن یؤمننا الناس: که مردم ما را امین بدانند»

بررسی سایر گزینه ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه ۲): کالایمان «البضائع» جمع و فاقد ضمیر است. - ارزان «الأرخص» اسم تفضیل است. - ارزان تر - در تجارت «في» در جای مناسب خود ترجمه نشده است و باید قبل از «نجاح» ترجمه می شد. - به ما ایمان بیاورند «أن یؤمننا» به همراه مفعول آمده، پس به معنای «ما را امین بدانند» است.
- گزینه ۳): به این گرانی «أغلی» اسم تفضیل است. - گران تر، «من هذا: از این» درست و در جای مناسب خود ترجمه نشده است. - مهم ترین دلیل (اولاً السبب الرئيسي) جابه جا ترجمه شده اند. ثانیاً «الرئيسي» اسم تفضیل نیست.
- گزینه ۴): به فروش برسند «لا تبیع» متکلم مع الغير و معلوم است. - بفروشیم - ارزان ترین قیمت «السعر الأرخص» جابه جا ترجمه شده اند. - قیمت ارزان تر - دلیل اصلی «هو» ترجمه نشده است. - در تجارت «في» در جای مناسب خود ترجمه نشده است و باید قبل از «نجاح» ترجمه می شد. - به ما ایمان بیاورند (مانند گزینه ۲)

مشاوره این تست‌های چهار عبارتی دو تا سؤال تو کنکور داره که نقطه‌ضعف خیلی از داوطلب‌ها به حساب میاد. با تمرین کافی می‌شه حساسی از رقبا جلو افتاد.

- (۱) كنت أشجع أصدقائي على التّعرف على أسباب فشلهم دائماً! من همواره دوستانم را به شناخت دلیل شکست‌هایشان تشویق می‌کردم!
- (۲) هذه ظاهرة طبيعية سمّاها سُكّان هذه المدينة مطر السمك! ساکنان این شهر این پدیده طبیعی را باران ماهی نامیده‌اند!
- (۳) بعد التّخرّج من الجامعة سوف نبحت عن مدير يستخدمنّا! بعد از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه به دنبال مدیری خواهیم گشت که ما را استخدام کند!
- (۴) هل تصدّق أنّ هذه الأسماك الّتي تتساقط متعلّقة بالمحيط الأطلسي؟ آیا راست می‌گویی که این ماهی‌ها که پی‌درپی سقوط می‌کنند متعلق به اقیانوس اطلس هستند؟

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: عربی دهم - درس ۳

درجی Box

به جمع و مفرد بودن اسم‌ها دقت کن. وقتی بعد از اسم اشاره، اسمی بدون «ال» بیاد، چه‌طور باید ترجمه بشه؟

(۱) اگر اسم اشاره با اسمی که «ال» دارد همراه شود، باید آن اسم اشاره را به صورت مفرد و آن اسم «ال» دار را بدون فعل اسنادی «است، بود و ...» (به صورت یک گروه اسمی) ترجمه کنیم.

● تلك السمكة القبيحة ← آن ماهی زشت ✓ آن، ماهی زشتی است ✕

و اگر اسم اشاره با اسمی بدون «ال» همراه شود، باید آن‌ها را به صورت یک جمله همراه با فعل اسنادی «است، بود و ...» ترجمه کنیم.

● هذه ظاهرة طبيعية ← این، پدیده طبیعی است ✓ این پدیده طبیعی ✕

(۲) كانَ + فعل مضارع ← ماضی استمراری

● كُنْتُ أَشْجَعُ ← تشویق می‌کردم

(۳) سَوْفَ + فعل مضارع ← مستقبل

● سَوْفَ نَبْحَتُ عَنْ ... ← به دنبال ... خواهیم گشت.

(۴) صَدَقَ به معنای «راست گفت» و «صَدَّقَ» به معنای «باور کرد» است.

کلمات مهم: «كُنْتُ أَشْجَعُ: تشویق می‌کردم» (ماضی استمراری)، «التّعرف: شناخت»، «أسباب: دلایل»، «فشلهم: شکستشان»، «هذه ظاهرة طبيعية: این پدیده طبیعی است»، «سمّاها: که آن را نامیده‌اند» (جمله وصفیه)، «سُكّان هذه المدينة: ساکنان این شهر»، «بعد التّخرّج: بعد از فارغ‌التحصیلی»، «الجامعة: دانشگاه»، «سَوْفَ نَبْحَتُ عَنْ: به دنبال ... گشتیم»، «يَسْتَخْدِمُنّا: که ما را استخدام کند» (جمله وصفیه)، «تُصَدِّقُ: باور می‌کنی»، «هذه الأسماك الّتي: این ماهیانی که»، «تَسْقَاطُ: پی‌درپی سقوط می‌کنند»، «متعلّقة: متعلق هستند»، «المُحيط الأطلسي: اقیانوس اطلس»

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): دلیل «أسباب» جمع است نه مفرد. ← دلایل - شکست‌ها «فشل» مفرد است نه جمع. ← شکست

گزینه (۲): کلمات در این گزینه به هم ریخته ترجمه شده‌اند. - این پدیده طبیعی (بعد از «هذه» اسم بدون «ال» آمده، پس باید به صورت یک جمله ترجمه شوند نه یک گروه اسمی. ← این یک پدیده طبیعی است) - نامیده‌اند (ضمیر «ها» در «سمّاها» ترجمه نشده است).

ترجمه صحیح: «این، یک پدیده طبیعی است که ساکنان این شهر آن را باران ماهی نامیده‌اند.»

گزینه (۴): راست می‌گویی (ترجمه درستی برای «تُصَدِّقُ: باور می‌کنی» نیست).

مشاوره این تست‌های چهار عبارتی دو تا سؤال تو کنکور داره که نقطه‌ضعف خیلی از داوطلب‌ها به حساب میاد. با تمرین کافی می‌شه حساسی از رقبا جلو افتاد.

- (۱) لَا يُحْمَلُ الْوَالِدَانِ أَوْلَادَهُمَا وَاجِبَاتِ لَا طَاقَةَ لَهُمْ بِهَا: پدر و مادر به فرزندان خود تکالیفی را تحمیل نمی‌کنند که هیچ توانی نسبت به آن ندارند!
- (۲) إِنَّ عِبَادَ اللَّهِ لَيْسُوا مَحْرُومِينَ عَنِ الطَّيِّبَاتِ فَإِنَّ أَنْعَمَ مِنْهُنَّ: بندگان خدا به طور قطع از روزی‌های پاک محروم نیستند، زیرا نعمت‌های او ریزان است!
- (۳) كَأَنَّ السَّمَاءَ تَنَاسَّلَتْ فِي اللَّيْلِ سَجَادَةً مِنَ النَّجْمِ اتَّشَرَّتْ كَالْذَّرِّ: شب‌هنگام گویی آسمان فرشی از ستارگان را می‌گستراند که مانند مرواریدهای پراکنده‌اند!
- (۴) إِنَّ الصَّبْرَ وَالْإِصْرَارَ عَلَى مُوَاصَلَةِ الْعَمَلِ هُمَا مِفْتَاحَانِ لِنَجَاحِ الْأَفْرَادِ وَتَحْقِيقِ أَحْلَامِهِمْ: صبر و پافشاری بر ادامه کار، دو کلید موفقیت افراد و تحقق رؤیاهایشان است!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

حواست باشه آخر فعل «لَا يُحْمَلُ» کسره داره نه ضمه. «اتَّشَرَّتْ» فعله یا اسم؟

Hint

درس‌Box

- (۱) «لا»یی که بر سر فعل مضارع غایب و متکلم می‌آید و آن را مجزوم می‌کند (آخر فعل را ساکن می‌دهد یا «ن» را از آخر آن حذف می‌کند، البته به جز «ن» در جمع‌های مؤنث) و به معنای «نباید» است، «لا»ی نهی غایب نامیده می‌شود.
 - لَا أَكْتُبُ ← نباید بنویسم
 - لَا يَأْكُلُوا ← نباید بخورند
- (۲) بعد از «لا»ی نفی جنس، اسم بدون «ال» و تنوین می‌آید و اغلب خبر آن به صورت «جاز و مجرور» است که باید به صورت «هیچ ... نیست» ترجمه شود.
 - لَا عِلْمَ لَنَا ← هیچ علمی نداریم.

کلمات مهم: «لَا يُحْمَلُ: نباید تحمیل کنند»، «الْوَالِدَانِ: پدر و مادر»، «أَوْلَادَهُمَا: فرزندان»، «وَاجِبَاتِ: تکالیفی»، «لَا طَاقَةَ لَهُمْ: که هیچ توانی نسبت به آن‌ها ندارند» (جمله وصفیه)، «عِبَادَ: بندگان»، «لَيْسُوا مَحْرُومِينَ: محروم نیستند»، «الطَّيِّبَاتِ: روزی‌های پاک»، «فَإِنَّ: زیرا»، «أَنْعَمَ: نعمت‌های او»، «مِنْهُنَّ: ریزان»، «كَأَنَّ: گویی»، «تَنَاسَّلَتْ: می‌گستراند»، «سَجَادَةً: فرشی»، «مِنَ النَّجْمِ: از ستارگان»، «اتَّشَرَّتْ: پخش شده‌اند»، «كَالْذَّرِّ: مانند مرواریدها»، «الْإِصْرَارَ: پافشاری»، «مُوَاصَلَةِ الْعَمَلِ: ادامه کار»، «نَجَاحِ: موفقیت»، «تَحْقِيقِ أَحْلَامِهِمْ: تحقق رؤیاهایشان»

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): تحمیل نمی‌کنند (آخر «لَا يُحْمَلُ» کسره دارد؛ یعنی این که مجزوم است. پس این فعل نهی غایب است. ← نباید تحمیل کنند)
- گزینه (۲): به طور قطع («إِنَّ» بر کل جمله تأکید دارد و باید در ابتدای عبارت ترجمه شود. ← قطعاً بندگان خداوند ...)
- گزینه (۳): مرواریدهای پراکنده‌اند («اتَّشَرَّتْ» فعل است نه اسم که در این جا به اشتباه به صورت صفت «الذَّرِّ» ترجمه شده است. ← که مانند مرواریدها پخش شده‌اند)

نکته

- (۱) فعل مضارعی که آخرش کسره (ـِ) داشته باشد، مجزوم است.
 - لَا يُحْمَلُ الْوَالِدَانِ ← قطعاً این فعل مجزوم است، پس «لا» ناهیه است نه نافی.
- (۲) «إِنَّ» در عبارات غیرقرآنی می‌تواند ترجمه نشود. ← مانند گزینه (۴)

«کسانی که دانش نمی‌آموزند، قلب‌هایشان مانند خانه‌ای ویران است که هیچ نوری در آن نیست!»: الدین ...

- (۱) لَا يَتَفَقَّهُونَ قُلُوبُهُمْ كَأَنَّهَا بَيُوتٌ خَرِبَةٌ لَيْسَ لَهَا نُورٌ!
- (۲) لَا يَتَعَلَّمُونَ عِلْمًا قُلُوبُهُمْ كَبَيُوتٍ خَرِبَةٌ لَا نُورَ فِيهَا!
- (۳) لَا يُعَلِّمُونَ عِلْمًا قُلُوبُهُمْ مِثْلَ بَيْتٍ خَرِبَ لَيْسَ فِيهِ ضِيَاءٌ!
- (۴) لَا يَتَفَقَّهُونَ كَأَنَّ قُلُوبَهُمْ بَيْتٌ خَرِبَ لَا ضِيَاءَ فِيهِ!

مشاوره در این مدل سؤالات به تفاوت گزینه‌ها مثل زمان افعال، بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: عربی دوازدهم - درس ۱

برای ترجمه «هیچ ... نیست» از کدام حرف باید استفاده کنیم؟

- (۱) «كَأَنَّ» حرف مشبّهة بالفعل است که می‌تواند برای تشبیه و همانندسازی به کار برود.
- «كَأَنَّهِنَّ الْيَاقُوتُ وَ الْمَرْجَانُ» ← آنان مانند یاقوت و مرجان‌اند.
- (۲) برای ترجمه «هیچ ... نیست» باید از «لَا»ی نفی جنس استفاده کرد.
- هیچ غذایی نداریم ← لَا طَعَامَ لَنَا
- دقت کنید که اسم «لَا»ی نفی جنس، «ال» و تنوین نمی‌گیرد.
- (۳) «تَعَلَّمَ» یعنی «یاد گرفت» و «عَلَّمَ» یعنی «یاد داد».

Hint

درس Box

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): بَيُوتٌ خَرِبَةٌ («خانه‌ای» مفرد است نه جمع. ← بَيْتٌ خَرِبٌ) - لَيْسَ (برای ترجمه «هیچ ... نیست» باید از «لَا»ی نفی جنس استفاده کنیم).
- گزینه (۲): بَيُوتٌ خَرِبَةٌ (مانند گزینه (۱))
- گزینه (۳): لَا يُعَلِّمُونَ (این فعل به معنای «آموزش نمی‌دهند» است). - لَيْسَ (مانند گزینه (۱)).

عَيْنَ مَا يُنَاسِبُ الْآيَةَ الشَّرِيفَةَ فِي الْمَفْهُومِ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾

(۱) ماجرای دل گم گشته بی نام و نشان	هر که را باز نمودیم نشانی به تو داد
(۲) گم گشته دیار محبت کجا رود	نام حبیب هست و نشان حبیب نیست
(۳) اگر از مصر بدین جانب افتاد گذار	خبر یوسف گم گشته ما چیست بگو
(۴) گر مورچه ای دم زند اندر تک چاه	آگه ز دم مورچه در چاه تویی

مشاوره عبارتی که در صورت سؤال میاد حتماً داخل کتاب هست، اما عبارات سایر گزینه ها این طور نیست و شما هر چه قدر با ادبیات انس بیشتری داشته باشید، راحت تر می تونین به سؤالات مفهوم پاسخ بدین.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمه صورت سؤال: «همانا پروردگارت به کسی که از راهش گمراه شده، داناتر است.»

مشخص است که مفهوم این آیه با گزینه (۴) هماهنگ است.

مفهوم گزینه (۴): هیچ چیز از چشم خداوند پنهان نیست و حتی کوچک ترین اتفاقات نیز برای خداوند قابل مشاهده است.

مفاهیم گزینه های دیگر:

گزینه (۱): درد عشقم را به هر کس گفتم، همه نشانی تو (معشوق) را دادند.

گزینه (۲): به غایب شدن معشوق اشاره دارد که خبری از او نیست.

گزینه (۳): اگر روزی گذرت به مصر افتاد و خبری درباره یوسف شنیدی، آن خبر چیست و به ما بگو.

﴿... وَ جَادِلْهُمْ بِآيَاتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ...﴾ (التَّلْحِ: ۱۲۵)

و با آنان با [شیوه ای] که نکوتر است بحث کن. قطعاً پروردگارت به [حال] کسی که از راهش گم شده، داناتر است.

(عربی، زبان قرآن (۳) - تمرین شماره ۲ صفحه ۵ کتاب درسی)

● اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٩٠ - ٩٤) بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

«ابن سینا» عالم و طبیب و فیلسوف ایرانی شهیر وُلِدَ سنة ٣٧٠ هـ.ق في قرية قُرب «بخارى» في بلاد ماوراء النهر. نشأ في أسرة مُحِبَّةٍ للعلم و ساعده والده على دُخول عالم المعرفة مُنذ صغره. حفظ القرآن الكريم و هو لم يَبْلُغ العاشرة من عمره و تعلَّم اللُّغة العربيَّة و آدابها و الفقه و الحساب. ثمَّ أَقْبَلَ على دراسة الفلسفة و المنطق و الرِّياضيَّات و الفلك ثمَّ أصبح طبيباً معروفاً في سنِّ الثَّامنة عشرة و استطاع علاج أمير بخارى فلذلك فُتِحَتْ أمامه أبواب مَكْتَبَةِ السَّامانيِّين.

ألَّف ابن سینا كتابه الشَّهير «قانون» الَّذي كان يَسْتَفِيدُ منه طلابُ الجامعات الطَّبيَّة في أوروبا حتَّى القرن السَّابع عشر. ثمَّ ألَّف مَوْسوعته الفلسفيَّة الكُبرى «شفاء» الَّتِي جُمع فيها المنطق و الطَّبيعيَّات و الإلهيَّات. ألَّف أيضاً كُتُباً في الموسيقى و الكيمياء و الجغرافيا و الشَّعر. كانت حياته مملوءة بالأسفار الكثيرة حيث أمضى حياته في مناطق مختلفة في إيران و عمل كطبيب و مستشار للأُمراء و لكنَّه واصلَ أبحاثه و تاليفاته حيث بلغ مجموع مؤلَّفاته أكثر من مِئتين بعضها قُدِّم. تُوِّفِّي ابن سینا سنة ٤٢٨ هـ.ق في همدان و دُفِن في نفس المكان.

ترجمه متن:

«ابن سینا» دانشمند و پزشک و فیلسوف مشهور ایرانی است که در سال ٣٧٠ هجری قمری در روستایی نزدیک «بخارا» در سرزمین ماوراءالنهر به دنیا آمد. در خانواده‌ای که دوستدار علم بودند، پرورش یافت. پدرش به او از خردسالی‌اش برای ورود به عالم شناخت و معرفت کمک کرد. او قرآن کریم را حفظ کرد، در حالی که ده‌ساله نشده بود و زبان عربی و ادبیات آن و فقه و حساب را یاد گرفت. سپس به تحصیل فلسفه و منطق و ریاضی و نجوم روی آورد. سپس پزشک معروفی در سن هجده‌سالگی شد و توانست امیر بخارا را مداوا کند. برای همین، درهای کتابخانهٔ سامانی‌ها به روی او باز شد.

ابن سینا کتاب مشهورش «قانون» را نگاشت که دانشجویان دانشگاه‌های پزشکی در اروپا تا قرن هفدهم از آن استفاده می‌کردند. سپس دایرةالمعارف فلسفی بزرگ‌ترش «شفاء» را نگاشت که در آن منطق و علوم طبیعی و الهیات جمع شده است. [او] هم‌چنین کتاب‌هایی در [ازمینه] موسیقی و شیمی و جغرافی و شعر تألیف کرده است. زندگی او پر از سفرهای بسیار است، طوری که زندگی‌اش را در مناطق مختلفی در ایران گذرانده است و به عنوان یک پزشک و مشاور برای امیران عمل کرده است. اما پژوهش‌ها و تألیفاتش را ادامه داد تا جایی که مجموع تألیفاتش به بیشتر از دویست تا رسیده است که برخی از آن‌ها گم شده است. ابن سینا در سال ٤٢٨ هجری قمری در همدان فوت و در همان مکان دفن شد.

عَبِّنِ الصَّحِيحَ عَنِ «ابن سینا»:

- (١) حفظ القرآن الكريم في مَدَّة عشر سنوات!
- (٢) كان أَشْهَر علماء عصره في كثير من العلوم!
- (٣) كان يُسافر إلى مَنَاطِق مختلفة لِيَدْرُس في جامعاتها!
- (٤) كتابه «الشَّفاء» مجموعة من أبحاثه في العلوم المختلفة!

٩٠

مشاوره در سؤالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و به کلماتی مثل «همه، بعضی، هیچ‌وقت، تنها و ...» خوب دقت کنین و سؤالات رو براساس متن پاسخ بدین نه اطلاعات شخصیتون. حتماً همهٔ گزینه‌ها رو بخونین و سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنین!

پاسخ: گزینهٔ ٤

زیرمبهمت: عربی دوازدهم - درس ١

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینهٔ (١): «قرآن کریم را در ده سال حفظ کرد.» ✖ طبق متن، هنوز ده‌ساله نشده بود که قرآن رو حفظ کرده بود.
- گزینهٔ (٢): «مشهورترین دانشمندان زمانش در بسیاری از علوم بود.» ✖ طبق خط اول متن، دانشمند و پزشک و فیلسوف مشهوری بود و در بیشتر علوم مشهورترین نبود.
- گزینهٔ (٣): «به مناطق مختلفی سفر می‌کرد تا در دانشگاه‌هایش درس بخواند.» ✖ خیر، او پزشک و مشاور امیران در مناطق مختلف بود.
- گزینهٔ (٤): «کتاب او «شفاء» مجموعه‌ای از پژوهش‌هایش در علوم مختلف است.» ✓ بله، طبق متن، علوم مختلفی مانند منطق و علوم طبیعی و الهیات رو شامل می‌شه.

- (۱) لم يبلغ عمر ابن سينا ستين سنة!
- (۲) كان ابن سينا قد يعيش في قصور الأمراء!
- (۳) أكثر مؤلفات ابن سينا فقدت أثناء أسفاره الكثيرة!
- (۴) وُلد ابن سينا في عصر يحكم السامانيون على إيران!

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبهم: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): «عمر ابن سينا به شصت سال نرسید.» ✓ ← بله، اگر ۴۲۸ رو منهای ۳۷۰ کنیم، در واقع ابن سينا ۵۸ سال عمر کرده.
- گزینه (۲): «گاهی ابن سينا در قصرهای امیران زندگی می کرد.» ✓ ← بله، از اون جایی که طبیب و مشاور امیران بود، پس در قصر امیران هم زندگی می کرده.
- گزینه (۳): «بیشتر تألیفات ابن سينا حين سفرهای بسیارش گم شده است.» * ← متن گفته برخی از اون ها گم شده نه بیشترش. ضمن این که گفته که در حين سفرهاش گم شده.
- گزینه (۴): «ابن سينا در دوره ای به دنیا آمد که سامانی ها بر ایران حکومت می کردند.» ✓ ← طبق پاراگراف اول، ابن سينا در ۱۸ سالگی پزشک شد و امیر بخارا را مداوا کرد و به کتابخانه سامانی ها راه پیدا کرد.

- (۱) بخاری - مولد ابن سینا - کانت تقع قرب همدان!
- (۲) تعلّم ابن سینا الفلسفة و الرياضیات بعد الثامنة عشرة من عمره!
- (۳) جمع ابن سینا ما كان جرّبه في مجال الطّب في كتاب «قانون»!
- (۴) أوّل معلّم ابن سینا في الطّب كان والده الّذي ساعده في هذا المجال!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): «بخارا - محل تولد ابن سینا - نزدیک همدان قرار داشت.»! ← در متن چیزی در این مورد گفته نشده؛ پس نمی‌توانیم قضاوت کنیم که درست است یا غلط و باید به گزینه‌های دیگر توجه کنیم.
- گزینه (۲): «ابن سینا فلسفه و ریاضی را پس از هجده سالگی یاد گرفت.» * ← طبق پاراگراف اول، این علوم رو قبلاً از هجده سالگی یاد گرفت.
- گزینه (۳): «ابن سینا آن‌چه را که در زمینه پزشکی تجربه کرده بود، در کتاب قانون جمع کرد.» ✓ ← طبق پاراگراف دوم که دانش‌پویان پزشکی اروپا از کتاب قانون استفاده می‌کردن، این گزینه صحیح است.
- گزینه (۴): «اولین معلم ابن سینا در پزشکی پدرش بود که به او در این زمینه کمک کرده بود.» * ← پدرش معلم ابن سینا نبود، فقط این‌که به اون در ورود به عالم معرفت و شفافیت کمک کرده بود.

• عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي: (٩٣ و ٩٤)

۹۳

«ساعد - متين - تعلم - العاشرة»:

- ١) ساعد: فعل ماضٍ - للغائب المذكر - مزيد ثلاثي من باب مفاعلة - مضارعه: يُساعد - متعدّ / فعلٌ و فاعله «والد»
- ٢) متين: اسم - مثنى مؤنث (مفردة «مئة» أو «مائة») - من الأعداد الأصلية - نونه مكسورة دائماً / مجرور بحرف الجرّ
- ٣) تعلّم: فعل ماضٍ - للغائب - مزيد ثلاثي من مصدر «تعليم» - له حرفان زائدان - متعدّ / مفعوله «اللغة»
- ٤) العاشرة: مفرد مؤنث - على وزن «فاعلة» - من الأعداد الترتيبية - معرّف بأل / مفعول و منصوب

مشاوره در این مدل تست‌ها حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواد یا خطا رو!

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: عربی دوازدهم - درس ۱

به مصدر فعل‌ها توجه کن.

پاسخ خیلی تشریحی

خطای گزینه (۳): من مصدر «تعلیم» («تعلّم» بر وزن «تَفَعَّلَ» از باب «تَفَعَّلَ» می‌باشد).
برای تشخیص حروف زائد در افعال ثلاثی مزید باید به ماضی (مفرد مذکر غایب) آن‌ها رجوع کنید.
• یُساعد ← ماضی آن «ساعد» بر وزن «فاعَل» است؛ پس «الف» حرف زائد آن است.

دانشود رایگان تمام آزمون های آزمایشی

در کانال تلگرام ما :

آزمونها آزمایشتی

t.me/Azmoonha_Azmayeshi

سازمان پیش آموزش کشور

حکومت
سینج

گزینه دو
مؤسسه آموزشی فرهنگی

آکا

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

زبختار

join us ...

- ۱) الأمرء: جمع تكسیر أو مُكسّر - مفردہ «أمیر» علی وزن «فَعیل» - من مادّة «ء م ر» / مجرور بحرف الجرّ
- ۲) واصل: فعلٌ ماضٍ - للغائب - مزید ثلاثی بزيادة «الف» - مصدره: «وصول» - لازم / مفعوله «أبحاث»
- ۳) یستفید: فعلٌ مضارعٌ - للغائب - مزید ثلاثی من باب استفعال - ماضیه: إستفادَ / «كان یستفید» یعادل الماضي الاستمراريّ
- ۴) ألف: فعلٌ ماضٍ - للغائب - علی وزن «فَعَل» - حروفه الأصلية: «ء ل ف» - متعدّد / مفعوله «موسوعة»

مشاوره در این مدل تست‌ها حتماً حتماً دقت کنین که صحیح رو می‌خواد یا خطا رو!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبمش: عربی دوازدهم - درس ۱

آیا افعال لازم، مفعول دارن؟

Hint

خطاهای گزینه ۲: مصدره «وُصول» («واصل» بر وزن «فَاعَل» از باب «مُفاعَلَة» است؛ پس مصدر آن «مُواصلَة» می‌باشد. دقت کنید که «وُصول» مصدر از فعل ثلاثی مجرد است. - لازم («واصل»: ادامه داد» متعدی است).
در گزینه ۲ از تناقضی که میان «لازم» و «مفعوله أبحاث» وجود دارد، به راحتی می‌توان فهمید که این گزینه غلط است.

پاسخ خیلی تشریحی

تیزبازی

- (۱) الْأَعْصَارُ رِيحٌ شَدِيدَةٌ تَنْتَقِلُ بِسُرْعَةٍ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ آخَرَ!
- (۲) عَمَلَاءُ الْعَدُوِّ هُمُ الَّذِينَ يُحَاوِلُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ صُفُوفِ الْمُسْلِمِينَ!
- (۳) يَحْدُثُ مَطَرٌ السَّمَاءِ سَنَوِيًّا فِي جُمْهُورِيَّةِ الْهِنْدُوْرَاسِ بِأَمْرِيكَا الْوُسْطَى!
- (۴) لَا تُصَدِّقْ كُلَّ أَخْبَارٍ تَسْمَعُهَا مِنَ الْآخَرِينَ لِأَنَّ بَعْضَهَا غَيْرُ حَقِيقَتِيَّةٍ!

مشاوره در این تست‌ها لازم نیست همه حركاتها بررسی بشن! باید یاد بگیري که فقط بعضی کلمه‌ها رو بررسی کنی، اما تجربه نشون داده که بیشتر از وزن افعال ثلاثی مزید و مصادر شون، اعداد عقود و اسم فاعل و مفعول و خوانش برخی کلمات و ... سؤال مطرح می‌شه.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دهم - درس‌های ۳ و ۴

به افعال مزید دقت کن.

Hint

درس Box

از آن جایی که انواع افعال مزید در این سؤال آمده، بهتر است به جدول زیر توجه کنید.

جدول افعال مزید:

حروف زائد	مصدر (باب)	امر	فعل مضارع	فعل ماضی	
ا، س، ت	اِسْتَفْعَلْ	اِسْتَفْعِلْ	يَسْتَفْعِلُ	اِسْتَفْعَلَ	باب
	اِسْتِخْرَاجْ	اِسْتَخْرِجْ	يَسْتَخْرِجُ	اِسْتَخْرَجَ	مثال
ا، ت	اِفْعَلْ	اِفْعِلْ	يَفْعِلُ	اِفْعَلَ	باب
	اِعْتَرَفْ	اِعْتَرِفْ	يَعْتَرِفُ	اِعْتَرَفَ	مثال
ا، ن	اِنْفَعَلْ	اِنْفَعِلْ	يَنْفَعِلُ	اِنْفَعَلَ	باب
	اِنْفِتَاحْ	اِنْفِتَحْ	يَنْفِتَحُ	اِنْفَتَحَ	مثال
ت، تکرار عین الفعل	تَفْعَلْ	تَفْعِلْ	يَتَفَعِّلُ	تَفَعَّلَ	باب
	تَشْكُرْ	تَشْكُرْ	يَتَشَكَّرُ	تَشَكَرَ	مثال
ت، الف	تَفَاعَلْ	تَفَاعِلْ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعَلَ	باب
	تَشَابَهْ	تَشَابَهْ	يَتَشَابَهْ	تَشَابَهَ	مثال
تکرار عین الفعل	تَفْعِلْ	فَعْلْ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَ	باب
	تَعْلِيمْ	عَلِّمْ	يُعَلِّمُ	عَلَّمَ	مثال
الف	مُفَاعَلَةٌ	فَاعِلْ	يُفَاعِلُ	فَاعَلَ	باب
	مُجَالَسَةٌ	جَالِسْ	يُجَالِسُ	جَالَسَ	مثال
أ (همزه)	اِفْعَالْ	أَفْعِلْ	يُفْعِلُ	أَفْعَلَ	باب
	اِخْرَاجْ	أَخْرِجْ	يُخْرِجُ	أَخْرَجَ	مثال

خطاهای گزینه (۱): الأعصار (خوانش صحیح این کلمه «الإعصار: گردباد» است). - تَنْتَقِلُ (این فعل بر وزن «تَفَعَّلُ» است؛ پس «تَنْتَقِلُ» صحیح می‌باشد).

پاسخ خیلی تشریحی

- (۱) في فصل الحَرِيف تُصبح الأرض مفروشة بالأوراق الملونة!
- (۲) كنتُ أَفتشُ في مُعجم صغير عن كلمات لا أعرف معناها!
- (۳) العقلاء يكتُمون أسراراً تكون في قلوبهم و لا يُظهرونها عند الآخرين!
- (۴) إنكم تُميتون قلوبكم بأكل الأطعمة الكثيرة و الذنوب الكبيرة!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دهم - درس های ۳ و ۴

«يَكْتُمُونَ» ثلاثي مجرد و اصلاً حرف زائد نداره؛ برو سراغ گزینه های دیگه.

درس Box

اول این که باید بدانید حروف زائد مخصوص افعال ثلاثی مزید است، نه ثلاثی مجرد.

برای تشخیص حروف زائد در افعال ثلاثی مزید باید به ماضی (مفرد مذکر غایب) آن ها رجوع کنیم.

• یُسَاعِدُ ← ماضی آن «سَاعَدَ» بر وزن «فَاعَلَ» است؛ پس «الف» حرف زائد آن است.

حروف مضارعه (أ، تَ، يَ، تَ) را جزء حروف زائد به حساب نمی آوریم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۲)، فعل «أَفْتَشُ» را داریم که برای تشخیص حروف زائد آن باید به ماضی (مفرد مذکر غایب) آن رجوع کنیم. ماضی آن «فَتَشَ» بر وزن «فَعَلَ» می باشد که تکرار عین الفعل که همان «ت» می باشد، حرف زائد در این فعل است. بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): «تُصَيِّحُ» ← این فعل بر وزن «تُفَعِّلُ» از باب «إفعال» است. دقت کنید که «ت» حرف مضارعه است و طبق نکته، حروف مضارعه را جزء حروف زائد به حساب نمی آوریم.

گزینه (۳): «يَكْتُمُونَ» ← این فعل ثلاثی مجرد است و حرف زائد ندارد. دقت کنید که «ت» جزء حروف اصلی این فعل است (ک ت م).

گزینه (۴): «تُمِيتُونَ» ← این فعل مضارع از باب «إفعال» است که «ت» در ابتدای آن حرف مضارعه و «ت» در وسط آن جزء حروف اصلی این فعل است (م و ت).

(سؤال ۴۶ کنکور انسانی عمومی ۱۴۰۱ (خارج از کشور))

عَيْنَ فعلاً ليس فيه من الحروف الزائدة:

- (۱) تُرفع أيدينا في الصفّ للسؤال من المعلم بعض الأحيان!
- (۲) يُسَخِّطُ الظالم ربنا الذي هو ناصر لمن لا ناصر له!
- (۳) تُنمِر الأشجار في الفصول المختلفة بأنواعها!
- (۴) يُرشد الطلاب إلى صالة أخرى لأداء الامتحان!

مشاوره این نوع سؤال خیلی کم در کنکور اومده، ولی از اون دسته سؤالاتیه که دانش‌آموزان رو اذیت می‌کنه.

- (۱) جالسوا العلماء و انتفعوا بعلمهم حتّی تُصبحوا سعيدين في حياتكم!
- (۲) انسحب الأعداء بعد أن شاهدوا هجوم جنود الإسلام في المعركة!
- (۳) تفكّروا قبل أن يخرج الكلام من لسانكم فإنّ الكلام سيفّ قاطع!
- (۴) و استغفرن الله لذنوبكنّ لِتُخرجنّ من الظلمات و تصلنّ إلى النور!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دهم - درس‌های ۳ و ۴

فعل امر رو در جمله‌هایی که فعل و ضمیر مخاطب دارن جست‌وجو کن.

Hint

درس‌Box

در برخی از صیغه‌های افعال ثلاثی مزید، فعل ماضی و امرشان شبیه به هم هستند. برای تشخیص این‌که این فعل‌ها امر هستند یا ماضی، باید به شرایط جمله توجه کنیم:

(الف) اگر جمله برای مخاطب به کار رفته بود (فعل و ضمیر مخاطب داشت)، آن فعل امر است.

● جالسوا العلماء في حياتکم ← در زندگی‌تان با دانشمندان هم‌نشینی کنید. (ضمیر «کُم» به ما می‌فهماند که جمله برای مخاطب به کار رفته و «جالسوا» امر است.)

(ب) اگر جمله برای غایب به کار رفته باشد (فعل و ضمیر غایب داشت)، آن فعل ماضی است.

● جالسوا العلماء في حياتهم ← در زندگی‌شان با دانشمندان هم‌نشینی کردند. (ضمیر «هم» به ما می‌فهماند که جمله برای غایب به کار رفته و «جالسوا» ماضی است.)

«دشمنان بعد از این‌که هجوم سربازان اسلام را در میدان جنگ دیدند، عقب‌نشینی کردند.» با توجه به ترجمه و فعل غایب «أُنْ شَاهَدُوا»، متوجه می‌شویم که «إِنْسَحَبَ» ماضی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «با دانشمندان هم‌نشینی کنید و از دانش آن‌ها بهره ببرید تا در زندگی‌تان خوشبخت شوید.» با توجه به ترجمه و فعل مخاطب «تُصْبِحُوا» و ضمیر «کُم» متوجه می‌شویم که «جالسوا» و «إِنْتَفَعُوا» فعل امر هستند.

گزینه (۳): «فکر کنید قبل از این‌که سخن از زبان شما خارج شود، چراکه سخن شمشیر برنده‌ای است.» با توجه به ترجمه و ضمیر «کُم» متوجه می‌شویم که «تَفَكَّرُوا» فعل امر است.

گزینه (۴): «از خداوند برای گناهانتان آمرزش بخواهید تا از تاریکی‌ها خارج شوید و به روشنایی برسید.» با توجه به ترجمه و فعل‌های «تُخْرِجَنَّ» و «تَصَلَّنَّ» و ضمیر «کُنَّ» که مخاطب هستند، «إِسْتَغْفِرَنَّ» امر است.

پاسخ خیلی تشریحی

- (۱) خرج المشتري من المتجر دون أن يشتري العَصَا كَأَنَّهُ مُتَرَدِّدٌ فِي شِرَائِهِ!
- (۲) كَلَّمَا أَنْصَحَ وَلَدِي الْعَزِيزَ لَا يَقْبَلُ مَوَاعِظِي لَعَلَّهُ يَفْهَمُ أَنِّي أَحَبُّهُ كَثِيرًا!
- (۳) دَوَاءُ أَكْثَرِ أَمْرَاضِنَا فِينَا وَلَكِنَّا نَبْحَثُ عَنْهُ فِيمَا يَكُونُ فِي أَيْدِي الْآخَرِينَ!
- (۴) لَيْتَ صَدِيقِي يَعْلَمُ أَنَّهُ لَنْ يَقْدَرَ عَلَى إِرْضَاءِ جَمِيعِ أَصْدِقَائِهِ وَ أَقْرَبَائِهِ!

مشاوره کاربرد حروف مشبّهة بالفعل یکی از مباحث مهمیه که باید خوب یاد بگیرین.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: عربی دوازدهم - درس ۱

دنبال حرف مشبّهة بالفعل باش که برای کامل کردن و برطرف کردن ابهام جمله قبل از خودش به کار می‌ره.

Hint

درس Box

معانی حروف مشبّهة بالفعل:

«إِنَّ»: جمله پس از خود را تأکید می‌کند. — قطعاً، بی‌شک، همانا و ...	مثال «إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ» — بی‌گمان خداوند پاداش نیکوکاران را تباه نمی‌کند.
«أَنَّ»: به معنای «که» است و دو جمله را به هم پیوند می‌دهد.	مثال «قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» — گفت: می‌دانم که خدا بر هر چیزی تواناست.
«كَأَنَّ»: به معنای «گویا» و «مانند» است که برای تشبیه و گاهی برای حدس و گمان به کار می‌رود.	مثال «كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَ الْمَرْجَانُ» — آنان مانند یاقوت و مرجان‌اند.
«لَكِنَّ»: به معنای «ولی» و برای کامل کردن پیام و برطرف کردن ابهام جمله قبل از خودش است.	مثال «إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ» — بی‌گمان خداوند دارای بخشش بر مردم است، ولی بیشتر مردم سپاسگزاری نمی‌کنند.
«لَيْتَ»: به معنای «کاش» و بیانگر آرزوهای محال و حسرت است.	مثال «وَقَالَ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ ثَرِيًّا» — و کافر می‌گوید: ای کاش من خاک بودم.
«لَعَلَّ»: یعنی «شاید» و «امید است» و برای اموری به کار می‌رود که امید به انجام آن است.	مثال «إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ» — قطعاً ما قرآن را به زبان عربی قرار دادیم امید است شما خردورزی کنید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در گزینه (۳)، «لَكِنَّ» ابهام جمله قبل از خودش را برطرف کرده و آن را کامل کرده است.

ترجمه: «داروی بیشتر بیماری‌هایمان در خود ماست، ولی ما در چیزهایی که در دست‌های دیگران می‌باشد، به دنبال آن هستیم.» بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «مشتري از مغازه بیرون رفت بدون این‌که آب‌میوه‌گیری را بخرد، گویا او در خریدن آن مردد است.» — «كَأَنَّ» در اینجا برای بیان گمان به کار رفته است.

گزینه (۲): «هرگاه فرزند عزیزم را نصیحت می‌کنم نصیحت‌های مرا قبول نمی‌کند، امید است که او بفهمد که من بسیار او را دوست دارم.» — «لَعَلَّ» در اینجا برای بیان امیدواری به کار رفته است.

گزینه (۴): «ای کاش دوستم بداند که او قادر به راضی کردن همه دوستان و نزدیکانش نخواهد بود.» — «لَيْتَ» برای بیان خواسته محال و دشوار به کار رفته است.

(سؤال ۹۹ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت دوم)

عین ما فيه كلمة تُزيل الإبهام عن جملة ما قبلها:

- (۱) تسعي القطّة أن تخفي نفسها عنّا، ولكنّها ما كانت تعلم أنّنا نرى ذنبها!
- (۲) أراد الحجاج صعود جبل النور، لعلّهم يُشاهدون «غار حراء»!
- (۳) يا ليتنا نستطيع أن نرى تلك الظّاهرة الغريبة «أمطار السمك»!
- (۴) يُحبّ الوالدان أولادهما مع أنّهم لا يساعداونهما!

عین عبارة جاء فيها أشدّ التّفي:

- (۱) لا مفرّ للّذين يظلمون المساكين من عذاب الله!
- (۲) لا يزعم اللاّعب أنّه يستطيع الفوز في جميع المباريات!
- (۳) لماذا لا تجري على لسانك ما في قلبك، ممّ تخافين!
- (۴) لا تعتمد على الأحقّق فإنّه يضرك عندما تحتاج إلى مساعدته!

مشاوره علاوه بر قواعد مربوط به «لا»ی نفی جنس، حروف مشبّهة بالفعل و ... به مفهومی که دارن هم مسلط باشین.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبست: عربی دوازدهم - درس ۱

منظور از «أشدّ التّفي» همون «لا»ی نفی جنسه.

- «لا»یی است که بر سر اسم بدون «ال» و تنوین می‌آید و غالباً خبر آن جار و مجرور می‌باشد.
- این «لا» را باید به صورت «هیچ ... نیست» ترجمه کرد.
- لا رَجُلَ في الحَفْلَةِ ← هیچ مردی در جشن نیست.

هرگاه سؤال از شما «أشدّ التّفي» را خواست، منظور همان «لا»ی نفی جنس است.

- تنها گزینه‌ای که «لا» بر سر اسم آمده و نفی جنس است، گزینه (۱) می‌باشد.
- ترجمه: «هیچ گریزگاهی از عذاب خداوند نیست برای کسانی که به بیچارگان ستم می‌کنند.»
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- دقت کنید که به راحتی می‌توان گزینه‌های دیگر را رد کرد، چون «لا» بر سر فعل آمده است.
- این فعل‌ها به ترتیب عبارت‌اند از «لا يزعم»، «لا تجري» و «لا تعتمد».

Hint

کریس Box

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) لَيْتَ رُؤَسَاءَ الْبِلَادِ يَعْمَلُونَ لِمَصْلَحَةِ مُوَاطِنِهِمْ!
- (۲) لَا دَوْلَةً اسْتُخْدِمَتِ التَّقْوَدُ الْوَرَقِيَّةُ قَبْلَ دَوْلَةِ الصِّينِ!
- (۳) هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ الْفَرَسَ حَيَوَانٌ يَنَامُ عَلَى أَقْدَامِهِ قَائِماً!
- (۴) كَأَنَّ لِبَعْضِ الشُّعُوبِ فَضْلاً عَلَى الْآخَرِينَ بِسَبَبِ عِلْمِهِمْ!

مشاوره تعیین نقش کلمات از مهم‌ترین مباحث عربیه.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

اسم حروف مشبّهة بالفعل منصوب و خبرشان مرفوعه.

درس Box

(۱) حروف مشبّهة بالفعل بر سر جمله اسمیه می‌آیند و هنگامی که بر اسم ظاهر وارد شوند، آن را به عنوان اسم خود منصوب می‌کنند، ولی اعراب خبر را تغییر نمی‌دهند.

● لَيْتَ مَهْدِيّاً فَائِزٌ فِي مُسَابَقَةِ كُرَةِ الْمِنْصَدَةِ. («مَهْدِيّاً» اسم «لَيْتَ» و منصوب / «فائِزٌ» خبر «لَيْتَ» و مرفوع)

گاهی خبر جاز و مجرور بر مبتدا مقدم می‌شود که به آن «خبر مقدم» و به آن مبتدا، «مبتدای مؤخر» گفته می‌شود.

این مورد می‌تواند در اسم و خبر حروف مشبّهة بالفعل و ... هم اتفاق بیفتد.

● لِي كِتَابٌ: کتابی دارم ← «لِي» خبر جاز و مجروری است که بر مبتدا یعنی «كِتَابٌ» مقدم شده است.

● كَأَنَّ لِبَعْضِ الشُّعُوبِ فَضْلاً عَلَى الْآخَرِينَ: گویا برخی ملت‌ها بر دیگران برتری دارند. ← «لِبَعْضِ» خبر جاز و مجروری است که بر اسم «كَأَنَّ» یعنی «فضلاً» مقدم شده است.

(۲) «لَا»ی نفی جنس:

«لَا»یی است که بر سر اسم بدون «ال» و تنوین می‌آید و غالباً خبر آن جار و مجرور می‌باشد.

● لَا رَجُلٌ فِي الْحَفْلَةِ ← هیچ مردی در جشن نیست.

در گزینه (۳)، «الْفَرَسَ» اسم «أَنَّ» و منصوب است و «حَيَوَانٌ» خبر آن و مرفوع است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «رُؤَسَاءَ» اسم «لَيْتَ» است، پس باید منصوب باشد. ← رُؤَسَاءَ

گزینه (۲): «دَوْلَةً» اسم «لَا»ی نفی جنس است که باید بدون «ال» و تنوین باشد. ← دَوْلَةً

گزینه (۴): «فَضْلاً» اسم مؤخر «كَأَنَّ» است که باید منصوب باشد. دقت کنید که در این جا «لِبَعْضِ» خبر جاز و مجروری است که مقدم شده است. ← فَضْلاً

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به گزاره زیر در خصوص زمینه‌های پیدایش تاریخ‌نگاری جدید، کدام گزینه درست است؟

«با مقایسه وضعیت ایران و غرب، ترجمه آثار اروپایی ذیل برنامه‌های اصلاحی دولتمردان عصر قاجار (الف) به تدریج آغاز شد و با تأسیس دارالفنون، دارالطباعه دولتی و دارالترجمه همایونی گسترش یافت. ریاست دارالترجمه همایونی (ب) بر عهده یکی از مورخان برجسته این عصر بود که در یکی از آثارش (ج) به امیرکبیر پرداخته است (د).»

۱) ولیعهد فتحعلی شاه - محمدحسن خان اعتمادالسلطنه - صدراالتواریخ - امیرکبیر را ستایش کرده است.

۲) عباس میرزا - میرزا محمدجعفر خورموجی - حقایق الاخبار ناصری - امیرکبیر را ستایش کرده است.

۳) ولیعهد فتحعلی شاه - میرزا محمدجعفر خورموجی - صدراالتواریخ - واقعیت قتل امیر را بازتاب داده است.

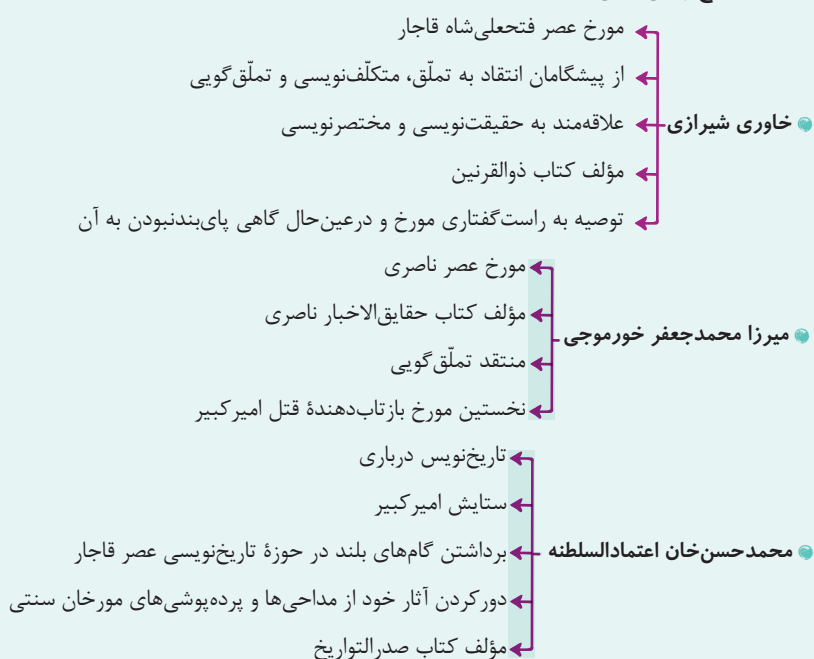
۴) عباس میرزا - محمدحسن خان اعتمادالسلطنه - حقایق الاخبار ناصری - واقعیت قتل امیر را بازتاب داده است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبهمت: تاریخ دوازدهم - درس ۱

درس Box

منتقدان تاریخ‌نویسی سنتی

بررسی موارد:

پاسخ خیلی تشریحی

الف) در دوران پادشاهی فتحعلی شاه قاجار، جنگ‌های ایران و روسیه توجه زمامداران و نخبگان ایران را به دنیای غرب جلب کرد. به دنبال آن، ترجمه آثار اروپایی ذیل برنامه‌های اصلاحی **عباس میرزا، ولیعهد فتحعلی شاه**، آغاز شد و سپس در زمان ناصرالدین شاه با تأسیس مدرسه دارالفنون، دارالطباعه دولتی و دارالترجمه همایونی گسترش یافت.

ب) **محمدحسن خان اعتمادالسلطنه**، از مورخان مشهور عصر قاجار، یکی از چهره‌های برجسته فرهنگی این عصر بود که به ریاست دارالترجمه همایونی منصوب شد.

ج و د) **محمدحسن خان اعتمادالسلطنه** اگرچه تاریخ‌نویسی درباری بود، گام‌های بلندی در حوزه تاریخ‌نویسی عصر قاجار برداشت و سعی کرد آثار خود را تا حدودی از پرده‌پوشی‌ها و مداحی‌های رایج مورخان رسمی دور سازد. او در یکی از آثارش به نام **صدراالتواریخ**، **امیرکبیر را ستایش می‌کند**.

میرزا محمدجعفر خورموجی، از مورخان عصر ناصری و مؤلف کتاب حقایق الاخبار ناصری که از منتقدان تملق‌گویی بوده، نخستین کسی است که واقعیت قتل امیرکبیر را بازتاب داده است.

کدام گزینه در مورد مورخی که در سال‌های ۱۱۰۵ تا ۱۱۵۹ ش. می‌زیسته، درست است؟

- ۱) هجوم افغان‌ها و آشفتگی اوضاع پس از آن را در سال‌های کودکی خود تجربه کرده، شاهد بیرون‌راندن آن‌ها توسط نادر و خلع شاه‌تیماسب دوم از سلطنت و انتخاب نادر به عنوان شاه ایران بوده است.
- ۲) شروط نادر در شورای دشت مغان را شنیده و تلاش‌های او برای رفع اختلافات مذهبی با عثمانی و در نهایت تصرف بصره توسط کریم‌خان را دیده و اوج رونق و زیبایی مکتب شیراز را شاهد بوده است.
- ۳) شاهد تلفیق هنر ایرانی و هندی، ساخت کاخ خورشید، بازسازی اصفهان، ساخت مسجد و بازار وکیل، ارگ کریم‌خانی، بازسازی آرامگاه حافظ و سعدی و انقراض سلسله‌های افشاریه و زندیه بوده است.
- ۴) رقابت و ستیز خاندان نادر و سرداران او، به حکومت رسیدن شاه‌رخ، نوۀ نادر و از میان برداشتن او توسط آقامحمدخان و سپس رونق گرفتن فعالیت‌های آموزشی و علمی در عصر لطفعلی‌خان زند را دیده است.

مشاوره اگر فکر می‌کنین کنکور قرار نیست انقدر جزئی از سال‌ها و تاریخ‌ها بپرسه، بهتره به نگاهی به کنکور درس تاریخ خارج ۱۴۰۴ بندازین تا ببینین چندتا از سوالات نیازمند تسلط به تاریخ‌ها بود.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

اشاره به چند تاریخ مهم در دوران پس از سقوط صفویان و دوره‌های افشاریه و زندیه:

- سقوط اصفهان: ۱۱۳۵ ق. / ۱۱۰۲ ش. / ۱۷۲۳ م.
- پادشاهی نادرشاه: ۱۱۱۴ ش. / ۱۷۳۶ م.
- کشته‌شدن نادرشاه: ۱۱۲۶ ش. / ۱۷۴۷ م.
- از میان برداشته شدن حکومت شاه‌رخ در مشهد توسط آقامحمدخان: ۱۲۱۲ ق.
- مرگ کریم‌خان: ۱۱۵۷ ش. / ۱۷۷۹ م.
- کشته‌شدن لطفعلی‌خان زند: ۱۱۶۷ ش. / ۱۷۹۴ م.

مورخ مورد نظر سه سال پس از سقوط اصفهان به دنیا آمده (شهر اصفهان، پایتخت صفویان در سال ۱۱۰۲ ش. به دست افغان‌ها سقوط کرد) و پنج سال پس از مرگ کریم‌خان (کریم‌خان در سال ۱۱۵۷ ش. فوت کرده است) و قبل از انقراض سلسله زندیه (سلسله زندیه با کشته‌شدن لطفعلی‌خان زند در سال ۱۱۶۷ ش. منقرض شد) درگذشته است؛ بنابراین تمام رویدادهای پیش از پادشاهی نادر، دوران نادر و جانشینانش و دوره کریم‌خان را شاهد بوده است.

بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱): شاهد هجوم افغان‌ها به اصفهان نبوده است.

گزینه ۳): شاهد انقراض سلسله زندیه نبوده است.

گزینه ۴): مورخ قبل از حکومت لطفعلی‌خان زند، فوت کرده است.

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام مورد دربارهٔ زمان وقوع رویدادهای زیر، مقایسهٔ درستی ارائه داده است؟

الف) انتخاب جورج واشینگتن به عنوان نخستین رئیس‌جمهور آمریکا

ب) مرگ کریم‌خان زند

ج) حملهٔ مردم فرانسه به زندان باستیل در پاریس

۱) نتایج «ج» که ده سال پس از «ب» رخ داده است، به ترتیب شامل اعدام لویی شانزدهم و ماری آنتوانت، برقراری نظام جمهوری و جنگ فرانسه با دیگر کشورهای اروپایی می‌شود.

۲) «الف» و «ج» در یک سال و قبل از «ب» رخ داده‌اند و پس از «الف»، مکزیک با تهاجم آمریکاییان و مصر با تهاجم فرانسویان روبه‌رو شد.

۳) «ب» که قبل از «الف» و پس از «ج» رخ داده است، به آشوب دوباره در ایران و بر تخت نشستن ۱۵ نفر در کمتر از ۷ سال منجر شد.

۴) در هیچ‌یک از زمان‌های «الف»، «ب» و «ج» ملکهٔ انگلستان هنوز به امپراتریس هند و بریتانیا ملقب نشده بود، اما پتر کبیر قبل از این دوره‌ها در روسیه به قدرت رسیده بود.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

«الف» و «ج» توی یک سال اتفاق افتادن!

ابتدا سال رخ دادن هر یک از رویدادها را مشخص می‌کنیم:

الف) ۱۷۸۹ م.

ب) ۱۷۷۹ م.

ج) ۱۷۸۹ م.

در سال ۱۸۵۷ م. (یعنی پس از دورهٔ «الف»، «ب» و «ج») هند توسط بریتانیا تسخیر و ملکهٔ انگلستان به امپراتریس هند و بریتانیا ملقب شد.

دوران پتر کبیر در روسیه، سال‌های ۱۶۸۲ تا ۱۷۲۵ م. (یعنی قبل از دورهٔ «الف»، «ب» و «ج») را در بر می‌گیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ ۱): سرانجام در ۱۴ ژوئیهٔ ۱۷۸۹ م. (۱۱۶۸ ش.) مردم اغلب بینوا و خشمگین پاریس با حمله به زندان باستیل، انقلاب خود را آغاز کردند. انقلابیون سرانجام لویی شانزدهم، پادشاه مستبد فرانسه را وادار به امضای قانون اساسی جدید و پذیرش نظام مشروطهٔ سلطنتی کردند. مدتی بعد، انقلابیون تندرو، پادشاه را عزل و نظام جمهوری را برقرار کردند. آنان سپس لویی شانزدهم و همسرش، ماری آنتوانت را اعدام کردند. اعدام این دو و بسیاری از مخالفان با گیوتین و هم‌چنین افکار و شعارهای آزادی‌خواهانهٔ انقلابیون موجب ترس و خشم دولت‌ها در اروپا شد، در نتیجه آن‌ها با فرانسه وارد جنگ شدند.

گزینهٔ ۲): کریم‌خان زند در سال ۱۷۷۹ م. فوت کرده است و ریاست‌جمهوری واشینگتن و حملهٔ انقلابیون به زندان باستیل پس از آن و در سال ۱۷۸۹ م. رخ داده است.

۱) دولت آمریکا پس از استقلال این کشور با پیشروی به سوی غرب و کشتار وسیع سرخ‌پوستان که ساکنان و صاحبان صدها سالهٔ اصلی آمریکا بودند، سرزمین‌های وسیعی را تصاحب کردند. در جنوب هم، با اشغال سرزمین پهناوری از مکزیک، بزرگ‌ترین ایالت‌های جنوبی و جنوب غربی مانند کالیفرنیا و تگزاس را به ایالات خود افزود.

۲) طی جنگ‌های فرانسه با دیگر کشورهای اروپایی، یکی از فرماندهان ارتش فرانسه به نام ناپلئون بناپارت با پیروزی‌های درخشانی که به دست آورد، مشهور شد و به قدرت دست یافت. ناپلئون در دوران حکومتش (۱۸۰۴ تا ۱۸۱۴ م.) در مصر و آفریقا دست به جنایات زیادی زد.

گزینهٔ ۳): «ب» قبل از «الف» و «ج» رخ داده است. با مرگ کریم‌خان زند دوباره آشوب ایران را فراگرفت. افرادی از طایفهٔ زند برای رسیدن به تاج و تخت با هم به رقابت و ستیز برخاستند و صفحهٔ خونین دیگری از تاریخ ایران را رقم زدند؛ به گونه‌ای که در کمتر از ۱۵ سال، هفت تن (نه برعکس!) از این خاندان به قدرت رسیدند.

حواست به «ترتیب» توی گزینهٔ ۱) باشه، وگرنه توی دام این گزینه میفتی و همون اول انتخابش می‌کنی و سراغ گزینه‌های دیگه نمی‌ری.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

گول نخوری

با توجه به هرم قدرت زیر، کدام گزینه تحلیل درستی از نظام سیاسی عصر قاجار ارائه می‌کند؟

(۱) «الف» به مقام شاه تا پیش از انقلاب مشروطه اشاره دارد، اما پس از آن، عواملی چون روی کار آمدن نظام اداری کارآمد و ارتش ثابت و حرفه‌ای، مانع از به کار بستن کامل قدرت شاهان شد.

(۲) «ب» به جایگاه حاکمان ایالات و ولایات اشاره دارد که در ازای تحویل بخش اعظم درآمد خود به حکومت مرکزی، در اداره منطقه تحت نفوذشان، خودمختار بودند.

(۳) «الف» شاه را در رأس هرم قدرت و دارای اختیاراتی همچون انحصار در قانون‌گذاری، حق اعلام جنگ و صلح و عزل و نصب مقامات حکومتی نشان می‌دهد.

(۴) «ب» به جایگاه صدراعظم اشاره دارد که می‌توانست از اختیارات خود برای اصلاح امور، اداره کشور مخصوصاً مناطق مهمی همچون آذربایجان و رونق کسب‌وکار استفاده کند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس ۳

شاه در رأس هرم قدرت سیاسی عصر قاجار قرار داشت و بعد از اون، وزیر اعظم قرار می‌گرفت.

Hint

کزیس Box

نظام سیاسی عصر قاجار

● نظام حکومتی ایران تا پیش از انقلاب مشروطه، پادشاهی مطلقه و استبدادی بود که شاه در رأس هرم قدرت قرار داشت. ● شاه از اختیارات نامحدودی برخوردار بود از جمله: عزل و نصب مقام‌های حکومتی، اعلام جنگ و صلح و انحصار کامل سه قوه کامل قانون‌گذاری، اجرایی و قضاوت. ● جلوه اختیارات نامحدود شاهان قاجار به این صورت بود که خود را مالک جان و مال ایرانیان می‌شمردند و انتظار داشتند همگان از صدراعظم گرفته تا مردم عادی، فرمانشان را بی چون‌وچرا اطاعت کنند. ● عواملی که باعث می‌شد شاهان قاجار در عمل نتوانند قدرت خود را به طور کامل و همیشه به کار ببندند عبارت‌اند از: عدم وجود ابزارهای لازم از جمله نظام اداری کارآمد و ارتش ثابت و حرفه‌ای، نفوذ اجتماعی و دینی روحانیت و مراجع شیعه، قدرت سیاسی و نظامی ایلات، نفوذ دولت‌های استعمارگر، نفوذ زنان حرمسرا.	شاه
● بعد از شاه، وزیر اعظم یا صدراعظم قرار داشت. ● اختیاراتی که از سمت شاه کسب می‌کرد: دخالت در تمام امور کشور، رسیدن به حضور شاه و نامه‌نوشتن برای او، تلاش برای اصلاح امور کشور و رونق کسب‌وکار و رفاه مردم و ... ● وضعیت تثبیت جایگاه: امنیت جانی و مالی کافی نداشتند و شمار قابل توجهی از آنان با دسیسه درباریان و بدگمانی و خشم شاهان به قتل رسیدند یا مقام و دارایی خود را از دست دادند.	وزیر اعظم
● معمولاً از میان خاندان‌های زمین‌دار، اعیان یا بزرگان محلی، سران ایلات و عشایر و شاهزادگان قاجاری برگزیده می‌شدند. ● اختیارات: در اداره منطقه تحت نفوذ خود، تاحدودی خودمختار بودند و بخش اعظم درآمد منطقه را برای خود نگه می‌داشتند و نیز با زیردستان خود رفتاری مستبدانه داشتند. ● اهمیت: شاهان قاجار از طریق برقراری پیوند ازدواج با خاندان‌های زمین‌دار و ... به دنبال گسترش نفوذ و استحکام سلطنت خود بودند. ● اداره ایالت آذربایجان با مرکزیت شهر تبریز، همواره به عهده ولیعهد بود.	حاکمان ایالات و ولایات

بررسی گزینه‌های نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): نبود ابزارهای لازم از جمله نظام اداری کارآمد و ارتش ثابت و حرفه‌ای، از جمله عوامل محدودکننده اختیارات پادشاه (پیش از مشروطه) بود.

گزینه (۲): در نظام سیاسی حکومت قاجاریه، بعد از شاه، وزیر اعظم یا صدراعظم قرار دارد. ضمن آن که حاکمان ایالات و ولایات، بخش اعظم درآمد منطقه تحت فرمان خویش را برای خود نگه می داشتند.

گزینه (۴): اداره ایالت آذربایجان با مرکزیت شهر تبریز، همواره به عهده ولیعهد بود.

چرا شاهان قاجار، توانایی استفاده از قدرت استبدادی و اختیارات نامحدود خود را نداشتند؟

(سوال ۱۸ - امتحان نوایی فردار ۱۴۰۴)

۱۰۵ با فرض این که سرباز جوانی در سال ۱۲۶۹ ش. فوت کرده است، کدام گزاره درباره وی با احتمال بیشتری درست است؟

دوران پادشاهی ناصرالدین شاه قاجار

- (۱) به عنوان عضو ارتش بریگارد قزاق، از پادشاه، کاخ او و مرزهای کشورش دفاع کرده است.
- (۲) با تحصیل در دارالفنون، از دانش‌های جدید نظامی عصر خود مطلع بوده است.
- (۳) به کار با گرز و شمشیر و تفنگ‌های فتیله‌ای به طور کامل مسلط بوده است.
- (۴) از گنجینه جواهرات شاه‌رخ در خراسان، غنیمت به چنگ آورده است.

مشاوره باز هم تأکید بر تاریخ‌های ذکرشده در کتاب درسی! چند ساله که توی کنکور تاریخ، سؤالاتی رو می‌بینیم که سروکارشون با زمانه، حالا یا تقدم و تأخر زمانیه، یا رعایت ترتیب یا مثل همین سؤال، تشخیص این‌که توی یه بازه زمانی خاص، چه رویدادهایی اتفاق افتاده. پس دیگه مثل قبل نمی‌تونیم بدون اهمیت‌دادن به تاریخ‌ها و سال‌ها از کنارشون رد شیم، اما از طرف دیگه، لازم نیست که جزء به جزء تاریخ‌ها رو حفظ کنیم، همین که یک دید کلی داشته باشیم که این بازه زمانی مربوط به چه دورانیه، کارتونو راه می‌ندازه. (البته اگه سال‌های پادشاهی پادشاهان قاجار رو حفظ کنیم خالی از لطف نیست.)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۳

درس Box

سال‌های حکومت پادشاهان قاجار از تأسیس تا عصر ناصرالدین شاه:

۱۱۷۴ - ۱۱۷۵ ش: آقامحمدخان قاجار

۱۱۷۵ - ۱۲۱۳ ش: فتحعلی‌شاه قاجار

۱۲۱۳ - ۱۲۲۷ ش: محمدشاه

۱۲۲۷ - ۱۲۷۵ ش: ناصرالدین شاه

دوره زمانی ذکرشده در صورت سؤال، در سال‌های حکومت ناصرالدین شاه (۱۲۲۷ تا ۱۲۷۵ ش.) قرار دارد، بنابراین باید به دنبال گزینه‌ای باشیم که از نظر تاریخی و محتوایی، در این دوره قرار دارد.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): نادرست؛ این گزاره از نظر زمانی، در دوره پادشاهی ناصرالدین شاه قاجار قرار می‌گیرد، اما از نظر محتوایی درست نیست، زیرا این ارتش بیشتر به عنوان نیروی نگهبان شخص شاه و خاندان سلطنت و دفع‌کننده شورش‌ها و اعتراض‌های داخلی عمل می‌کرد و در حفظ مرزها و مقابله با هجوم خارجی کارایی چندانی نداشت.

گزینه (۲): درست؛ یکی از مقاصد امیرکبیر از تأسیس دارالفنون، آموختن دانش نظامی جدید و اشاعه آن و تقویت توان دفاعی کشور بود، پس این دانش، از موضوعات مورد تدریس این مدارس به شمار می‌رود و دارالفنون نیز، در عصر ناصرالدین شاه تأسیس شده است.

گزینه (۳): نادرست؛ از ویژگی‌های ارتش ایلیاتی زمان آقامحمدخان قاجار به شمار می‌رود.

گزینه (۴): نادرست؛ به دوران پادشاهی آقامحمدخان قاجار اشاره دارد.

آقامحمدخان پس از تاج‌گذاری به عزم برچیدن بساط حکومت جانشینان نادرشاه و دستیابی به غنایم و گنجینه جواهرات وی، راه خراسان را در پیش گرفت.

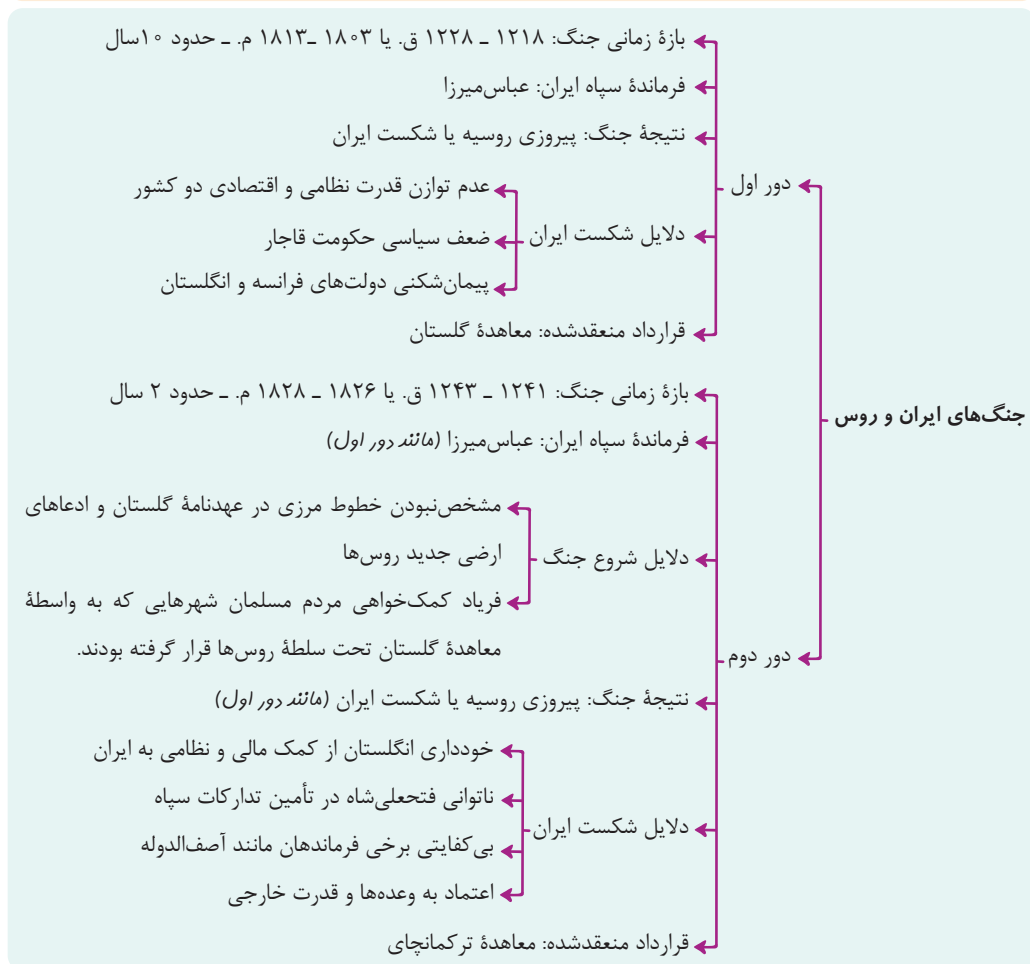
کدام گزینه دربارهٔ سرنوشت گرجستان در عصر قاجار درست است؟

- (۱) در نخستین سال پادشاهی آقامحمدخان تحت تصرف قاجارها و جزئی از قلمرو ایران درآمد.
- (۲) در زمان فتحعلی‌شاه قاجار، حاکم آن خود را تحت حمایت روسیه قرار داد.
- (۳) لشکرکشی ایران به قفقاز و سرکوب شورش این ایالت، باعث شروع دور دوم جنگ‌های ایران و روسیه شد.
- (۴) در کنار ازبکستان و ارمنستان، جزء مناطقی بود که در نتیجهٔ قرارداد گلستان، به روسیه واگذار شد.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۳

درس‌Box

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

دولت روسیه از زمان پتر کبیر، سیاست توسعه‌طلبانه‌ای را با هدف تسلط بر سرحدات شمالی ایران و عثمانی آغاز کرد. اقتدار نظامی نادرشاه و سپس آقامحمدخان مدت کوتاهی روس‌ها را وادار به عقب‌نشینی نمود، اما در زمان حکومت فتحعلی‌شاه قاجار و پس از آن که حاکم گرجستان خود را تحت حمایت دولت روسیه قرار داد، روس‌ها به منطقهٔ قفقاز لشکرکشی کردند و گرجستان را تصرف نمودند. این اقدام سرآغاز جنگ‌های ایران و روسیه به حساب می‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): آقامحمدخان قاجار نخست نواحی شمالی و مرکزی ایران را تصرف کرد و تهران را پایتخت خود قرار داد، سپس با غلبه بر لطفعلی‌خان زند و سرکوب طغیان حاکم گرجستان، در سال ۱۲۱۰ ق. / ۱۱۷۴ ش. در تهران تاج‌گذاری کرد، پس این ایالت از قبل هم جزئی از قلمرو ایران بوده و در این زمان شورش اون‌ها سرکوب شده.

سرکوب شورش گرجستان، مقدم بر تاج‌گذاری و آغاز پادشاهی آقامحمدخان قاجار است.

گزینه (۳): در زمان حکومت فتحعلی شاه قاجار روس‌ها به منطقه قفقاز لشکرکشی کردند و گرجستان را تصرف نمودند. این اقدام سرآغاز جنگ‌های ایران و روسیه (دور اول) به حساب می‌آید.

گزینه (۴): در نتیجه قراردادهای گلستان و ترکمانچای، مناطق وسیعی از سرزمین‌های حاصلخیز ایران در غرب دریای کاسپی که شامل ولایات گرجستان، داغستان، ارمنستان، نخجوان و اران (کشورهای کنونی گرجستان، ارمنستان و جمهوری آذربایجان) با شهرها و روستاهای آباد و پرجمعیت بود، به روسیه واگذار شد.

روس‌ها همچنین مناطق وسیعی از سرزمین‌های ایرانی در شرق دریای کاسپی شامل کشورهای کنونی ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان و قزاقستان را تسخیر و عهدنامه آخال را بر حکومت قاجار تحمیل کردند.

موارد کدام گزینه در مورد تمدن چین باستان درست است؟

- الف) در حدود ۱۵۰۰ ق. م. تولید مازاد بر نیاز موجب پیدایش نخستین شهرها و برقراری ارتباط با تمدن‌های هند و ایران شد.
- ب) با وجود شکل‌گیری سلسله‌های حکومتی، چین تا قرن‌ها از نظر سیاسی و جغرافیایی یکپارچه نشد و با تفرقه سیاسی روبه‌رو بود.
- ج) به سبب موقعیت جغرافیایی خود کم‌تر تحت تأثیر و نفوذ خارجی بوده، اما با یورش‌های پیاپی اقوام کوچ‌رو در مرزهای شمالی مواجه بود.
- د) پس از مرگ شی هوانگ تی و از بین رفتن سلسله چهاین، چین دچار جنگ داخلی و آشوب شد و تا مدت‌ها حکومت مقتدری بر سر کار نیامد.

(۲) «الف» - «د»

(۱) «الف» - «ب»

(۴) «ج» - «د»

(۳) «ب» - «ج»

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۵

مروری بر شکل‌گیری تمدن و تأسیس سلسله‌های پادشاهی در چین:

کرتس Box

دوره	رویدادها
شکل‌گیری تمدن	- حدود ۸ هزار سال پیش، گروه‌هایی از مردم روستانشین چینی در اطراف رودهای بزرگ هوانگ‌هو و یانگ‌تسه مشغول کشاورزی بوده‌اند. - با تولید مازاد بر نیاز محصولات کشاورزی و دامی، جمعیت رو به افزایش نهاد و به تدریج زمینه پیدایش نخستین شهرها را در حدود ۱۵۰۰ ق. م. فراهم آورد. - چین نیز مانند سومر و مصر، در آغاز شامل چندین دولت - شهر بود که بر هر قسمت از آن، جنگاورانی حکومت می‌کردند. - به تدریج حاکمان محلی تحت فرمان یک دودمان قرار گرفتند و سلسله‌های حکومتی در این سرزمین به وجود آمد. - این سلسله‌ها تا قرن‌ها نتوانستند چین را از نظر سیاسی و جغرافیایی به طور کامل متحد و یکپارچه کنند.
سلسله چهاین	- یکی از فرمانروایان سلسله چهاین به نام ژنگ، با پیروزی بر حاکمان محلی و اشراف زمیندار، به تفرقه و تجزیه سیاسی چین پایان داد. - عنوان شی‌هوانگ‌تی، به معنای امپراتور اول را برگزید. - اقدامات شی‌هوانگ‌تی: نوسازی تشکیلات اداری و مالیاتی - ساخت شبکه گسترده‌ای از جاده‌ها - یکسان کردن مقیاس وزن‌ها و اندازه‌ها و عیار سکه‌ها به منظور رونق تجارت - تکمیل دیوار بزرگ چین برای جلوگیری از هجوم اقوام صحراگرد - جلوگیری از رواج اندیشه کنفوسیوس
سلسله هان	- تأسیس اندکی پس از از بین رفتن سلسله چهاین - پیشرفت کشاورزی، صنعت، علم و فرهنگ - دست‌زدن به ابداعات و اختراعات مهم - برقرار کردن ارتباط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با سایر تمدن‌ها - گشایش جاده ابریشم - رواج مجدد اندیشه کنفوسیوس - انتخاب مأموران دولتی بر پایه اصول و تعلیمات کنفوسیوس - راهیابی آیین بودا به چین

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) نادرست؛ زمینه پیدایش نخستین شهرها در حدود ۱۵۰۰ ق. م. فراهم آمد، اما چینیان زمانی با هند و ایران ارتباط برقرار کردند که فرهنگ و هنر آنان شکوفا شده و ویژگی‌های خاص خود را پیدا کرده بود.

- ب) درست؛ به تدریج حاکمان محلی تحت فرمان یک دودمان قرار گرفتند و سلسله‌های حکومتی در این سرزمین به وجود آمد.
- اما این سلسله‌ها تا قرن‌ها نتوانستند چین را از نظر سیاسی و جغرافیایی به طور کامل متحد و یکپارچه کنند.
- ج) درست؛ تمدن چین به سبب موقعیت ویژه جغرافیایی خود، کمتر تحت تأثیر و نفوذ خارجی بوده است، اما با یورش‌های پیاپی اقوام کوچ‌رو در مرزهای شمالی روبه‌رو بود.
- د) نادرست؛ پس از مرگ شی‌هوانگ‌تی، چین دچار آشوب و جنگ داخلی شد و اندکی بعد سلسله قدرتمند هان روی کار آمد.

کدام گزینه به ترتیب، سؤالات زیر در خصوص وجوه گوناگون تمدن یونان را به درستی پاسخ می‌دهد؟

(الف) چه زمانی دولت - شهر آتن به رهبری پریکلس در مسیر توسعه‌طلبی سیاسی و نظامی گام برداشت؟

(ب) زمانی که دولت - شهرهای یونانی درگیر رقابت و جنگ بودند، وضعیت سایر قسمت‌های یونان چگونه بود؟

(ج) قدرت کاهنان در یونان در مقایسه با بین‌النهرین چگونه بود؟

(د) نظام مردم‌سالاری که در آتن شکل گرفته بود، به چه صورت بود؟

(۱) هم‌زمان با جنگ‌های پلوپونزی - فیلیپ دوم در مقدونیه قدرت گرفت. - بیشتر بود. - همه مردان آتنی که از پدر و مادری آتنی به دنیا آمده بودند، حق رأی داشتند.

(۲) پس از پایان جنگ‌های ایران و یونان - قدرت جدیدی در شمال یونان در حال ظهور بود. - کم‌تر بود. - فقط مردان بالغی که شهروند آن‌جا محسوب می‌شدند، حق رأی داشتند.

(۳) پس از پایان جنگ‌های ایران و یونان - فیلیپ دوم در مقدونیه قدرت گرفت. - بیشتر بود. - فقط مردان بالغی که شهروند آن‌جا محسوب می‌شدند، حق رأی داشتند.

(۴) هم‌زمان با جنگ‌های پلوپونزی - قدرت جدیدی در شمال یونان در حال ظهور بود. - کم‌تر بود. - همه مردان آتنی که از پدر و مادری آتنی به دنیا آمده بودند، حق رأی داشتند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۶

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) پس از پایان جنگ‌های یونان و ایران، دولت - شهر آتن به رهبری پریکلس به سرعت در مسیر پیشرفت و توسعه‌طلبی سیاسی و نظامی گام برداشت. در آن زمان دولت - شهرهای مختلف یونانی به دو گروه رقیب و دشمن تبدیل شده بودند که آتن بر یکی و اسپارت بر دیگری فرمان می‌راند.

در فاصله ۴۳۱ تا ۴۰۴ ق.م. سلسله جنگ‌هایی میان دو گروه رقیب رخ داد که به جنگ‌های پلوپونزی مشهور است. (این مطلب در کتاب ذکر نشده، اما در آغاز جنگ‌ها پریکلس رهبر آتن بود، پس بخش اول همه گزینه‌ها درست است.)

نکته

(ب) در همان دورانی که دولت - شهرهای یونانی سرگرم رقابت و جنگ بودند، قدرت جدیدی در مرزهای شمالی یونان یعنی مقدونیه در حال ظهور بود. فیلیپ دوم، شاه مقدونیه، با تشکیل ارتشی نیرومند از طوایف جنگجوی مقدونی، دولت - شهرهای خسته و متفرق یونان را مطیع خود کرد و بر این کشور مسلط شد. (بخش دوم همه گزینه‌ها درست است.)

(ج) در یونان باستان، نفوذ و قدرت کاهنان به مراتب کم‌تر از مصر و بین‌النهرین بود.

(د) در آتن، فقط مردان بالغی که از پدر و مادری آتنی به دنیا آمده بودند و شهروند آن‌جا محسوب می‌شدند، حق رأی داشتند و می‌توانستند در اداره امور دولت - شهر مشارکت کنند. (پس، همه مردان درست نیست و فقط مردان بالغ درست است.)

کدام گزینه اطلاعات درستی در خصوص تاریخ و ساختار حکومت در یونان و امپراتوری روم ارائه می‌دهد؟

- (۱) عصر شکوفایی مردم‌سالاری در یونان، دوره‌ای بود که مجلس سنا به عنوان مجمع اصلی مشورتی در انتخاب امپراتور ایفای نقش می‌کرد.
- (۲) زمانی که ارتش روم در جنگ با کارتاژی‌ها توسط یکی از کنسول‌ها هدایت می‌شد، اداره امور داخل کشور را کنسول دیگری بر عهده داشت.
- (۳) پس از آن‌که امپراتور یا آگوستوس روم سیاست توسعه‌طلبانه نظامی گسترده‌ای را پیش گرفت، مقدونیان را شکست داد و بر مقدونیه و یونان مسلط شد.
- (۴) پس از تغییراتی که اکتاوین در نظام حکومتی ایجاد کرد، مردم توانستند از طریق مجمع نمایندگان در اداره امور کشور مشارکت کنند.

مشاوره برای پاسخ به این سؤال باید به تغییرات حکومتی در یونان باستان مسلط باشی، این‌که قبل از تأسیس جمهوری رم، ساختار حکومت به چه شکل بود، در زمان جمهوری چگونه بود و پس از آن، چه تغییراتی پیدا کرد، بسیار مهمه.

پاسخ: گزینه ۲

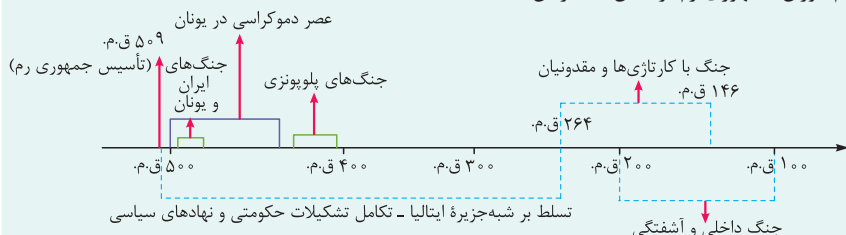
زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۶

جمهوری رم در سال ۵۰۹ ق.م. تأسیس شد و تقریباً تا کمی قبل از میلاد مسیح بر سر کار بود.

Hint

درس‌Box

برخی از رویدادهای مهم دوران جمهوری رم براساس خط زمان:

ساختار حکومت براساس قانون اساسی رم شامل چند مجلس و مقام‌های اجرایی بود. ریاست قوه اجرایی بر عهده دو کنسول بود. زمانی که یکی از کنسول‌ها در میدان جنگ نیروهای جمهوری را هدایت می‌کرد، کنسول دیگر اداره امور داخل را بر عهده داشت. از آن‌جا که جمهوری رم در قرن سوم پیش از میلاد درگیر جنگ با کارتاژی‌ها بود، پس یکی از کنسول‌ها ارتش را هدایت می‌کرده و کنسول دیگر، اداره امور داخل کشور را بر عهده داشته است.

پاسخ خیلی تشریحی

گزینه (۱): عصر شکوفایی مردم‌سالاری (دموکراسی) در آتن سال‌های ۵۰۰ تا ۳۳۸ ق.م. بود که مقارن با حکومت جمهوری رم بود، اما زمانی که مجلس سنا به عنوان مجمع اصلی مشورتی باقی ماند و در انتخاب امپراتور ایفای نقش می‌کرد، ساختار حکومتی تغییر کرده بود و آگوستوس یا امپراتور حکومت می‌کرد.

در جمهوری رم، اشراف به واسطه مجلس سنا و عامه مردم از طریق مجمع نمایندگان در اداره امور قلمرو مشارکت داشتند. پس از غلبه اکتاوین بر رقبا و تغییر ساختار حکومت، مجلس سنا به عنوان مجمع اصلی مشورتی باقی ماند.

نکته

گزینه (۳): این عبارت مربوط به دوران جمهوری رم است، نه دوران پادشاهی و امپراتوری. جمهوری رم پس از تسلط بر ایتالیا، سیاست توسعه‌طلبانه نظامی گسترده‌ای را در پیش گرفت و در فاصله سال‌های ۲۶۴ تا ۱۴۶ ق.م. با کارتاژی‌ها و مقدونیان وارد جنگ شد و پس از غلبه بر مقدونیان، بر یونان و مقدونیه مسلط شد.

گزینه (۴): مشارکت مردم از طریق مجمع نمایندگان در امور کشور مربوط به دوران جمهوری رم است. در دوران امپراتوری، قدرت اجرایی در اختیار آگوستوس به عنوان شخص اول مملکت قرار گرفت.

چه تعداد از اطلاعات تاریخی داده شده، از منابع دست‌اول نوشتاری به دست می‌آیند؟

«جنگ‌های پادشاه ساسانی با رومیان – حضور نخستین انسان‌ها در کشف‌رود ایران – سرکوب شورش‌های داخلی در اوایل پادشاهی داریوش – روابط تجاری هند و بین‌النهرین – نفوذ پادشاه در تمدن سند – مفهوم آفرینش و خدایان در نگاه آریاییان هند»

یک (۴)

دو (۳)

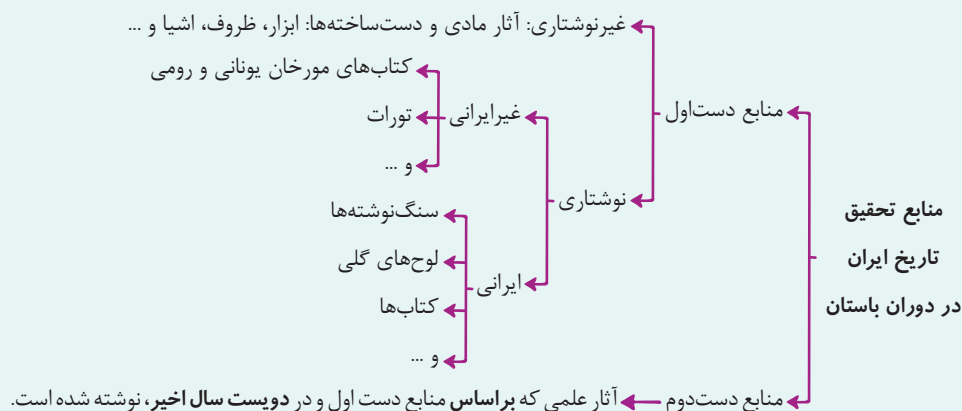
سه (۲)

چهار (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبست: تاریخ دهم - ترکیبی - درس‌های ۵، ۷ و ۸

درس‌Box

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

- از دوره ساسانی تعداد زیادی **سنگ‌نوشته** (منبع دست‌اول مکتوب ایرانی) بر جای مانده که رویدادهای تاریخی را گزارش می‌کنند.
- مانند: سنگ‌نوشته شاپور یکم در کعبه زرتشت در نقش رستم که شرح جنگ‌های این پادشاه با رومیان را بازگو می‌کند. ✓
- کهن‌ترین نشانه و آثاری که از حضور انسان در ایران تاکنون کشف شده، مربوط به بستر کشف‌رود در نزدیکی مشهد در خراسان رضوی است. قدمت **ابزارهای سنگی** (منبع دست‌اول غیرمکتوب) یافت‌شده در این مکان را حدود ۱ میلیون سال تخمین زده‌اند. ✗
- ۵ ستون از **سنگ‌نوشته** (منبع دست‌اول مکتوب ایرانی) بیستون که در حقیقت گزارشی تاریخی محسوب می‌شود، به شرح وقایع دوران آغازین فرمانروایی داریوش بزرگ و سرکوب شورش‌های نواحی گوناگون اختصاص دارد. ✓
- وجود برخی **اشیای** (منبع دست‌اول غیرمکتوب) متعلق به مراکز تمدنی ایران و بین‌النهرین در کشفیات موهنجودارو و هاراپا نشان می‌دهد این مراکز با یکدیگر دادوستد داشته‌اند. ✗
- از تمدن سند لوح‌ها و نوشته‌هایی به دست آمده است که تاکنون رمزگشایی و خوانده نشده‌اند. از این‌رو درباره **اوضاع سیاسی** (مثل نفوذ پادشاه)، اجتماعی و فرهنگی تمدن سند چیزی نمی‌دانیم. ✗

نکته

الواح جزء منابع نوشتاری (مکتوب) دست‌اول محسوب می‌شوند، اما چون الواح مربوط به تمدن سند تاکنون رمزگشایی و خوانده نشده‌اند، بنابراین در حال حاضر اطلاعاتی ارائه نمی‌دهند.

- وداها عنوان سروده‌هایی در ستایش آفرینش و خدایان است که مهم‌ترین اثر به‌جامانده درباره عقاید آریاییان هند به شمار می‌رود. کهن‌ترین بخش آن «ریگ ودا» نام دارد که به زبان سانسکریت (زبان مهاجران آریایی هند) سروده شده است. ✓

کدام گزینه ترتیب درستی از پیشینه و روند تحقیقات جدید درباره تاریخ ایران باستان ارائه کرده است؟

- (۱) در دوره صفویه به واسطه نوشته‌های هرودت و سایر مورخان یونانی و رومی، علاقه اروپاییان برای سفر به ایران و شناخت فرهنگش آغاز شد.
- (۲) گسترش روابط سیاسی و اقتصادی ایران و اروپا در عصر قاجار باعث شد زمینه کم‌کم برای انجام کاوش‌های باستان‌شناسی در ایران فراهم شود.
- (۳) با خوانده‌شدن خط میخی در زمان محمدعلی شاه قاجار، علاقه اروپاییان به فعالیت‌های باستان‌شناسی در ایران بیشتر شد.
- (۴) با خوانده‌شدن خط میخی، دولت فرانسه امتیاز انحصاری حفاری در شوش را در دست گرفت و مدتی بعد امتیاز کاوش در سرتاسر ایران را به دست آورد.

مشاوره حین مطالعه کتاب درسی، حواستون به همه علت و معلول‌ها باشه، چون از مباحثیه که طراحان کنکور همیشه سراغش می‌رن.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۷

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با گسترش روابط سیاسی و اقتصادی ایران و اروپا در زمان قاجاریه، اروپاییان بیشتری به عنوان جهانگرد، بازرگان، سفیر، باستان‌شناس و ... به کشور ما آمدند و روزبه‌روز بر تعداد بازدیدکنندگان خارجی از آثار و مکان‌های تاریخی به‌خصوص تخت جمشید، پاسارگاد و شوش افزوده شد. بدین‌گونه کم‌کم زمینه برای انجام کاوش‌های باستان‌شناسی در ایران فراهم آمد. بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): در این دوره، تمایل و علاقه اروپاییان برای مسافرت به ایران و شناخت تاریخ و فرهنگ آن، **دوچندان شد**.

در آن زمان، نویسندگان و محققان اروپایی به واسطه نوشته‌های هرودت و سایر مورخان یونانی و رومی عهد باستان، اخبار و آگاهی‌های قابل توجهی درباره سلسله‌ها و شاهان ایران در دوره باستان در اختیار داشتند. به همین دلیل برخی از جهانگردان اروپایی که در دوران فرمانروایی صفویان به ایران آمدند، با کنجکاوی زیاد در جست‌وجوی بناها و آثار تاریخی دوره هخامنشی به‌خصوص در فارس بودند.

نکته

گزینه (۳): با **خوانده‌شدن خط میخی** توسط راولینسون در زمان محمدشاه قاجار، علاقه اروپاییان به فعالیت‌های باستان‌شناسی در ایران بیشتر شد.

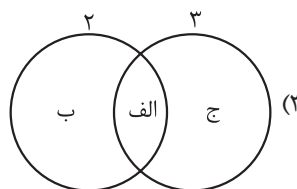
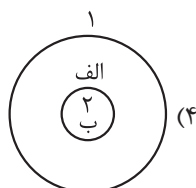
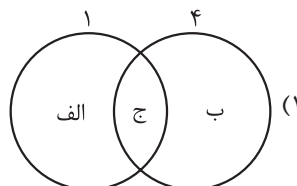
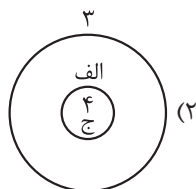
گزینه (۴): پس از خوانده‌شدن خط میخی، دولت فرانسه اجازه حفاری و سپس امتیاز انحصاری کاوش‌های باستانی را **در سرتاسر ایران** به دست آورد. پس از آن، باستان‌شناسان فرانسوی به ایران آمدند و در محوطه باستانی شوش به حفاری و کاوش مشغول شدند.

کدام شکل به درستی فلزکاری ایران در دوره پیش از تاریخ را در سکونتگاه‌های تپه یحیی (۱)، تل ابلیس (۲)، جیرفت (۳) و لرستان (۴) ترسیم کرده است؟

الف) تولید و صدور سنگ صابون به مناطق دور و نزدیک

ب) دست پیدا کردن به فنون ذوب و قالب‌گیری مس در حدود ۵ تا ۷ هزار سال پیش

ج) بهترین نمونه ابزار و اشیای مفرغی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: تاریخ دهم - درس ۸

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) اشیاء و ظروف سنگ صابونی از مصنوعات است که مردم برخی سکونتگاه‌های کهن به‌ویژه جیرفت و تپه یحیی در استان کرمان با مهارت تمام می‌ساختند. این سکونتگاه‌ها از مراکز مهم تولید و صدور سنگ صابونی به مناطق دور و نزدیک بوده‌اند.

ب) بقایای کوره‌های ذوب و قالب‌گیری مس در برخی سکونتگاه‌های کهن مانند شهداد، تل ابلیس و تپه یحیی در استان کرمان و تپه زاغه در قزوین بیانگر آن است که در حدود ۵ تا ۷ هزار سال پیش ساکنان این سکونتگاه‌ها به فنون ذوب و قالب‌گیری مس دست یافته بودند.

ج) ساخت اشیاء و ابزارهای مفرغی از طریق آمیختن مس با ماده قلع از دستاوردهای فلزکاری ساکنان فلات ایران است. مفرغ‌های لرستان بهترین نمونه از صنعت و هنر فلزکاری ایران به شمار می‌روند.

این شهرها رو از هم تفکیک کنین:

● **تپه یحیی در استان کرمان** - دستیابی به فنون ذوب و قالب‌گیری مس
از جمله مراکز تولید و صدور سنگ صابون

● **شهداد** - دستیابی به فنون ذوب و قالب‌گیری مس
از جمله نخستین شهرهای ساخته‌شده در فلات ایران

● **جیرفت** - از جمله مراکز تولید و صدور سنگ صابون
از جمله نخستین شهرهای ساخته‌شده در فلات ایران

کدام گزینه درباره تمدن ایلام درست است؟

- الف) تاخت و تازهای فرمانروایان سومری و اکدی باعث اتحاد حاکمان کوچک و مستقل ایلامی و تأسیس پادشاهی ایلام در حدود ۲۶۰۰ سال پیش شد.
- ب) روابط فرهنگی ایلام با سرزمین‌های مجاور از جمله آسیای صغیر و هند، معلول روابط تجاری و سیاسی این تمدن‌ها با یکدیگر بوده است.
- ج) پایتخت‌های این تمدن در قسمت‌های مختلف قلمرو از جمله خوزستان (شوش)، فارس (انشان) و احتمالاً خرم‌آباد کنونی (سیمش) قرار داشته است.
- د) معبد چغازنبیل به عنوان شاهکار معماری این دوره به شمار می‌رود که با کاربرد خشت خام، در چند طبقه و با روکشی از آجرنوشته‌ها ساخته شده است.

- (۱) «الف» - «د»
(۲) «ب» - «ج»
(۳) «الف» - «ج»
(۴) «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۴

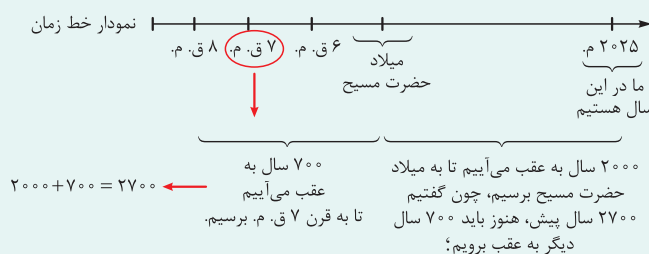
زیرمبحث: تاریخ دهم - درس ۸

درس Box

گزاره‌هایی که به یک زمان و سال خاص در تاریخ اشاره می‌کنند، می‌توانند به دو صورت طرح شوند:

(۱) مینا میلاد حضرت مسیح باشد: در این صورت به رویدادهای بعد از میلاد مسیح با عنوان «میلادی» و قبل از آن با عنوان «قبل از میلاد» اشاره می‌شود.

(۲) مبنا، بازه‌ای باشد: در این صورت شما باید یک جمع و تفریق ساده انجام دهید و ابتدا از سالی که در آن هستید به سمت میلاد مسیح و سپس عقب‌تر از آن بروید تا به تاریخ مد نظر برسید. به عنوان مثال اگر بخواهیم ۲۷۰۰ سال قبل را محاسبه کنیم:

پس اگر ۲۷۰۰ سال به عقب برویم، به قرن ۷ ق. م. می‌رسیم.

پاسخ خیلی تشریحی

- ایلام با مناطق مختلف فلات ایران و سرزمین‌های مجاور آن مانند آسیای صغیر و هند، روابط تجاری داشت. ارتباط‌های سیاسی و تجاری موجب شکل‌گیری روابط فرهنگی میان سرزمین‌ها شد و دین، فرهنگ، خط و زبان آن‌ها را تحت تأثیر قرار داد. (درستی «ب»)
 - در دوره ایلام، معماری پیشرفت چشمگیری کرد و استفاده از آجر در ساختن بناها رایج شد. معبد چغازنبیل در نزدیکی شهر شوش، شاهکار معماری آن دوره به شمار می‌رود. این معبد با استفاده از خشت خام در چند طبقه بنا شده است و روکشی از آجرنوشته‌ها و آجرهای لعاب‌دار دارد. (درستی «د»)
- بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) فرمانروایان سومری و اکدی، برای به دست آوردن منابع به سرزمین ایلامی‌ها لشکر کشی می‌کردند. این تاخت و تازها سرانجام سبب شد که حاکمان کوچک و مستقل ایلامی در حدود ۲۶۰۰ ق. م. (نه ۲۶۰۰ سال پیش که یعنی قرن ۶ ق. م.) با یکدیگر متحد شوند.

ج) شوش در مرکز جلگه خوزستان، یکی از پایتخت‌های ایلامیان بود. انشان یا انزان واقع در فارس در بخش شرقی قلمرو ایلام، از دیگر پایتخت‌های ایلامیان بود، اما سیمش از دیگر شهرهای (نه پایتخت) ایلام بود که احتمالاً بر جای خرم‌آباد کنونی قرار داشته است.

با توجه به متن زیر، هر یک از عبارات‌های مشخص‌شده مربوط به کدام‌یک از مفاهیم «حوزه نفوذ»، «آستانه جمعیت» یا «دامنه نفوذ» مرتبط با شهر «الف» است؟

«در یک کشور اروپایی، شهر «الف» که جمعیتی حدود ۳۰ هزار نفر دارد (۱)، یک سینمای فعال وجود دارد که علاوه بر ساکنان همان شهر، مردم شهر «ب» نیز معمولاً ماهی یک بار برای تماشای فیلم به آن مراجعه می‌کنند (۲). با توجه به این‌که شهر «ب» فاقد سینماست، ساکنان آن از شهرداری خواسته‌اند که سینمایی در شهرشان تأسیس شود تا نیازی به طی کردن مسافت ۲۰ کیلومتری برای دیدن فیلم نداشته باشند (۳). با این حال، براساس قوانین جاری، مجوز تأسیس سینما تنها به شهرهایی تعلق می‌گیرد که جمعیت آن‌ها بیش از ۱۵ هزار نفر باشد که شهر «ب» فاقد این جمعیت است.»

(۱) عبارت (۱) بیانگر آستانه جمعیتی نفوذ آن، عبارت (۲) نشان‌دهنده حوزه نفوذ آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) مربوط به دامنه نفوذ آن است.

(۲) عبارت (۱) بیانگر دامنه نفوذ آن، عبارت (۲) ناظر بر برتری آستانه جمعیتی آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) مربوط به حوزه نفوذ آن است.

(۳) عبارت (۱) بیانگر حوزه نفوذ آن، عبارت (۲) ناظر بر آستانه جمعیتی بالاتر آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) مربوط به دامنه نفوذ شهر «ب» است.

(۴) عبارت (۱) بیانگر آستانه جمعیتی نفوذ آن، عبارت (۲) نشان‌دهنده حوزه نفوذ آن نسبت به شهر «ب» و عبارت (۳) بیانگر دامنه نفوذ شهر «ب» است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

آستانه جمعیتی نفوذ، یعنی حداقل جمعیت یک منطقه که تقاضای کالا، خدمات یا عملکردی از یک سکونتگاه دارند. از آن‌جا که شهر «الف»، به شهرهای اطراف خود نیز خدمات ارائه می‌کند، پس حداقل میزان جمعیتی که از خدمات این شهر استفاده می‌کنند، جمعیت همان شهر هستند و جمعیت شهرهای دیگری که از شهر «الف» خدمات دریافت می‌کنند را نیز باید به آن افزود. حوزه نفوذ سکونتگاه محدوده جغرافیایی است که از یک سکونتگاه کالا و انواع خدمات دریافت می‌کند و بین آن محدوده و سکونتگاه کالا، خدمات و رفت‌وآمد افراد وجود دارد. از آن‌جا که مردم شهر «ب» از شهر «الف» خدمات دریافت می‌کنند، پس می‌توان گفت شهر «ب» در حوزه نفوذ شهر «الف» قرار دارد.

دامنه نفوذ بیشترین مسافتی است که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می‌کنند. مردم شهر «ب» برای دریافت خدمات (تماشای فیلم) مسافت ۲۰ کیلومتری را تا شهر «الف» طی می‌کنند؛ این مسافت نشان‌دهنده دامنه نفوذ شهر «الف» است.

دامنه نفوذ برای اون شهریه که مقصد شهرای دیگه‌ست و مردم دیگر سکونتگاه‌ها برای دریافت خدمات و کالا بهش مراجعه می‌کنن؛ آگه به این نکته توجه نکنی، می‌افتی توی دام گزینه (۴) که دامنه نفوذ رو متعلق به شهر «ب» دونسته.

گول نخوری ✗

چه تعداد از عبارت‌های زیر درست است؟

- (الف) در ایران، تبدیل مادرشهر به کلان‌شهر براساس معیار جمعیتی انجام می‌شود.
 (ب) تبدیل یک کلان‌شهر به جهان‌شهر، نیازمند ایفای نقش مؤثر در اقتصاد و تجارت جهانی است.
 (ج) یکی از ویژگی‌های منطقه ابرشهری تمرکز صنایع دانش‌بنیان است.
 (د) شهرهای تهران و مشهد علاوه بر این که کلان‌شهر محسوب می‌شوند، نقش مادرشهر را نیز ایفا می‌کنند.
- ۲ (۱) ۳ (۲) ۴ (۳) ۱ (۴)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبtest: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

درس Box

مروری بر تعاریف مهم درس ۱:

- **مادرشهر (متروپل):** بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک ناحیه، استان یا یک کشور است که ممکن است پایتخت یا شهر اصلی یک ناحیه باشد که مرکز حکومتی، مذهبی، تجاری و ... است و از این جنبه‌ها بر سایر سکونتگاه‌ها برتری دارد.
- **کلان‌شهر (Megacity):** در برخی از شهرها به مادرشهر، کلان‌شهر نیز گفته می‌شود و به شهرهایی با بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت اطلاق می‌شود.
- در ایران به مادرشهرهایی که بیش از یک میلیون نفر جمعیت دارند، کلان‌شهر گفته می‌شود.
- **منطقه مادرشهری:** با افزایش جمعیت مادرشهر و گسترش حومه‌های آن‌ها، به تدریج منطقه مادرشهری به وجود می‌آید.
- در پیرامون برخی از مادرشهرها، شهرها و شهرک‌های اقماری پدید آمده‌اند.
- **جهان‌شهر:** برخی از شهرهای با جمعیت بیش از ۱۰ میلیون نفر در جهان، به دلیل دارا بودن نقش مهم در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ بسیار وسیعی در جهان دارند که به آن‌ها جهان‌شهر گفته می‌شود.
- **منطقه ابرشهری (مگالاپلیس):** زنجیره‌ای از مادرشهرها یا کلان‌شهرها که در نتیجه گسترش فوق‌العاده زیاد مادرشهرها یا کلان‌شهرها در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل به وجود آمده‌اند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (الف) درست؛ معمولاً در برخی از کشورها به مادرشهر، کلان‌شهر نیز گفته می‌شود و نیز معتقدند کلان‌شهر ترجمه و معادل واژه مگاسیتی است و به شهرهایی با بیش از ۱۰ میلیون نفر جمعیت اطلاق می‌شود. در کشور ایران طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی، به مادرشهرهایی که بیش از ۱ میلیون نفر جمعیت داشته باشند، کلان‌شهر گفته می‌شود؛ مانند تهران، مشهد، اصفهان، کرج، قم و
- (ب) درست؛ برخی از شهرهای بالای ۱۰ میلیون نفر در جهان به سبب نقش مهم آن‌ها در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ بسیار وسیعی در سطح جهان دارند و به آن‌ها جهان‌شهر گفته می‌شود؛ یعنی در تبدیل مادرشهر به جهان‌شهر فقط جمعیت دخیل نیست.
- (ج) درست؛ مهم‌ترین ویژگی‌های مگالاپلیس عبارت‌اند از: تمرکز و انبوهی جمعیت شهری، تمرکز مؤسسات مالی و پولی، تمرکز صنایع دانش‌بنیان و فراوانی آمد و شد بین مادرشهرهای هم‌جوار با انواع وسایل حمل‌ونقل زمینی و هوایی.

- (د) درست؛ در کشور ایران طبق مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی، به مادرشهرهایی که بیش از ۱ میلیون نفر جمعیت داشته باشند، کلان‌شهر گفته می‌شود؛ مانند تهران، مشهد، اصفهان، کرج، قم و تهران و مشهد هر دو مادرشهر هستند.

با توجه به نمودار زیر و نقاط مشخص شده روی آن و با در نظر گرفتن عباراتی که هر یک به دوره‌ای خاص از این روند مربوط‌اند، کدام گزینه به ترتیب ارتباط میان نقاط و عبارات را به درستی بیان کرده است؟

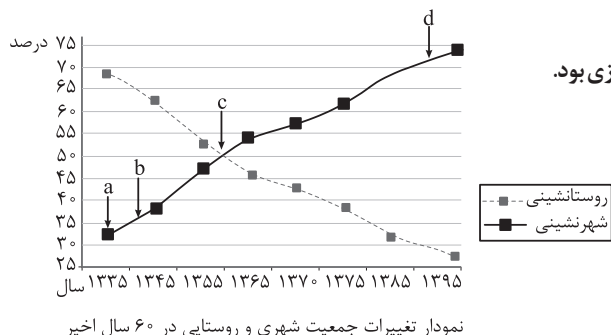
الف) آغاز اصلاحات ارضی منجر به رشد شهرنشینی شد.

ب) تا چند سال اول انقلاب اسلامی توازن و تساوی

نسبی بین جمعیت شهر و روستا برقرار بود.

ج) بخش عمده تولیدات داخلی، محصولات کشاورزی بود.

د) تا این دوره ایران دارای ۸ کلان‌شهر بود.

نمودار تغییرات جمعیت شهری و روستایی در ۶۰ سال اخیر

۱) d - a - c - b

۲) d - b - c - a

۳) b - a - c - d

۴) d - b - a - c

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۱

بررسی عبارت‌ها:

الف) از سال ۱۳۴۱ اصلاحات ارضی در روستاها انجام گرفت.

اصلاحات ارضی یعنی تغییر قوانین مالکیت زمین و توزیع مجدد آن به نفع کشاورزان.

در ایران، اصلاحات ارضی در سه مرحله با سلب مالکیت مالکان بزرگ (ارباب‌ها) و واگذاری زمین به دهقانان خرده‌پا انجام گرفت؛ اما به سبب تقسیم نادرست زمین، حمایت‌نکردن دولت از کشاورزان، توجه به صنایع مونتاژ و واردات کالا از کشورهای خارجی نه تنها وضع روستاییان بهتر نشد بلکه شرایط انهدام کشاورزی در ایران فراهم آمد. در نتیجه، مهاجرت روستاییان به شهرها شدت گرفت (نقطه b این تاریخ را نشان می‌دهد).

ب) طبق نمودار، تلاقی میزان جمعیت شهر و روستا نشان‌دهنده تعادل و برابری جمعیت است که نقطه c نشان‌دهنده آن در حدود سال ۱۳۶۰ یعنی تقریباً سه سال پس از انقلاب است.

ج) تا سال ۱۳۳۵ مهاجرت از روستاها به شهرها به کندی صورت می‌گرفت و محصولات کشاورزی بخش عمده تولیدات داخلی را تشکیل می‌داد. این دوره به دوره شهرنشینی کند معروف است (نقطه a سال ۱۳۳۵ را نشان می‌دهد).

د) تا سال ۱۳۹۵، علاوه بر تهران ۷ شهر با بیش از یک میلیون نفر جمعیت به کلان‌شهر تبدیل شدند (نقطه d این تاریخ را نشان می‌دهد).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

با توجه به موارد زیر، کدام گزینه به درستی مطرح شده است؟

- (۱) در نظر گرفتن و رفع نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ساکنان یکی از اضلاع «الف» است که در «ب» از طریق توجه به همه جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در بحث توسعه به آن پرداخته می‌شود.
- (۲) اصلاحات ارضی یا تقسیم زمین همانند کاربری زمین یکی از برنامه‌های توسعه اقتصادی برای دستیابی به «الف» است که هم‌راستا با بهره‌مندی منطقی و خردمندانه از منابع و حفاظت از محیط زیست در «ب» است.
- (۳) تنظیم رابطه متقابل انسان با محیط در «ب» انجام می‌شود و اگر در این رابطه که انسان به دنبال رفع نیازهای خود است، تأثیرات نامطلوب بر محیط زیست به حداقل برسد، یکی دیگر از اضلاع «الف» محقق می‌شود.
- (۴) توزیع متوازن جمعیت یکی از ویژگی‌های «ب» است که در برنامه‌ریزی‌های شهری نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد و از آن‌جا که جمعیت یکی از اضلاع «الف» است، ویژگی مشترک «الف» و «ب» در نظر گرفته می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

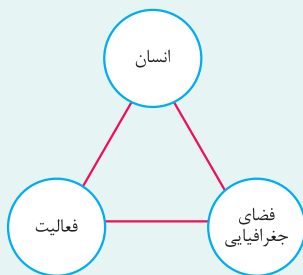
زیرمبست: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

شهر پایدار: در برنامه‌ریزی‌های شهری باید به سه رکن توجه کرد.

آمایش سرزمین عبارت است از سامان‌دادن و نظم‌بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت‌ها، تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

آمایش سرزمین، تنظیم رابطه انسان، فضای جغرافیایی و فعالیت است.

ویژگی‌های عمده برنامه آمایش سرزمین به شرح زیر است:

- توجه به همه ابعاد توسعه
- توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های همه مناطق و استان‌های کشور
- توجه به عدالت در توسعه
- توزیع متوازن جمعیت
- توجه به نیازهای حال و آینده
- توجه به حفظ محیط زیست
- توجه به آمایش دفاعی

آمایش سرزمین تنظیم رابطه انسان، فضای جغرافیایی و فعالیت است. هم‌چنین در شهر پایدار نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ساکنان به صورت عادلانه برطرف می‌شود بدون این‌که منافع نسل‌های آینده به خطر بیفتد و شهر و فعالیت‌های شهری کم‌ترین تأثیر نامطلوب را بر محیط زیست داشته باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): نیازهای اجتماعی - فرهنگی یک ضلع و نیازهای اقتصادی ضلع دیگر مثلث شهر پایدار است.
- گزینه (۲): اصلاحات ارضی از برنامه‌های توسعه اقتصادی برای تحقق **روستای پایدار** است، نه شهر پایدار.
- گزینه (۴): جمعیت جزء اضلاع مثلث شهر پایدار نیست.

کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«سرانه عبارت است از و سرانه کاربری مقدار زمینی است که از هر یک از کاربری‌های شهر به جمعیت می‌رسد. برای مثال، اگر مجموع فضاهای سبز یک شهر ۱۵۰,۰۰۰ متر مربع و جمعیت آن شهر ۲۵,۰۰۰ نفر باشد، به هر نفر از فضای سبز سرانه‌ای به اندازه تعلق می‌گیرد.»

۱) نسبت مساحت هر کاربری به جمعیت - به صورت میانگین - ۱۶/۰ متر مربع

۲) نسبت جمعیت یک کشور به مساحت - به طور حداکثر - ۶ متر مربع

۳) نسبت مساحت هر کاربری به جمعیت - به طور متوسط - ۶ متر مربع

۴) نسبت جمعیت یک کشور به مساحت - به صورت حداکثر - ۱۶/۰ متر مربع

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۲

کارت Box

کاربری زمین:

کاربری زمین یعنی چگونگی استفاده از زمین.

برنامه‌ریزان پس از مطالعه و شناسایی کاربری‌های موجود در شهر، میزان وسعت هر کاربری یا عملکرد را نسبت به مساحت کل شهر محاسبه می‌کنند. مثلاً ممکن است کاربری فضای سبز شهر ۷ درصد از مساحت کل شهر و کاربری شبکه معابر و حمل‌ونقل ۱۸ درصد از مساحت شهر را به خود اختصاص دهد.

سرانه: عبارت است از نسبت مساحت هر کاربری به جمعیت. سرانه کاربری، مقدار زمینی است که به طور متوسط از هر یک از کاربری‌های شهر به جمعیت شهر می‌رسد.

مثال اگر مجموع فضاهای سبز یک شهر ۱۵۰,۰۰۰ متر مربع و جمعیت آن شهر ۲۵,۰۰۰ نفر باشد، سرانه کاربری فضای سبز شهر ۶ متر مربع به ازای هر نفر است.

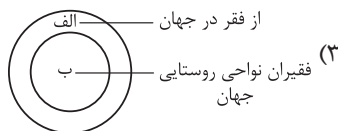
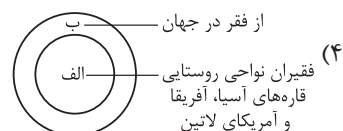
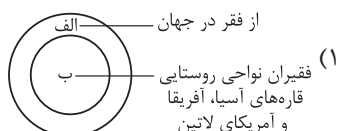
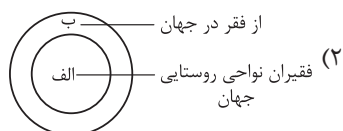
$$\text{سرانه} = \frac{\text{مساحت (متر مربع)}}{\text{جمعیت (نفر)}} = \frac{۱۵۰,۰۰۰}{۲۵,۰۰۰} = ۶ \text{ متر مربع}$$

پاسخ خیلی تشریحی

با توجه به موارد زیر کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف) ۷۶ درصد

ب) ۶۳ درصد

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبف: جغرافیای دوازدهم - درس ۲

مهم‌ترین مشکلات روستاها:

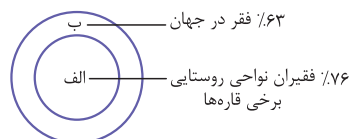
الف) مشکلات اقتصادی

ب) کمبود تجهیزات

امروزه هر دو گروه مشکلات بالا تحت عنوان «فقر روستایی» بررسی می‌شود.

براساس گزارش سازمان ملل، در بسیاری از نواحی روستایی جهان، میزان فقر بیشتر از نواحی شهری است. چنین برآورد شده است که ۶۳ درصد فقر در جهان مربوط به نواحی روستایی است. ۷۶ درصد فقیران کشورهای قاره‌های آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین در نواحی روستایی زندگی می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

علت زیرمجموعه‌ای بودن شکل، قرارگرفتن قاره‌ها در دل جهان است.

نکته

کدام عبارت در خصوص «دشت‌های ایران» به درستی تدوین شده است؟

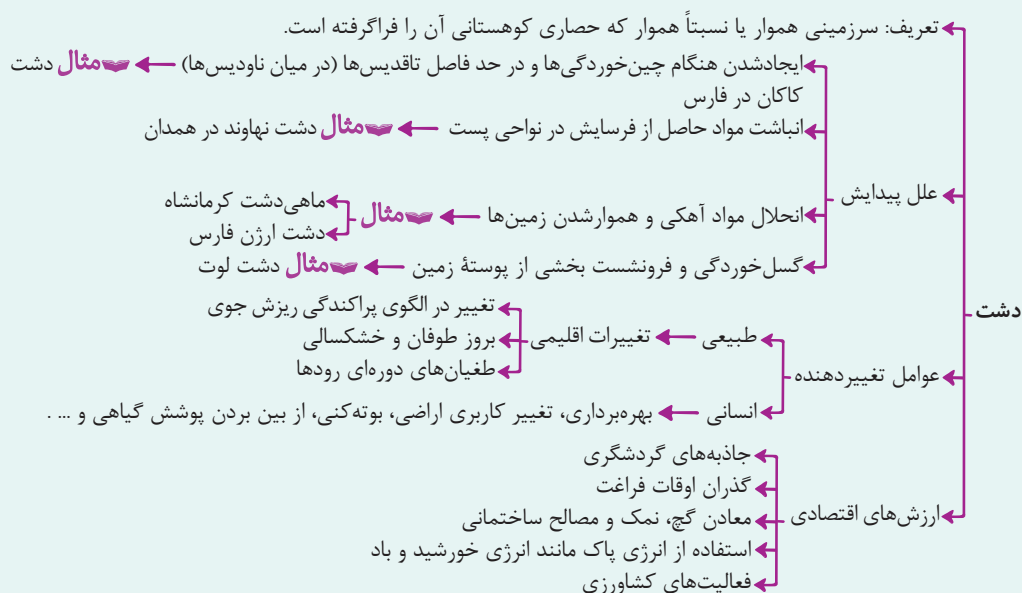
- (۱) دشت کاکان در فارس همانند دشت نهاوند در همدان بر اثر انباشت مواد حاصل از فرسایش در نواحی پست به وجود آمده است.
- (۲) ماهی‌دشت در کرمانشاه همانند دشت کاکان در فارس در هنگام چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها (در میان ناودیس‌ها) ایجاد شده است.
- (۳) دشت نهاوند در همدان همانند دشت ارژن در فارس حاصل گسل‌خوردگی و فرونشست بخشی از پوسته زمین است.
- (۴) ماهی‌دشت در کرمانشاه همانند دشت ارژن در فارس به علت انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها حاصل شده است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: پیرامون دهم - درس ۴

درس Box

دشت‌ها سرزمین‌های هموار یا نسبتاً همواری هستند که حصارهای کوهستانی آن‌ها را فراگرفته است.

پاسخ‌خیزی تشریحی ✓

ماهی‌دشت در کرمانشاه همانند دشت ارژن در فارس به علت انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها حاصل شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): دشت کاکان در هنگام چین‌خوردگی‌ها و در حد فاصل تاقدیس‌ها (در میان ناودیس‌ها) ایجاد شده است.

گزینه (۲): ماهی‌دشت در کرمانشاه به علت انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها حاصل شده است.

گزینه (۳): دشت لوت در اثر این عامل شکل گرفته است.

بر اثر انحلال مواد آهکی و هموارشدن زمین‌ها، دشت (ارژن - کاکان) ایجاد شده است.

(سؤال ۲ قسمت ج) - امتحان نهایی فرادماه ۱۴۰۳

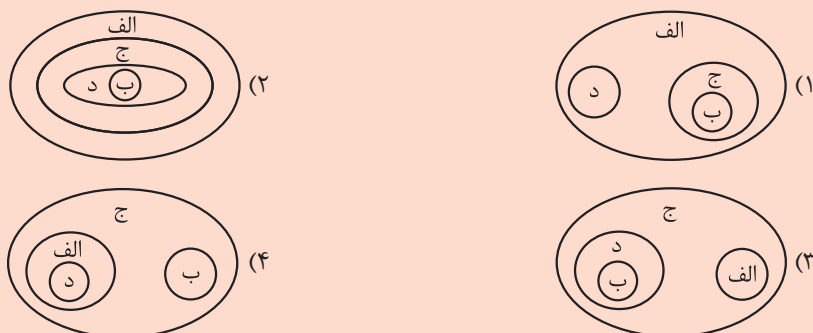
با توجه به انواع ناهمواری‌های ایران، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

الف) منطقه کوهستانی شمال کشور

ب) علم کوه

ج) رشته کوه البرز

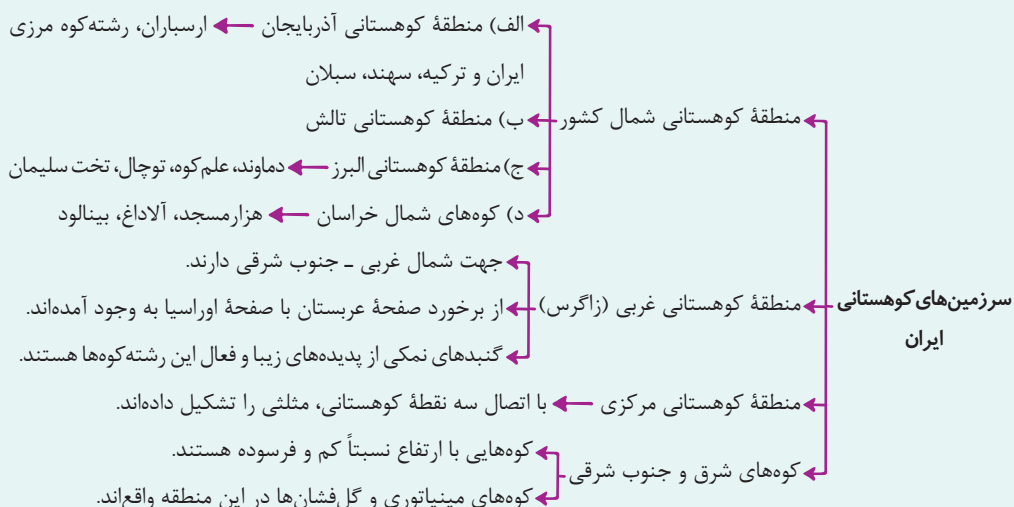
د) کوه‌های شمال خراسان

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبدا: جغرافیای دهم - درس ۴

درس Box

علم کوه (ب) از قله‌های مهم رشته کوه البرز (ج) است و رشته کوه البرز (ج) و کوه‌های شمال خراسان (د) از جمله کوه‌های شمال

ایران محسوب می‌شوند.

یعنی:

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: علم کوه «ب» در البرز «ج» واقع شده، نه در کوه‌های شمال خراسان «د».

گزینه‌های ۳ و ۴: علم کوه «ب» در البرز «ج» واقع شده نه در کوه‌های شمال خراسان «د» و کوه‌های شمال ایران «الف» جزئی

از کوه‌های البرز «ج» نیست و برعکس است.

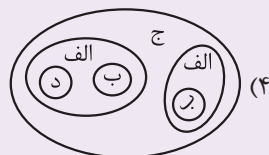
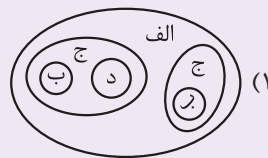
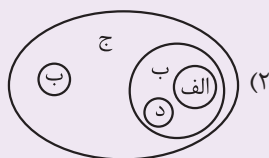
با توجه به انواع نواحی سیاسی، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟ (سؤال ۱۲۱ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

الف) ناحیهٔ سیاسی ملی

ب) ناحیهٔ سیاسی فروملی

ج) ناحیهٔ سیاسی فراملی

د) ناحیهٔ سیاسی ویژه

کدام گزینه در مورد رشته کوه‌های بشاگرد به درستی بیان شده است؟

- ۱) در شمال استان سیستان و بلوچستان و اطراف چالۀ جازموریان در کرمان واقع شده است.
- ۲) این کوه‌ها با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده دیده می‌شوند.
- ۳) در این کوه‌ها، فرسایش، شکل‌های زیبایی با دره‌ها، چاله‌ها و گودال کم‌عمق ایجاد کرده است.
- ۴) گل‌فشان‌های این منطقه به علت عوامل درونی و وزن مخصوص کم‌تر رسوبات خود بالا می‌آیند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: پرفریای دهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کوه‌های بشاگرد در منطقه شرق و جنوب شرقی با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده‌ای وجود دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱): این کوه در جنوب استان سیستان و بلوچستان قرار دارد، نه در شمال آن.

گزینه ۳): دره‌ها، چاله‌ها و گودال آن عمیق است، نه کم‌عمق.

گزینه ۴): گل‌فشان‌ها به علت خروج گاز یا بخار آب از اعماق زمین به بالا می‌آیند.

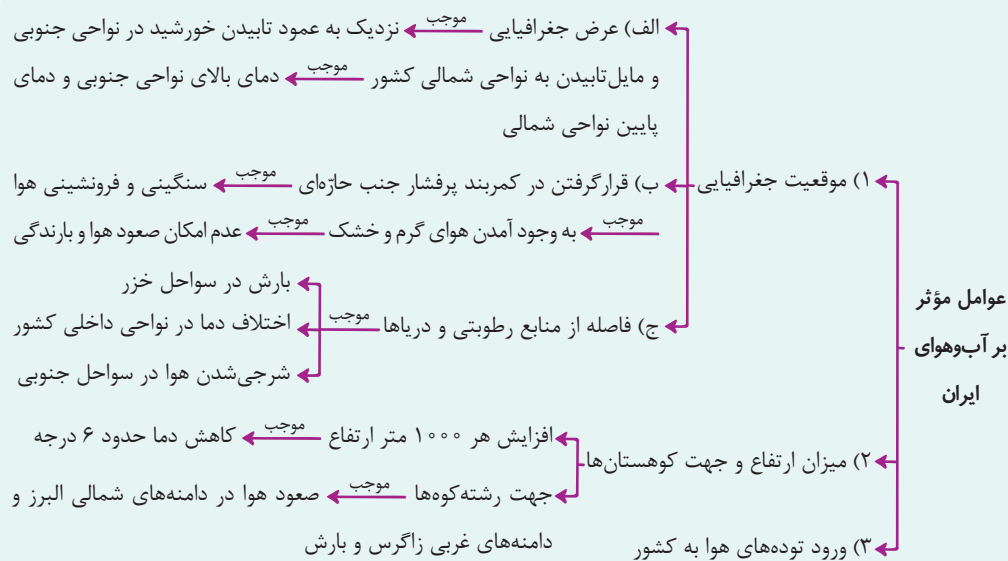
کدام گزینه در خصوص عوامل مؤثر در بارش کشور به درستی بیان شده است؟

- (۱) مناطق جنوبی کشور چون در عرض‌های پایین جغرافیایی قرار دارند و به خط استوا نزدیک‌اند، هوای گرم‌تری دارند و زاویه تابش خورشید نزدیک به عمود است.
- (۲) سنگینی و فرونشینی هوا در اطراف مدار رأس‌السرطان که در نزدیکی ایران واقع است، موجب تشکیل کم‌فشار جنب حاره‌ای و آب‌وهوای گرم و خشک می‌شود.
- (۳) در نواحی کوهستانی به علت افزایش ارتفاع، آب‌وهوا سردتر است و جهت رشته‌کوه‌های البرز و زاگرس موجب صعود هوا و ایجاد تراکم در دامنه‌های شمالی و غربی می‌شود.
- (۴) نزدیکی به دریاها در سواحل شمالی کشور امکان صعود هوای مرطوب را فراهم می‌کند، اما در نواحی جنوبی موجب شرجی شدن هوا و اختلاف دمای زیاد می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۵

کارت Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با افزایش هر ۱۰۰۰ متر ارتفاع، در لایه تروپوسفر جو زمین، دمای هوا به طور میانگین حدود ۶ درجه سانتی‌گراد کاهش می‌یابد؛ پس در نواحی کوهستانی کشور، آب‌وهوا سردتر و در دشت‌های داخلی کشور که ارتفاع کم‌تری دارند، آب‌وهوا گرم‌تر است. جهت رشته‌کوه‌های البرز و زاگرس نیز در پراکندگی جغرافیایی بارش کشور اثر دارد. این عامل موجب بارش‌های بیشتر در دامنه‌های شمالی البرز و دامنه‌های غربی زاگرس شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): این عبارت به خودی خود درست است، اما تأثیری بر کم‌بارش بودن مناطق جنوبی کشور ندارد.

واقع بودن در عرض‌های پایین و نزدیک بودن به خط استوا دلیل کم‌بارش بودن مناطق جنوبی کشور نیست. خود منطقه حاره‌ای که اطراف مدار استوا قرار دارد جزء مناطق کم‌فشار است که به دلیل صعود هوا جزء مناطق پربارش جهان است، اما مناطق جنوبی ایران با این که به استوا نزدیک‌ترند و با این که در نزدیکی منابع رطوبتی قرار دارند، به دلیل نزدیکی به مدار رأس‌السرطان و تشکیل کم‌فشار جنب حاره‌ای جزء مناطق کم‌بارش جهان هستند.

گزینه (۲): سنگینی و فرونشینی هوا در اطراف مدار رأس‌السرطان و رأس‌الجدی موجب تشکیل پرفشار جنب حاره‌ای می‌شود. گزینه (۴): دوری از منابع رطوبتی در مناطق داخلی کشور موجب اختلاف دمای زیاد و در نواحی جنوبی و شمالی موجب کم‌تر شدن اختلاف دما می‌شود.

به ترتیب، هر یک از جایگاه‌های «الف» تا «د» در جدول زیر با موارد کدام گزینه کامل می‌شود؟

نام توده هوا	جهت نفوذ	زمان ورود	منشأ	اثر آب‌وهوایی
مرطوب غربی	-	-	(د)	برف و باران
موسمی	-	(ج)	-	-
(الف)	-	-	دریای سرخ	-
-	شمال شرقی	ماه‌های سرد	-	(ب)

- ۱) سودانی - سردی و خشکی هوا - دوره گرم - دریای مدیترانه
 ۲) گرم و خشک - بارش در سواحل خزر - تابستان - اقیانوس اطلس
 ۳) سودانی - بارش در سواحل خزر - دوره سرد - دریای مدیترانه
 ۴) گرم و خشک - سردی و خشکی هوا - دوره گرم - اقیانوس اطلس

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جغرافیای دهم - درس ۵

کارت Box

نام توده هوا	جهت نفوذ	زمان ورود	منشأ	اثر آب‌وهوایی
مرطوب غربی	غرب و شمال غربی	دوره سرد	دریای مدیترانه، اقیانوس اطلس	برف و باران
سرد و خشک سیبری	شمال شرقی	دوره سرد	سیبری	سردی و خشکی هوا بارش در سواحل خزر
مرطوب موسمی	جنوب شرقی	دوره گرم	اقیانوس هند	باران‌های سیلابی
سودانی	غرب و جنوب غرب	دوره سرد	دریای سرخ	بارندگی
گرم و خشک	جنوب غربی	دوره گرم	عربستان	افزایش شدید دما

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف ← توده هوای سودانی

ب ← سردی و خشکی هوا - بارش در سواحل خزر

ج ← دوره گرم یا فصل تابستان

د ← دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس

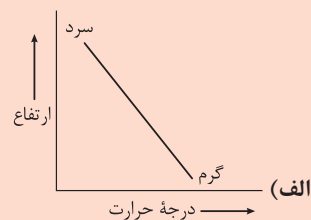
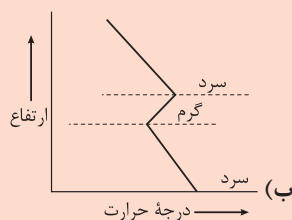
(جغرافیا (۱) - تمرین ۳ صفحه ۴۰ کتاب درسی)

جدول زیر را با توجه به شکل ۱۲ تکمیل کنید.

نام توده هوا	جهت نفوذ به کشور	زمان ورود به کشور	منشأ	اثر آب‌وهوایی
	غرب و شمال غرب ایران			
موسمی				
			عربستان	

کتاب
درسی

با توجه به تصاویر زیر، کدام پدیده در ماه‌های سرد باعث افزایش آلودگی هوای شهرهای بزرگ می‌شود و علت آن چیست؟

مشاوره از مبحث «وارونگی دما» به سؤال مستقیم در کنکور اردیبهشت ۱۴۰۴ داشتیم که اگر به متن کتاب مسلط بودین، می‌تونستین بهش جواب بدین. وجود این سؤالاً نشون میده که در کنار تحلیلی شدن تست‌های درس جغرافیا، هنوزم می‌شه با تسلط دقیق بر متن کتاب درسی، به سؤالات پاسخ داد.

۱) «الف»، زیرا در لایه اولیه جو با افزایش ارتفاع از سطح زمین دمای هوا کاهش می‌یابد و سنگینی هوا مانع از حرکت آن می‌شود.

۲) «ب»، زیرا هوای گرم بین هوای سرد قرار می‌گیرد و جابه‌جایی هوا اتفاق می‌افتد.

۳) «الف»، زیرا در ماه‌های سرد هوای مجاور زمین سرد می‌شود و حرکت صعودی هوا اتفاق نمی‌افتد.

۴) «ب»، زیرا هوای مجاور زمین سنگین‌تر از هوای بالای آن می‌شود و صعود هوا اتفاق نمی‌افتد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: یغرافیای دهم - درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

شکل «الف» وضعیت عادی جو و شکل «ب» پدیده وارونگی دما را نشان می‌دهد که در ماه‌های سرد در شهرهای بزرگ اتفاق می‌افتد و موجب افزایش آلودگی هوا می‌شود.

در حالت عادی در لایه اولیه جو (تروپوسفر) با افزایش ارتفاع از سطح زمین دمای هوا کاهش می‌یابد، بنابراین هوای مجاور سطح زمین گرم‌تر و سبک‌تر از لایه‌های بالایی است و به راحتی به سمت بالا صعود می‌کند؛ اما در ماه‌های سرد، وضعیت برعکس می‌شود به این صورت که هوای سرد و سنگین‌تر در مجاورت زمین ساکن می‌شود و لایه هوای گرمی در بالای آن قرار می‌گیرد. در این شرایط، حرکت صعودی و جابه‌جایی هوا صورت نمی‌گیرد.

دلیل این‌که وارونگی دما در شهرهای بزرگ کشور ما، موجب افزایش آلودگی هوا می‌شود، کدام است؟

(سؤال ۱۱۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- ۱) هوای مجاور سطح زمین گرم‌تر و سبک‌تر از لایه‌های بالایی است و در نتیجه حرکت صعودی هوا انجام نمی‌شود.
- ۲) هوای مجاور سطح زمین سردتر و سنگین‌تر از لایه‌های بالایی است و در نتیجه حرکت صعودی هوا انجام نمی‌شود.
- ۳) هم‌زمان با پیشروی پرفشار جنب حاره‌ای به کشورمان، هوای مجاور سطح زمین، سردتر از لایه‌های بالایی می‌شود.
- ۴) هم‌زمان با ورود مهم‌ترین سامانه بارشی به کشورمان، هوای مجاور سطح زمین، سبک‌تر از لایه‌های بالایی می‌شود.

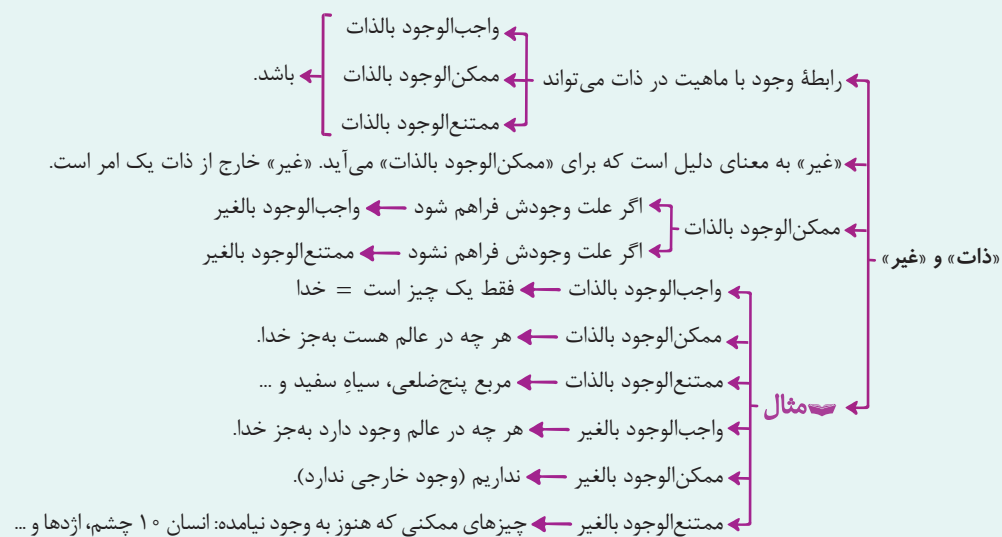
کدام گزینه در مورد ممتنع‌الوجود بالغیر نادرست است؟

- ۱) امکان موجودشدن دارد، ولی در حال حاضر امکانی برای وجودش فراهم نشده است.
- ۲) ممکن‌الوجود بالذاتی است که برای موجودشدن نیازمند برطرفشدن موانع وجودش است.
- ۳) تفاوتش با ممتنع‌الوجود بالذات در امکان موجودیت است، زیرا که امکان وجود آن منتفی نیست.
- ۴) مفهومی بی‌معنا است، زیرا چیزی که ممتنع است علت برای آن معنایی ندارد که بحث غیریت مطرح شود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

کرتس Box

ممتنع‌الوجود بالغیر، به دلیل فراهم‌نشدن علت وجودش، در حال حاضر موجود نیست، نه به دلیل آن که ذاتش مغایر وجود باشد؛ بنابراین ممکن‌الوجود بالذاتی است که علت موجودشدنش تاکنون فراهم نشده تا وجود پیدا کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام یک از مفاهیم زیر ممکن الوجود نیستند؟

۱۲۷

- (۲) ماهی دوزیست
(۴) مرغ ماهی خوار

- (۱) انسان هفت سر
(۳) کاشی مدور

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم «ماهی دوزیست» یک مفهوم ممتنع الوجود است، چراکه ماهی و دوزیست در طبقه بندی جانوران در دو دسته متفاوت هستند؛ بنابراین محال است که یک موجود هم ماهی باشد هم دوزیست.
گزینه های (۱)، (۲) و (۴) همگی ممکن الوجود بالذات هستند.

نکته

- (۱) از نظر فلسفی مفاهیم متناقض، ممتنع الوجود بالذات هستند.
(۲) دقت کنید که برای ممکن الوجود بودن کافی است که آن مفهوم از نظر عقلی محال نباشد.

اگر مفهوم دوم را از مفهوم اول سلب کنیم، در تمام گزینه‌ها به نسبت یکسانی میان موضوع و محمول می‌رسیم، به جز

- (۱) استوانه - سبزرنگ
(۲) خفاش - پرنده
(۳) جاندار - جانور
(۴) خدا - دارای شریک

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

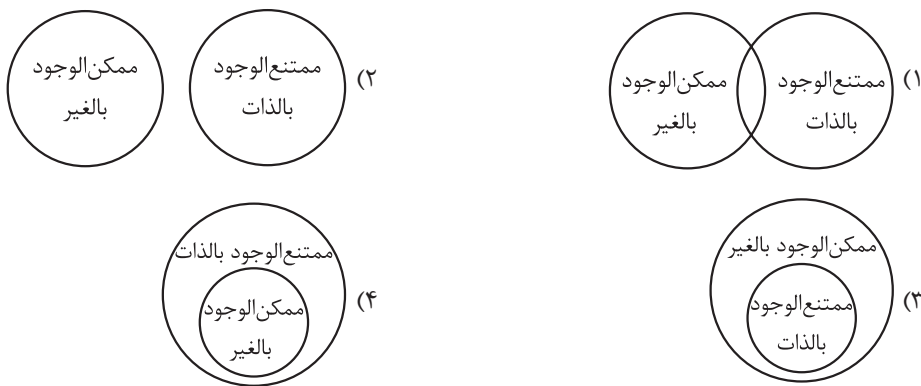
درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): استوانه سبزرنگ نیست. ← ضروری ← وقتی از اشکال و احجام هندسی صحبت می‌کنیم، منظورمان تصور انتزاعی آن‌ها است که تصور انتزاعی، دارای رنگ، وزن، اندازه و ... نیست.
- گزینه (۲): خفاش پرنده نیست. ← ضروری ← دقت کنید که خفاش پستاندار است.
- گزینه (۳): جاندار جانور نیست. ← امکانی ← جاندار می‌تواند جانور (حیوان) یا گیاه باشد.
- گزینه (۴): خدا دارای شریک نیست. ← ضروری ← خدا باید واحد باشد.

کدام شکل، رابطه میان «ممکن الوجود بالغير» و «ممتنع الوجود بالذات» را به درستی نشان می‌دهد؟

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۲

دقت کنید که ممکن الوجود بالغير وجود ندارد و نمی‌تواند وجود داشته باشد، پس مصداقی از ممتنع الوجود بالذات است.

«غير» به معنای «علت» است. علت، خارج‌کننده یک چیز از حالت امکانی است؛ پس اگر علت کنار چیزی قرار بگیرد، نمی‌تواند هم‌چنان امکانی بماند؛ پس وجود «ممکن الوجود بالغير» عقلانی نیست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

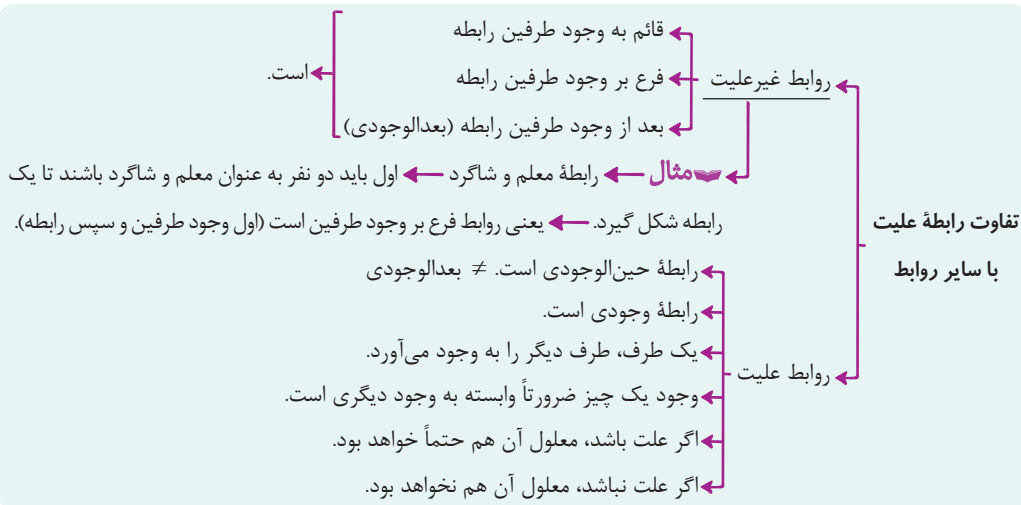
۱۳۰ کدام گزینه دربارهٔ رابطهٔ علیت درست است؟

- (۱) در رابطهٔ علیت موضوع رابطه، در طرف اول قرار دارد، پس وجود طرف دوم در ابتدای رابطه ضرورتی ندارد.
- (۲) رابطه‌ای با یک طرف است که صرفاً فقط باید وجود علت فرض گرفته شود و وجود معلول، وابسته به علت می‌باشد.
- (۳) رابطه‌ای که برخلاف سایر روابط غیروجدی، قائم به وجود طرفین است، یعنی با وجود پیدا کردن علت، معلول می‌تواند ایجاد شود.
- (۴) تنها تفاوت این رابطه با سایر روابط در آن است که علیت، مبنای زندگی انسان است و هر کاری براساس قبول اصل علیت رخ می‌دهد.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: فلسفهٔ دوازدهم - درس ۳

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هر رابطه‌ای موضوعی دارد، مثلاً موضوع رابطهٔ استاد و دانش‌آموز، کسب علم است که این موضوع چون در طرف دوم، یعنی دانش‌آموز وجود دارد، یک رابطه ایجاد می‌شود تا طرف دوم یا دانش‌آموز از طرف اول یا استاد آن موضوع را به دست آورد. در رابطهٔ علیت، موضوع رابطه، وجود داشتن است. اگر فرض شود که طرف دوم یعنی معلول هم وجود دارد، دیگر ضرورتی برای ایجاد رابطه نیست. به زبان ساده‌تر نبودن معلول، موضوع رابطه است که علت باید آن را ایجاد کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:
گزینهٔ (۲): علیت هم مانند هر رابطه‌ای دارای دو طرف است، ولی برای ایجاد شدنش نیازی به وجود هر دو طرف نیست و صرفاً وجود علت کفایت می‌کند.

گزینهٔ (۳): روابط غیرعلیت، فرع بر وجود طرفین یا به عبارتی قائم به وجود طرفین است؛ یعنی باید دو طرف رابطه باشند تا رابطه برقرار شود، اما در رابطهٔ علیت فقط باید یک طرف، یعنی علت وجود داشته باشد.

گزینهٔ (۴): تفاوت اصلی رابطهٔ علیت با سایر روابط در آن است که در رابطهٔ علیت، فقط باید یک طرف، یعنی علت وجود داشته باشد و در این رابطه، وجود مبادله یا دادوستد می‌شود.

کدام گزینه درباره دیدگاه‌های ابن‌سینا و هیوم در رابطه با منشأ ادراک علیت، درست است؟

- (۱) هیوم به دلیل تجربه‌گرایی، هیچ اشتراک نظری در درک علیت با ابن‌سینا ندارد.
- (۲) هیوم مانند ابن‌سینا علیت را در موضوعات غیرمادی مانند خدا و فرشتگان قبول ندارد.
- (۳) عدم باور هیوم به توانایی عقل در شناخت پدیده‌ها و روابط، تفاوت او با ابن‌سینا می‌باشد.
- (۴) عدم امکان استفاده از روش‌های حسی و تجربی در مسیر ادراک علیت، اشتراک هیوم و ابن‌سینا است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۳

درس‌Box

نگاهی به نظریه هیوم و ابن سینا می‌اندازیم:

اشتراک: هر دوی آن‌ها اعتقاد دارند که علیت یک اصل غیر تجربی است؛ یعنی با استفاده از روش‌های حسی و تجربی نمی‌توان علیت را شناخت. تفاوت: ابن سینا و مسلمانان می‌گویند که می‌توان با استدلال عقلی، علیت را اثبات کرد و قبول داشت، ولی هیوم می‌گفت علیت را نمی‌توان شناخت، زیرا استدلال عقلی محض را قبول نداشت و خودش هم نتوانست یک راه تجربی دیگری را که گفته بود، معرفی کند. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): هر دو آن‌ها اعتقاد دارند که علیت اصلی غیر تجربی است؛ یعنی با استفاده از روش‌های حسی و تجربی نمی‌توان علیت را شناخت.

گزینه (۲): ابن سینا علیت را در سراسر هستی چه در امور مادی و چه غیرمادی قبول داشت، یعنی معتقد بود هر چیزی که از ابتدا وجود نداشته است، برای ایجاد شدنش، علتی وجود دارد.

گزینه (۳): هیوم تجربه‌گرا بود، ولی ابن سینا به معنی عدم قبول نقش عقل در شناخت نیست؛ بلکه هیوم نقش عقل مستقل از تجربه را در شناخت قبول نداشت و می‌گفت حس باید در کنار عقل در شناخت پدیده‌ها وجود داشته باشد.

کدام گزینه را می‌توان هم به عنوان نظر دکارت و هم فلاسفهٔ مسلمان دربارهٔ اصل علیت پذیرفت؟

- (۱) اصل علیت تجربی نیست و خود پایه و اساس هر دانش تجربی است؛ بنابراین باید آن را ادراکی پیشینی و اولی دانست.
- (۲) هرچند ادراک اصل علیت، تجربی نیست، ولی وابسته به تجربه است، زیرا باید مصادیق آن را ابتدا تجربه نمود تا آن را بفهمیم.
- (۳) مصادیق علیت و درک ارتباط میان یک معلول خاص با علت‌هایش در طبیعت به وسیلهٔ تجربه است، هرچند که ادراک اصل علیت عقلی است.
- (۴) نمی‌توان بدون ادراک عقلی اصل علیت، رابطهٔ میان علت و معلول‌ها را در جهان کشف کرد، پس این ادراک باید در عقل انسان نهاده شده باشد.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: فلسفهٔ دوازدهم - درس ۳

درس Box

فلسوف	منشأ درک علیت چه چیزی نیست؟	منشأ درک علیت، چه چیزی است؟	چگونگی درک مصادیق علیت
دکارت	تجربه	عقلی ← به معنای فطری و مادرزادی	تجربه
فلاسفهٔ مسلمان	تجربه	عقلی ← به معنای استدلال عقلی	تجربه (البته فقط مصادیق علیت در عالم طبیعت)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دکارت اصل علیت را مادرزادی و فطری می‌داند، اما فیلسوفان مسلمان برای آن استدلال عقلی می‌آورند، البته که هر دو معتقدند درک مصادیق علیت در طبیعت و این‌که چه چیزی معلول چه علت‌هایی است، تجربی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): هرچند هم دکارت و هم فیلسوفان مسلمان معتقدند که اصل علیت تجربی نیست، ولی فیلسوفان مسلمان آن را اصلی اولی و بدیهی که از پیش در عقل ما هست، نمی‌دانند بلکه آن را نیازمند استدلالی بر پایهٔ بدیهیات می‌دانند.

گزینهٔ (۲): این‌که مصادیق علیت را تجربه باید کرد به معنای این نیست که استدلال عقلی علیت وابسته به تجربه است، هم‌چنین دکارت، اصل علیت را یک اصل عقلی (البته عقلی ذاتی) می‌داند که تجربه براساس آن است.

گزینهٔ (۴): هرچند هم فیلسوفان اسلامی و هم دکارت معتقدند هر تجربه‌ای وابسته به اصل عقلی علیت است، ولی مسلمانان برخلاف دکارت این اصل را به عنوان اصل عقلی مادرزادی و پیشینی نمی‌دانند و برای آن اثبات می‌آورند.

(۱) از هر علت قطعاً معلول پدید می‌آید.

(۲) میان علت و معلول‌ها، ارتباط و پیوستگی وجود دارد.

(۳) از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی‌آید.

(۴) معلول حاصل علت تام و تمام است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فلسفه دوازدهم - درس ۳

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سنخیت به معنای تناسب میان علت و معلول است، یعنی از هر علت معلول خاص خودش پدید می‌آید یا به عبارتی هر چیزی از

هر چیزی پدید نمی‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های (۱) و (۴): بیانگر وجوب علی و معلولی است.

گزینه (۲): بیانگر رابطه علیت است.

(سوال ۱۳۹ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت دوم)

کدام تعریف برای «معلول» مناسب‌تر است؟

- ۱) چیزی که علت به او وجود می‌دهد.
- ۲) چیزی که در حالت تساوی میان وجود و عدم است.
- ۳) آن چه که به دیگری وابسته است.
- ۴) آن چه که از دیگری هستی می‌گیرد.

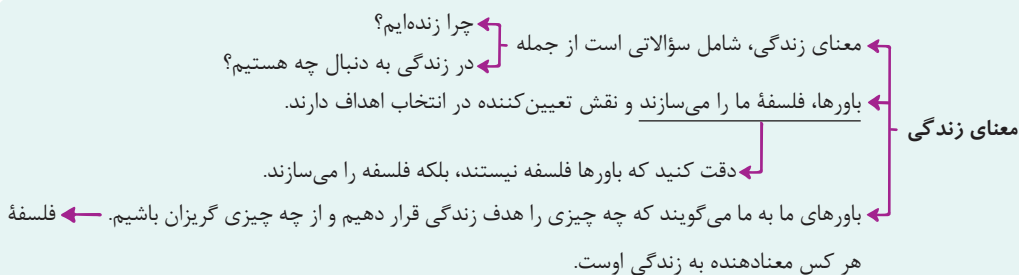
کدام گزینه دربارهٔ معنای زندگی انسان دقیق‌تر است؟

- (۱) هرچند همهٔ انسان‌ها باورهایی یکسان دارند، ولی برخی از انسان‌ها چرایی باورهای خود را نمی‌دانند.
- (۲) اهداف زندگی و مسیر سعادت یا شقاوت هر کس براساس باورهایی که به آن‌ها معتقد است، تعیین می‌شود.
- (۳) همهٔ انسان‌ها باورهایی دارند، ولی فقط فیلسوفان و اهالی تفکر فلسفی براساس باورهایشان زندگی می‌کنند.
- (۴) چون رفتار انسان‌ها متفاوت است، به‌هیچ‌وجه نمی‌توان از رفتار و گفتار آن‌ها، باورها و عقایدشان را تشخیص داد.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: فلسفهٔ یازدهم - درس ۳

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی

این باورها هستند که به ما می‌گویند چه چیزی را هدف زندگی قرار دهیم و از چه چیزی گریزان باشیم؛ بنابراین می‌توان گفت: «فلسفهٔ هر کس معنادهنده به زندگی اوست».

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): باورهای انسان‌ها یکسان نیست، هرچند ممکن است برخی افراد باورهای یکسان هم داشته باشند.

گزینهٔ (۳): همهٔ انسان‌ها براساس باورهایشان تصمیم‌گیری و عمل می‌کنند.

گزینهٔ (۴): با تحلیل رفتار و گفتار افراد می‌توان حدس زد که آن‌ها در زندگی خود چه عقیده‌ای دارند و به دنبال چه اهدافی می‌گردند.

با توجه به تمثیل غار افلاطون، می‌توان پذیرفت که

- (۱) زندانیان غار به وجود هیچ واقعیتهایی معتقد نیستند
- (۲) خورشید عامل روشن شدن و دیده شدن اشیا و حقایق بیرون از غار است
- (۳) اعتقاد به سایه‌ها به عنوان یک جهل و خرافه در ذهن زندانیان نقش بسته است
- (۴) جهان بیرون از غار نمادی از دوری از مغالطه‌ها و رسیدن به تفکر فلسفی است

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تمثیل غار افلاطون با استقلال در اندیشه و رهایی از عادات غیرمنطقی در ارتباطه و ارتباطی با دوری از مغالطه‌ها ندارد.

در تمثیل غار افلاطون که مثالی برای استقلال در اندیشه و رهایی از عادات غیرمنطقی است، خورشید عامل روشنی جهان بیرون از غار و تا اندازه‌ای عامل همه چیز است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): زندانیان غار، گمان می‌کنند که سایه‌ها همان حقایق هستند.

گزینه (۳): زندانیان غار، تا وقتی در زندان هستند، نمی‌دانند که عقایدشان خرافی و باطل است و آن‌ها را حقیقت می‌پندارند.

گزینه (۴): جهان بیرون از غار نمادی از جهان حقایق و واقعیتهای است. البته دوری از مغالطه‌ها از فواید تفکر فلسفی است، ولی ارتباطی به جهان بیرون از غار و تمثیل غار افلاطون ندارد.

- (۱) زنجیرهای زندانی‌ها، همان عدم توجه به فلسفه و تفکر فلسفی است که باعث عدم آزادی زندانی است و باید از آن‌ها رها شود.
- (۲) اشیا و انسان‌های بیرون غار همان حقیقت اصلی و اصیل هستند که متعلق به عالم غیرمادی یا همان عالم مثل می‌باشند.
- (۳) سایه‌ها و صداها درون غار که زندانی متوجه آن‌ها می‌شود، هیچ وجهی از حقیقت را ندارند و واقعی نیستند.
- (۴) برای رسیدن به حقیقت، آمادگی خاصی نیاز نیست و با بیرون رفتن از غار، می‌توان حقیقت را مشاهده کرد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۳

کارت Box

در تمثیل افلاطون دو دنیا وجود دارد، دنیای ماده که سایهٔ دنیای واقعی است و حقیقت اصلی درون آن نیست و تنها سایهٔ حقایق است. این دنیا در تمثیل، همان درون غار است. دیگری دنیای واقعی و حقیقی که یک دنیای غیرمادی به نام عالم مثل است که فقط با عقل و شهود قابل مشاهده است. این دنیا در تمثیل، همان بیرون غار است. پس اشیا و انسان‌های بیرون غار همان حقیقت اصلی و اصیل هستند که متعلق به عالم غیرمادی یا همان عالم مثل می‌باشند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): زنجیره‌هایی که زندانی‌ها را در بند نگه داشته است، همان عادات و رفتارها و عقاید غیرمنطقی و تقلیدهای آنان است.
- گزینه (۳): سایه‌ها و صداها درون غار، حقیقت اصلی و واقعی نیستند، اما سایه حقایق هستند؛ پس آن‌ها به حقایق مرتبط هستند.
- گزینه (۴): برای رسیدن به حقیقت باید آمادگی کسب کرد. این آمادگی همان مواجهه تدریجی با حقیقت است. در این تمثیل بیان می‌شود که اگر یکباره به خورشید نگاه کنیم، چشمان اذیت شده و به سایه‌ها پناه می‌بریم.

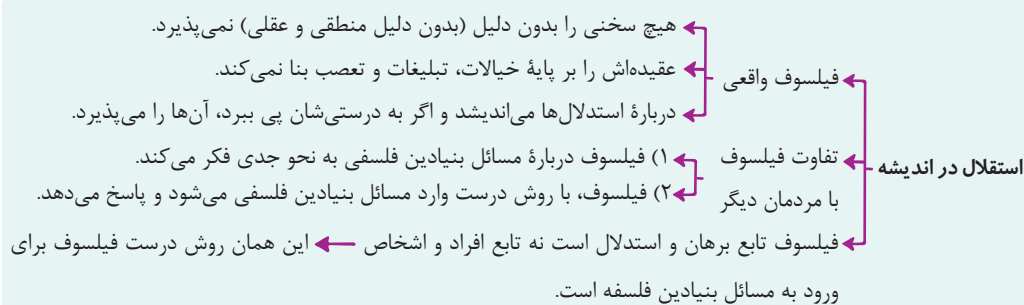
کدام توضیح بیانگر ثمره متفاوتی از فواید تفکر فلسفی است؟

- ۱) فیلسوف نمونه‌هایی از مغالطات فلسفی را به افراد ارائه می‌دهد، زیرا گاهی افراد براساس مغالطه، به باورهایی ایمان می‌آورند و بر مبنای آن تصمیم‌گیری می‌کنند.
- ۲) فیلسوف هیچ عقیده‌ای را بر پایه خیال، تعصب، رضایت دیگران و ... نمی‌پذیرد، بلکه در صورتی که برای درستی آن‌ها دلیل داشته باشد، مقبول او واقع می‌شود.
- ۳) فیلسوف هر باوری را نمی‌پذیرد و تا برای آن استدلال و برهان اقامه نکند، به آن ایمان نمی‌آورد حتی اگر از افراد و اشخاص مختلف نقل شود.
- ۴) فیلسوف در مورد مسائل به نحوی جدی می‌اندیشد و از مسیری صحیح به دنبال پاسخ‌های منطقی برای مفاهیم عمیق زندگی می‌رود.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۳

کارت Box

همه گزینه‌ها به جز گزینه ۱) در مورد استقلال در اندیشه (آزاداندیشی) به عنوان یکی از فواید تفکر فلسفی هستند و فقط توضیح گزینه ۱) در مورد دوری از مغالطه‌ها است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه در مورد باورهای انسان درست است؟

- (۱) هر کسی زندگی خود را براساس باورهایش تنظیم می‌کند و بر آن اساس تصمیم‌گیری و عمل می‌کند.
- (۲) مهم نیست که دلیل باوری را بدانیم یا ندانیم، مهم این است که هر کسی براساس باورهایی که دلیل آن را می‌داند تصمیم می‌گیرد و عمل می‌کند.
- (۳) هر کسی سعی می‌کند برای باورهایش دلیل‌هایی داشته باشد و زمانی که دلیل خوبی داشته باشد، براساس آن تصمیم‌گیری و عمل می‌کند.
- (۴) هر کسی براساس باورهای مستدل خود زندگی کرده، تصمیم می‌گیرد و عمل می‌کند، هرچند ممکن است دلایل او برای باورهایش نادرست باشد.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۳

کارت Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

همه ما انسان‌ها با باورهایمان زندگی می‌کنیم و براساس آن‌ها تصمیم‌گیری کرده و عمل می‌کنیم. شاید دلیل برخی از آن‌ها را بدانیم و برای برخی هم دلیل نداشته باشیم و صرفاً طبق عادت باشند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): این گونه نیست که افراد فقط براساس باورهایی که دلیل آن را می‌دانند، عمل می‌کنند.

گزینه‌های (۳) و (۴): ممکن است تصمیماتی که ما می‌گیریم براساس باورهایی باشد که دلیل ندارند و صرفاً از روی عادت هستند.

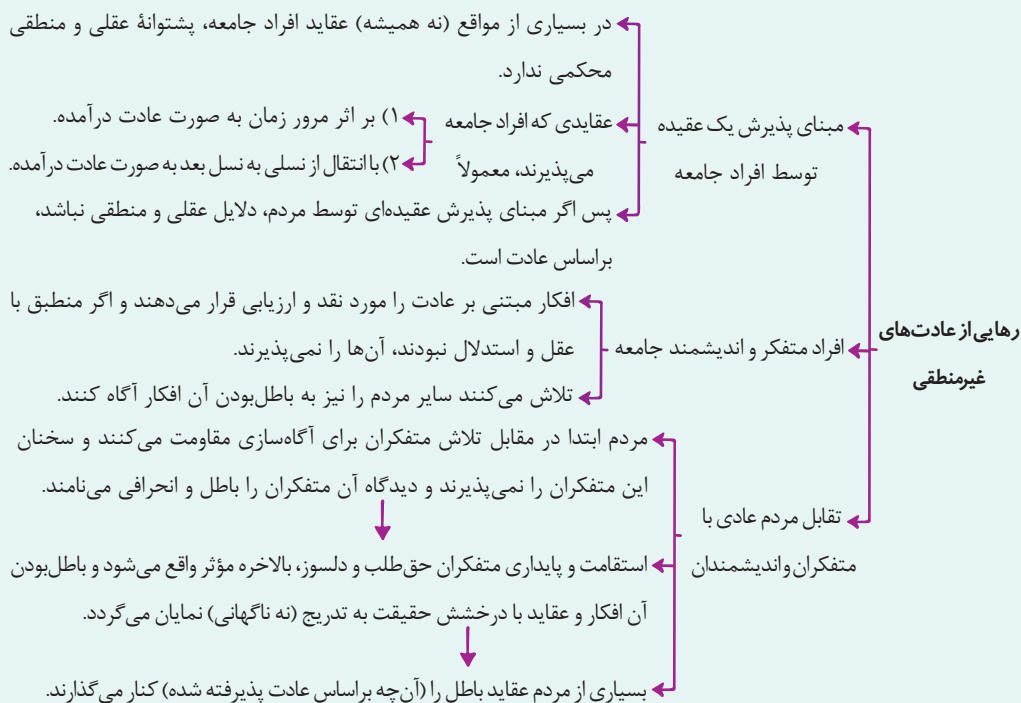
کدام یک هدف اصلی فلاسفه از بررسی عادات مردم را نشان می‌دهد؟

- (۱) در پی خارج کردن خطاهای ذهنی از باورها هستند.
- (۲) به دنبال کنار گذاشتن تمام عادات مرسوم میان مردم هستند.
- (۳) می‌خواهند نقش عقل در رسیدن به آزادی حقیقی را نشان دهند.
- (۴) در تلاش هستند تا متوجه شوند عادات رایج، پشتوانه استدلالی دارند یا خیر.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: فلسفه یازدهم - درس ۳

درس Box

دقت کنید که یکی از نتایج تفکر فلسفی، رهایی از عادات غیرمنطقی است، برخی فلاسفه عادات مرسوم میان مردم را بررسی می‌کنند و اگر برای آن‌ها استدلال بیابند، آن را می‌پذیرند و در غیر این صورت آن را رها می‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): بیانگر دوری از مغالطه است.

گزینه (۲): فقط عادات غیرمنطقی را کنار می‌گذارند، نه همه عادات را.

گزینه (۳): هدف تمثیل غار افلاطون است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(سوال ۱۳۳ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت دوم)

- (۲) نشان دادن نقش عقل در رهایی از جهل
- (۴) نشان دادن نقش تعصبات در دوری از حقیقت

کدام یک، هدف اصلی طرح تمثیل غار را بیان می‌کند؟

- (۱) توصیف چگونگی اسارت انسان در بند عادات
- (۳) بیان تدریجی بودن سیر عقلانی به سوی حقیقت

کدام عبارت درست است؟ ۱۴۰

- (۱) مفاهیم غیرواقعی می‌توانند مفهوم کلی یا مفهوم جزئی باشند.
- (۲) مفاهیم جزئی نمی‌توانند در دنیای خارج بدون مصداق عینی و واقعی باشند.
- (۳) هر مفهوم کلی لزوماً در دنیای مصادیق بیش از یک مصداق خارجی دارد.
- (۴) مفهومی که یک مصداق و نمونه در دنیای خارج دارد، حتماً مفهومی جزئی است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: منطق - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفاهیم خیالی که هیچ مصداق خارجی ندارند، می‌توانند جزئی باشند، مثل اسامی خاص فرضی (مثل باب اسفنجی) یا این‌که مفهوم کلی باشند، مثل دیو، سیمرغ و یا حتی مفاهیمی که وجود آن‌ها محال است، مثل شریک خدا. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): بعضی از مفاهیم جزئی مانند هری پاتر در دنیای خارج هیچ مصداقی ندارند.

گزینه (۳): بعضی از مفاهیم کلی مانند دیو و دایناسور در دنیای خارج هیچ مصداقی ندارند.

گزینه (۴): مفاهیم کلی هم می‌توانند در دنیای خارج یک مصداق داشته باشند که به آن‌ها کلی واحدالمصداق می‌گوییم، مانند مولود کعبه.

دقت کنید که اگر بدانیم یک مفهوم هیچ مصداق خارجی ندارد یا فقط یک مصداق خارجی دارد، این آگاهی به ما کمکی نمی‌کند تا کلی یا جزئی بودن آن را تشخیص دهیم.

۱۴۱

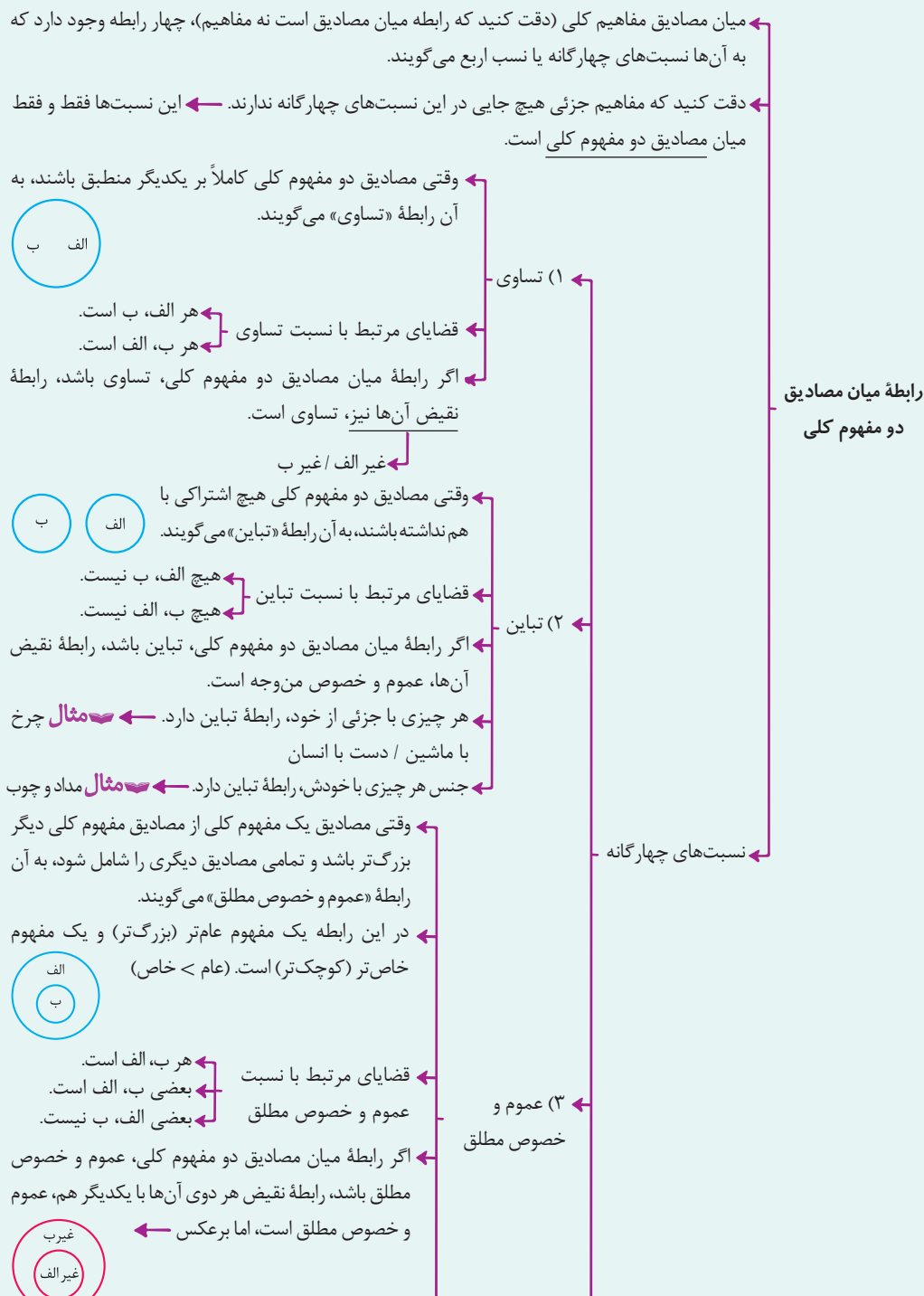
اگر مفاهیم A و B به گونه‌ای باشند که مفهوم A اعم از B و مفهوم C نسبت به A به گونه‌ای باشد که فقط مفهوم C دارای مصادیق اختصاصی باشد و مفهوم D برابر با مجموع B و C باشد، بین مفهوم C و D چه نسبتی برقرار است؟

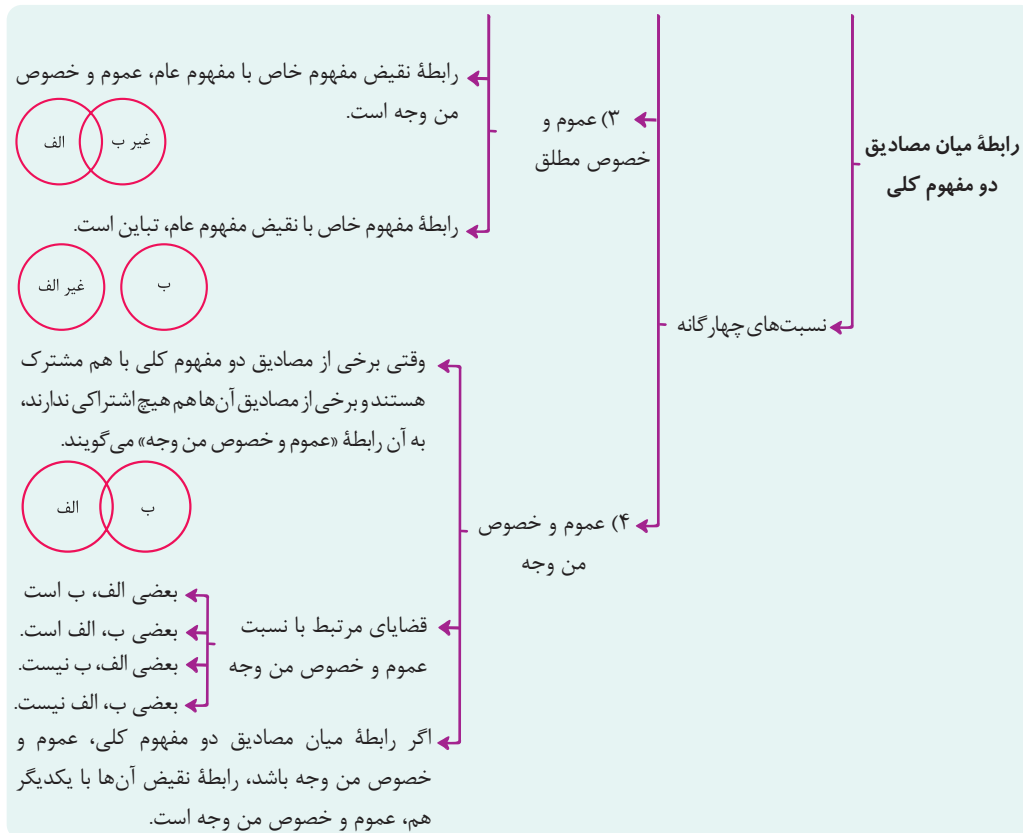
(۱) تساوی
(۲) تباین
(۳) عموم و خصوص من وجه
(۴) عموم و خصوص مطلق

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: منطق - درس ۳

درس Box

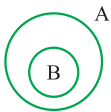

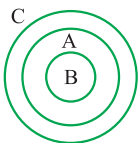
پاسخ خیلی تشریحی ✓

به ترتیب، به این نکات دقت کنید:

(۱) وقتی مفهوم A اعم از B باشد، یعنی نسبت A و B عموم و خصوص مطلق است.

(۲) وقتی A و C به گونه‌ای هستند که فقط C مصادیق اختصاصی دارد، یعنی B و C نسبت عموم و خصوص مطلق دارند و C مفهوم اعم است.

(۳) وقتی مفهوم $D = C + B$ یعنی در واقع C همان D خواهد بود، پس بین C و D نسبت تساوی برقرار است.

در صورتی که رابطه میان «الف» و «غیر ب» رابطه عموم و خصوص مطلق باشد، کدام گزینه نمی تواند «الف» و «ب» باشد؟

- (۱) آب و نوشیدنی
(۲) سنگ و آتش
(۳) دانشجو و شاعر
(۴) حیوان و غیراسب

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: منطق - درس ۳

درس Box

چند نکته مهم درباره نسبت های چهارگانه

- ← اگر رابطه دو مفهوم، تساوی باشد (الف و ب):
 - ← رابطه نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← تساوی
 - ← رابطه نقیض یکی با اصل دیگری ← تباین
- ← اگر رابطه دو مفهوم، تباین باشد:
 - ← رابطه نقیض هر دو با هم ← عموم و خصوص من وجه یا تباین
 - ← رابطه نقیض یکی با اصل دیگری ← تساوی یا عموم و خصوص مطلق
- ← اگر رابطه دو مفهوم عموم و خصوص مطلق باشد (الف < ب):
 - ← رابطه نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← عموم و خصوص مطلق (جای عام و خاص عوض می شود).
 - ← رابطه نقیض مفهوم عام با اصل مفهوم خاص ← تباین
 - ← رابطه نقیض مفهوم خاص با اصل مفهوم عام (الف با غیر ب) ← عموم و خصوص من وجه
- ← اگر رابطه دو مفهوم، عموم و خصوص من وجه باشد:
 - ← رابطه نقیض هر دو با هم ← عموم و خصوص من وجه یا تباین
 - ← رابطه نقیض یکی با اصل دیگری ← عموم و خصوص من وجه

با توجه به فرض سؤال، رابطه «الف» و «غیر ب» یکی از شکل های زیر خواهد بود:

در این صورت در حالتی که «الف» عام تر است، رابطه «الف» و «ب» عموم و خصوص من وجه است و در صورتی که «الف» خاص تر باشد، رابطه «الف» و «ب» تباین است. گزینه (۲) بیانگر رابطه تباین است و گزینه های (۳) و (۴) بیانگر رابطه من وجه هستند، اما گزینه (۱) رابطه عموم و خصوص مطلق را نشان می دهد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۴۳

در عبارت زیر، چند مفهوم جزئی وجود دارد؟

«امروز در قراردادی که مابین ملی پوش تیم ملی و باشگاه پرسپولیس بسته شد، بنا شد این بازیکن به مدت سه سال

برای این باشگاه پرافتخار به میدان برود.»

(۱) شش (۲) پنج (۳) چهار (۴) سه

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: منطق - درس ۳

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفاهیم جزئی عبارت صورت سؤال عبارت‌اند از:

(۱) امروز

(۲) باشگاه پرسپولیس

(۳) این بازیکن

(۴) این باشگاه

کنکور

در عبارت زیر، چند مفهوم جزئی وجود دارد؟

«ماکیاولی در دیگر اثر بزرگ خود گفتارها که هم‌زمان با شهریار آن را نوشت، اقسام گوناگون حکومت را مقایسه کرده

و جمهوری را به شرط پشتوانه مردمی، بهترین نوع آن دانسته است.» (سؤال ۱۲۷ کنکور انسانی ۱۴۰۴ (فارج از کشور))

(۱) شش (۲) پنج (۳) چهار (۴) سه

با فرض درستی رابطه «هیچ الف ب نیست»، بگویید کدام قضیه کاذب خواهد بود؟

- (۱) بعضی غیر الف، غیر ب است.
(۲) هر غیر ب، غیر الف است.
(۳) بعضی غیر ب، غیر الف نیست.
(۴) هیچ غیر الف، غیر ب نیست.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: منطق - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

وقتی قضیه «هیچ الف ب نیست» صادق است، یعنی میان مفاهیم «الف» و «ب» رابطه تباین برقرار است. زمانی که میان دو مفهوم رابطه تباین باشد و هر دو را نقیض کنیم (غیر الف و غیر ب)، رابطه میان نقیض آن‌ها یا من وجه است یا تباین. بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): اگر رابطه میان غیر «الف» و غیر «ب» من وجه باشد، درست است.
گزینه (۲): نشان‌دهنده رابطه تساوی یا مطلق (غیر الف < غیر ب) است که کاذب است.
گزینه (۳): چه رابطه میان غیر «الف» و غیر «ب» من وجه باشد و چه تباین، صادق است.
گزینه (۴): اگر میان غیر «الف» و غیر «ب» رابطه تباین برقرار باشد، صادق است.

کدام یک از طبقه‌بندی‌های زیر درست است؟

(۲) علم < تصدیق < مجهول < تصور

(۱) جوهر < هوا < جسم < سببعدی

(۴) جاندار < جانور < بی‌مهره < مار

(۳) مقدار < شکل < بدون زاویه < بیضی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: منطق - درس ۳

درس Box

هنگامی که مفاهیمی را طبقه‌بندی می‌کنید، وجوه اشتراک آن‌ها با مفاهیم مشابه به وجوه افتراق آن‌ها با مفاهیم غیرمشابه را مشخص می‌کنید.

در این دسته‌بندی‌ها از مفهوم عام آغاز می‌کنیم و به مفهومی خاص می‌رسیم.

در یک دسته‌بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم زیرمجموعه خود، رابطه عموم و خصوص مطلق داشته باشند.

در یک دسته‌بندی درست، اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه تباین داشته باشند.

استفاده از نسبت‌های چهارگانه
در طبقه‌بندی مفاهیم

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): جوهر (چیز) بزرگ‌تر از هوا است، اما هوا کوچک‌تر از جسم است، چراکه هوا خودش یک جسم محسوب می‌شود و از طرفی جسم و سببعدی هم با هم تساوی دارند، چراکه جسم همان جوهر سببعدی است.

گزینه (۲): تصدیق و تصور هر دو کوچک‌تر از علم و مجهول هستند، چراکه معلومات می‌توانند تصور یا تصدیق باشند و همچنین مجهولات هم می‌توانند تصور یا تصدیق باشند.

گزینه (۳): مقدار یا کمیت دو دسته کمیت متصل (شکل) و کمیت منفصل (عدد) است که برخی اشکال مثل دایره و بیضی زاویه ندارند.

گزینه (۴): دقت کنید که مار، خزنده است و زیرمجموعه مهره‌داران است نه بی‌مهره‌ها.

اطلاعات مندرج در جدول زیر مربوط به یک بنگاه اقتصادی است. اگر سود اقتصادی سالیانه این بنگاه برابر با ۸۰

حقوق و دستمزد ماهیانه کارکنان	۴۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
خرید مواد اولیه به طور سالیانه	۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
قیمت هر واحد محصول	۳۰۰,۰۰۰ تومان
هزینه استهلاک سالیانه	۱۰٪ درآمد سالیانه بنگاه
تعداد محصول فروخته شده در سال	۴,۰۰۰ واحد

میلیون تومان باشد، آن گاه:

الف) سود حسابداری چه قدر است؟

ب) درآمد سالیانه بنگاه چه قدر است؟

ج) هزینه فرصت کدام است؟

۱) الف) ۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۷۰۰ میلیون ریال

۲) الف) ۴۱۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۷۰۰ میلیون ریال

۳) الف) ۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۹۰۰ میلیون ریال

۴) الف) ۴۱۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ب) ۱,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان / ج) ۲,۹۰۰ میلیون ریال

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبفث: درس های ۱ و ۳

درس Box

تعداد محصول تولید و فروخته شده $\times$ قیمت هر واحد از محصول = درآمد

$>$ هزینه - درآمد = سود

$<$ هزینه - درآمد = زیان

اجاره یا خریداری ماشین آلات و سایر سرمایه های فیزیکی + اجاره یا خریداری محلی به عنوان مغازه = هزینه های مستقیم (آشکار)

هزینه تبلیغات + هزینه های پرداخت قبوض + هزینه استهلاک + هزینه خرید مواد اولیه + حقوق یا دستمزد کارمندان (کارگران) +

هزینه حمل و نقل

هزینه فرصت یا هزینه پنهان = هزینه های غیرمستقیم

هزینه های مستقیم - درآمد = سود حسابداری

(هزینه های غیرمستقیم + هزینه های مستقیم) - درآمد = سود اقتصادی (سود ویژه یا سود واقعی)

هزینه های غیرمستقیم (هزینه فرصت) - سود حسابداری = سود اقتصادی (سود ویژه یا سود واقعی)

قیمت هر واحد کالا $\times$ تعداد محصول فروخته شده در سال = درآمد سالیانه بنگاه

تومان ۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ = $۴,۰۰۰ \times ۳۰۰,۰۰۰$ = درآمد سالیانه بنگاه

تومان ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ = $\frac{۱۰}{۱۰۰} \times ۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰$ = درآمد سالیانه بنگاه $\times \frac{۱۰}{۱۰۰}$ = هزینه استهلاک

تومان ۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ = $۴۰,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱۲$ = حقوق و دستمزد سالیانه کارکنان

هزینه استهلاک + مواد اولیه + حقوق و دستمزد کارکنان = هزینه های مستقیم

تومان ۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰ = $۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰$

هزینه های مستقیم - درآمد = سود حسابداری

تومان ۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰ = $۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰$

هزینه فرصت همان هزینه های غیرمستقیم است که فرد از آن صرف نظر کرده است.

هزینه های غیرمستقیم (هزینه فرصت) - سود حسابداری = سود اقتصادی (سود ویژه یا سود واقعی)

میلیون ریال ۲,۷۰۰ = ۲۷۰×۱۰ = میلیون تومان ۲۷۰ = $۳۵۰ - ۸۰$ $\Rightarrow x = ۳۵۰ - ۸۰$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای تبدیل تومان به ریال، عدد مورد نظر را در عدد ۱۰ ضرب می‌کنیم (به بیان ساده‌تر، یک صفر به عدد اضافه می‌کنیم) و برعکس برای تبدیل ریال به تومان، عدد مورد نظر را بر عدد ۱۰ تقسیم می‌کنیم (به بیان ساده‌تر، یک صفر از عددمان کم می‌کنیم).

تیزبازی

راه حل میان بر:

در این سؤال قسمت «ج»، هزینه فرصت را خواسته و قسمت «الف»، سود حسابداری را؛ کافی است در گزینه‌ها بررسی کنید در کدام گزینه اگر میزان هزینه فرصت (مقدار داده شده برای قسمت «ج» در گزینه‌ها) را به علاوه سود اقتصادی (که در صورت سؤال مقدار آن داده شده است و برابر با ۸۰ میلیون تومان است) کنیم، حاصل برابر با قسمت «الف» خواهد شد. (نکته: قسمت «ج» برحسب میلیون ریال و قسمت «الف» برحسب میلیون تومان است. پیشنهاد می‌شود، عدد قسمت «ج» را به میلیون تومان تبدیل کنید (یک صفر آن را حذف کنید) و سپس محاسبات را انجام دهید).

قسمت «الف» گزینه = میزان سود اقتصادی (۸۰) + قسمت «ج» گزینه (با حذف یک صفر)

گزینه (۱):

قسمت «الف» گزینه = میلیون تومان $350 = 270 + 80$

گزینه (۲): عدد داده شده برای هزینه فرصت در گزینه (۲)، برابر با عدد داده شده برای هزینه فرصت در گزینه (۱) است و لذا دیگر محاسباتی نداریم. فقط باید ببینیم عدد به دست آمده برابر با قسمت «الف» گزینه (۲) است یا خیر که مشاهده می‌کنیم برابر نیست و لذا گزینه (۲) پاسخ صحیح سؤال نمی‌باشد.

گزینه (۳):

قسمت «الف» گزینه $\neq$ میلیون تومان $370 = 290 + 80$

گزینه (۴):

عدد داده شده برای هزینه فرصت در گزینه (۴)، برابر با عدد داده شده برای هزینه فرصت در گزینه (۳) است و لذا دیگر محاسباتی نداریم. فقط باید ببینیم عدد به دست آمده برابر با قسمت «الف» گزینه (۴) است یا خیر که مشاهده می‌کنیم برابر نیست و لذا گزینه (۴) پاسخ صحیح سؤال نمی‌باشد.

درباره ویژگی‌های مشترک کارآفرینان موفق، کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) کارآفرین موفق کسی است که بدون پذیرش ریسک و با تکیه بر روش‌های سنتی، به نتایج اقتصادی مطمئن دست پیدا می‌کند.
- (۲) کارآفرینان تنها با استفاده از سرمایه مالی، موفق به ایجاد کسب‌وکارهای نو و پایدار می‌شوند.
- (۳) دیدن فرصت‌ها، نوآوری، مدیریت منابع و سازگاری با تغییرات بازار از عوامل کلیدی در موفقیت کارآفرینان به شمار می‌رود.
- (۴) خوش‌بینی بیش از حد، تعصب بر ایده‌ها و مقاومت در برابر تغییر، شاخصه کارآفرینان موفق است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

ویژگی‌های مشترک کارآفرینان موفق

ویژگی	توضیحات
تیزبین	فرصت‌های کسب‌وکار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می‌بینند.
نوآور	ایده‌ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب‌وکارهای جدید تبدیل می‌کنند.
ریسک‌پذیر	پس‌انداز و خوش‌نامی‌شان را با شجاعت و تدبیر به میدان می‌آورند تا فعالیت اقتصادی جدیدی را راه‌اندازی کنند.
خوش‌بین	کارآفرینان واقع‌بین هستند، اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی‌اند.
پرانگیزه	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.
یادگیرنده	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می‌آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می‌دهند.
سازمان‌دهنده	منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می‌کنند.

بررسی گزینه‌های نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): کارآفرینان ریسک‌پذیر هستند و با ایده‌ها، نوآوری و روش‌های نوین، محصولات جدیدی را تولید و عرضه می‌کنند.

گزینه (۲): سرمایه مالی فقط یکی از منابع مورد استفاده در کارآفرینی است، نه شرط کافی. آن‌چه کارآفرینان را موفق می‌کند ترکیبی از مواردی مانند شناسایی فرصت‌ها، نوآوری، مدیریت منابع انسانی، مالی و زمانی، توانایی حل مسئله و سازگاری با بازار است؛ بنابراین فقط داشتن پول یا سرمایه، بدون ایده، ابتکار، انگیزه و سازمان‌دهی نمی‌تواند کسب‌وکار پایدار بسازد.

گزینه (۴): گرچه کارآفرینان موفق خوش‌بین هستند، اما خوش‌بینی‌شان واقع‌بینانه است، نه رؤیایی یا افراطی. تعصب بر ایده و مقاومت در برابر تغییر، دقیقاً نقطه‌ضعف یک کارآفرین است. کارآفرین موفق باید بتواند با دریافت بازخورد از بازار، مشتریان و همکاران، یاد بگیرد، تطبیق دهد و حتی ایده‌اش را اصلاح کند یا کنار بگذارد.

کدام گزینه به ترتیب ویژگی‌های متمایز کسب‌وکارهای «تعمیر کار لوازم خانگی»، «تعاونی لبنیات روستایی»، «شرکت خودروسازی سهامی» و «مؤسسه نگاهداری از کودکان کار» را به درستی نشان می‌دهد؟

- (۱) قوانین پیچیده - تصمیم‌گیری سریع - منافع مالیاتی - امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی بانکی
- (۲) منافع مالیاتی - آزادی عمل - مأموریت انسانی - تأخیر در تصمیم‌گیری
- (۳) تقسیم سود به تناسب مالکیت سهام - مسئولیت‌پذیری نامحدود - زنجیره توزیع - پیچیدگی در رابطه مدیریت و مالکیت و موفقیت‌های غیرفردی
- (۴) مالکیت کامل سود - تأمین نیاز جمعی - مقیاس تولید بالا - انجام مأموریت غیرتجاری

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۲

تعمیر کار لوازم خانگی: کسب‌وکار شخصی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مزایای کسب‌وکار شخصی	معایب کسب‌وکار شخصی
راه‌اندازی آسان و هزینه‌های نسبتاً اندک	بار سنگین مسئولیت (همه چیز به شما برمی‌گردد، حتی در ناخوشی و سفر)
آزادی عمل و سهولت در تصمیم‌گیری (تصمیم‌گیری در مورد بازاریابی، تغییر شرایط بازار و ...)	مشکل تأمین مالی (پس‌انداز شخصی و قرض از دوستان و خانواده)
مالکیت کامل سود	مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی‌ها و دعاوی
منافع مالیاتی (فقط یک بار مالیات بر درآمد می‌دهید).	—

تعاونی لبنیات روستایی: تعاونی

- شرکت تعاونی کسب‌وکاری است که با هدف تأمین نیازمندی‌های اعضا تشکیل می‌شود و به بهبود وضعیت اقتصادی آن‌ها کمک می‌کند.
- در تعاونی تولید، تعدادی تولیدکننده جهت بهره‌مندی از مزایای فعالیت‌های اقتصادی با مقیاس بزرگ گرد هم می‌آیند و با اقدامات جمعی، منفعت خود را بیشینه می‌کنند.
- تعاونی‌ها مراحل راه‌اندازی کم‌وبیش مشابهی با شرکت‌ها دارند و توزیع سود احتمالی در تعاونی‌ها همانند شرکت‌ها در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو است.
- نحوه اداره تعاونی‌ها براساس هر نفر، یک رأی است؛ یعنی هر کدام از اعضا صرف‌نظر از این که چه قدر از سرمایه تعاونی را تأمین کرده باشد، یک رأی خواهد داشت.
- به عنوان مثال، تعاونی کشاورزی را عده‌ای از کشاورزان تشکیل می‌دهند تا برای تهیه بذر مرغوب و تهیه سموم و کود و نیز امکان بازاریابی، تبلیغات جمعی و ایجاد زنجیره توزیع به آن‌ها کمک کند.

شرکت خودروسازی سهامی: شرکت سهامی

مزایای ایجاد شرکت (سهامی)	معایب ایجاد شرکت (سهامی)
مسئولیت محدود برای سهامداران (ضرر و بدهی سهامداران محدود به میزان سهام)	هزینه‌های راه‌اندازی بالاتر
امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی بانکی (از طریق افزایش سهامداران یا افزایش سرمایه آن‌ها و نیز وام‌های بانکی)	تأخیر در تصمیم‌گیری
امکان رقابت بالاتر (به دلیل مقیاس تولید بالا، امکان سرمایه‌گذاری بیشتر و قیمت پایین‌تر نسبت به رقبا)	پیچیدگی در رابطه مدیریت و مالکیت و موفقیت‌های غیرفردی
تخصص‌گرایی بیشتر (امکان جذب افراد توانمندتر در زمینه‌های تخصصی و ویژه)	تقسیم سود به تناسب مالکیت سهام
—	قوانین پیچیده‌تر و گزارش‌دهی بیشتر

مؤسسه نگهداری از کودکان کار: مؤسسه غیرانتفاعی و خیریه

- یک مؤسسه غیرانتفاعی نهادی قانونی است که برای انجام مأموریتی غیرسودآور، یعنی با هدفی غیرتجاری شکل گرفته است.
- این مأموریت‌ها اغلب زمینه‌هایی انسانی و اجتماعی دارند؛ مانند امور خیریه، آموزش، توسعه علمی و دینی، بهداشت، سلامت و ...
- محدوده عمل آن‌ها گاهی محلی، گاهی ملی و حتی جهانی است.

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): معایب ایجاد شرکت (سهامی) - مزایای کسب‌وکار شخصی - مزایای کسب‌وکار شخصی - مزایای ایجاد شرکت (سهامی)
- گزینه (۲): مزایای کسب‌وکار شخصی - مزایای کسب‌وکار شخصی - ویژگی مؤسسات غیرانتفاعی و خیریه - معایب ایجاد شرکت (سهامی)
- گزینه (۳): معایب ایجاد شرکت (سهامی) - معایب کسب‌وکار شخصی - ویژگی تعاونی - معایب ایجاد شرکت (سهامی)
- گزینه (۴): مزایای کسب‌وکار شخصی - ویژگی تعاونی - مزایای ایجاد شرکت (سهامی) - ویژگی مؤسسات غیرانتفاعی و خیریه

کدام مورد به ترتیب، مربوط به ویژگی‌های هر یک از کسب‌وکارهای «تعمیرکاران، تعاونی کشاورزان پنبه، شرکت سهامی و مؤسسه حمایت از کودکان» است؟

(سؤال ۱۴۶ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

- (۱) آزادی عمل - ایجاد زنجیره توزیع - مقیاس تولید بالا - مأموریتی غیرسودآور
- (۲) کوچک‌مقیاس - مالکیت کامل سود - امکان افزایش سرمایه - تأمین نیازمندی‌های اعضا
- (۳) بار سنگین مسئولیت - حق رأی بر مبنای مالکیت سرمایه - تأخیر در تصمیم‌گیری - مشکل تأمین مالی
- (۴) تخصص‌گرایی - محدوده عمل ملی و بین‌المللی - قوانین پیچیده‌تر - تقسیم سود به تناسب مالکیت سرمایه

کنکور

شرکتی دارای ۴۰۰,۰۰۰ سهم است. دو سرمایه‌گذار A و B به ترتیب ۱۲۰,۰۰۰ سهم و ۸۰,۰۰۰ سهم از این شرکت را خریداری کرده‌اند. سرمایه‌گذار سوم به نام C قصد دارد با خرید تعداد معینی سهم، مالک ۲۵ درصد از کل شرکت شود. الف) فرد C باید چه تعداد سهم دیگر (غیر از سهم‌های خریداری‌شده توسط A و B) از شرکت را خریداری کند؟ ب) اگر سود شرکت برابر با ۵۰۰ میلیون تومان باشد، آن‌گاه سهم فرد B از سود شرکت، چند میلیون تومان است؟ ج) فرد A مالک چند درصد از سهام شرکت است؟

(۱) ۱۰۰,۰۰۰ سهم - ۲۵۰ میلیون تومان - ۱۰ درصد

(۲) ۱۰۰,۰۰۰ سهم - ۱۰۰ میلیون تومان - ۳۰ درصد

(۳) ۸۰,۰۰۰ سهم - ۱۰۰ میلیون تومان - ۱۰ درصد

(۴) ۸۰,۰۰۰ سهم - ۲۵۰ میلیون تومان - ۳۰ درصد

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۲

درس Box

فرمول‌های مربوط به مالکیت نسبی سهام

$$۱۰۰ \times \frac{\text{ارزش سهام خریداری‌شده توسط فرد}}{\text{ارزش کل سهام شرکت}} = \text{میزان مالکیت فرد از دارایی شرکت (به درصد)}$$

یا

$$۱۰۰ \times \frac{\text{تعداد سهام خریداری‌شده توسط فرد}}{\text{تعداد کل سهام شرکت}} =$$

$$\frac{\text{ارزش سهام خریداری‌شده توسط فرد}}{\text{تعداد سهام فرد}} = \frac{\text{ارزش سهام شرکت}}{\text{تعداد سهام شرکت}} = \text{ارزش هر سهم}$$

$$\text{سود شرکت} \times \text{درصد مالکیت فرد} = \text{سود تعلق‌گرفته به فرد}$$

$$\text{ارزش هر سهم} \times \text{تعداد سهام خریداری‌شده توسط فرد} = \text{مبلغ هزینه‌شده توسط فرد}$$

الف) پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$۱۰۰ \times \frac{\text{تعداد سهام خریداری‌شده توسط فرد}}{\text{تعداد سهام کل شرکت}} = \text{میزان مالکیت فرد C از دارایی شرکت (به درصد)}$$

$$۲۵ = \frac{x}{۴۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ \Rightarrow x = \frac{۴۰۰,۰۰۰ \times ۲۵}{۱۰۰} = ۱۰۰,۰۰۰ \text{ سهم}$$

ب) ابتدا باید درصد مالکیت فرد از سهام شرکت را محاسبه کنیم و سپس براساس آن میزان سودی را که به فرد تعلق می‌گیرد محاسبه می‌کنیم.

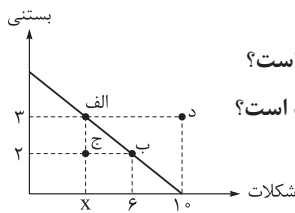
$$\text{درصد} = \frac{۸۰,۰۰۰}{۴۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۲۰ = \frac{\text{تعداد سهام خریداری‌شده توسط فرد}}{\text{تعداد سهام کل شرکت}} \times ۱۰۰ = \text{میزان مالکیت فرد B از دارایی شرکت (به درصد)}$$

$$\text{میلیون تومان} = ۱۰۰ = \frac{۲۰}{۱۰۰} \times ۵۰۰ = \text{سود شرکت} \times \text{درصد مالکیت فرد} = \text{سود تعلق‌گرفته به فرد}$$

ج)

$$\text{درصد} = ۳۰ = \frac{۱۲۰,۰۰۰}{۴۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = \frac{\text{تعداد سهام خریداری‌شده توسط فرد}}{\text{تعداد سهام کل شرکت}} \times ۱۰۰ = \text{میزان مالکیت فرد A از دارایی شرکت (به درصد)}$$

نمودار قید بودجه زیر مربوط به فردی است که می‌خواهد بودجه خود را برای خرید دو کالای بستنی و شکلات صرف کند. در صورتی که قیمت هر عدد بستنی معادل ۱۰ واحد پولی و قیمت هر بسته شکلات معادل ۵ واحد پولی باشد، کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

- (الف) هزینه فرصت انتخاب نقطه (الف) به جای خرید از نقطه (ب)، چند واحد پولی است؟
 (ب) به دست آوردن ۱ عدد بستنی بیشتر مستلزم از دست دادن چند بسته شکلات است؟
 (ج) با انتخاب نقطه (ج)، این فرد چند واحد پولی پس‌انداز خواهد داشت؟
 (د) برای خرید در نقطه (د) بودجه فرد چند واحد باید افزایش یابد؟

$$(۲) \quad ۲ - ۴ - ۴ - ۲ = ۲۰$$

$$(۱) \quad ۲ - ۴ - ۲ - ۱۰ = ۲۰$$

$$(۴) \quad ۳۰ - ۱۰ - ۲ - ۱۰ = ۴$$

$$(۳) \quad ۳۰ - ۱۰ - ۴ - ۲ = ۳$$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) ابتدا باید بودجه فرد و سپس میزان خرید شکلات در نقطه «الف» را به دست بیاوریم. با توجه به محل برخورد خط با محور افقی متوجه می‌شویم اگر فرد تمامی بودجه خود را به خرید شکلات اختصاص دهد، می‌تواند ۱۰ بسته شکلات خریداری کند. دانستن قیمت هر بسته شکلات می‌توان به راحتی بودجه فرد را محاسبه کرد؛ بنابراین خواهیم داشت:

واحد پولی $۵۰ = ۱۰ \times ۵$ = بودجه فرد

هر نقطه بر روی نمودار خط بودجه نشان‌دهنده ترکیبی از مقدار کالای بستنی و شکلات است که فرد می‌تواند با بودجه مشخص ۵۰ واحد پولی بخرد:

= میزان بودجه فرد در هر نقطه (که همواره برابر با یک عدد مشخص است).
 (تعداد شکلات خریداری شده در آن نقطه $\times$ قیمت هر بسته شکلات) + (تعداد بستنی خریداری شده در آن نقطه $\times$ قیمت هر عدد بستنی)
 در نتیجه، با توجه به نقطه «الف» خواهیم داشت:

$$۵۰ = (۳ \times ۱۰) + (x \times ۵) \Rightarrow ۵۰ - ۳۰ = ۵x \Rightarrow x = \frac{۲۰}{۵} = ۴ \text{ بسته شکلات}$$

در نقطه «الف»، فرد ۳ عدد بستنی و ۴ بسته شکلات و در نقطه «ب» فرد ۲ عدد بستنی و ۶ بسته شکلات می‌تواند بخرد؛ بنابراین هزینه فرصت انتخاب نقطه «الف» به جای خرید از نقطه «ب»، ۲ بسته شکلاتی است که فرد از خرید آن صرف‌نظر کرده است (در صورت سؤال پرسیده شده است هزینه فرصت چند واحد پولی است؛ در نتیجه باید ارزش شکلات محاسبه شود، نه تعداد آن).

= ارزش هزینه فرصت

(ارزش هر واحد از کالایی که از خرید آن صرف‌نظر شده است) $\times$ (تعداد (واحد) کالایی که از خرید آن صرف‌نظر شده است).
 واحد پولی $۱۰ = ۲ \times ۵$

(ب) اگر در نقطه «ب» باشیم و بخواهیم ۱ عدد بستنی بیشتر خریداری کنیم، باید در طول خط قید بودجه به سمت چپ و بالا حرکت کنیم و به نقطه «الف» برویم. میزان خرید بستنی از ۲ عدد به ۳ عدد افزایش می‌یابد و میزان خرید شکلات از ۶ بسته به ۴ بسته کاهش می‌یابد. از آنجا که نمودار خط بودجه به صورت خطی با شیب ثابت است؛ بنابراین می‌توان گفت به دست آوردن ۱ عدد بستنی بیشتر مستلزم از دست دادن ۲ بسته شکلات است.

(ج)

واحد پولی $۵۰ =$ بودجه فرد

در نقطه «ج»، فرد ۲ عدد بستنی و ۴ بسته شکلات می‌تواند بخرد؛ بنابراین میزان پول صرف‌شده در این نقطه برابر است با:

$$\text{واحد پولی } ۴۰ = (۲ \times ۱۰) + (۴ \times ۵) = ۲۰ + ۲۰ = ۴۰ \text{ پول صرف‌شده در نقطه «ج»}$$

در نتیجه، با مقایسه پول صرف شده در نقطه «ج» با بودجه فرد می توان نتیجه گرفت با انتخاب نقطه «ج»، فرد ۱۰ واحد پولی ($50 - 40 = 10$) پس انداز خواهد داشت.

د) در نقطه «د» این خانواده ۶ بسته بیشتر از بودجه خود (نسبت به نقطه «الف») شکلات خریداری خواهد کرد و میزان خرید بستنی تغییری نمی کند؛ بنابراین باید بودجه این خانواده ۳۰ واحد پولی ($30 = 6 \times 5$) افزایش یابد تا بتواند نقطه «د» را انتخاب کند.

- شخصی ۵ میلیارد تومان سرمایه دارد. او تصمیم می‌گیرد در یکی از ۴ راه کسب درآمد زیر، سرمایه‌گذاری کند.
- سرمایه‌گذاری در سازمان بورس اوراق بهادار که متوسط سود سالانه سهام اوراق بهادار ۱۳٪ و سود سالانه معاملاتی سهام به طور متوسط معادل ۸٪ است.
 - سپرده‌گذاری بلندمدت در بانک با سود سالانه ۱۸٪
 - خرید منزل مسکونی و سپس اجاره‌دادن این منزل با اجاره ماهانه ۴۰ میلیون تومان و پول پیش ۵۰۰ میلیون تومان که در بانک با سود سالانه ۱۸٪ سپرده‌گذاری می‌شود و هزینه‌ای معادل ۱۳۰ میلیون تومان در سال بابت نوسازی و سایر مخارج منزل مسکونی
 - تأسیس یک مؤسسه آموزشی با سود خالص ۲۰۰ میلیون تومان در هر فصل.
- انتخاب این فرد چه خواهد بود و هزینه انتخاب کدام است؟
- (۱) سرمایه‌گذاری در سازمان بورس اوراق بهادار - ۹۰۰ میلیون تومان
 - (۲) سپرده‌گذاری در بانک - ۸۳۰ میلیون تومان
 - (۳) تأسیس یک مؤسسه آموزشی - ۱,۰۵۰ میلیون تومان
 - (۴) خرید و اجاره منزل مسکونی - ۴۴۰ میلیون تومان

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- محدودیت منابع، مفهوم «هزینه فرصت» را به همراه دارد.
 - هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش بهترین گزینه بعدی است که فرد آن را هنگام انتخاب از دست داده است.
 - پس از اولویت‌بندی گزینه‌ها، وقتی اولین اولویت را انتخاب کردیم، بهترین اولویت بعدی، هزینه فرصت انتخاب ما خواهد بود (البته این اولویت‌بندی برای اشخاص مختلف، متفاوت است).
- ابتدا باید میزان بازدهی (سود) ناشی از هر سرمایه‌گذاری را به دست آوریم:

۵ میلیارد تومان برابر با ۵,۰۰۰ میلیون تومان است.

تبدیل واحدها به صورت زیر است:

$\begin{array}{c} \times 1000 \\ \hline \text{میلیون} \longleftrightarrow \text{میلیارد} \\ \hline \div 1000 \end{array}$	$\begin{array}{c} \times 1000 \\ \hline \text{هزار} \longleftrightarrow \text{میلیون} \\ \hline \div 1000 \end{array}$	$\begin{array}{c} \times 1000 \\ \hline \text{واحد پولی (تومان / ریال)} \longleftrightarrow \text{هزار} \\ \hline \div 1000 \end{array}$
---	--	--

● سرمایه‌گذاری در سازمان بورس اوراق بهادار:

سود معاملاتی سهام + سود سهام = سود سالیانه سرمایه‌گذاری در سازمان بورس اوراق بهادار

$$= (5,000 \times \frac{13}{100}) + (5,000 \times \frac{8}{100}) = 650 + 400 = 1,050 \text{ میلیون تومان}$$

تفاوت سود سهام و سود معاملاتی:

سود سهام: مبلغی است که شرکت از سود خالص خود به سهامداران پرداخت می‌کند. حتی اگر قیمت سهام تغییر نکند، باز هم ممکن است سود سهام دریافت کنید.

سود معاملاتی: سودی که از افزایش قیمت سهام به دست می‌آید، وقتی که سهام را به قیمتی بالاتر از قیمت خرید می‌فروشید.

این نوع سود ریسک‌پذیرتر است، چون قیمت سهام ممکن است کاهش هم پیدا کند.

● سپرده‌گذاری در بانک:

$$\text{میلیون تومان} = 5,000 \times \frac{18}{100} = 900$$

● خرید و اجارهٔ منزل مسکونی:

= سود سالیانهٔ حاصل از خرید و اجارهٔ منزل مسکونی

هزینه‌های سالیانهٔ مسکونی - (سود سالیانهٔ حاصل از سپرده‌گذاری پول پیش خانه در بانک + اجارهٔ سالیانه)

$$= [(40 \times 12) + (500 \times \frac{18}{100})] - 130 = (480 + 90) - 130 = 440 \text{ میلیون تومان}$$

● تأسیس یک مؤسسهٔ آموزشی:

۱ سال برابر با ۴ فصل است.

میلیون تومان $4 \times 200 = 800$ = سود سالیانهٔ حاصل از تأسیس یک مؤسسهٔ آموزشی

در نتیجه، سرمایه‌گذاری در بازار بورس بهترین و سودآورترین انتخاب است.

منافع بهترین انتخاب بعدی که سرمایه‌گذاری در بانک (با سود سالیانهٔ ۹۰۰ میلیون تومان) است ولی فرد از آن صرف‌نظر کرده

است، هزینهٔ فرصت انتخاب فرد محسوب می‌شود.

- (۱) این که در تصمیم‌گیری‌ها بهترین تصمیم به رویکرد هر شخص بستگی دارد، به قانون مقایسه هزینه‌ها و منافع برمی‌گردد.
- (۲) عدم اثرگذاری هزینه‌هایی که اجتناب‌ناپذیرند و قابل برگشت نیستند بر تصمیمات ما، به قانون فراموش کردن هزینه فرصت اشاره دارد.
- (۳) دانستن این اصل که منابع کمیاب قابلیت مصرف متعدد دارند، به این قانون اقتصادی که به جهت محدودیت منابع باید آن‌ها را به خوبی شناسایی کرد، برمی‌گردد.
- (۴) قانون قید بودجه بیان‌کننده این امر است که به علت پول محدودی که در اختیار ماست، باید بین گزینه‌های خود بده - بستان کنیم.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۳

درس Box

اصول و قوانین انتخاب درست	توضیحات
قانون اول: منابع خود را شناسایی کنید و بدانید که آن‌ها کمیاب‌اند!	منابع (عوامل) تولید: امکانات و مؤلفه‌هایی که تولیدکننده برای ارائه محصول یا خدمت خود در اختیار دارد. طبقه‌بندی منابع تولید: منابع طبیعی (زمین)، نیروی کار و سرمایه افراد قبل از اتخاذ تصمیمات خود، در ذهن خود دو سؤال اساسی دارند: اصل اول: منابعی که در اختیار دارید پایان‌ناپذیر نیست، بلکه برعکس، کاملاً محدود است. اصل دوم: در آن واحد نمی‌توانید از یک چیز دو استفاده متفاوت کنید (هر چیزی دارای محدودیت در استفاده است).
قانون دوم: هزینه فرصت هر انتخاب را محاسبه کنید.	محدودیت منابع، مفهوم «هزینه فرصت» را به همراه دارد. هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش بهترین گزینه بعدی است که فرد آن را هنگام انتخاب از دست داده است. به دلیل وجود کمیابی در امکانات و داشته‌ها، همیشه باید بین گزینه‌های انتخاب، «بده - بستان» کرد. «بده - بستان» یعنی چیزی را رها کرده تا چیز دیگری را به دست آوریم.
قانون سوم: قید بودجه خود را ترسیم کنید.	وقتی شما مقدار مشخص و محدودی پول برای خرج کردن دارید، در این حالت می‌گوییم شما یک «قید بودجه» دارید. بودجه شما محدود است، بنابراین مجبورید بین گزینه‌های خود بده - بستان کنید.
قانون چهارم: هزینه‌های هدررفته را فراموش کنید.	هزینه‌هایی که پرداخت شده است و شما نمی‌توانید آن را بازگردانید «هزینه هدررفته» نام دارد. این هزینه‌ها نباید تأثیری در انتخاب و تصمیم شما داشته باشد. هزینه‌های هدررفته همانند پولی است که به یک چاه عمیق افتاده و دیگر قابل دسترس نیست (تنها هزینه مؤثر بر تصمیم‌گیری، هزینه‌هایی است که در زمان تصمیم‌گیری به وجود می‌آیند). برای اتخاذ یک تصمیم خوب، تشخیص تفاوت هزینه‌هایی که بر تصمیم شما تأثیر می‌گذارند، بسیار مهم است و هزینه‌های هدررفته مهم نیست (هزینه‌های هدررفته دیگر رفته‌اند و قابل برگشت نیستند). فهمیدن این که هزینه‌ها را چه‌طور ارزیابی کنیم، تنها بخشی از گرفتن یک تصمیم خوب است. باید هزینه‌ها در مقابل منافع سنجیده شوند.
قانون پنجم: بین هزینه‌ها و منافع خود مقایسه کنید.	برای یک تصمیم‌گیری منطقی باید تمام منافع با تمام هزینه‌ها مقایسه شود (در نهایت به این نتیجه برسیم که در گزینه انتخاب‌شده، منافع بیشتر از هزینه‌هاست). بهترین تصمیم به نوع رویکرد فرد بستگی دارد. (۱) انتخاب از میان گزینه‌های مختلف (گاهی اوقات گزینه‌های دو نوع گسترده از انواع تصمیمات وجود دارد: (۲) انتخاب چه مقدار از هر چیز (گاهی درباره میزان مطالعه یا مدت‌زمان گردش در حال تصمیم‌گیری هستیم).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

قانون چهارم: هزینه‌های هدررفته را فراموش کنید!

هزینه‌هایی که پرداخت شده است و شما نمی‌توانید آن را بازگردانید «هزینه هدررفته» نام دارد. این هزینه‌ها نباید تأثیری در انتخاب و تصمیم شما داشته باشد. هزینه‌های هدررفته همانند پولی است که به یک چاه عمیق افتاده و دیگر قابل دسترس نیست. تنها هزینه مؤثر بر تصمیم‌گیری، هزینه‌هایی است که در زمان تصمیم‌گیری به وجود می‌آیند. برای اتخاذ یک تصمیم خوب، تشخیص تفاوت هزینه‌هایی که بر تصمیم شما تأثیر می‌گذارند، بسیار مهم است و هزینه‌های هدررفته مهم نیست (هزینه‌های هدررفته دیگر رفته‌اند و قابل برگشت نیستند). فهمیدن این که هزینه‌ها را چه‌طور ارزیابی کنیم، تنها بخشی از گرفتن یک تصمیم خوب است. باید هزینه‌ها در مقابل منافع سنجیده شوند.

۱۵۳ با توجه به جدول زیر، انتخاب کدام گزینه ارزش خرید بالاتری را به همراه دارد؟

عنوان	منافع انتخاب (به میلیون تومان)	هزینه انتخاب (به میلیون تومان)
A	۴۰۰	۳۸۰
B	۹۰۰	۱,۱۰۰
C	۷۸۰	۳۱۰
D	۵۳۰	۲۲۰

A (۴)

B (۳)

C (۲)

D (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای این که بفهمیم کدام گزینه ارزش خرید بالاتری را به همراه دارد، باید منفعت خالص هر انتخاب را محاسبه و گزینه دارای بیشترین منفعت خالص را انتخاب کنیم.

هزینه‌ها - منافع = منفعت خالص

میلیون تومان $A = 400 - 380 = 20$ = منفعت خالص

میلیون تومان $B = 900 - 1100 = -200$ = منفعت خالص

✓ بیشترین منفعت $C = 780 - 310 = 470$ = میلیون تومان

میلیون تومان $D = 530 - 220 = 310$ = منفعت خالص

کدام خودرو؟

کتاب
درسی

فرض کنید پدرتان می‌خواهد از بین سه خودروی جدول زیر یکی را برای خرید انتخاب کند. ستون دوم مربوط به منافع داشتن آن خودرو است که می‌تواند شامل معیارهایی مثل کیفیت، کارکردها، زیبایی و ... باشد که به صورت عددی درآمده و مقداری است که خرید آن برای شما می‌ارزد و ستون سوم قیمت آن در بازار است. به نظر شما کدام یک ارزش خرید بالاتری دارد؟
(اقتصاد - فعالیت فردی در کلاس صفحه ۲۹ کتاب درسی)

خودرو	منافع خودرو (به میلیون تومان)	هزینه خودرو (به میلیون تومان)	هزینه - منافع = منفعت خالص (به میلیون تومان)
	۱۰۰	۱۲۰	؟
	۷۰	۶۰	؟
	۶۰	۵۵	؟

هر یک از موارد زیر به کدام یک از عوامل اثرگذار بر تصمیم‌گیری غیرمنطقی اشاره دارد؟

- فردی معتقد است که در سال‌های آینده، رشد هوش مصنوعی بسیاری از مشاغل را از بین می‌برد. به همین دلیل، برای تجهیز کارگاهش به دستگاه‌های پیشرفته، تمام درآمد، سود و پس‌انداز خود را خرج می‌کند، اما کم‌تر از یک سال بعد، تقاضا برای محصولات کارگاه کاهش می‌یابد و او ورشکسته می‌شود.
- یک مؤسسه آموزشی بر آموزش زبان انگلیسی از طریق تماشای فیلم و یادگیری کامل زبان به این روش تأکید می‌کند. بسیاری از شرکت‌کنندگان پس از مدتی متوجه می‌شوند که این روش برایشان مؤثر نیست، اما به دلیل هزینه زیادی که در ابتدای ترم پرداخت کرده‌اند، همچنان دوره را ادامه می‌دهند.
- تحقیقات نشان داده است که استفاده از اینستاگرام و فروش اینترنتی باعث شده است برخی از کسبه، درآمد خود را تا دو و نیم برابر افزایش دهند. با این حال، بعضی از کاسبان همچنان از این روش استفاده نمی‌کنند و فروش حضوری را ترجیح می‌دهند.

- ۱) بی‌صبری زیاد - اثرگذاری حقه‌های فروش بر تصمیم‌گیری‌ها - اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن
- ۲) اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - اثرگذاری حقه‌های فروش بر تصمیم‌گیری‌ها - چسبیدن به وضعیت فعلی
- ۳) بی‌صبری زیاد - توجه به هزینه‌های هدررفته - اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن
- ۴) اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن - توجه به هزینه‌های هدررفته - چسبیدن به وضعیت فعلی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۳

درس Box

چرا برخی مردم تصمیمات غیرمنطقی می‌گیرند؟

مثال	اشتباهات رایج در تصمیم‌گیری (عوامل رفتارهای غیرمنطقی)
ترجیح دادن کالایی ۱۶۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد بر کالایی با قیمت ۸۰ هزار تومان صرفاً به خاطر تخفیف آن - خرید صرفاً به دلیل حراج یا فروش ویژه	۱) اثرگذاری حقه‌های فروش بر تصمیم‌گیری‌ها
خوردن کامل غذایی که سفارش داده‌اید ولی آن را دوست ندارید، صرفاً به دلیل پول پرداخت‌شده بابت آن غذا - رفتن به کلاس بی‌کیفیت صرفاً به دلیل پرداخت کامل شهریه آن	۲) توجه به هزینه‌های هدررفته
سراغ کارهای کم‌ارزش آنی رفتن، به جای صبر در تحصیل و یادگیری و بهره‌مندی از منافع آتی - برای تأمین هزینه‌های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع بدهی‌ها رفتن	۳) بی‌صبری زیاد
خوش‌بینی زیاد درباره درآمد آینده و پس‌انداز کم‌تر برای نیازهای آتی - سرمایه‌گذاری در زمینه‌های پرخطر بدون آمادگی	۴) اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن
چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه‌های جدید با رویکرد منطقی هزینه - فایده	۵) چسبیدن به وضعیت فعلی

اعتمادبه‌نفس بیش از حد یا خودرأی بودن: فرد با خوش‌بینی زیاد به آینده (رشد هوش مصنوعی و تقاضای بالا برای محصولاتش) و بدون توجه به ریسک‌ها یا پس‌انداز برای نیازهای آینده، سرمایه‌گذاری پرخطر انجام داده و دچار ضرر شده است.

توجه به هزینه‌های هدررفته: شرکت‌کنندگان فقط به این دلیل که هزینه زیادی در ابتدای ترم پرداخته‌اند، دوره‌ای را ادامه می‌دهند که برایشان کارآمد نیست. این رفتار نمونه‌ای از اثر «توجه به هزینه هدررفته» است که مانع تصمیم‌گیری منطقی می‌شود.

چسبیدن به وضعیت فعلی: برخی کسبه با وجود شواهد روشن از موفقیت روش جدید (فروش اینترنتی)، همچنان روش سنتی خود را ادامه می‌دهند. این ناشی از تمایل به حفظ وضعیت فعلی و پرهیز از تغییر است.

پاسخ خیلی تشریحی

با توجه به جدول زیر که مربوط به یک کارخانه ساخت لگوی اسباب بازی است، کدام گزینه صحیح است؟ **۱۵۵**

منابع کمیاب	گزاره
سرمایه انسانی	الف
ب	زمینی که برای ساخت کارخانه لگوسازی در نظر گرفته شده است.
ج	دانش و تخصص مهندسان و طراحان در اتاق فکر برای ساخت لگوهای متحرک برای افراد بالای ۱۲ سال
سرمایه فیزیکی	د
ه	کود و آبی که برای آبیاری فضای سبز کارخانه استفاده می شود.

- (۱) الف) نیروی متخصصی که با مهارت خود و با تغییر برنامه یک دستگاه، مدت زمان تولید لگوهای شیشه‌ای را کاهش می دهد. / ب) منابع طبیعی / ج) نیروی انسانی / د) کاغذ و قلم برای طراحی اشکال جدید لگو / ه) سرمایه فیزیکی
- (۲) الف) کارگری که از دستگاه تولید لگوهای انیمیشنی استفاده می کند. / ب) سرمایه فیزیکی / ج) سرمایه انسانی / د) برقی که در کارخانه برای تولید از آن استفاده می شود. / ه) زمین
- (۳) الف) نیروی متخصصی که با مهارت خود و با تغییر برنامه یک دستگاه، مدت زمان تولید لگوهای شیشه‌ای را کاهش می دهد. / ب) منابع طبیعی / ج) سرمایه انسانی / د) ماشین‌های که برای ساخت چرخ لگوها استفاده می شود. / ه) منابع طبیعی
- (۴) الف) کارگری که از دستگاه تولید لگوهای انیمیشنی استفاده می کند. / ب) منابع طبیعی / ج) نیروی کار / د) تجهیزات حمل و نقل داخل کارخانه / ه) سرمایه انسانی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۳

هنگامی که به عنوان یک کارآفرین و یا تولیدکننده وارد میدان اقتصاد می شوید، باید از منابع یا عوامل تولید خود آگاه شوید. اقتصاددانان منابع تولید را در سه دسته کلی طبقه بندی می کنند: منابع طبیعی (زمین) / نیروی کار / سرمایه (سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی)

مثال عوامل تولید برای یک تولیدکننده گندم عبارتند از:

منابع طبیعی (زمین)	زمینی که تولیدکننده گندم آن را زیر کشت می برد.
نیروی کار	کشاورزانی که بر روی زمین کار می کنند.
سرمایه فیزیکی	تراکتوری که بر روی زمین کار می کند.
سرمایه انسانی	دانش و مهارت نیروی انسانی یک مجموعه تولیدی

مثال عوامل تولید در یک شرکت تدریس خصوصی عبارتند از:

منابع طبیعی (زمین)	زمینی که شرکت در آن احداث شده است.
نیروی انسانی	معلمان و کارمندان شرکت
سرمایه فیزیکی	تجهیزات اداری (مثلاً میز یا تخته و یا ابزارهای آموزشی دیگر)
سرمایه انسانی	مهارت و دانش تدریس معلمان این شرکت

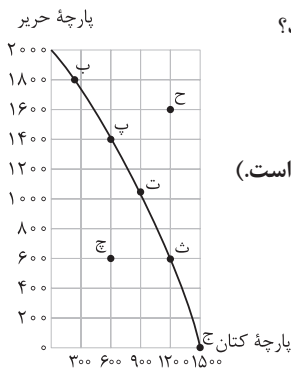
تولید خدمات هم در اقتصاد نیازمند عوامل تولید است. منابع تولید در حالت کلی، امکانات در اختیار شما برای ارائه محصول یا خدمت است.

الف) سرمایه انسانی، دانش، مهارت، تخصص و تجربه نیروی کار متخصص است که با محصول جدیدی تولید و عرضه می کند یا راه جدیدی برای تولید کشف می کند. ← حذف گزینه های (۲) و (۴) که به نیروی کار ساده اشاره دارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ب) زمین احداث کارخانه ← منابع طبیعی یا زمین ← حذف گزینه (۲)
- ج) اتاق فکر ← نیروی کار متخصص ← سرمایه انسانی ← حذف گزینه‌های (۱) و (۴)
- د) سرمایه فیزیکی ← دستگاه‌ها، وسیله‌ها و تجهیزاتی که در جریان تولید یا برای افراد داخل کارخانه (مجموعه) استفاده می‌شوند که ملموس هستند. ← حذف گزینه (۲)
- ه) کود و آبی که استفاده می‌شود جزء منابع طبیعی محسوب می‌شود. ← حذف گزینه‌های (۱) و (۴)

با توجه به منحنی مرز امکانات تولید زیر، کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح سؤالات زیر است؟

الف) برای حرکت از نقطه «ج» به «ث» باید از تولید چند متر پارچه چشم‌پوشی شود؟

ب) هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «پ» کدام است؟

ج) قرارگیری در کدام نقطه مستلزم افزایش منابع است؟

(قیمت هر متر پارچه کتان ۱۲/۵ هزار تومان و قیمت هر متر پارچه حریر ۱۵ هزار تومان است.)

۱) ۳۰۰ متر پارچه کتان - ۷,۵۰۰ هزار تومان - نقطه «ح»

۲) ۳۰۰ متر پارچه کتان - ۷,۵۰۰ هزار تومان - نقطه «ج»

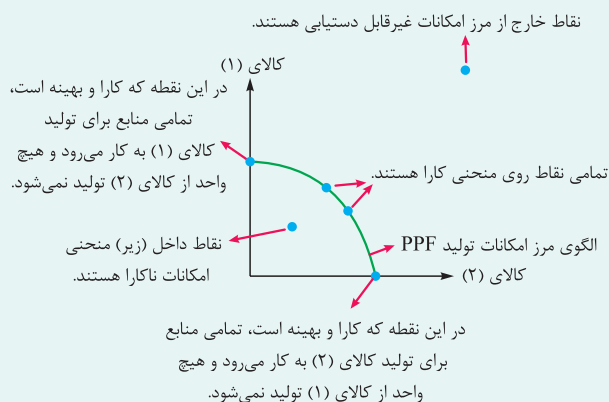
۳) ۶۰۰ متر پارچه حریر - ۱۲,۰۰۰ هزار تومان - نقطه «ح»

۴) ۶۰۰ متر پارچه حریر - ۱۲,۰۰۰ هزار تومان - نقطه «ج»

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۴

درس Box

بررسی سؤالات:

پاسخ خیلی تشریحی

الف) در نقطه «ج»، ۱,۵۰۰ متر پارچه کتان تولید می‌شود، در حالی که میزان تولید پارچه حریر صفر است.

در نقطه «ث»، ۱,۲۰۰ متر پارچه کتان و ۶۰۰ متر پارچه حریر تولید می‌شود.

بنابراین برای حرکت از نقطه «ج» به نقطه «ث» لازم است از ۳۰۰ متر از تولید پارچه کتان کاسته شود.

ب) در نقطه «ث»، ۱,۲۰۰ متر پارچه کتان تولید می‌شود، در حالی که میزان تولید پارچه حریر ۶۰۰ متر است.

در نقطه «پ»، ۶۰۰ متر پارچه کتان و ۱,۴۰۰ متر پارچه حریر تولید می‌شود.

بنابراین هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «پ» چشم‌پوشی از تولید ۶۰۰ متر پارچه کتان است.

= ارزش هزینه فرصت

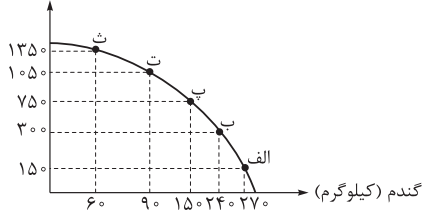
(ارزش هر واحد از کالایی که از تولید آن صرف‌نظر شده است) × (تعداد واحد کالایی که از تولید آن صرف‌نظر شده است).

هزار تومان $7,500 = 12/5 \times 600$

ج) نقاطی که در خارج از مرز امکانات تولید قرار دارند نقاط غیرقابل دستیابی هستند، زیرا منابع کافی برای آن میزان تولید وجود ندارد؛ بنابراین دستیابی به تولید در این نقاط تنها از طریق افزایش منابع امکان‌پذیر است؛ پس پاسخ این بخش نقطه «ح» است.

در نمودار زیر، اگر سود حاصل از فروش هر کیلو گندم ۱,۲۷۰ تومان و سود حاصل از فروش هر کیلو ارزن ۲۲۵ تومان باشد، آن گاه هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «ت» چه قدر از هزینه فرصت حرکت از نقطه «الف» به «ب» بیشتر است؟

ارزن (کیلوگرم)

(۱) ۲۹,۴۰۰ تومان

(۲) ۲۴,۹۰۰ تومان

(۳) ۳۸,۱۰۰ تومان

(۴) ۶۷,۵۰۰ تومان

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در نقطه «ث»، ۶۰ کیلوگرم گندم و ۱,۳۵۰ کیلوگرم ارزن تولید می شود.

در نقطه «ت»، ۹۰ کیلوگرم گندم و ۱,۰۵۰ کیلوگرم ارزن تولید می شود.

بنابراین هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «ت»، ۳۰۰ کیلوگرم ارزن است که از تولید آن صرف نظر شده است
($1,350 - 1,050 = 300$) و ارزش آن برابر است با:

= ارزش هزینه فرصت

(ارزش هر واحد از کالایی که از تولید آن صرف نظر شده است) $\times$ (تعداد (واحد) کالایی که از تولید آن صرف نظر شده است).

تومان $67,500 = 300 \times 225$ = ارزش هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «ت»

در نقطه «الف»، ۲۷۰ کیلوگرم گندم و ۱۵۰ کیلوگرم ارزن تولید می شود.

در نقطه «ب»، ۲۴۰ کیلوگرم گندم و ۳۰۰ کیلوگرم ارزن تولید می شود.

بنابراین هزینه فرصت حرکت از نقطه «الف» به «ب»، ۳۰ کیلوگرم گندم است که از تولید آن صرف نظر شده است ($270 - 240 = 30$) و ارزش آن برابر است با:

تومان $38,100 = 30 \times 1,270$ = ارزش هزینه فرصت حرکت از نقطه «الف» به «ب»

در نهایت، از حاصل تفاضل این دو عدد درمی یابیم که هزینه فرصت حرکت از نقطه «ث» به «ت» چه قدر از هزینه فرصت حرکت از نقطه «الف» به «ب» بیشتر است:

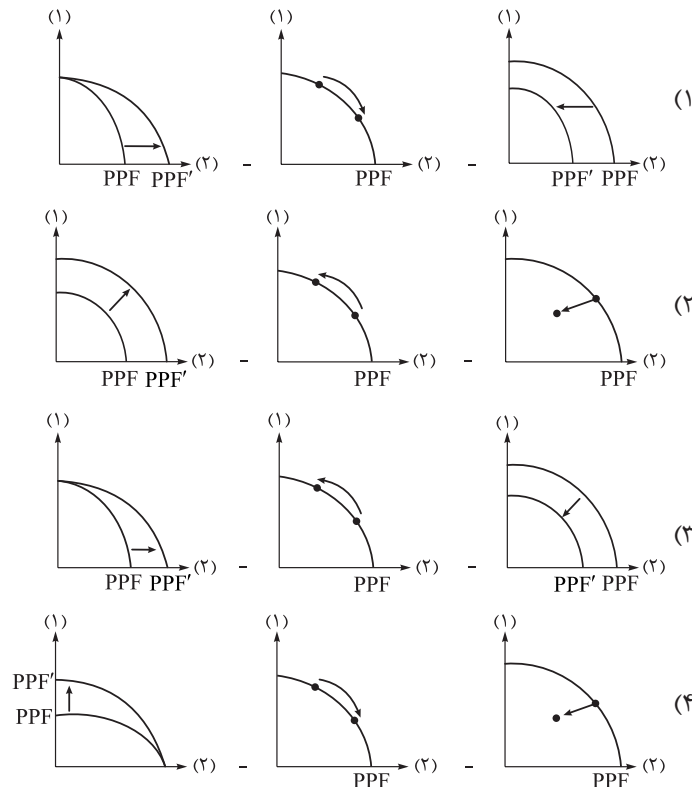
تومان $67,500 - 38,100 = 29,400$

در یک شرکت دارویی، دو نوع دارو تولید می‌شود. به ترتیب از راست به چپ اگر هر یک از تغییرات زیر در بازار اتفاق بیفتد، چه تغییری در مرز امکانات تولید این دو دارو ایجاد می‌شود؟

الف) مواد اولیه تولید دارو بر اثر تحریم، به ایران وارد نشود.

ب) بر اثر شیوع یک بیماری واگیردار، تقاضا برای داروی (۱) افزایش یابد.

ج) بر اثر استخدام چند داروساز خبره در شرکت، امکان تولید بیشتر از داروی (۲) فراهم شود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۴

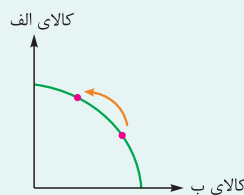
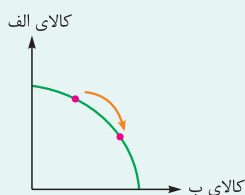
درس Box

عوامل مؤثر بر انتقال یا جابه‌جایی منحنی مرز امکانات تولید

هر عاملی که تقاضا برای یک کالا را افزایش دهد (مانند افزایش تقاضای مشتریان برای یک کالای خاص یا سودده بودن تولید یک کالا نسبت به کالای دیگر) منجر به جابه‌جایی در طول مرز امکانات تولید می‌شود. این جابه‌جایی در طول منحنی مرز امکانات تولید دو حالت دارد:

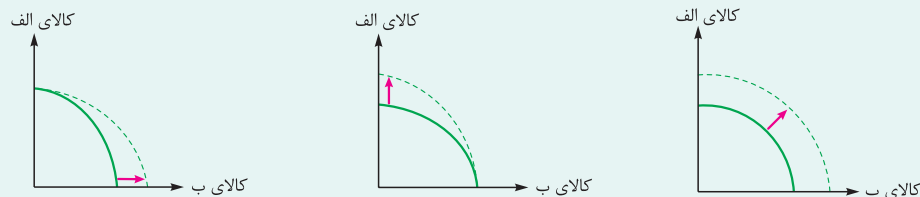
حالت اول: اگر تقاضا برای کالای روی محور عمودی افزایش یابد (در این جا کالای «الف»)، در طول مرز امکانات تولید به سمت چپ و بالا جابه‌جا می‌شویم.

حالت دوم: اگر تقاضا برای کالای روی محور افقی افزایش یابد (در این جا کالای «ب»)، در طول مرز امکانات تولید به سمت راست و پایین جابه‌جا می‌شویم.

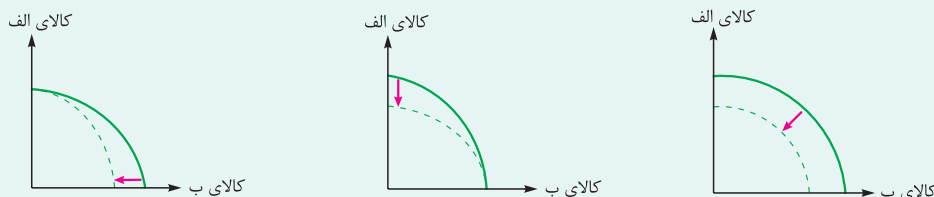
هر عاملی که میزان منابع تولید یک کارخانه را افزایش دهد، مانند افزایش مواد اولیه، افزایش نیروی کار، افزایش سرمایه‌های فیزیکی (ماشین‌آلات و ...) و سرمایه‌های مالی و یا پیدایش یک تکنولوژی و پیشرفت که امکان تولید بیشتر کالاها و خدمات را فراهم می‌آورد، منجر به انتقال منحنی مرز امکانات تولید به خارج می‌شود. این انتقال منحنی مرز امکانات تولید به خارج، سه حالت دارد:

حالت اول: اگر منابع برای تولید هر دو کالا افزایش یابد. **حالت دوم:** اگر تنها منابع برای تولید یک کالا (در این جا مثلاً کالای «الف») افزایش یابد و میزان تولید کالای دیگر ثابت بماند. **حالت سوم:** اگر تنها منابع برای تولید یک کالا (در این جا مثلاً کالای «ب») افزایش یابد و میزان تولید کالای دیگر ثابت بماند.

در صورتی که عوامل تولید و میزان تولید کالاها به دلایلی مانند جنگ یا تحریم کاهش یابند، منحنی مرز امکانات تولید به سمت داخل (چپ - پایین) منتقل می‌شود. این انتقال نیز سه حالت دارد:

حالت اول: اگر منابع برای تولید هر دو کالا کاهش یابد. **حالت دوم:** اگر تنها منابع برای تولید یک کالا (در این جا مثلاً کالای «الف») کاهش یابد و میزان تولید کالای دیگر ثابت بماند. **حالت سوم:** اگر تنها منابع برای تولید یک کالا (در این جا مثلاً کالای «ب») کاهش یابد و میزان تولید کالای دیگر ثابت بماند.

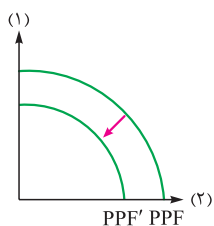
بیکاری، منحنی مرز امکانات تولید را به داخل منتقل نمی‌کند. در وضعیت بیکاری، نیروی کار هم‌چنان در دسترس است و با وجود شاغل نبودن آن‌ها در زمان فعلی، امکان به‌کارگیری آن‌ها وجود دارد؛ بنابراین منحنی مرز امکانات تولید که بیان‌کننده حداکثر مقدار تولید محصولات است، بدون تغییر باقی می‌ماند.

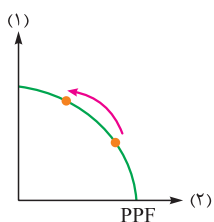
بررسی عبارات صورت سؤال:

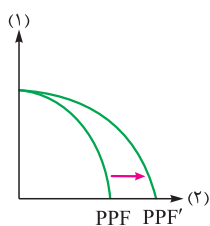
پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) با توجه به این که مواد اولیه جزء منابع تولید است و در حال حاضر کاهش یافته است، بنابراین منحنی مرز امکانات تولید باید به پایین و چپ (داخل) منتقل شود.

ب) در این حالت که (به علت افزایش تقاضای بازار) قصد داریم تولید داروی نوع (۱) را افزایش دهیم، اما منابع ما تغییری نکرده است، ناچاریم از میزان تولید کالای نوع (۲) بکاهیم؛ بنابراین منحنی منتقل نمی‌شود و فقط بر روی آن جابه‌جا می‌شویم.

ج) در حالتی که این شرکت بر تعداد متخصصان خود بیفزاید، نیروی انسانی که جزء منابع تولید است افزایش می‌یابد؛ بنابراین منحنی مرز امکانات تولید به بالا و راست منتقل می‌شود و چون منابع تنها برای تولید یک نوع دارو افزایش یافته است؛ پس به صورت روبه‌رو منحنی انتقال می‌یابد.

کدام یک از عبارات‌های زیر در خصوص مرز امکانات تولید نادرست است؟

- الف) بده - بستان دو گروه از محصولات را نشان می‌دهد.
ب) تمام انتخاب‌های تولیدکننده را از ابتدا تا انتها بیان می‌کند.
ج) حداقل تولید با منابع و امکانات موجود را نشان می‌دهد.
د) به ما نشان می‌دهد از هر کدام از عوامل تولید چه قدر باید استفاده شود.
ه) مرز امکانات تولید مرزی است بین آن چه یک کسب‌وکار با استفاده از منابع موجود و در دسترس می‌تواند تولید کند و آن چه نمی‌تواند.

۱) «ب» - «د» - «ه»

۲) «الف» - «ج» - «ه»

۳) «ب» - «ج» - «د»

۴) «الف» - «ب» - «ج»

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارات صورت سؤال:

- الف) صحیح است؛ مرز امکانات تولید یکی از الگوهای اقتصادی است که اجازه می‌دهد تا درک بهتری از بده - بستان‌های یک کشور در استفاده از منابع کمیاب پیدا کنید.
ب) نادرست است؛ مرز امکانات تولید، فقط انتخاب‌های کارا (مؤثر) بر روی منحنی را نشان می‌دهد. انتخاب‌هایی که درون منحنی هستند، ناکارا هستند (مثلاً بیکاری منابع)، ولی بر روی منحنی نیستند. انتخاب‌هایی که خارج از منحنی هستند، با منابع موجود قابل دستیابی نیستند و غیرممکن‌اند؛ پس منحنی مرز امکانات تولید فقط بخشی از انتخاب‌ها را نشان می‌دهد (انتخاب‌هایی که کارا هستند).
ج) نادرست است؛ مرز امکانات تولید، نشان‌دهنده حداقل امکان تولید شرکت شما با منابع موجود است.
د) نادرست است؛ مرز امکانات تولید، مقدار تولید محصولات نهایی (مثلاً غذا و پوشاک) را نشان می‌دهد، نه این که از نیروی کار، سرمایه، زمین و ... دقیقاً چه قدر باید استفاده شود. منحنی مرز امکانات تولید، ابزار تخصیص منابع در سطح کلان و محصول نهایی است، نه ابزار تعیین مقدار مصرف هر عامل تولید.
ه) صحیح است.

(سؤال ۸ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

کدام مورد درباره «مرز امکانات تولید» درست است؟

- ۱) بده - بستان دو گروه از محصولات را نشان می‌دهد.
۲) حداقل تولید با منابع و امکانات موجود را نشان می‌دهد.
۳) تمام انتخاب‌های تولیدکننده را از ابتدا تا انتها بیان می‌کند.
۴) به ما نشان می‌دهد از هر کدام از عوامل تولید چه قدر باید استفاده شود.

کدام یک از جملات زیر دربارهٔ «کارایی» و «ناکارایی» نادرست است؟

- ۱) اگر اقتصادی در نقطه‌ای روی مرز امکانات تولید باشد، برای افزایش تولید یک کالا، ناگزیر باید از تولید کالای دیگر بکاهد.
- ۲) هر نقطه زیر منحنی امکانات تولید نشان می‌دهد که منابع کشور به طور کامل یا به بهترین شکل استفاده نشده‌اند.
- ۳) در صورتی که منابع به طور کامل استفاده شوند، هر نقطه‌ای روی منحنی امکانات تولید یا خارج از آن، کارا محسوب می‌شود.
- ۴) جابه‌جایی از یک نقطهٔ ناکارا به نقطه‌ای کارا روی PPF می‌تواند باعث افزایش تولید هر دو کالا شود.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۴

درس‌Box

- وقتی تولید ناکارا باشد، این امکان وجود دارد که حداقل بیشتر از یک کالا تولید شود، بدون آن‌که از تولید کالای دیگر کاسته شود.
 - ناحیهٔ خارج از منحنی مرز امکانات تولید نقاطی هستند که کشور می‌تواند آرزوی رسیدن به آن‌ها را داشته باشد (این نقاط با فرض ثابت ماندن منابع کشور، غیرقابل دستیابی هستند، زیرا کشور منابع کافی برای تولید در آن سطح را ندارد).
 - اگر یک شرکت یا یک کشور از تمامی فرصت‌های خود برای بهتر شدن وضعیت خودش استفاده کند، به گونه‌ای که این بهبود وضعیت، موجب بدتر شدن وضع دیگران نشده باشد، اقتصاد آن شرکت یا کشور کاراست (کشور از منابع موجود خود بیشترین استفاده را می‌برد). وقتی تولید ناکارا باشد، حداقل بیش از یک کالا یا خدمت می‌توان در دسترس مردم قرار داد، بدون آن‌که کالاها یا خدمات دیگر کاهش پیدا کنند.
 - هنگامی که روی مرز کارایی قرار داریم، بهتر شدن وضعیت ما مستلزم بدتر شدن وضع دیگری خواهد شد.
- استفادهٔ کامل از منابع به معنای «کارایی»، فقط زمانی محقق می‌شود که نقطهٔ تولید روی منحنی PPF باشد، نه خارج از آن. نقاط خارج از PPF با فرض ثابت بودن منابع و تکنولوژی قابل دستیابی نیستند؛ بنابراین کارا هم محسوب نمی‌شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓